
Programmabegroting 2023

Voorwoord

In de begroting die voor u ligt staat wat de provincie in 2023 gaat doen en welke middelen we daarvoor in gaan zetten. Met deze begroting geven wij als college voor het laatste jaar uitvoering aan ons coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken! Na de komende Provinciale Staten verkiezingen in maart 2023 is het immers aan een nieuw college om hun ambities middels hun begroting aan de nieuwe Staten voor te leggen.

De slotfase van deze bestuursperiode betekent niet dat we met deze begroting pas op de plaats maken. Integendeel. We bevinden ons in een roerige tijd. We hebben niet alleen te maken met de nasleep en onzekerheden van de Covid-19 pandemie, ook de oorlog in Oekraïne, de sterk stijgende energie- en grondstofprijzen en de oplopende inflatie hebben invloed op ons provinciaal beleid en waar we ons geld aan besteden. Daarnaast zetten wij vol in op de afronding van ons coalitieakkoord om ervoor te zorgen dat Noord-Holland nu én in de toekomst een fijne plek is om te wonen en te werken. Dat betekent inzet op grote uitdagingen. Van stikstof tot klimaatverandering en van het woningtekort tot de congestie op het elektriciteitsnet. We geven er in deze begroting 2023 financieel invulling aan.

De woonopgave in Noord-Holland is groot. Samen met de regio's, gemeenten, woningcorporaties en bouwers nemen we de verantwoordelijkheid door tot en met 2030 gemiddeld 18.000 betaalbare en toekomstbestendige woningen per jaar te realiseren. En om fijn te kunnen wonen is het van belang dat de fysieke leefomgeving gezond is. Zo wordt het programma Tata Steel 2020 - 2050 voortgezet.

Onze inzet om de klimaatdoelen van 2030 en 2050 te halen, gaat onverminderd door in 2023. We werken aan de uitvoering van de Regionale Energie Strategieën, de warmtetransitie en energiebesparing in de gebouwde omgeving. Vanuit de Taskforce energie-infrastructuur zoeken we met netbeheerders aan oplossingen voor de netcongestie. Daarnaast geven we een impuls aan de productie van waterstof in het Noordzeekanaalgebied en Den Helder.

Ook ons landelijk gebied willen we in de toekomst gezond houden. Het Nationaal Programma Landelijk Gebied en het door de provincie op te stellen Gebiedsprogramma spelen daarin een grote rol. Het zijn de randvoorwaarden waarbinnen we werken aan natuurherstel, vermindering van stikstof, verbetering van waterkwaliteit, transitie van de agrarische sector en het verminderen van bodemdaling. Dat doen we in gebiedsprocessen, waarin met alle belanghebbenden in het gebied wordt verkend welke oplossingen mogelijk zijn.

De economie in Noord-Holland herstelt zich na de Covid-19 pandemie snel. Dat betekent niet dat we geen uitdagingen kennen. Productieproblemen, stijgende grondstofprijzen en tekorten op de arbeidsmarkt. Daarnaast loopt de inflatie sterk op en neemt de kans op een recessie toe. Wij blijven ons ook in deze tijd onverminderd inzetten voor de verduurzaming van de economie. Door middel van onze ondernemersprogramma's en door, bijvoorbeeld met onze Regionale Ontwikkelingsmaatschappij InWest, te investeren in innovaties die daar aan bijdragen.

De tijd zal leren wat de situatie in de wereld voor effect gaat hebben op onze samenleving. Als de ontwikkelingen daartoe aanleiding geven, spelen ook wij hier vanzelfsprekend op in. Tot die tijd werken we

samen met andere overheden, maatschappelijke organisaties, ondernemers, inwoners en andere partners onverminderd aan de uitvoering van onze doelstellingen en opgaves die geen van allen hun urgentie verloren zijn.

Rosan Kocken, gedeputeerde Financiën

Inhoudsopgave

Inhoud

Inhoudsopgave.....	4
1 Samenvatting	5
2 Programma's	12
Programma 1 Openbaar bestuur.....	13
Programma 2 Klimaat en Milieu	30
Programma 3 Ruimte en Water	55
Programma 4 Bereikbaarheid	94
Programma 5 Groen.....	124
Programma 6 Economie, cultuur en welzijn.....	149
Programma 7 Economisch herstel en duurzaamheid.....	181
Programma 8 Overzicht Financiën en bedrijfsvoering.....	186
3 Paragrafen	191
3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	192
3.2 Onderhoud kapitaalgoederen	207
3.3 Financiering	211
3.4 Bedrijfsvoering.....	214
3.5 Verbonden partijen	219
3.6 Grondbeleid	238
4 Financiële begroting	251
5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling.....	319
6 Bijlagen	331

1 Samenvatting

Inleiding

Voor u ligt de begroting en meerjarenraming 2023-2026. De begroting is een belangrijk stuurinstrument van de provincie Noord-Holland waarin Provinciale Staten de budgettaire kaders voor het jaar 2023 vaststellen. De voorliggende begroting is opgesteld op basis van het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken!' en de door PS gestelde kaders in de kaderbrief 2023. In deze samenvatting zijn de belangrijkste aspecten van deze begroting opgenomen.

Om de provinciebegroting toegankelijk te maken is er naast dit boekwerk een animatie van deze begroting gemaakt. Ook is een gebruiksvriendelijke webversie van de begroting ontwikkeld. Alle financiële stukken van de provincie, waaronder de animatie en de webversie van deze begroting zijn te vinden via de [financiële portal](#) op de website van de provincie Noord-Holland.

Financiële begroting in één oogopslag

Saldo van baten en lasten per programma (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
1 Openbaar bestuur	22.675	21.590	21.496	21.473
2 Klimaat en Milieu	46.947	40.394	36.084	34.380
3 Ruimte en Water	17.279	11.963	11.463	11.491
4 Bereikbaarheid	217.621	209.204	194.530	194.323
5 Groen	127.868	106.165	75.205	72.479
6 Economie, cultuur en welzijn	40.079	29.768	23.860	18.931
7 Economisch herstel en duurzaamheid	16.617	522	521	518
8 Overzicht Financiën en bedrijfsvoering	-410.994	-418.781	-409.857	-380.788
Totaal saldo van baten en lasten	78.093	825	-46.698	-27.193

Saldo van stortingen en onttrekkingen aan reserves (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Stortingen	152.887	111.345	90.971	85.385
Onttrekkingen	-244.502	-142.378	-82.116	-67.950
Totaal mutaties reserves	-91.615	-31.033	8.855	17.435
Begrotingsresultaat (saldo van baten en lasten + mutaties reserves)	-13.523	-30.209	-37.844	-9.759

	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Lasten	644.951	565.747	521.416	516.681
Baten	-566.858	-564.922	-568.114	-543.874
Saldo van baten en lasten	78.093	825	-46.698	-27.193
Stortingen reserves	152.887	111.345	90.971	85.385
Onttrekkingen reserves	-244.502	-142.378	-82.116	-67.950
Resultaat	-13.523	-30.209	-37.844	-9.759

Structureel en reëel evenwicht

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Saldo van baten en lasten	78.093	825	-46.698	-27.193
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-91.615	-31.033	8.855	17.435
Begrotingssaldo na bestemming	-13.523	-30.209	-37.844	-9.759
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	5.710	19.522	20.619	18.358
Structureel begrotingssaldo	-19.233	-49.730	-58.462	-28.116

Sluitende begroting

Uit de regel "Begrotingssaldo na bestemming" in bovenstaande tabel blijkt dat de provincie voor 2023 een sluitende begroting heeft. Ook in meerjarenperspectief is de begroting sluitend.

Structureel evenwicht

Om vast te kunnen stellen of er ook sprake is van een structureel evenwicht, wordt gekeken of de structurele lasten en stortingen en onttrekkingen lager zijn dan de structurele baten. In de tabel hierboven zien we dat dit voor alle jaren het geval is. Daaruit blijkt dat de begroting 2023 een structureel evenwicht kent. Dit geldt ook voor de jaren 2024 tot en met 2026. In andere woorden: Al onze jaarlijks terugkerende lasten worden gedekt door jaarlijks terugkerende baten. Dit geeft de zekerheid dat de provincie Noord-Holland ook op de lange termijn een robuust financieel beleid heeft. De structurele baten van de provincie bestaan voornamelijk uit de provinciefondsuitkering en de motorrijtuigenbelasting.

Overzicht financiële ontwikkelingen

De tabel hieronder laat het verloop van het begrotingssaldo zien ten opzichte van de vigerende meerjarenraming (begroting 2022).

Verloop begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

	2023	2024	2025	2026
Vigerende meerjarenraming	-225	-1.639	-18.953	-21.192
Bijstellingen kaderbrief 2023	-8.423	-16.371	-16.892	-860
Bijstellingen begroting 2023	-4.875	-12.199	-1.999	12.293
Begrotingssaldo 2023	-13.523	-30.209	-37.844	-9.759

De wijzigingen in deze begroting ten opzichte van de ontwerpbegroting zijn het gevolg van de verwerking van de financiële kaders en de voorstellen zoals geschetst in de kaderbrief 2023. Deze begroting bevat echter ook een aantal nieuwe ontwikkelingen. Het betreffen met name exogene en onvermijdelijke bijstellingen. De mutaties die nieuw zijn in deze begroting zijn hieronder nader gespecificeerd en toegelicht.

Operationeel doel en toelichting begrotingsmutatie (Bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
<u>1.1.1 Functioneren van Provinciale Staten faciliteren</u>	80	80	80	80
Door het tekort aan personeel bij ons oude cateraar waren wij genoodzaakt om van cateraar te wijzigen. Daarbij zijn het aantal bijeenkomsten gestegen en de prijs per verzorgde dag is gestegen.				

<u>1.2.3 Rijkstaken commissaris van de koning uitvoeren</u>	80	80	80	80
Als provincie vinden we het wenselijk om het historisch besef en de bewustwording rondom thema's als vrijheid, veiligheid en discriminatie in de provincie te stimuleren. Daarom is in 2022 een subsidieregeling vastgesteld waarmee de provincie activiteiten ondersteunt die zijn gericht op herdenken, koesteren en vieren van markerende gebeurtenissen en/of personen uit de geschiedenis van Noord-Holland. Er is in 2022 groot beroep gedaan op deze regeling en hebben geconcludeerd dat de huidige subsidieplafond niet toereikend is en verhogen op basis hiervan het subsidieplafond.				
<u>2.2.1 VTH taken uitvoeren en coördineren</u>				339
Bij de kaderbrief zijn 2025 middelen aangevraagd voor het uitvoeren van de VTH-taken, transitie naar groen staal en gezondheidsonderzoeken. Echter de inzet voor het uitvoeringsprogramma Tata 2020-2022 Roadmap Plus/ ZZS/ kwartiermakers groenstaal omgevingsdienst zal ook na 2025 nodig zijn.				
<u>3.2.5 Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen</u>	-33	35	126	126
Actualisatie verkopen strategische grond groen en beheer onroerend goed.				
<u>4.1.1 Mobiliteitsbeleid opstellen</u>	-37	-	-	-
Bijstelling IPO bijdrage				
<u>4.1.2 Mobiliteitsbeleid uitvoeren</u>	-84	-	-	-
Terugbetaling van het verleende voorschot aan MRA-E.				
<u>4.3.1 Netwerkmanagement en verkeerskundige beheer uitvoeren</u>	32	32	32	32
Er wordt in de begroting structureel € 32.000 bijgeraamd voor hogere brandstofkosten.				
<u>6.1.1 Ruimtelijke vestigingsklimaat bevorderen</u>	48	48	48	112
Op 8 juli 2021 heeft de AVA het principebesluit genomen de RON NV te ontbinden, leningen zijn ondertussen ingelost bij de BNG daarmee komt de borgtochtprovisie Bedrijventerrein Westzaan Noord CV te vervallen.				
<u>6.1.3 Een veerkrachtige en duurzame arbeidsmarkt bevorderen</u>	565	-	-	-
De subsidieregeling omtrent campusvorming (een centraal sturingsinstrument vastgesteld in de Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt en Onderwijs 2021-2023, door GS op 30 november 2021) is verschoven naar 2023. Ook in 2023 zijn hier gelden voor gereserveerd. Er is gekozen om hiervoor 1 regeling op te stellen en de regeling in zijn geheel in 2023 te laten lopen.				
<u>Uitkering provinciefonds</u>	-15.069	-22.127	-13.363	-707
De opbrengsten uit het provinciefonds zijn bijgesteld op basis van de meicirculaire 2022, hogere accressen zorgen voor een hogere uitkering.				

<u>8.1.3 Dividend</u>	630	630	630	630
Het verwachte dividend van PWN wordt verlaagd.				
<u>8.1.4 Financieringsfunctie</u>	-12	-11	-11	-11
De rentebaten zijn geactualiseerd. Het betreft diverse kleinere wijzigingen.				
<u>8.1.7 Vennootschapsbelasting</u>	1.077	-	-	-
Op basis van de geactualiseerde winstverwachting van Polanenpark is de te betalen vennootschapsbelasting bijgesteld.				
<u>8.1.8 Overhead</u>	72	-	-	-
In de meicirculaire van het provinciefonds is € 72.000 extra opbrengst toegekend voor 2023 in het kader van de Wet Open Overheid.				
<u>8.2.1 Stelposten</u>	9.032	9.068	9.099	9.131
Bij de Kaderbrief 2023 is de stelpost opgehoogd voor prijsstijgingen als gevolg van de inflatie. Op basis van recentere gegevens blijkt dat de inflatie hoger uitvalt dan eerder werd verwacht.				
<u>8.2.2 Bedrijfsvoering realiseren</u>	-15	-15	-15	-15
De kosten in verband met de nazorg van de vliegkamp nemen af.				
<u>Diverse operationele doelen</u>	-1.611	-279	1.150	2.401
De kapitaallasten zijn opnieuw berekend en geactualiseerd op basis van de verwachte opleverdata van projecten. De bijstelling in deze begroting wordt veroorzaakt door een verschuiving van de opleverdatum van een aantal projecten naar latere jaren. Omdat de provincie, conform de financiële verordening, start met afschrijven in het jaar na oplevering van een project leidt dit tot verschuivingen in de begrote kapitaallasten per jaar.				
<u>Diverse operationele doelen</u>	370	260	145	95
De verwachte opbrengsten uit leges zijn geactualiseerd. Deze inkomsten zijn verspreid over meerdere operationeel doelen. De volgende oorzaken leiden tot een verlaging van de begrote leges opbrengsten;				
- De legesopbrengsten WABO worden naar beneden gesteld. De begroting is gebaseerd op het aantal verwachte aanvragen zoals die door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied is opgegeven. - De begrote leges worden omhoog bijgesteld als gevolg van de meer kostendekkende tarieven voor				

met name de leges wegen- en vaarwegen.

Totaal mutatie begroting 2023	-4.875	-12.199	-1.999	12.293
--------------------------------------	---------------	----------------	---------------	---------------

Koppeling met brede basismonitor

In 2021 is op verzoek van PS een traject doorlopen om de informatie- en sturingswaarde van de in de begroting opgenomen indicatoren te verbeteren. Dit traject heeft geresulteerd in een nieuwe set indicatoren die is opgenomen in de begroting. Een deel van de indicatoren zijn indicatoren die alle provincies monitoren in het kader van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De overige indicatoren sluiten aan bij diverse monitoren die landelijk en binnen de provincie Noord-Holland beschikbaar zijn. Bij de selectie van deze overige indicatoren hebben onder andere provinciale opgaven, beschikbaarheid over de tijd en datakwaliteit een rol gespeeld. Een aantal indicatoren uit de brede basismonitor is niet direct te koppelen aan de begroting, met name omdat het brede ontwikkelingen zijn die niet specifiek raken aan een begrotingsprogramma. Deze zijn wel opgenomen in de brede basismonitor omdat ze relevante trends weergegeven en inzicht geven in de welvaart en welzijn in Noord-Holland. Deze indicatoren zijn niet in de begroting opgenomen.

De begroting kent twee type indicatoren: trendindicatoren en prestatie-indicatoren. De trendindicatoren in de begroting zijn afkomstig uit de brede basismonitor. De brede basismonitor geeft weer hoe in onze provincie de welvaart zich in de brede zin van het woord (economisch, ecologisch en sociaal-maatschappelijk) ontwikkelt. Het gaat hierbij dus naast materiële welvaart (economie) ook over zaken als welzijn, gezondheid, werk, bereikbaarheid, ruimte, wonen, samenleving, natuur, milieu en klimaat. De brede welvaartbenadering van deze monitor past bij de provinciale ambitie om in de toekomst de balans tussen economische groei en leefbaarheid te versterken.

De trendindicatoren in de brede basismonitor zijn niet direct te koppelen aan prestaties of inzet van de provincie. Met de brede basismonitor Noord-Holland volgen we op een overzichtelijke en systematische manier de belangrijke trends in Noord-Holland. Dit om de provinciale organisatie en PS/GS van feitelijke en datagedreven informatie te voorzien. De brede basismonitor heeft daarbij een signalerende en een agenderende functie om integraal de grotere beleidsvraagstukken van de provincie te bespreken. De brede basismonitor kan niet gebruikt worden ter verantwoording voor het gevoerde beleid en doet geen uitspraak over de effectiviteit, efficiency of legitimiteit van het beleid. De maatschappelijke en beleidsopgaven zijn namelijk complex en kennen meerdere betrokken actoren en autonome trends. Daardoor is het directe effect van provinciaal beleid op de waargenomen trends in de brede basismonitor niet causaal aan te tonen.

De monitor geeft een integraal overzicht van de belangrijkste trends voor de provincie. Daarmee kan de monitor wel aanleiding geven tot verdiepend onderzoek, evaluaties of het maken van nieuw beleid. Naast de trendindicatoren uit de brede basismonitor bevat de begroting ook een aantal prestatie-indicatoren zoals de aanrijtijden van de weginspecteurs en de klanttevredenheid van pachters van provinciale gronden. Deze zijn wel direct gekoppeld aan prestaties van de provincie.

De brede basismonitor is een groeimodel. Bij de verdere doorontwikkeling van de monitor betrekken we nieuwe en beter passende data die zowel binnen de provincie als landelijk beschikbaar komen en betrekken we de ontwikkelingen binnen de opgaven van de provincie. We sluiten waar mogelijk aan bij landelijke ontwikkelingen rondom het monitoren van Brede Welvaart van het CBS en de drie landelijke planbureaus.

Om de begroting beknopt te houden is de tekst bij de indicatoren beperkt tot een korte duiding van de grafiek en een technische toelichting. Meer duiding en verdieping is te vinden in de brede basismonitor, die is hier te bekijken: <https://cijfers.noord-holland.nl/content/bredebasismonitor>

2 Programma's

Programma 1 Openbaar bestuur

Doelenboom

1. Openbaar Bestuur

1.1 Organiseren van provinciaal bestuur

1.1.1 Functioneren van provinciale Staten faciliteren

1.1.2 Functioneren van Gedeputeerde Staten faciliteren

1.1.3 Kwaliteit van beleid borgen

1.1.4 Integriteit borgen en toetsen

1.2 Organiseren van openbaar bestuur in de provincie

1.2.1 Kwaliteit van het openbaar bestuur optimaliseren

1.2.2 Interbestuurlijk toezicht uitoefenen

1.2.3 Rijkstaken commissaris van de Koning uitvoeren

1.3 Verzekeren van veiligheid

1.3.1 Toezien op tunnelveiligheid en adviseren bij crises

1.3.2 Risicokaart beheren

1.3.3 Ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren

1.4 Representeren van het provinciaal bestuur

1.4.1 Bestuurshandelingen communiceren

1.4.2 Provinciale inzet leveren bij gemeenschappelijke opgaven op Europees, landelijk, regionaal en lokaal niveau.

Maatschappelijk doel

Inwoners van Noord-Holland moeten kunnen rekenen op een goed functionerend bestuur. Wij zetten daar op in door regelmatig te overleggen met gemeentebesturen, duidelijk te communiceren over wat we zelf doen, door het vertegenwoordigen van de Noord-Hollandse belangen in Europa en Den Haag en de financiële handel en wandel van gemeenten strak te volgen.

Wettelijk beleidskader

- [Gemeentewet](#)
- [Provinciewet](#)
- [Wet algemene regels herindeling](#)
- [Beleidskader gemeentelijke herindeling](#)

Provinciaal beleidskader

- [Evaluatiekader Subsidies 2018](#)

- [MRA agenda 2020-2024](#)
- [Europastrategie 2022-2030 Noord-Holland - Provincie Noord-Holland](#)
- [Beleidsnota IBT 2022-2025](#)
- [Verordening systematische toezichtinformatie Noord-Holland](#)
- [Aanvullend beleidskader voor het interbestuurlijk archieftoezicht](#)
- [Beleidskader indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing](#)
- [Instellingsbesluit Eenheid Screening en Bewakingsaanpak 2019](#)
- [Beleidsregel Wet Bibob Noord-Holland 2019](#)
- [Gedragscode integriteit voor Statenleden, duo-commissieleden, gedeputeerden en de commissaris van de Koning van de provincie NH 2012](#)
- [Regeling gedragscode ambtelijke integriteit](#)
- [Regeling melden vermoeden misstand](#)
- [Agenda toekomst van het toezicht](#)

Budgettabel 2023 (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
1.1	Organiseren van provinciaal bestuur	12.193	16	12.177	0	0	12.177
1.2	Organiseren van openbaar bestuur in de provincie	5.258	43	5.215	0	0	5.215
1.3	Verzekeren van veiligheid	463	0	463	0	0	463
1.4	Representeren van het provinciaal bestuur	4.820	0	4.820	395	1.000	5.425
Totaal		22.734	59	22.675	395	1.000	23.280

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
1	1.1.1	Randstedelijke Rekenkamer	Rekenkamerfunctie
1	1.4.2	Interprovinciaal Overleg	Belangenbehartiging provincies

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Beleidsindicatoren

1.1 Organiseren van provinciaal bestuur

Onze rol

Provinciale Staten vormen het hoogste orgaan binnen de provincie. Zij vervullen een volk vertegenwoordigende, kader stellende en controlerende rol richting het college van Gedeputeerde Staten, het dagelijks bestuur van de provincie. Daarbij schept de Statengriffie de voorwaarden voor het (dual) functioneren en het waarmaken van de kwalitatieve en kwantitatieve ambities van Provinciale Staten.

Samenwerkingspartners

Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de commissaris van de Koning werken samen met gemeenten, gemeenschappelijke regelingen, waterschappen, inwoners, bedrijven, organisaties en de media.

1.1.1 Functioneren van Provinciale Staten faciliteren

Toelichting

De Statengriffie ondersteunt Provinciale Staten (PS). Tot de taken van de Statengriffie behoren onder andere: het faciliteren van PS- en commissievergaderingen, het ondersteunen van de agendacommissie en het Presidium. De activiteiten van Provinciale Staten worden zichtbaar gemaakt via live-uitzendingen van de Staten- en commissievergaderingen en via de website, in persberichten en sociale media.

Jaarlijks nodigen Provinciale Staten van Noord-Holland iemand uit de wereld van kunst, wetenschap of religie uit om de Willem Arondéuslezing te houden. Met de lezing willen Provinciale Staten de herinnering aan deze kunstenaar en verzetsstrijder levend houden.

Provinciale Staten hebben in 2019 de Ribbius Peletier penning ingesteld vanwege 100 jaar vrouwenkiesrecht. In 2023 vindt een evaluatie van de uitreiking van de penning plaats.

In 2023 worden de Provinciale Staten verkiezingen gehouden en zal Noord-Holland weer nieuwe Staten kiezen. Het eerste kwartaal van 2023 zal dan ook in het teken staan van een voorlichtingscampagne over de verkiezingen.

Voor de Statengriffie staat het jaar 2023 daarnaast in het teken van afscheidsvergaderingen van commissies en Staten en de installatievergadering. Het inwerkprogramma voor de nieuwe Statenleden is een samenwerking tussen concern en de commissieadviseurs.

De nieuwe Staten besluiten over de nieuwe vergadercyclus en de nieuw te vormen commissies.

In het verkiezingsjaar zal de Statengriffie de 'Gast van de Statenbijeenkomsten', specifiek voor gemeenteraden gaan organiseren. Bij een 'Gast van de Statenbijeenkomst' voor gemeenteraadsleden ontvangen de Staten op de dag van de Provinciale Statenvergadering raadsleden van een gemeenteraad of een regio.

De Statengriffie treft daarnaast voorbereidingen voor Anno X: een mediaprogramma voor en door jongeren. Studenten maken videorapportages voor social media en TV, aan de hand van

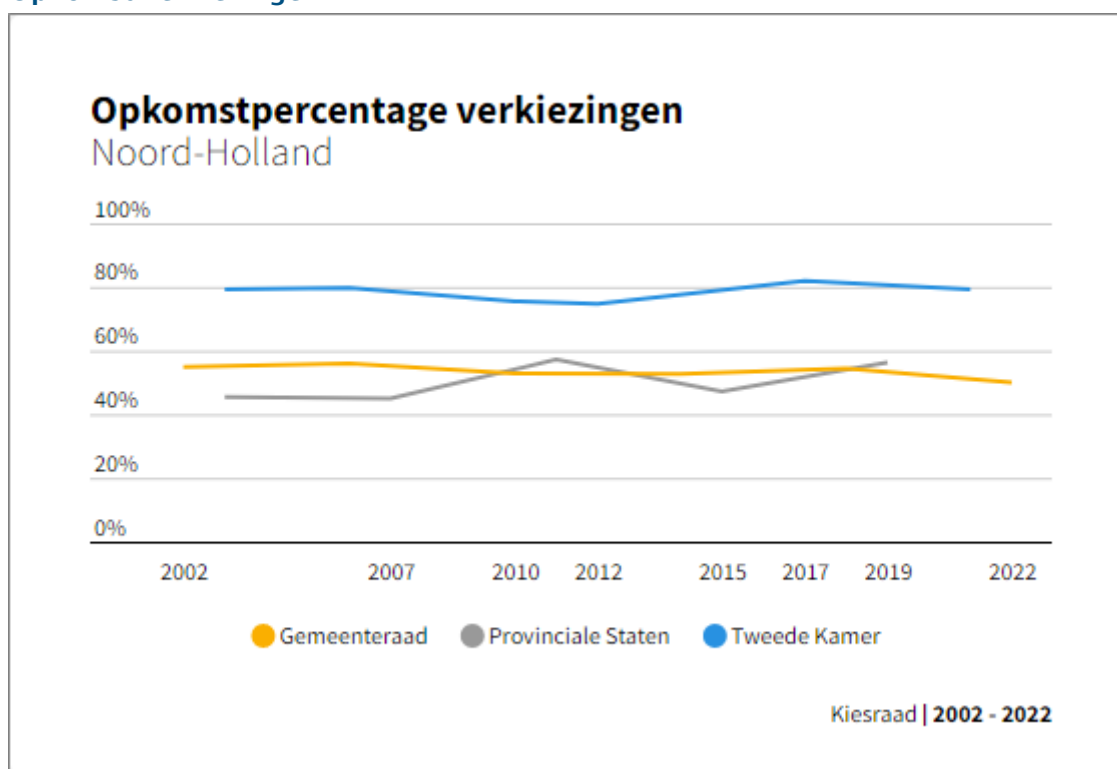
provinciale vraagstukken. Dit mediaprogramma is geschikt om jongeren te betrekken en veel jongeren te bereiken.

Prestatie Indicatoren 1.1.1

	Meeteenheid	Gerealiseerd		Streefwaardes		
		2021	2022	2023	2024	2025
Rapporten van de Randstedelijke Rekenkamer	Aantal		3	3	3	3

Koppeling met brede basismonitor

Opkomst verkiezingen

Het opkomstpercentage voor de Provinciale Statenverkiezingen varieert in de tijd, in 2019 lag het op 56%, vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde. De opkomst voor de landelijke verkiezingen in 2021 was in Noord-Holland 79%. Dit was gelijk aan het landelijk gemiddelde. Ook de opkomst voor de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 was in Noord-Holland vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde (50%).

1.1.2 Functioneren van Gedeputeerde Staten faciliteren

Toelichting

Hier worden de kosten van het faciliteren van Gedeputeerde Staten begroot en verantwoord. Het betreft onder meer secretariële ondersteuning, het vervoer van de GS-leden en het organiseren en uitvoeren van representatieve bijeenkomsten.

1.1.3 Kwaliteit van beleid borgen

Toelichting

Voor een goed functionerend openbaar bestuur is het belangrijk om aan alle fasen van de beleidscyclus een robuust en op feiten gebaseerde invulling en onderbouwing te geven. Daarom is het essentieel te beschikken over actuele informatie en data. Dat maakt onderbouwde beleidskeuzes mogelijk en zo verantwoorden we de effectiviteit van het gevoerde beleid. Daarnaast maakt deze informatie het (tussentijds) bijsturen van beleid mogelijk dat gericht is op het realiseren van onze provinciale doelen en op het optimaal bijdragen aan maatschappelijke opgaven.

Uit te voeren activiteiten zijn:

1. Het (vraag-gestuurd) uitvoeren van beleidsevaluaties. Met beleidsevaluaties wordt de effectiviteit van het gevoerde beleid tussentijds of achteraf inzichtelijk gemaakt voor PS en voor de inwoners van Noord-Holland. Ook bieden beleidsevaluaties input voor de ontwikkeling van nieuw beleid. Provinciale subsidieregelingen worden eens per vier jaar volgens de wet (art. 4:24 AwB) op doeltreffendheid geëvalueerd, conform het door PS vastgestelde [Evaluatiekader Subsidies](#).
2. Het inzetten en adviseren over de inzet van actuele (geo)data voor een goed onderbouwde besluitvorming van (nieuw of aangepast) beleid. De provincie verzamelt data, analyseert data en maakt beleidsdata en -informatie (onder meer big data) geografisch inzichtelijk. De data worden ingezet bij de ontwikkeling en/of aanpassing van beleid. Daarnaast worden data en informatie gedeeld met externen. Dat gebeurt onder meer via het [\(geo\)dataportaal](#), door het vullen van het open dataregister en een algoritmeregister (beide onderdeel van de Datastrategie) en door datavisualisaties en dashboards. Daarnaast zorgt de provincie ook voor actuele en betrouwbare beleidsinformatie door het inrichten en beheren van de wettelijk verplichte basisregistraties en meetnetten. Dit gebeurt mede door publicatie van de provinciale plannen via DSO en door borging van de verplichte gegevenslevering aan landelijke voorzieningen en het Europese INSPIRE-initiatief. [Portaal Kaart en Data](#).
3. Het monitoren van beleid ten behoeve van eventuele bijstelling van beleid. Door het ontwikkelen van nieuwe monitors en het actualiseren en stroomlijnen van bestaande monitors, zoals de Brede Basismonitor. [Profieltaart](#).

1.1.4 Integriteit borgen en toetsen

Toelichting

De integriteit van het openbaar bestuur, in het bijzonder bij het handelen van de provincie Noord-Holland zelf, is van groot belang. De provincie voert diverse integriteitsonderzoeken uit. Deze kunnen vallen onder de Wet Bibob (Wet bevordering integriteitsbeoordeling door het openbaar bestuur). In het kader van deze wet worden de volgende natuurlijke personen en rechtspersonen onderzocht: aanvragers en houders van omgevingsvergunningen (milieudeel), inschrijvers van aanbestedingen, aanvragers of ontvangers van subsidies en participanten aan vastgoedtransacties. Als sprake is van een ernstig gevaar dat een vergunning, subsidie, opdracht of vastgoedtransactie mede wordt of zal worden misbruikt, dan wel zal worden gebruikt om strafbare feiten te plegen, wordt de relatie verbroken of niet aangegaan. Indien nodig wordt nader advies ingewonnen bij het Landelijk Bureau Bibob. Met de Bibob-toetsen wordt de integriteit van het handelen van het provinciebestuur gewaarborgd. De toetsen worden risicogestuurd uitgevoerd. De provincie Noord-Holland voert op verzoek ook onderzoeken op grond van de Wet Bibob uit voor de provincies Utrecht en Flevoland en incidenteel voor Noord-Hollandse gemeenten. Daarnaast zet de provincie zich in om andere overheden te kunnen ondersteunen als kennispartner. Dit doet de provincie onder andere door bijeenkomsten te organiseren en te participeren als spreker bij bijeenkomsten.

Voor de provinciale organisatie is een coördinator integriteit aangesteld. Dit om integer handelen blijvend onder de aandacht te houden en om eventueel voorkomende dilemma's op het terrein van integriteit mee te bespreken. De provincie wil verder een goed en veilig werkklimaat bieden. Daarom wordt een actief beleid gevoerd om gewenst gedrag te bevorderen en ongewenst gedrag tegen te gaan. De provinciale organisatie beschikt over twee interne vertrouwenspersonen en één extern vertrouwenspersoon.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel						
Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
1.1.1 Functioneren van Provinciale Staten faciliteren	3.932	4.438	4.332	4.306	4.212	4.246
1.1.2 Functioneren van Gedeputeerde Staten faciliteren	2.708	3.065	3.084	3.058	3.055	3.052
1.1.3 Kwaliteit van beleid borgen	2.999	3.994	4.061	3.931	3.924	3.908
1.1.4 Integriteit borgen en toetsen	636	717	716	686	685	681
Totaal lasten	10.275	12.214	12.193	11.981	11.876	11.887
Totaal baten	-15	-32	-16	-16	-16	-16
Saldo van baten en lasten	10.260	12.182	12.177	11.965	11.860	11.860
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat	10.260	12.182	12.177	11.965	11.860	11.871

1.2 Organiseren van openbaar bestuur in de provincie

Onze rol

De provincie heeft een taak om de kwaliteit van andere overheden, zoals gemeenten en waterschappen, te bevorderen en te borgen.

Samenwerkingspartners

Gedeputeerde Staten en de commissaris van de Koning voeren hun taken in nauw overleg uit met de gemeenten, gemeenschappelijke regelingen, waterschappen en het Rijk.

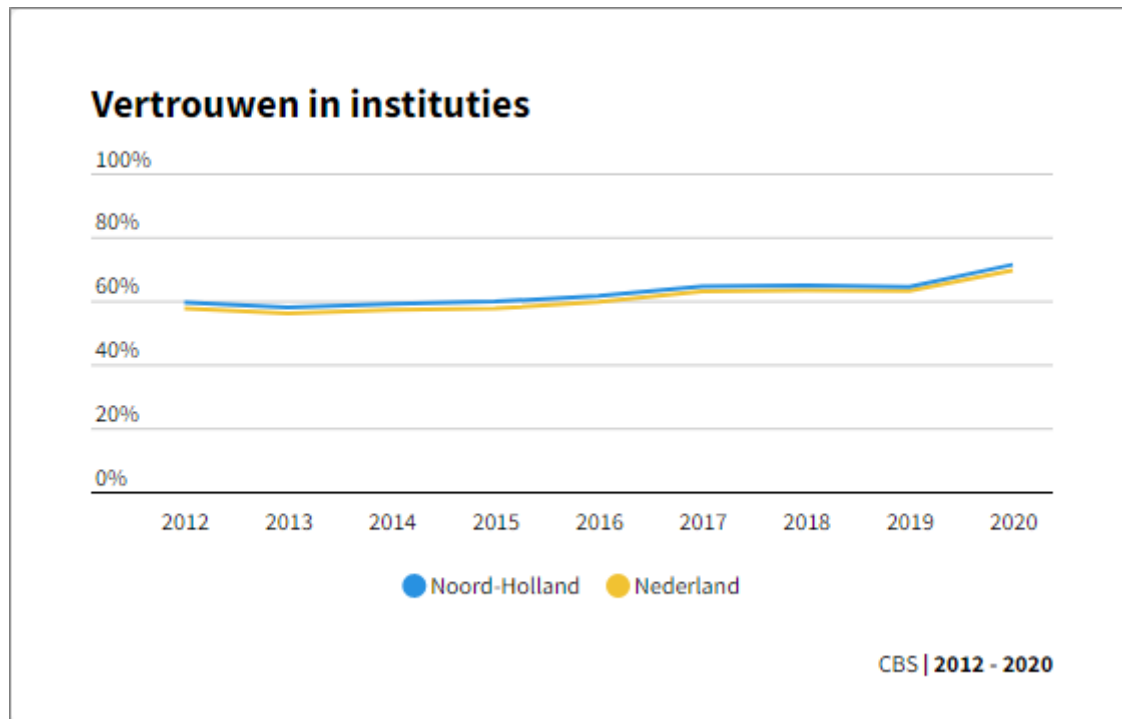
1.2.1 Kwaliteit van openbaar bestuur optimaliseren

Toelichting

De provincie is (mede)verantwoordelijk voor de kwaliteit van het lokale bestuur. Gemeentelijke opgaven hebben steeds vaker een regionaal karakter. Vanuit deze wettelijke rol en tegen deze achtergrond vinden wij het van belang dat gemeenten en regio's over voldoende bestuurskracht beschikken. Om dit te bereiken stimuleren we regionale samenwerking en voeren we bestuurlijk overleg met zowel individuele gemeenten als in regionaal verband. Wij zetten dus in op bestuurskrachtige regio's door overleggen te voeren, kennis te delen, te faciliteren en te stimuleren. Indien noodzakelijk starten we een provinciale Arhi-procedure (Wet algemene regels herindeling). Dit kan een gemeentelijke herindeling inhouden, waar wij terughoudend in zijn, want in beginsel komt dit op initiatief van gemeenten zelf. We geven een zienswijze op een herindelingsadvies op initiatief van gemeenten. De provincie Noord-Holland is ook nauw betrokken bij de regionale samenwerking in het kader van de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Deze MRA-samenwerking is in 2019 geëvalueerd. Daarna is begonnen met de implementatie van de aanbevelingen. De nieuwe samenwerkingsafspraken binnen de MRA zijn in januari 2022 van kracht geworden. Gedurende de afgelopen jaren heeft de provincie Noord-Holland een actieve inbreng gehad in de bestuurlijke samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam. Die actieve rol is ook in de vernieuwde samenwerkingsafspraken bestendigd.

Koppeling met brede basismonitor

Vertrouwen in instituties

Het percentage personen van 15 jaar en ouder dat vertrouwen heeft in instituties is in Noord-Holland tussen 2013 en 2017 gestegen en bleef tot 2019 redelijk stabiel rond de 65%. In 2020 steeg het vertrouwen naar 71%. De coronapandemie is hiervoor waarschijnlijk een belangrijke verklaring. De meting voor 2020 vond plaats tijdens de beginperiode van de coronapandemie in Nederland toen het vertrouwen in de overheid fors toenam. Landelijk is de ontwikkeling over de jaren vergelijkbaar, maar is het percentage iets lager.

Technische toelichting

Percentage mensen van 15 jaar en ouder dat vertrouwen heeft in drie instituties (Tweede Kamer, politie, en rechters). De indicator betreft het gemiddelde van de drie scores.

1.2.2 Interbestuurlijk toezicht uitoefenen

Toelichting

De provincie draagt met het interbestuurlijk toezicht bij aan het juist uitvoeren van wettelijke taken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. De provincie levert hiermee een bijdrage aan de kwaliteit van het openbaar bestuur. Met het systematische toezicht op de risicodomeinen: Financiën, Omgevingsrecht, Archief- en Informatiebeheer en Huisvesting verblijfsgerechtigde asielzoekers, bevordert de provincie het streven naar een gezonde en veilige leefomgeving voor mens en natuur. De daarvoor noodzakelijke randvoorwaarden zijn: goed informatie- en financieel beheer.

De wijze waarop Gedeputeerde Staten toezicht houden, is neergelegd in de beleidsnota IBT 2022-2025 (met uitzondering van het financieel toezicht op de waterschappen).

Binnen het domein Financiën (specifiek toezicht) worden jaarlijks aan de hand van de vastgestelde toezichtregimes de financiële posities van de gemeenten tegen het licht gehouden. Preventief toezicht, waarbij sprake is van verscherping van het toezicht, is daarbij uitzondering. Vanuit het generieke interbestuurlijke toezicht (hieronder vallen de overige toezichtdomeinen, zoals Omgevingsrecht, Informatie- en archief en Huisversting verblijfsrechtigden) worden naast het systematische onderzoek ook incidentgerichttoezicht, thema-onderzoeken en praktijktoetsen uitgevoerd.

De jaarlijkse oordelen over de taakuitvoering van de gemeenten worden gepubliceerd in een Jaarverslag IBT en tevens weergegeven op een interactieve kaart.

In het jaarlijkse werkprogramma Interbestuurlijk Toezicht Generiek wordt verder uitgewerkt welke activiteiten worden uitgevoerd.

1.2.3 Rijkstaken commissaris van de Koning uitvoeren

Toelichting

Over de uitvoering van zijn rijkstaken is de commissaris van de Koning verantwoording verschuldigd aan de minister van BZK. De commissaris van de Koning heeft een adviserende rol bij de benoeming en herbenoeming van burgemeesters. Daarnaast voert hij op gezette tijden gesprekken met de burgemeesters in de provincie tijdens hun benoemingsperiode. Voor de advisering over Koninklijke onderscheidingen wordt gewerkt met LINT, een digitaal systeem, waar gemeenten, provincies en Rijk gezamenlijk gebruik van maken. In geval van een bestuurlijke integriteitskwestie kan de commissaris van de Koning adviseren en bemiddelen en daarbij besluiten tot een zelfstandig integriteitsonderzoek. De commissaris beoogt om gedurende zijn ambtsperiode (1 januari 2019 – 1 januari 2025) iedere gemeente in Noord-Holland ten minste eenmaal te bezoeken. Voorts worden door de commissaris van de Koning met alle dijkgraven in Noord-Holland reguliere gesprekken gehouden. Ten slotte vervult de commissaris van de Koning ook een adviserende rol voor de Dienst Koninklijk Huis bij het toekennen van de predikaten Koninklijk en hofleverancier en Koninklijke erepenningen.

Prestatie-indicator 1.2.3

	Gerealiseerd (2019-2021)	Verwacht in 2022	Verwacht in 2023	Streefwaarde (2025)
Afgelegde ambtsbezoeken aan gemeenten in de huidige ambtsperiode (cumulatief)	26	32	38	44

Toelichting

Aantal gemeenten waaraan de commissaris van de Koning in zijn huidige ambtsperiode (1 januari 2019 – 1 januari 2025) per einde van het jaar een bezoek heeft gebracht.

Het streven is om in de ambtsperiode aan alle gemeenten een ambtsbezoek af te leggen.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel

Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
1.2.1 Kwaliteit van optimaal bestuur optimaliseren	2.025	2.596	2.525	2.476	2.473	2.465
1.2.2 Interbestuurlijk toezicht uitoefenen	1.402	1.584	1.582	1.514	1.510	1.500
1.2.3 Rijkstaken commissaris van de Koning uitvoeren	905	1.072	1.151	1.123	1.121	1.117
Totaal lasten	4.332	5.252	5.258	5.113	5.104	5.082
Totaal baten	-41	-43	-43	-43	-43	-43
Saldo van baten en lasten	4.292	5.209	5.215	5.070	5.061	5.061
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat	4.292	5.209	5.215	5.070	5.061	5.039

1.3 Verzekeren van veiligheid

Onze rol

De commissaris van de Koning is op basis van zijn ambtsinstructie belast met het toezicht op en het bevorderen van de bestuurlijke samenwerking in crisisbeheersing en veiligheidszorg.

Ten aanzien van de aanpak van ondermijning en het stimuleren van weerbaarheid openbaar bestuur vervult de provincie vooral een rol als verbinder en facilitator.

Samenwerkingspartners

Omdat in de veiligheidszorg de bestuurlijke samenwerking centraal staat, wordt op dit domein samengewerkt met de Noord-Hollandse gemeenten en met de veiligheidsregio's. Bij de gemeenten wordt in het bijzonder samengewerkt met de burgemeesters. Deze hebben in de gemeenten de zorg voor openbare orde, veiligheid en integriteit. Voor het tegengaan van ondermijning wordt ook met de drie Regionale informatie- en expertisecentra in Noord-Holland (het RIEC Noord-Holland, het RIEC Amsterdam-Amstelland en het RIEC Midden-Nederland), het Openbaar Ministerie en het Rijk (Ministeries van J&V en BZK) samengewerkt.

1.3.1 Toezien op tunnelveiligheid en adviseren bij crises

Toelichting

Tunnelveiligheid

Om het toezicht op de tunnelveiligheid onafhankelijk van het reguliere beheer van provinciale tunnels te organiseren is de functie van de wettelijk voorgeschreven tunnelveiligheidsbeambte ondergebracht bij het Kabinet van de commissaris van de Koning. Aan het toezicht op de tunnelveiligheid kan onder andere invulling gegeven worden via jaarlijkse onderzoeken die worden uitgevoerd door externe deskundigen. Het betreft de Waterwolftunnel en de Abdijtunnel.

Toezen op crises

De commissaris geeft invulling aan zijn toezichthoudende rol op de bestuurlijke samenwerking in crisisbeheersing en veiligheidszorg, door regelmatig netwerkbijeenkomsten te organiseren over een actueel veiligheidsthema, waarbij alle organisaties en instellingen die bij dat thema zijn betrokken worden uitgenodigd. Daarnaast worden de vergaderingen van het algemeen bestuur van de veiligheidsregio's in Noord-Holland bijgewoond door een liaison van de commissaris van de Koning. De commissaris van de Koning kan in uitzonderlijke gevallen ten tijde van een crisis, op grond van de Wet veiligheidsregio's en de Gemeentewet een aanwijzing geven aan de burgemeesters en de voorzitters van de veiligheidsregio's. Tevens kan de commissaris van de Koning een aanwijzing geven aan het bestuur van een veiligheidsregio indien (op basis van bevindingen van de Inspectie Justitie en Veiligheid) de taakuitvoering tekortschiet. Ook kan de commissaris van de Koning op basis van de Provinciewet en de ambtsinstructie een rol spelen bij het bevorderen van de bestuurlijke samenwerking door veiligheidsregio's met andere overheden.

1.3.2 Risicokaart beheren

Toelichting

Met de Risicokaart krijgen burgers een overzicht van risico's in hun omgeving die kunnen leiden tot rampen en ongevallen. Op grond van de Regeling provinciale Risicokaart maken en beheren de provincies de Risicokaart.

Omdat de uitvoering van deze wetgeving – naast de provincie – ligt bij gemeenten en omgevingsdiensten dient voor het actueel houden van de gegevens in de Risicokaart, met deze partijen nauw te worden samengewerkt. Hierbij is de Risicokaart afhankelijk van de input van deze organisaties.

De provincie draagt zorg voor het actueel houden van de risico's van overstromingen. Voor de productie en vormgeving van de Risicokaart, wordt in IPO-verband samengewerkt met de andere provincies. Voor het technische beheer en de doorontwikkeling van de Risicokaart wordt een jaarlijkse bijdrage aan het IPO verstrekt.

1.3.3 Ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren

Toelichting

Zoals opgenomen in het coalitieakkoord blijft de provincie strijden tegen alle vormen van ondermijnende criminaliteit. Deze ambitie is in het voorjaar van 2020 vertaald in de Agenda Weerbaar NH. In deze agenda richten we ons op de preventieve kant van de aanpak van ondermijning. We werken langs drie lijnen aan een vergroting van de weerbaarheid binnen de geografische grenzen van Noord-Holland. Allereerst is er de weerbaarheid van de provinciale organisatie zelf. Deze lijn ziet toe op brede bewustwording van potentiële kwetsbaarheden, inherent aan het provinciale werk. Daarnaast voorziet de agenda in een lijn die toeziet op de vertaling van het ondermijningsvraagstuk naar verschillende provinciale opgaven. Ten derde ondersteunen we gemeenten in het verder inzichtelijk krijgen van de eigen weerbaarheid.

In 2022 worden de laatste Quickscans Gemeentelijke Weerbaarheid in de regio RIEC Noord-Holland uitgevoerd. Dit traject is in het voorjaar van 2021 van start gegaan. In 2023 wordt uitvoering gegeven aan het Plan van Aanpak voor een integrale en weerbare organisatie dat naar aanleiding van het interne weerbaarheidsbeeld tot stand is gekomen. Met de uitvoering is in 2022 gestart. De diverse acties worden gefaseerd in de tijd uitgevoerd. Verder zal conform de Agenda Weerbaar Noord-Holland worden ingezet om zowel de eigen als de lokale informatiepositie in de aanpak van ondermijnende criminaliteit te versterken.

Prestatie-indicator 1.3.3

	Gerealiseerd t/m 2021	Doel 2022	Doel 2023	Doel 2024
Aantal gerealiseerde Quickscans Gemeentelijke Weerbaarheid (cumulatief)	13	23	0	

Toelichting:

Aantal gemeenten (cumulatief) waarbij een quickscan gemeentelijke weerbaarheid is uitgevoerd.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel

Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
1.3.1 Toezien op tunnelveiligheid en adviseren bij crises	109	57	179	175	174	173
1.3.2 Risicokaarten beheren	107	15	134	130	129	128
1.3.3 Ondernijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren	307	424	150	0	0	0
Totaal lasten	524	496	463	305	303	301
Totaal baten	-83	-87	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	441	409	463	305	303	303
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	441	409	463	305	303	301

1.4 Representeren van provinciaal bestuur

Onze rol

De inwoners van Noord-Holland moeten kunnen rekenen op een bestuur dat hen serieus neemt, een betrouwbaar bestuur, met een luisterend oor, en een besluitvaardig bestuur dat duidelijk is in zijn gekozen koers. Daarvoor is het belangrijk dat zowel inwoners als partners weten wat de provincie doet en dat zij invloed kunnen uitoefenen op het beleid.

Samenwerkingspartners

In communicatie en belangenbehartiging werkt de provincie samen met partners. In onze communicatie staan de Noord-Hollanders centraal. Hen willen we zo goed mogelijk informeren en betrekken. Daar waar mogelijk doen we dat in samenwerking met partners, bijvoorbeeld in projecten. Ook laten wij in onze media partners en inwoners aan het woord. De belangenbehartiging in Den Haag, Brussel of in de Metropoolregio Amsterdam gebeurt samen met andere overheden, gemeenten, provincies, Rijk, waterschappen en het maatschappelijk middenveld. Zo brengen we onze gezamenlijke opgaven krachtiger onder de aandacht.

1.4.1 Bestuurshandelingen communiceren

Toelichting

De provincie Noord-Holland communiceert transparant, herkenbaar en inclusief. We versterken de band met onze inwoners en vergroten onze zichtbaarheid, zodat bekendheid met en vertrouwen in het werk van de provincie toeneemt. Zo zijn de Noord-Hollanders goed geïnformeerd over wat we doen en kunnen zij het beleid en de uitvoering daarvan beoordelen én beïnvloeden. Onze belangrijkste ambitie is in verbinding staan met de samenleving. We gaan voortdurend in gesprek, zodat iedereen gehoord wordt én inbreng kan leveren.

Met deze aanpak groeien we door van een zeggende provincie naar een provincie die in gesprek is. Dat doen we door participatie van onze bewoners te versterken, door het ambassadeurschap van onze medewerkers en bestuurders te verstevigen, door actief te monitoren wat speelt en dat te vertalen naar concrete communicatieve acties. Zowel online als offline blijven we continu in gesprek, bijvoorbeeld via sociale media, tijdens bijeenkomsten, op door de provincie gesponsorde evenementen en door bij scholen op bezoek te gaan.

Om onze communicatie beter te laten aansluiten op wat Noord-Hollanders bezighoudt bouwen we onze newsroom verder uit, zodat we signalen uit de samenleving eerder op kunnen vangen en waar nodig beschikbaar kunnen stellen voor beleidsontwikkeling.

Door het thuiswerken tijdens de coronapandemie en de mogelijkheden die hybride werken blijvend bieden, is de versterking van de interne communicatie komend jaar een belangrijk speerpunt. Om webinars en videoboodschappen vaker als communicatiemiddel in te zetten richten we een eigen studio in. Tevens vernieuwen we het intranet van de provincie, de centrale werkplek die onze medewerkers toegang biedt tot alle informatie en applicaties.

We blijven verschillende evenementen sponsoren, waarbij we met onze sponsorbijdrage extra aandacht geven aan duurzaamheid, dierenwelzijn en diversiteit & inclusie.

Samen met de griffie voeren we in aanloop naar de verkiezingen een informatieve campagne. Op basis van een nieuw coalitieakkoord zullen we onze communicatie-aanpak uitbouwen en waar nodig bijsturen.

1.4.2 Provinciale inzet leveren bij gemeenschappelijke opgaven op Europees, landelijk, regionaal en lokaal niveau

Toelichting

Samen krijg je meer voor elkaar dan alleen. Noord-Holland werkt daarom in Den Haag en Brussel samen met andere provincies en regio's. Door samen te werken kunnen wij meer invloed uitoefenen op de beleidsontwikkeling, wisselen wij kennis uit en leren wij van elkaar. De Noord-Hollandse inzet richting de EU is vastgelegd in de Europastrategie 2022-2030. De twaalf provincies werken in Brussel samen in het Huis van de Nederlandse provincies (HNP), waarbinnen Noord-Holland bovendien deel uitmaakt van de nauwe samenwerking in Randstadverband. Gedeputeerde Zaal vertegenwoordigt Noord-Holland zowel in het Randstad Bestuur als in het HNP Bestuur. Commissaris van de Koning Van Dijk is naast zijn functie als Europa-adviseur van het IPO, ook voorzitter van het HNP bestuur. Daarnaast is gedeputeerde Zaal namens Noord-Holland lid van het Comité van de Regio's, dat de Europese Commissie, het Europees Parlement en de Europese Raad adviseert over Commissievoorstellen. Noord-Holland is lid van de Conference of Peripheral Maritime Regions of Europe (CPMR, het netwerk van Europese maritieme regio's) waarvan gedeputeerde Loggen president is. De grootte en deskundigheid van CPMR zorgt ervoor dat dit een invloedrijke partij is in Brussel. Inhoudelijk ligt de nadruk op maritieme onderwerpen, klimaat en energie, cohesiebeleid, transport en de positie van regio's in de Europese Unie. De verantwoordelijk gedeputeerde is lid van de Marine Resources Group van de CPMR North Sea Commission die zich richt op samenwerking rond de Noordzee, in het bijzonder op het gebied van duurzaam gebruik en beheer van de zee.

Noord-Holland heeft een ambtelijk Europeatteam om relevante Europese ontwikkelingen tijdig te signaleren en om te lobbyen voor Noord-Hollandse belangen. Hiervoor zijn twee leden van het Europeatteam permanent in Brussel gevestigd. Daarnaast zijn er twee adviseurs Public Affairs die de schakel zijn tussen het provinciebestuur en de Tweede Kamer. Verder is de provincie lid van het Interprovinciaal Overleg (IPO), dat de belangen van de twaalf provincies behartigt bij het Rijk en in Europa.

Net als de vorige jaren zetten we de samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam en in Noord-Holland Noord door. Binnen het MRA-verband is de provincie betrokken bij de uitvoering van de MRA agenda 2020-2024 en de versterking van de MRA Europees en internationaal. En op Noord-Holland Noord-niveau wordt samengewerkt in het Integraal Bestuurlijk Afstemmingsoverleg (IBAO) en drie bestuurlijke overleggen op het gebied van economie, mobiliteit en wonen.

Ook met de bestuurlijke deelregio's in Noord-Holland wordt de samenwerking voortgezet. De regiomanagers zijn het eerste aanspreekpunt voor de Noord-Hollandse gemeenten en regionale partners en zij zorgen ervoor dat de contacten tussen de regio én de provincie op de inhoudelijke dossiers goed worden gelegd. Zo worden er in 2023 naar verwachting vier ontmoetingen georganiseerd tussen GS en bestuurders uit de regio of van waterschappen. Ook wordt er verder gewerkt aan het verkennen, maken, monitoren of actualiseren van regionale samenwerkingsagenda's. Het uiteindelijke product, de vorm en de inhoud van een regionale samenwerkingsagenda, dan wel de onderlinge uitvoeringsafspraken, verschillen per regio en zijn een resultaat van een gezamenlijk proces.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel						
Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
1.4.1 Bestuurshandelingen communiceren	1.063	1.507	1.282	985	985	985
1.4.2 Provinciale inzet leveren bij gemeenschappelijke opgaven op Europees, landelijk, regionaal en lokaal niveau	3.761	3.576	3.538	3.265	3.287	3.277
Totaal lasten	4.824	5.083	4.820	4.250	4.272	4.262
Totaal baten	-7	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	4.817	5.083	4.820	4.250	4.272	4.272
Stortingen						
1.4.2 Resv. Cofinanciering Europese projecten	0	2	1.000	0	0	0
Onttrekkingen						
1.4.2 Resv. Cofinanciering Europese projecten	-2.740	-215	-395	0	0	0
Resultaat	2.077	4.870	5.425	4.250	4.272	4.262

Programma 2 Klimaat en Milieu

Doelenboom

2. Klimaat en milieu

2.1 Bijdragen aan de energietransitie

2.1.1 Opwekking van duurzame elektriciteit bevorderen

2.1.2 Bijdragen aan de warmtetransitie

2.1.3 Borgen van de energie infrastructuur en bijdragen aan de waterstoftransitie

2.1.4 Bijdragen aan de transitie naar een circulaire economie

2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving

2.2.1 VTH taken uitvoeren en coördineren

2.2.2 Gezonde leefomgeving bevorderen

2.2.3 Kwaliteit bodem en ondergrond verbeteren

Maatschappelijk doel

Klimaat

In 2050 wil Noord-Holland klimaatneutraal en circulair zijn. Het doel: de CO₂-uitstoot en het gebruik van fossiele brandstoffen verminderen. Ook willen we bestand zijn tegen extreme weersveranderingen. Dat heeft gevolgen voor bijvoorbeeld wonen, werken, vervoer en landbouw. We werken aan de energietransitie, aan een circulaire economie, duurzaam wonen en duurzame infrastructuur. Ook zorgen we ervoor dat het energienetwerk deze veranderingen aankan. De provincie draagt bij aan innovatieve technologie om deze doelen te bereiken. Begin 2021 is het Actieprogramma Klimaat vastgesteld. Dit programma loopt tot en met 2023 en is een vertaling van de klimaat-, duurzaamheid- en energietransitie ambities uit het Coalitieakkoord van de provincie. In het Actieprogramma scherpert de provincie de klimaatmaatregelen aan die zij neemt.

Als aanscherping op het akkoord van Parijs heeft de Europese Commissie in 2021 een groot pakket aan maatregelen gepresenteerd om 55 procent minder CO₂ uit te stoten in 2030, met de naam 'Fit for 55'. Het kabinet heeft deze doelstelling verder aangescherpt en het beleidsprogramma klimaat(2022) gepresenteerd gericht op 60% CO₂ reductie in 2030.

Het Actieprogramma Klimaat sluit aan bij de vijf thema's uit het nationale Klimaatakkoord: duurzame elektriciteit, gebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik, en mobiliteit.

De energietransitie

In het kader van de energietransitie heeft de provincie beleid opgesteld op het gebied van energie-infrastructuur, de opwek van duurzame energie op land (in de Regionale Energiestrategieën (RES)), de warmtetransitie en waterstof. Voor deze ontwerpen zijn inmiddels allemaal uitgewerkte strategische plannen en deelplannen opgesteld die aansluiten op de ambities in het Actieprogramma Klimaat. Als provincie geven we daarbij het goede voorbeeld, dus ook de provinciale organisatie en haar vastgoed zijn uiterlijk in 2030 geheel klimaatneutraal, is de

ambitie in het Actieprogramma. Samen met gemeenten, Rijksoverheid, netbeheerders, havens, andere betrokkenen en inwoners zoeken wij voor al deze thema's de komende jaren naar oplossingen.

De acties uit het Actieprogramma Klimaat doorsnijden meerdere inhoudelijke portefeuilles. Zij zijn terug te vinden in de verschillende hoofdstukken van de begroting onder bereikbaarheid, economie (waar maatregelen zijn opgenomen die worden genomen in de industrie en bedrijfsleven) en andere onderwerpen. Een voorbeeld daarvan is het Uitvoeringsprogramma Energietransitie NZKG (UVP ET NZKG) waarin is te lezen hoe het Programmabureau NZKG en de partners van het Bestuursplatform Energietransitie NZKG de verduurzaming van het NZKG willen realiseren. De focus ligt hierbij op verduurzaming van de industrie. Een ander dossier wat meerdere nationaal klimaatakkoord thema's (tafels) raakt is de Verkenning Aanlanding Wind op Zee 2031-2040 die in 2023 start waarin het Rijklocaties onderzoekt waar de windenergie van zee aan land kan komen. De provincie draagt hieraan bij vanuit onze inhoudelijke expertise. Daarnaast dragen we bij aan de inspraak vanuit gemeenten en andere regionale stakeholders zoals havenbedrijven en bedrijvengroepen.

Circulaire economie

De manier waarop in de huidige lineaire economie producten worden geproduceerd, geconsumeerd en vervolgens vaak vernietigd, leidt tot veel ongewenste effecten voor natuur en milieu. Naast de druk op natuur en milieu nemen leveringsrisico's van bepaalde grondstoffen toe. Dit is vooral een probleem bij kritieke grondstoffen (grondstoffen van economisch belang met leveringsrisico's) die ook nodig zijn voor andere noodzakelijke transitie's zoals de energietransitie. Leveringsrisico's komen ook door lange internationale aanvoerketens en belemmeringen die hierin ontstaan door internationale ontwikkelingen. Efficiënter omgaan met grondstoffen vermindert deze kwetsbaarheid. In een circulaire economie worden grondstoffen en producten steeds zoveel mogelijk opnieuw gebruikt.

Doel van de provincie Noord-Holland is de transitie van de huidige lineaire economie naar een circulaire economie te versnellen. De provincie Noord-Holland ondersteunt en stimuleert daarom bedrijven bij het zetten van stappen naar circulair ondernemen en stimuleert daarnaast dat bedrijven bij elkaar komen om grondstofketens circulair te maken. Naast het versnellen van de transitie wil de provincie de noodzakelijke systeemverandering op de lange termijn realiseren. Hiervoor ontwikkelt de provincie kennis en spant de provincie zich in om barrières voor ondernemers in hun circulaire ambities door wet- en regelgeving op te heffen. Door zelf zo circulair mogelijk in te kopen en aan te besteden, geeft de provincie het goede voorbeeld en prikkelt zij de markt om circulaire producten en diensten te ontwikkelen.

De ambitie is dat Noord-Holland in 2050 een volledige circulaire economie kent en dat in 2030 een reductie van 50% in het gebruik van primaire grondstoffen is bereikt. In de Actieagenda circulaire economie 2021-2025 zijn de doelen en acties om deze doelen te bereiken uitgewerkt. Deze actieagenda vormt daarmee de routekaart tot en met 2025 van de provincie om de ambities te bereiken.

Gezonde leefomgeving

De provincie Noord-Holland streeft ernaar om een gezondere fysieke leefomgeving te creëren voor haar inwoners. Wij richten ons op de aspecten van de leefomgeving die binnen ons huidige takenpakket vallen of daaraan raken en waarbij de grootste gezondheidswinst is te behalen. We richten ons in onze aanpak van een gezondere leefomgeving op de milieukwaliteiten bodem, (grond)water, lucht, omgevingsveiligheid, geluidbelasting, geur, stof en (ontwikkelingen in) de

bodem en ondergrond. We voldoen in elk geval aan de wettelijke normen, maar we bekijken ook actief waar er meer gezondheidswinst te behalen valt. Hiervoor hebben we het programma Gezonde Leefomgeving. Waar mogelijk streven we daarbij naar het versneld behalen van WHO-advieswaarden, zoals bepaald in 2005. Wat de in 2021 verder aangescherpte WHO advieswaarden voor Nederland betekenen is nog onduidelijk en wordt landelijk uitgezocht.

We werken gebiedsgericht, met speciale aandacht voor de milieugerelateerde gezondheidsrisico's die samenhangen met de verdichting van het stedelijk gebied. Aanvullend kijken we per gebied ook naar waar gezondheidswinst valt te behalen op andere beleidsvelden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan mobiliteit en klimaatadaptatie.

De provincie Noord-Holland werkt al langer aan een goed woon- en leefklimaat en de bescherming van de gezonde leefomgeving. Maar het behalen van gezondheidswinst is voorheen zelden een belangrijke drijfveer geweest of benoemd als primaire doelstelling. Door dit wel te doen en bestaande activiteiten en programma's op dit punt te actualiseren, ontstaan er mogelijkheden om een aanzienlijke gezondheidswinst te boeken in de provincie Noord-Holland.

De provincie Noord-Holland is een veelzijdige provincie waar vele functies rondom wonen, werken, recreëren en vervoer samenkomen. Deze diversiteit en dynamiek biedt veel kansen en mogelijkheden voor de provincie en haar inwoners, maar legt ook een milieudruk op de leefomgeving. Grote opgaven waarvoor we ook in Noord-Holland staan, zoals de energietransitie of de woningbouw, geven nieuwe dilemma's ten aanzien van een gezonde leefomgeving. Inwoners van onze provincie vragen daarvoor nadrukkelijk aandacht als die dilemma's in hun omgeving spelen. Bedrijvigheid in de provincie brengt een sterk en aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat en tegelijkertijd heeft het ook effect op de leefomgeving. En hoewel onder andere de luchtkwaliteit de afgelopen jaren is verbeterd, is er ook de komende jaren en decennia nog veel milieu- en gezondheidswinst te behalen.

De vergunningverlening, het toezicht en de handhaving (VTH), zijn belangrijke instrumenten in de verbetering van de leefomgeving en worden grotendeels in mandaat uitgevoerd door de vier Noord-Hollandse omgevingsdiensten.

Dit betreft onder andere het verlenen van vergunningen en ontheffingen voor industrie, flora en fauna, zwemwater en de controle op de naleving ervan. De omgevingsdiensten voeren soortgelijke taken uit namens gemeenten. Met deze gemeenten en andere zogenoemde 'ketenpartners' in Noord-Holland, zoals het Rijk, de waterschappen, de terreinbeheerders, het Openbaar Ministerie en de politie, werken wij samen om maatschappelijke doelen in het fysieke domein te realiseren.

Wettelijk beleidskader

- [Klimaatwet](#)
- [Warmtewet](#)

Provinciaal beleidskader

- [Omgevingsvisie](#)
- [Omgevingsverordening](#)
- [Verkenning ondergrondvisie](#)
- [Beleidsregel geurhinder](#)

- [Actieplan geluid](#)
- [Actieprogramma klimaat](#)
- [Bouwstenen voor een adaptieve Uitvoeringsstrategie energie-infrastructuur 2020-2024](#)
- [PVA waterstof](#)
- [Actieagenda - Provincie Noord-Holland](#)
- [Warmtetransitie Noord-Hollandse aanpak 2022-2023](#)

Budgettabel 2023 (x € 1.000)

Beleidsdoel	Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
2.1 Bijdragen aan de energietransitie	7.904	0	7.904	4.636	10.450	13.718
2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	43.278	4.780	38.498	6.527	3.619	35.590
Totaal	51.182	4.780	46.402	11.163	14.069	49.308

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
2	2.2.2	Omgevingsdienst Flevoland Gooi- en Vechtstreek	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
2	2.2.2	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
2	2.2.2	Omgevingsdienst Noord-Holland Noord	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
2	2.2.2	Omgevingsdienst IJmond	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
2	2.2.2	Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland	Beheer fonds ten behoeve van de nazorg stortplaatsen.
2	2.1.1	Alliander N.V.	Energievoorziening
2	2.1.1	N.V. Afvalzorg Holding	Efficiënt gebruik stortplaatsen
2	2.1.1	SolaRoad B.V.	Verduurzaming van de energiesector

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

2.1 Bijdragen aan de energietransitie

Onze rol

De provincie heeft op het gebied van de energietransitie en de transitie naar een circulaire economie verschillende rollen. Zoals de regierol, het laten zien van voorbeeldgedrag, een kennisrol, een faciliterende rol in de regio, een stimulerende rol richting bedrijven et cetera.

Voor circulaire economie zijn in de actieagenda de rollen per actie benoemd. Dit zijn de rollen van opdrachtgever, (beleids)ontwikkelaar, partner en bemiddelaar.

Samenwerkingspartners

De energietransitie en de transitie naar een circulaire economie kan alleen samen met anderen worden bereikt. Het aantal samenwerkingspartners is daarmee groot en bestaat onder meer uit ondernemersverenigingen, de provinciale MKB-innovatieprogramma's, medeoverheden (Rijk, provincies, IPO, gemeenten, Metropoolregio Amsterdam), kennisinstellingen, omgevingsdiensten, afvalinzamelaars en -verwerkers, de Noord-Hollandse bouwambassadeur, Servicepunt Duurzame Energie Noord-Holland, woningcorporaties en stichting C-creators.

Prioriteiten

- In gezamenlijkheid uitvoeren van de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0. Waarbij de provincie de gemeenten ondersteunt bij het concretiseren van de zoekgebieden en vergunningverlening voor concrete projecten zon of wind.
- In 2030 moeten we in Noord-Holland 260.000 woningen verduurzaamd hebben. De provincie ondersteunt gemeenten om deze doelstelling te behalen. Dat gebeurt onder andere door het subsidiëren van het SPDE, door ondersteuning met uitvoeringsregelingen en bijvoorbeeld het financieren van warmte regisseurs op regio niveau.
- Stimuleren van energiebesparing bedrijven op bedrijventerreinen. Het streven is dat alle provinciale bedrijven middelgrote en grootgebruikers van energie- in 2025 energiebesparende maatregelen hebben genomen die verplicht zijn in het kader van de geldende wet- en regelgeving.
- In 2023 wordt het SCAN-onderzoek MRA (Seismische Campagne Aardwarmte Nederland) afgerond door Interpretatie resultaten als basis voor de mogelijkheden voor geothermie (aardwarmte) Uitvoeren van de acties uit de routekaart aardwarmte MRA 2023.
- In 2023 geeft de provincie verdere uitvoering aan de Adaptieve Uitvoeringsstrategie Energie-infrastructuur via het samenwerkingsverband (de Taskforce) met netbeheerders TenneT en Alliander met 3 werksporen met als doel:
 - De no-regret maatregelen om de korte termijn knelpunten op te lossen en zorg te dragen voor ruimtelijke inpassing aanlanding Wind-op-Land;
 - Het ontwerpen en ontwikkelen van een hybride energie-infra van de toekomst en Ontwikkeling H2 productie- en transportnetwerk;
 - Het ondersteunen en stimuleren van slimme oplossingen (Smart Energy Systems) zoals tijdelijke opslag.
- Verkenning van de mogelijkheden voor ontwikkeling van de waterstofmarkt.
- Inzetten van de CO₂-impactanalyse als instrument om meer inzicht te bieden in de verwachte effecten van het gevoerde klimaatbeleid binnen de provincie.

- Verwerken aanbevelingen uit onderzoek Randstedelijke Rekenkamer naar beleid circulaire economie van de vier Randstedelijke provincies waaronder Noord-Holland.
- Uitvoering tussentijdse beleidsevaluatie Actieagenda Circulaire Economie 2021-2025 zoals opgenomen in de actieagenda.

Omgevingsfactoren

- De energietransitie – de overgang van fossiele brandstoffen naar duurzame energie – vraagt om verandering in alle sectoren van onze maatschappij. Het vraagt niet alleen grote investeringen in technologie maar ook in mensen. Door omvang en impact van de transitie zijn er veel omgevingsfactoren waar we rekening mee moeten houden. Nu zijn dat onder andere een krappe arbeidsmarkt en een tekort aan specifieke kennis. Daarnaast is de oorlog in Oekraïne van invloed op de hoeveelheid gas die we tot onze beschikking hebben. Laatste voorbeeld, door dat het elektriciteitsnetwerk steeds meer onder druk komt te staan (netcongestie) kan dat de energietransitie vertragen.
- De mate waarin bedrijven zich kunnen en willen richten op een omschakeling naar of uitbreiding van circulair werken en produceren.
- De mate waarin de rijksoverheid verdere wet- en regelgeving invoert die de transitie naar een circulaire economie stimuleert.
- De mate waarin mensen bereid zijn hun consumptiepatroon aan te passen dat leidt tot minder consumptie, overproductie en ongebruikte reststromen.

2.1.1 Opwekking van duurzame elektriciteit bevorderen

Toelichting

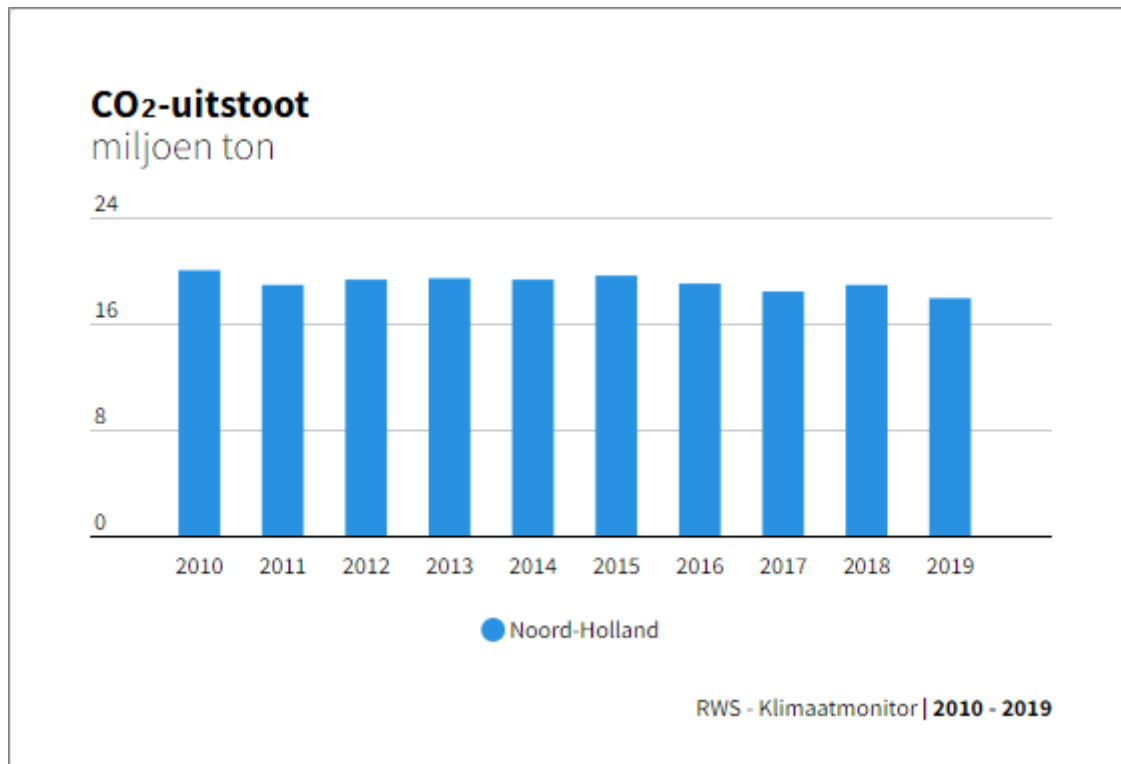
De provincie Noord-Holland heeft twee RES-regio's: regio Noord-Holland Noord en regio Noord-Holland Zuid. In het uitvoeringsprogramma voor de Regionale Energiestrategieën (RES) in Noord-Holland staat hoe de regio's concrete projecten van zonne- en windenergie en regionale warmtebronnen gaan realiseren. Gemeenten concretiseren de zoekgebieden in samenwerking met provincie en omgeving. Dat is maatwerk per zoekgebied.

In de RES beschrijven energieregio's, overheden, inwoners, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties samen hoe en waar duurzame elektriciteit (zon en wind) wordt opgewekt en hoe de warmtetransitie (duurzame alternatieven voor aardgas) mogelijk wordt gemaakt. Daarnaast kijken ze samen met de netbeheerders naar de opslag en infrastructuur voor energie en warmte.

Gemeenten zijn in eerste instantie verantwoordelijk voor het contact met bewoners en belanghebbenden in hun werkgebied. Daarnaast is de provincie nauw betrokken bij de mogelijkheden van nieuwe energie-ontwikkelingen in relatie tot natuur, landschap, leefbaarheid, energie-infra en economie. Het NH Perspectief op de RES en de Omgevingsvisie NH2050 vormden hierbij het uitgangspunt. Zo zorgt de provincie dat een goede integrale afweging gemaakt wordt tussen de vele belangen die spelen. Ook ondersteunt de provincie gemeenten op veel manieren zowel voor ontwikkelingen met zonne-energie, als voor meervoudig ruimtegebruik zon en wind, ruimtelijke samenhang en participatie.

Koppeling met brede basismonitor

Emissie van broeikasgassen

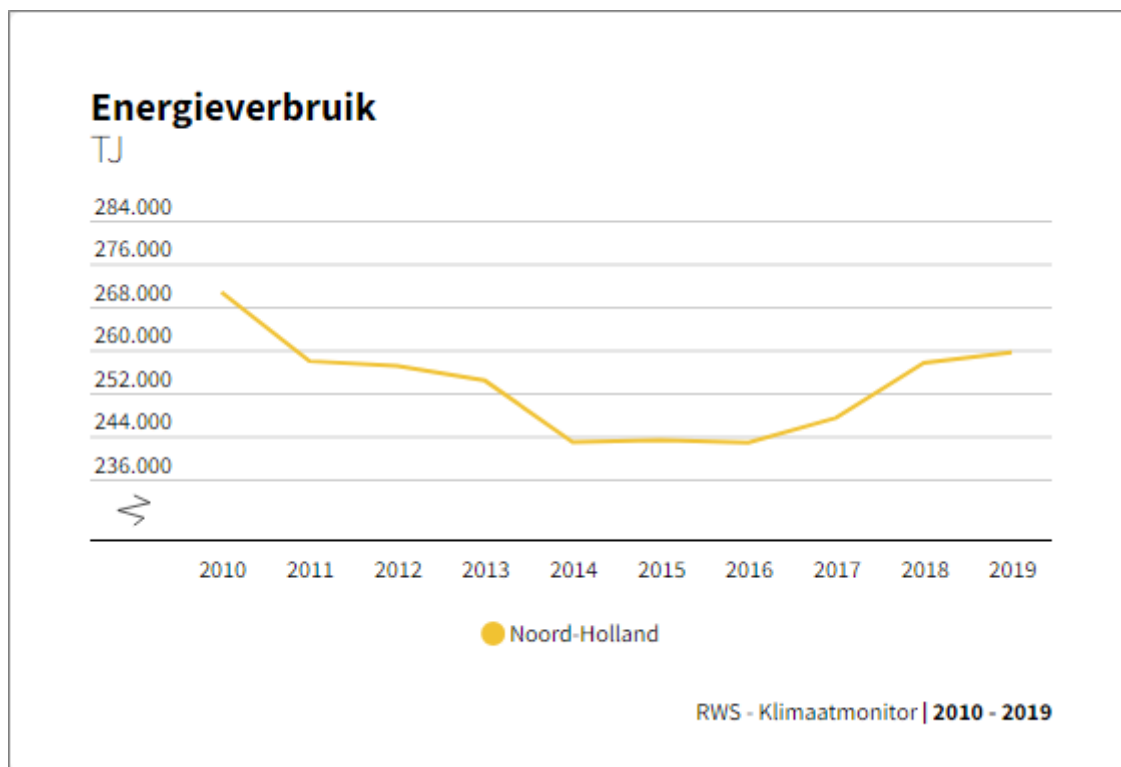

Landelijk neemt de CO₂-uitstoot sinds 2015 af. Een goede vergelijking tussen de verschillende provincies is niet mogelijk, omdat van een aantal provincies de dataset niet compleet is. Op basis van de beschikbare gegevens heeft provincie Noord-Holland de op een na hoogste CO₂-uitstoot, net onder de provincie Noord-Brabant. De uitstoot van Noord-Holland schommelt. Sinds 2015 is, in lijn met het landelijke beeld, wel een daling te zien.

Technische toelichting

CO₂-uitstoot totaal van de sectoren gebouwde omgeving – industrie, energie, afval en water – landbouw, bosbouw en visserij – verkeer en vervoer, inclusief autosnelwegen. De CO₂ uitstoot is berekend volgens de verbruiksbenadering, waarbij de uitstoot wordt toegerekend aan de gebruiker. Het eindverbruik van fossiele energie wordt gevolgd. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat door bij de verbruiksbenadering in vergelijking met de bronbenadering een deel van de CO₂-uitstoot niet in beeld is. De CO₂-uitstoot die door het productieproces van een grote speler als Tata Steel wordt uitgestoten is bijvoorbeeld bij de verbruiksbenadering niet in beeld. Op het dashboard energietransitie van Noord-Holland is te zien dat het verschil van rekenmethode (bronbenadering vs. verbruiksbenadering) 12.321.800 ton CO₂ bedraagt.

Energieverbruik

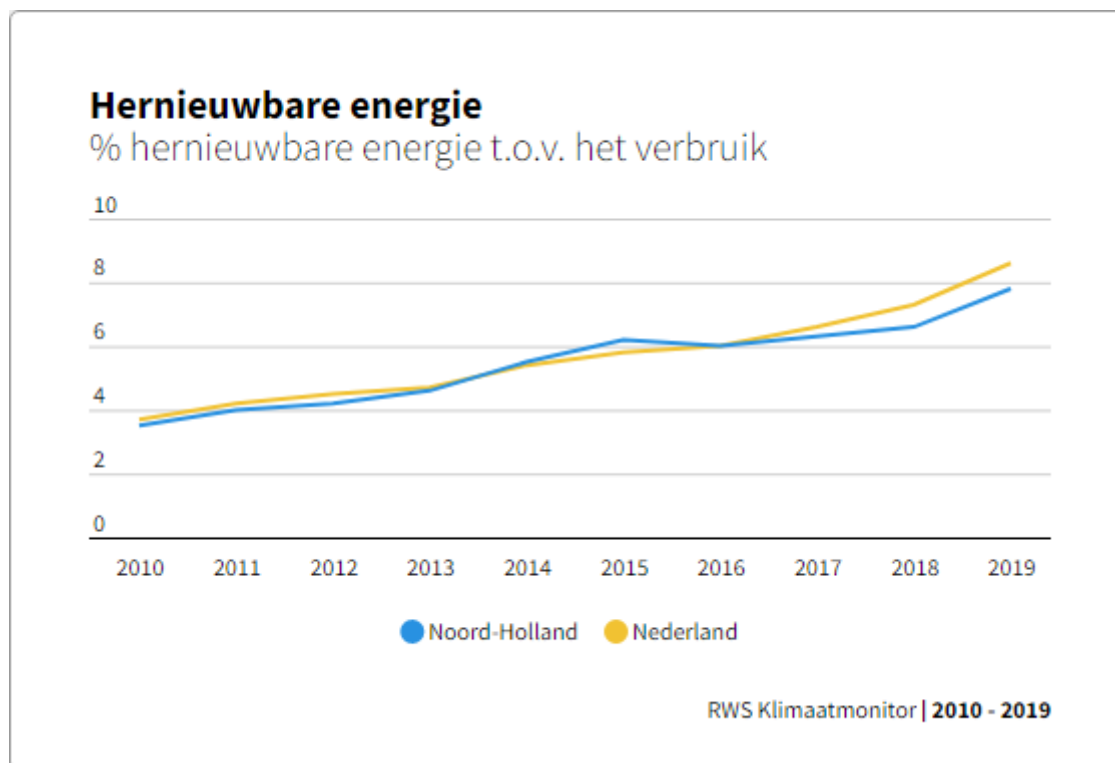

Bij het energieverbruik was tussen 2010 en 2014 een duidelijke afname te zien. Sinds 2014 is een lichte stijging te zien. Deze indicator geeft alleen het verbruik via het openbare net weer.

Technische toelichting

Energieverbruik totaal van de sectoren gebouwde omgeving - industrie, energie, afval en water - landbouw, bosbouw en visserij - verkeer en vervoer, inclusief autosnelwegen - hernieuwbare warmte, zonnestroom 'achter de meter'. Het gaat hier om het zogenaamde eindverbruik of finaal gebruik van energie.

Productie van hernieuwbare energie

Sinds 2010 is de hoeveelheid hernieuwbare energie in de provincie Noord-Holland toegenomen van 9.346 TJ naar 20.616 TJ. In 2010 bedroeg het aandeel van hernieuwbare energie 3,5% binnen het totaal aan niet-hernieuwbare en hernieuwbare energie; in 2019 was dit opgelopen tot 7,9%.

Technische toelichting

Het betreft hier de totaal bekende opwek van hernieuwbare elektriciteit, t.o.v. het totaal bekende elektriciteitsverbruik.

2.1.2 Bijdragen aan de warmtetransitie

Toelichting

Gemeenten hebben hierbij de regie, maar het ontbreekt ze meestal nog aan capaciteit, kennis en middelen om hiermee voortvarend aan de slag te gaan. De provincie stelt gemeenten het Servicepunt Duurzame Energie beschikbaar. Het Servicepunt Duurzame Energie faciliteert de kennisontwikkeling van gemeenten, adviseert die en faciliteert de samenwerking tussen gemeenten bij de uitvoering van de energietransitie in de gebouwde omgeving. Eind 2021 zijn de gemeentelijke transitievisies warmte vastgesteld en er wordt nu verder gewerkt aan de wijkuitvoeringsplannen om helder te hebben welke wijken in 2030 van het aardgas af zijn. Vanwege de toenemende vraag naar ondersteuning door deze ontwikkelingen wordt de dienstverlening van het servicepunt uitgebreid, onder andere met een expertpool.

De provincie zet ook in op verdere ontwikkeling van de warmteviewer (voor het in kaart brengen van vraag en aanbod van warmte in de provincie Noord-Holland) en verspreiding van kennis op het gebied van duurzame warmtebronnen zoals aquathermie en gebruik van restwarmte. Voor geothermie (aardwarmte) wordt samen opgetrokken met de provincie Flevoland en we gaan door

met de uitvoering versnellingsplan Aardwarmte. Onderdelen van dat plan zijn onder andere garantiestelling voor de eerste proefboringen in de MRA, samenwerken met gemeenten en bedrijven in de uitvoering van de Routekaart Aardwarmte: voorlichting over aardwarmte, ondersteuning van beleidsvorming, bijvoorbeeld ten aanzien van verdeling van de warmte, en toetsingscriteria voor aardwarmtelocaties.

2.1.3 Borgen van de energie infrastructuur en bijdragen aan de waterstoftransitie

Toelichting

In 2023 geeft de provincie verdere uitvoering aan de Adaptieve Uitvoeringsstrategie Energie-infrastructuur. Door het samenwerkingsverband (de Taskforce) met netbeheerders TenneT en Alliander te starten.

Via Taskforce Energie Infra wordt gewerkt aan het oplossen van de knelpunten in de energie-infrastructuur en een toekomstbestendig energienetwerk (de uitvoering van de infrastructuur ligt niet bij de provincie Noord-Holland). De uitwerking vindt op de volgende niveaus plaats:

- Korte termijn: De no-regret maatregelen om de korte termijn knelpunten op te lossen en zorg te dragen voor ruimtelijke inpassing aanlanding Wind-op-Land.
- Lange termijn: Het ontwerpen en ontwikkelen van een hybride energie-infra van de toekomst en Ontwikkeling H2 productie- en transportnetwerk.
- Het ondersteunen en stimuleren van slimme oplossingen (Smart Energy Systems)

Op het gebied van waterstof ligt de focus op kennisontwikkeling door onder andere bijdragen aan pilots/demo's, vraagaggregatie in mobiliteit et cetera, en met name het cofinancieren van ruimtelijke verkenningen voor regionale infrastructuur. Dit betreft bijvoorbeeld verkenningen naar fysieke locaties voor grootschalige electrolyzers, naar mogelijke opslaglocaties, naar interne haveninfrastructuur, naar logische transport- en scheepvaartcorridors voor waterstoftankstations en -vulpunten, tracé-onderzoeken en haalbaarheidsonderzoeken naar blauwe en groene waterstof.

Algemene activiteiten energietransitie

Ook wordt een aantal dingen ontwikkeld die ondersteunend zullen zijn aan alle drie de operationele doelen die bijdragen aan de energietransitie in de provincie als geheel. Omdat binnen het operationele doel energie-infrastructuur vraag, aanbod en opslag bij elkaar komen, plaatsen we de ontwikkeling en uitvoering van de data- & digitaliseringsstrategie Energietransitie onder dit operationele doel. Voor het realiseren van een duurzaam energiesysteem van de toekomst is data zeer belangrijk. Inzichten uit data ondersteunen niet alleen de afstemming van energievraag en -aanbod maar ook de benodigde ruimtelijke inpassing van de systeemveranderingen, zo valt verder te lezen in de provinciale datastrategie.

Naast onderhoud en beheer ligt de nadruk op het in beeld brengen datapositie, energiedata en -informatie open en transparant maken (actiepunten 3.1, 3.2 en 4.5 uit de datastrategie) denk aan open data register, algoritme register en dergelijke.

Dit is ook de plek waar overige zaken begroot worden die energietransitiebreed worden ingezet.

2.1.4 Bijdragen aan de transitie naar een circulaire economie

Toelichting

In 2023 wordt de Actieagenda Circulaire Economie 2021-2025 (Actieagenda) uitgevoerd volgens de hierin opgenomen planning. Dit betekent dat de doorlopende acties uit 2022 worden voortgezet. Eén actie die in de planning stond tot en met 2022 loopt door in 2023, omdat deze later is gestart. Dit betreft de circulaire bouwexpert (voorheen circulaire bouwambassadeur). Het onderzoek naar de ruimtelijke randvoorwaarden voor circulaire economie in het Noordzeekanaalgebied (NZKG) zal al zijn afgerond in 2023. Zie voor het volledige overzicht pagina 39 van de [Actieagenda - Provincie Noord-Holland \(noord-holland.nl\)](https://noord-holland.nl/actieagenda).

Volgens de Actieagenda wordt daarnaast gewerkt aan:

- de regionale aanpak met de gemeenten;
- de uitvoering van de lobbystrategie;
- de uitvoering van de communicatiestrategie;
- het benutten van de raakvlakken met andere provinciale opgaven zoals beschreven in de Actieagenda;
- samenwerking met medeoverheden;
- samenwerking met de Noord-Hollandse omgevingsdiensten;
- het stimuleren van circulariteit via de eigen bedrijfsvoering en aanbesteding van infrastructurele werken.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel						
Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
2.1.1 Opwekking van duurzame elektriciteit bevorderen	4.326	7.447	4.222	2.716	2.709	2.694
2.1.2 Bijdragen aan de warmtetransitie	4.483	13.031	826	823	72	72
2.1.3 Borgen van de energie infrastructuur en bijdragen aan de waterstoftransitie	1.608	2.997	1.941	3.736	288	244
2.1.4 Bijdragen aan de transitie naar een circulaire economie	1.064	1.740	1.460	1.724	1.798	540
Totaal lasten	11.482	25.215	8.449	8.999	4.867	3.550
Totaal baten	-674	-819	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	10.808	24.396	8.449	8.999	4.867	4.867
Stortingen						
2.1.1 Resv. Duurzame elektriciteit	0	9.200	2.867	33	33	33
2.1.2 Resv. Warmtetransitie	0	12.977	3.267	33	33	33
2.1.3 Resv. Energietransitie	10.200	4.664	3.967	33	33	33
2.1.4 Resv. Circulaire Economie	1.591	350	350	1.180	1.255	0
Onttrekkingen						
2.1.1 Resv. Duurzame elektriciteit	0	-4.603	-1.380	0	0	0
2.1.2 Resv. Warmtetransitie	0	-12.136	-750	-750	0	0
2.1.3 Resv. Energietransitie	-8.255	-17.049	-1.616	-3.800	-352	-308
2.1.4 Resv. Circulaire Economie	-453	-1.170	-890	-1.180	-1.255	0
Resultaat	13.891	16.629	14.263	4.549	4.615	3.342

2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving

Onze rol

De provincie heeft verschillende taken gericht op het bevorderen van een duurzaam, gezond en veilig Noord-Holland.

De provincie is bevoegd gezag voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) van wetgeving in het fysieke domein (milieu, water en natuur). Op het gebied van luchtkwaliteit heeft de provincie ook een stimulerende en samenwerkende rol. De provincie is medeondertekenaar van het Schone Luchtakkoord en ondersteunt het citizen science project Hollandse Luchten. Op het terrein van geluid is de provincie verantwoordelijk voor het bewaken van de geluidbelasting van provinciale wegen en van industrieterreinen van regionaal belang. Tevens heeft de provincie wettelijke taken op het gebied van bodembeheer.

Op basis van de Wet milieubeheer heeft de provincie beperkt ruimte om eigen regels te stellen, die zijn opgenomen in de eerste versie van de Omgevingsverordening. Dit betreft milieubeschermingsgebieden zoals stiltegebieden, grondwaterbeschermingsgebieden en aardkundige monumenten. Hier zijn regels voor industrieterreinen van provinciaal belang aan toegevoegd.

De provincie is bevoegd gezag voor de vaststelling en goedkeuring van (provinciale) plannen en projecten waarvoor een milieueffectrapport (MER) moet worden opgesteld. De provincie kan ook in het kader van de vergunningverlening bevoegd gezag voor een MER zijn, bijvoorbeeld voor de vergunningen van Tata Steel en voor windparken.

In aansluiting op de gezondheidsbeschermende maatregelen, stimuleert de provincie ook gezondheidsbevorderende initiatieven. Immers, het thema Gezonde Leefomgeving is één van de aspecten die zowel Rijk, provincies en gemeenten in hun omgevingsvisies een plek dienen te geven. De provincie biedt kennis en inzicht in verschillende gezondheidsbevorderende aspecten voor gemeenten, bijvoorbeeld in de fase van het opstellen van een gemeentelijke omgevingsvisie. Maar ook bij concrete gebiedsprocessen waarin de grote woningbouwopgaven veelal moeten samengaan met andere complexe opgaven, w.o. de energietransitie, mobiliteit, bereikbaarheid en natuur. Bij de eigen opgaven kijkt de provincie ook naar de mogelijkheden om de impact op de gezondheid voor inwoners te vergroten, bijvoorbeeld bij het stimuleren van actieve mobiliteit.

Samenwerkingspartners

Per onderwerp variëren de samenwerkingspartners. De voornaamste partijen op het gebied van gezonde leefomgeving zijn inwoners, TBO'ers (terrein beherende organisaties), Rijk, gemeenten, waterschappen, omgevingsdiensten, kennisinstellingen, gezondheidsinstanties en bedrijven.

2.2.1 VTH taken uitvoeren en coördineren

Toelichting

Het realiseren van onze ambities op het vlak van gezonde leefomgeving, klimaat, energietransitie, circulaire economie en natuurverbetering is in zeer grote mate afhankelijk van de uitvoering door onze omgevingsdiensten. Het vraagt daarom om goed op hun taak toegeruste diensten. De vergunningverlening, het toezicht en de handhaving, belangrijke instrumenten in de verbetering van de leefomgeving, worden grotendeels in mandaat uitgevoerd door de omgevingsdiensten. In de Nota uitvoering en handhaving staat onze visie voor de VTH-taken en hoe die kan bijdragen

aan een betere uitvoering van de bevoegdheden en taken door de omgevingsdiensten en de samenhang tussen de omgevingsdiensten in Noord-Holland. Zo kunnen deze taken beter bijdragen aan de beleidsdoelen van de provincie en gebiedsgericht worden ingezet, zoals in de IJmond. De omgevingsdiensten voeren deze taken uit binnen de kaders van de Vergunningverlening Toezicht en Handhaving (VTH)-strategieën en op basis van jaarlijkse uitvoeringsprogramma's. Met deze diensten hebben wij een eigenaars- en een opdrachtgever-opdrachtnemer relatie. De omgevingsdiensten ontvangen jaarlijks een bijdrage van de provincie voor het uitvoeren van die activiteiten.

Door de toename van de samenhang tussen grote maatschappelijke opgaven, wordt het werk in de uitvoeringspraktijk niet alleen in omvang meer, maar vraagt door de complexiteit ook andere competenties en kwaliteiten. Om onze ambities waar te kunnen maken, is een innovatieve aanpak noodzakelijk met meer capaciteit voor vergunningverlening en voldoende personeel voor toezicht en handhaving met adequate financiering. Aan de voorkant moeten we investeren om knelpunten in wet- en regelgeving te voorkomen en op te heffen.

We zetten concrete stappen voor het versterken van onze uitvoeringspraktijk, inclusief alle randvoorwaarden. Onder meer via het tweejarige interbestuurlijk programma versterking stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Specifiek voor de uitvoering van de taken rondom de stikstofproblematiek en de programmatische aanpak van Tata Steel zijn extra middelen aangevraagd voor 2023.

De consequenties van wijzigingen in bevoegdheden en takenpakketten door de invoering van de Omgevingswet zijn geïnventariseerd en hierover worden in 2023 afspraken gemaakt met de omgevingsdiensten en gemeenten.

2.2.2 Gezonde leefomgeving bevorderen

Toelichting

Het Programma Gezonde Leefomgeving, vastgesteld in 2020, is ontwikkeld om de opgaven op het gebied van de leefbaarheid aan te pakken. Met een vijftal sporen wordt onder andere ingezet op meer onderzoek naar de gezondheidseffecten van milieuhinder en naar het monitoren van de omgevingskwaliteit. Gebieden met een hoge milieudruk op één of meerdere milieukwaliteiten brengen we, samen met onze partners en de inwoners, in verschillende projecten gedetailleerder in kaart. We onderzoeken daarnaast wat nodig is om de gezondheid van onze inwoners beter te beschermen door niet alleen te kijken naar afzonderlijke milieunormen, maar ook de optelsom van verschillende normen of pieken in de belasting van de leefomgeving daarbij te beschouwen. In de afwegingen die gemaakt moeten worden bij (gebiedsgerichte) ruimtelijke opgaven gaan we na hoe gezondheidsrisico's daarin beter kunnen worden meegenomen en hoe die risico's vervolgens verkleint of weggenomen kunnen worden. Ook wordt geïnvesteerd in het optimaliseren van de toezicht en handhaving, om zo de milieukwaliteit en de veiligheid van de leefomgeving te verbeteren, met name bij de bedrijven, waarvoor de provincie bevoegd gezag is zoals Tata Steel. De pilot 'Duurzaam Slim Verkeersmanagement', die we in 2023 doorzetten, verkent de mogelijkheden om met verkeersmanagement een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de gezonde leefomgeving.

In de Omgevingswet is het thema Gezonde Leefomgeving benoemd als één van de prioriteiten. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet, gepland voor 1 januari 2023, worden gemeenten steeds meer verantwoordelijk voor de uitvoering van wettelijke taken, zoals op het gebied van

bodem, geur en externe veiligheid. We dragen zo veel mogelijk zorg dat het kennisniveau bij gemeenten toereikend is, onder andere met een kennisschakelpunt.

Het provinciaal programma Gezonde leefomgeving loopt af na 2023. In 2023 zal bepaald worden hoe het thema Gezonde Leefomgeving voor 2024 en verder te verankeren.

In de integrale afstemming bij grote gebiedsopgaven en afweging is het belang van een gezonde leefomgeving belangrijk. Instrumentarium daarvoor is in ontwikkeling. In 2023 doen we verder ervaring op met mogelijke instrumenten.

In een aantal regio's, bijvoorbeeld in de IJmond, staat een gezonde leefomgeving onder druk. Van gebieden met een hoge milieudruk op één en of meer milieukwaliteiten wordt de milieuhinder gedetailleerd in kaart gebracht in samenwerking met de inwoners en partners.

Met het 'Programma Tata Steel 2020-2050: samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond' werkt de provincie samen met de IJmond-gemeenten, de GGD Kennemerland, en de Omgevingsdiensten aan opgaven die bijdragen aan een gezondere leefomgeving IJmond. Ook de samenwerking met het Rijk is hierbij van groot belang voor onder andere de wet- en regelgeving over milieu en de leefomgeving waarmee de provincie werkt. Het Rijk heeft een belangrijke taak bij de verduurzaming van Tata Steel.

Het programma Tata Steel 2020 – 2050 komt in een versnelde fase van uitvoering in samenhang met de 'Route naar Groen Staal' van Tata Steel. De omschakeling naar Groen Staal is een grote opgave binnen Tata Steel die leidt tot een groot aantal vergunningaanvragen en andere vraagstukken in de IJmond. Naast de inzet vanuit de Omgevingsdienst NZKG, vraagt deze opgave ook om meer inzet vanuit de provincie. Met de kaderbrief 2023 zijn extra middelen toegekend. Met deze extra middelen kunnen we de taken uitvoeren die nodig zijn om de Groen Staal route te realiseren. Daarnaast zetten we het onderzoek en (gezondheids)monitoring rondom Tata Steel voort, waarvoor extra middelen zijn geraamd.

Vanuit het Programma Gezonde Leefomgeving zetten we in op scherp vergunnen Dit is tevens verankerd in de beleidsnota VTH (hoofdstuk 3). Hierin wordt de beleidsruimte die er is om te vergunnen binnen de bandbreedte voor best beschikbare technieken (BREF range) vertaald naar de concrete ambitie om zo dicht mogelijk aan de onderkant van de BREF bandbreedte te vergunnen voor fijnstof en stikstofdioxide. In 2023 zetten we hier onverminderd op in. De bedoeling is dat deze ambitie wordt toegepast bij oprichting- actualisatie- en uitbreidingsvergunningen. Dit doen we vanuit het Programma Tata Steel. Voor de rest van de bedrijven in Noord-Holland waar we bevoegd gezag voor zijn is in 2022 een start gemaakt met een viertal pilots. In 2023 gaan we op basis van deze pilots verder met scherp vergunnen.

Jaarlijks presenteert de provincie datarapporten over de luchtkwaliteit in drie gebieden: IJmond, Westpoort en de Haarlemmermeer. In de Omgevingsvisie NH2050 is de ambitie geformuleerd om zo spoedig mogelijk aan de WHO advieswaarden uit 2005 voor luchtkwaliteit te voldoen. De waarden voor fijnstof (PM10, PM2,5) dalen wel maar voldoen nog niet aan de WHO-advieswaarden. In 2023 worden de drie meetnetten geëvalueerd, wat mogelijk gaat leiden tot aanscherping van het meetpakket in daaropvolgende jaren.

Met het project Hollandse Luchten brengt de provincie met burgermetingen op specifieke plekken in de provincie de luchtkwaliteit in kaart. In 2022 worden nieuwe meetgemeenschappen met inwoners toegevoegd aan het programma waarmee we in 2023 ervaring gaan opdoen.

De in 2022 opgeleverde nieuwe geluidbelastingkaarten vormen een belangrijke bouwsteen voor het nieuwe Actieplan Geluid, dat we in 2023 gaan opstellen. Daarnaast heeft de provincie een aantal industrieterreinen van regionaal belang benoemd, waar gezoneerd geluidbeleid wordt toegepast. Het zonebeheer heeft de provincie belegd bij de Omgevingsdienst NZKG. De provincie staat voor de wettelijke taak om SWUNG-2 (Samen Werken aan de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid) te implementeren. Met de kaderbrief 2023 zijn hiervoor extra middelen beschikbaar gesteld.

De provincie heeft speciale aandacht voor de problematiek van zeer zorgwekkende stoffen ZZS en voor de verbetering van de luchtkwaliteit in het kader van het Schone Lucht Akkoord (SLA). In 2023 participeert de provincie in een nationaal onderzoeksprogramma in het kader van het SLA naar hoog blootgestelde gebieden, hierin is de regio IJmond één van de te onderzoeken gebieden. Aan de hand van resultaten bepalen we in 2023 concrete vervolgstappen.

Het provinciale geurbeleid is erop gericht om toe te werken naar een verwaarloosbare geurhinder in Noord-Holland. Het E- Nose netwerk ondersteunt het toezicht op het verbod op varend ontgassen, maar geeft ook gebiedsspecifiek inzicht, zoals in de IJmond en Tuindorp Oostzaan. We werken nauw samen met de Omgevingsdienst NZKG, het Havenbedrijf Amsterdam en bedrijven die geurhinder veroorzaken. Met de komst van de Omgevingswet zijn we voornemens om het provinciale geurbeleid te actualiseren. Dat zal in 2023 gestalte krijgen.

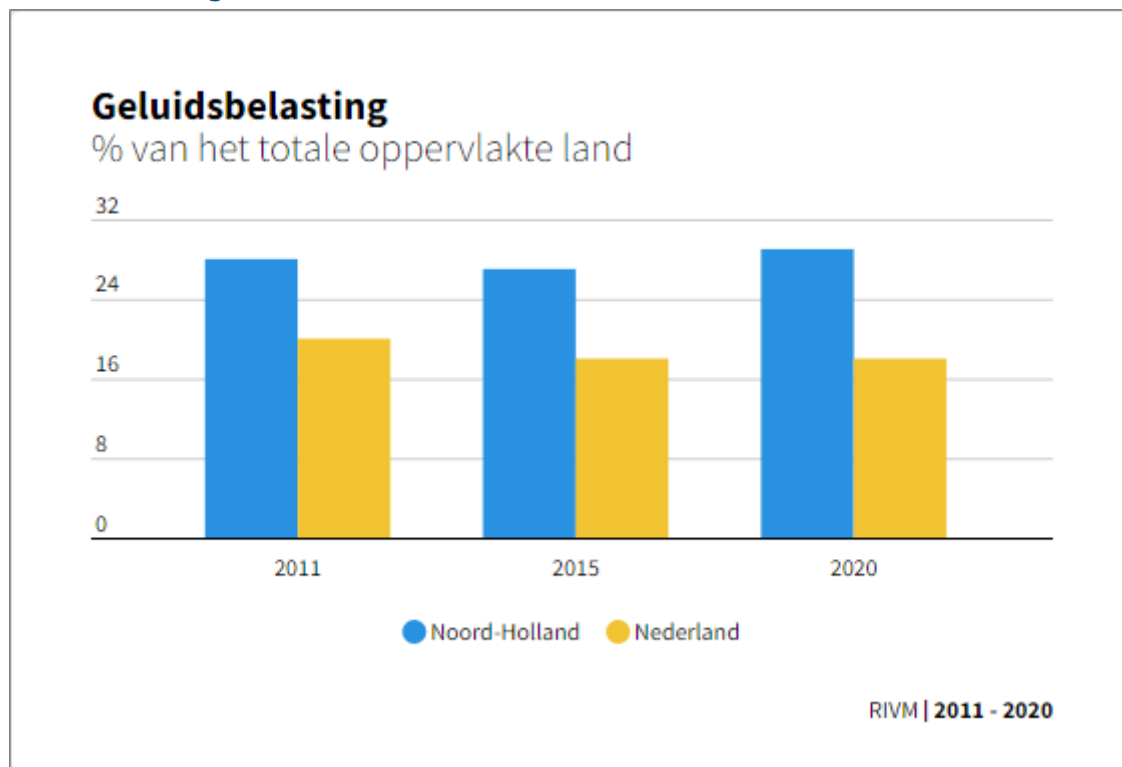
Het Rijk is aan zet om, in aanloop naar de inwerkingtreding van de Omgevingswet, aandachtsgebieden te bepalen die inzichtelijk maken in welk gebied zich bij een ongeval met gevaarlijke stoffen mogelijk nog levensbedreigende gevolgen voor personen in gebouwen kunnen voordoen. Deze aandachtsgebieden zijn voor ons extra van belang om inzicht te krijgen welke ruimtelijke effecten de energietransitie in bijvoorbeeld het Noordzeekanaalgebied heeft en de keuzes die we in 2023 hierin moeten gaan maken.

De provincie Noord-Holland heeft aandacht voor het terugdringen van uitstoot van Zeer Zorgwekkende Stoffen en volgt hierin nauwgezet het Rijksbeleid. Met de Omgevingsdienst NZKG maken wij voor 2023 afspraken over de toepassing van de regels, zoals het maken van een Vermijdings- en Reductieprogramma, bij de bedrijven waar wij bevoegd gezag van zijn.

Om de stortplaats Nauerna beschikbaar te maken voor recreatie is in 2022 een onderzoek gestart van het RIVM om na te gaan op welke manier er veilig gerecreëerd kan worden. Dit onderzoek loopt door in 2023.

Koppeling met brede basismonitor

Geluidbelasting

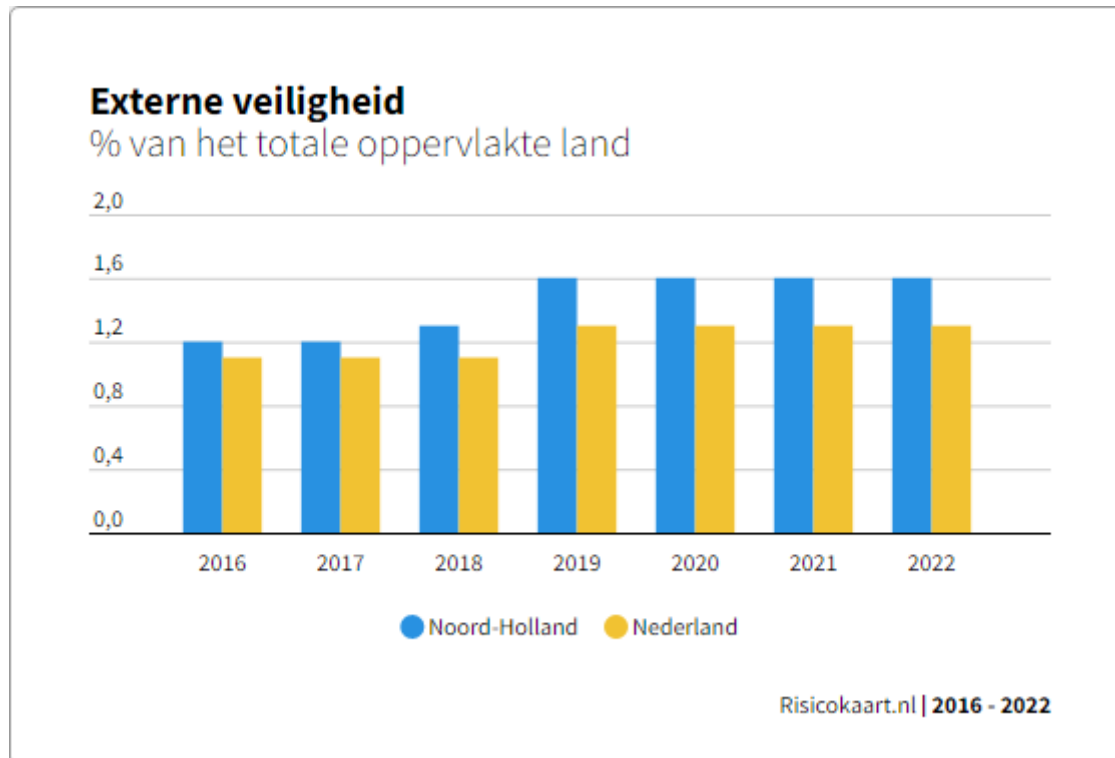

De meest recente cijfers uit 2020 laten zien dat in Noord-Holland 29% van het landoppervlak belast is met 55 decibel of meer. Dit is hoger dan het percentage in heel Nederland met 18% oppervlakte. De gemiddelde geluidsbelasting varieert weinig over de jaren, met maximale dalingen en stijgingen tussen de 2 en 4 procentpunten. De geluidsbelasting is in Noord-Holland wat toegenomen ten opzichte van 2015 en 2011. Toen was de geluidsbelasting respectievelijk 27% en 28% van de totale oppervlakte. Voor de andere provincies geldt doorgaans een stabiele of licht dalende trend.

Technische toelichting

Landoppervlakte belast met een geluidsniveau boven 55 dB. De indicator is opgesteld aan de hand van de cumulatieve geluidkaart. De cumulatieve kaart geeft een indicatief beeld van de geluidbelasting van weg-, rail- en vliegverkeer, windturbines en industrie. De hoeveelheid geluid wordt uitgedrukt in decibellen (dB Lden). De toevoeging Lden staat voor het geluidniveau gedurende de dag en nacht. Het aantal gridcellen in een klasse per gemeente is bepaald met behulp van GIS.

Externe veiligheid

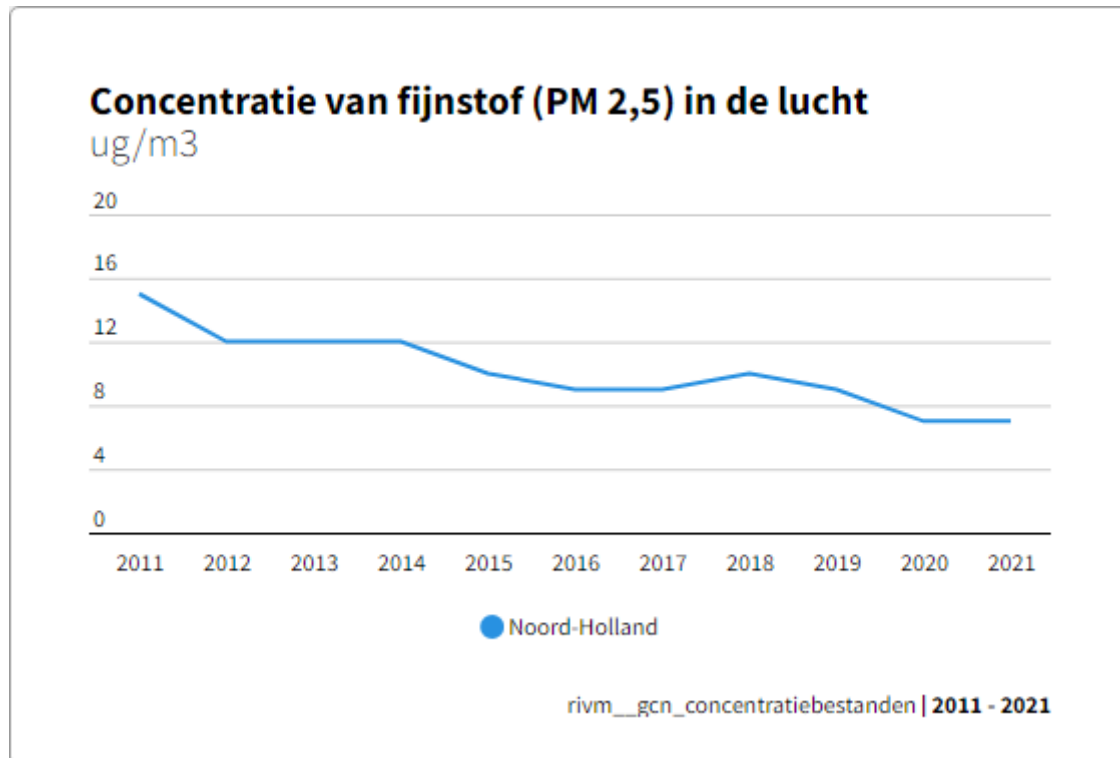

Het aandeel landoppervlakte in Noord-Holland binnen een risicocontour is 1,6%, wat iets meer is dan het percentage voor heel Nederland (1,3%). In Noord-Holland wonen 10.300 mensen binnen een risicocontour. Noord-Holland staat op basis van het aandeel landoppervlakte binnen een risicocontour op de achtste plaats. Zuid-Holland heeft het grootste aandeel landoppervlakte binnen een risicocontour met 3,6%.

Technische toelichting

De zogenoemde plaatsgebonden risicocontour geeft aan hoe groot in een bepaalde omgeving de overlijdenskans is door een ongeval met een risicobron. Het plaatsgebonden risico is de berekende kans per jaar dat een persoon overlijdt door een ongeval bij een risicobron. Voor het bepalen van de plaatsgebonden risicocontouren zijn risico's van bedrijven (installaties en inrichtingen), buisleidingen en vliegvelden meegenomen. In deze berekening is gebruik gemaakt van 10⁻⁶ risicocontour. Dat wil zeggen dat de kans dat daadwerkelijk een zwaar ongeval plaatsvindt 1 op een miljoen is.

Luchtkwaliteit Fijnstof

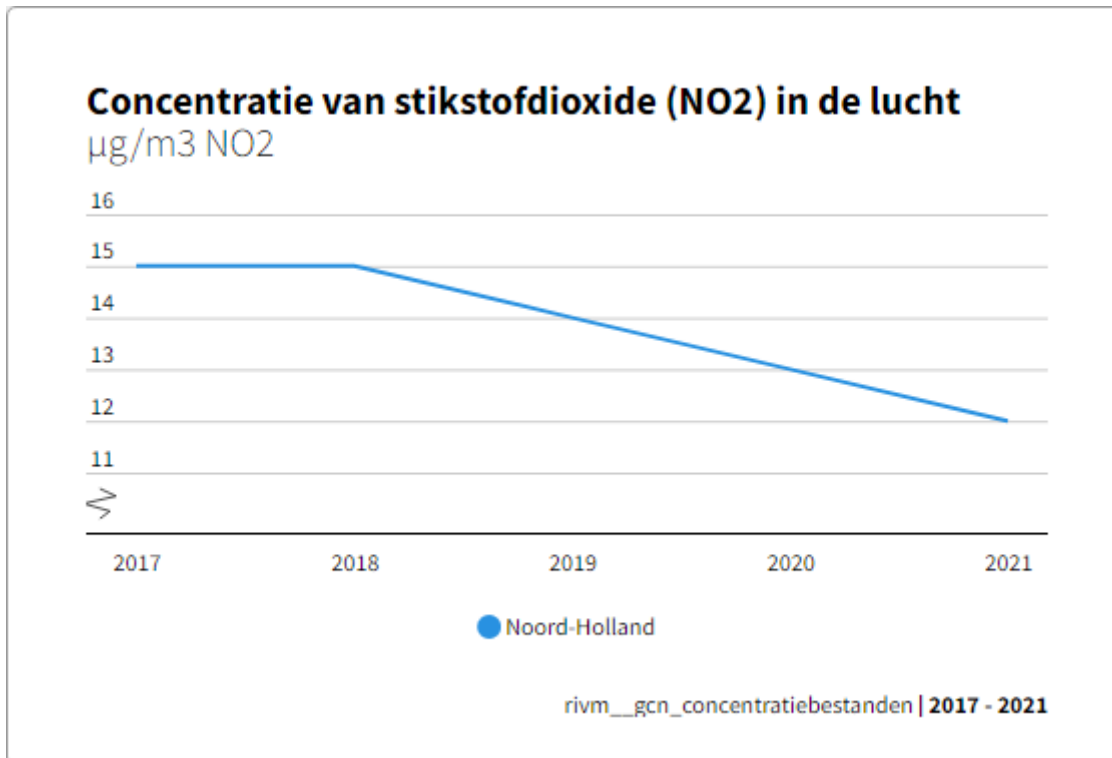

Fijnstof is een verzamelbegrip en omvat deeltjes van verschillende grootte. Fijnstof veroorzaakt gezondheidseffecten. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) stelt dat blootstelling aan PM 2,5 schadelijker is dan blootstelling aan PM10. In 2021 was de gemiddelde concentratie PM2,5 voor de provincie Noord-Holland 7 µg/m³. Het gemiddelde van Nederland was in 2021 ook 7 µg/m³.

Technische toelichting

Concentratie van fijnstof (PM 2,5) in de lucht. De indicator is gebaseerd op de Grootschalige Concentratiekaarten Nederland (GCN). In de GCN wordt op basis van modellen de luchtkwaliteit op iedere plek in Nederland berekend.

Luchtkwaliteit NO2

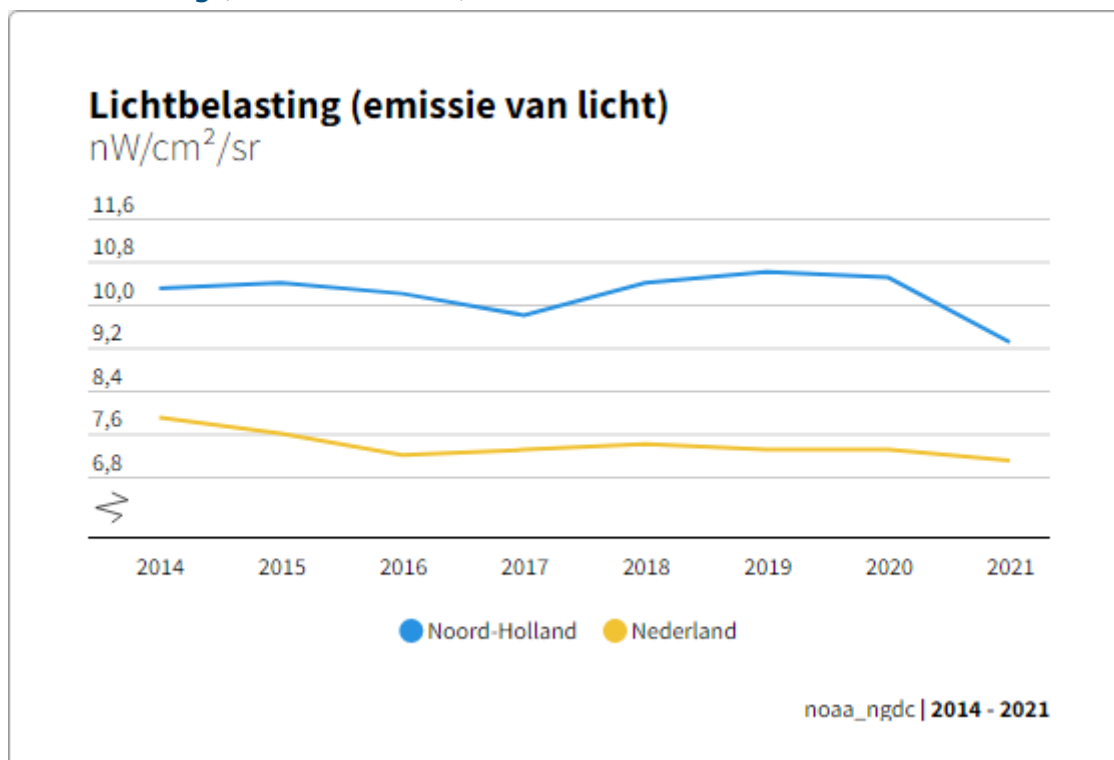

Stikstofdioxide (NO₂) is een gas dat in Nederland effect heeft op de luchtkwaliteit. Verkeer is de belangrijkste bron van stikstofdioxide, maar ook de industrie, raffinaderijen en de energiesector zijn bronnen van NO₂ emissie en hebben dus effect op de stikstofdioxide concentratie in de lucht. Blootstelling aan stikstofdioxideconcentratie (NO₂) kan schadelijk zijn voor de gezondheid. De gemiddelde concentratie van NO₂ in Noord-Holland was in 2021 12 µg/m³. De gemiddelde concentratie in Nederland was in 2021 ook 12 µg/m³.

Technische toelichting

De gemiddelde concentratie van stikstofdioxide (NO₂) in de lucht. De indicator is gebaseerd op de Grootchalige Concentratiekaarten Nederland (GCN). In de GCN wordt op basis van modellen de luchtkwaliteit op iedere plek in Nederland berekend.

Lichtbelasting (emissie van licht)

De lichtbelasting in Noord-Holland is, na Zuid-Holland, het grootst van Nederland. Dit zijn de twee provincies met de vier grootste stadsagglomeraties van Nederland. Friesland en Groningen hebben het minst last van lichtbelasting. De gemiddelde lichtbelasting in Noord-Holland is hoger dan het Nederlands gemiddelde.

Technische toelichting

Deze indicator geeft de lichtbelasting aan. Daarbij geldt: hoe hoger het getal, hoe groter de oppervlakte die last heeft van verlichting in de nacht. De gegevens voor deze indicator zijn bepaald aan de hand van satellietwaarnemingen van nachtelijke verlichting.

Bodemsanering

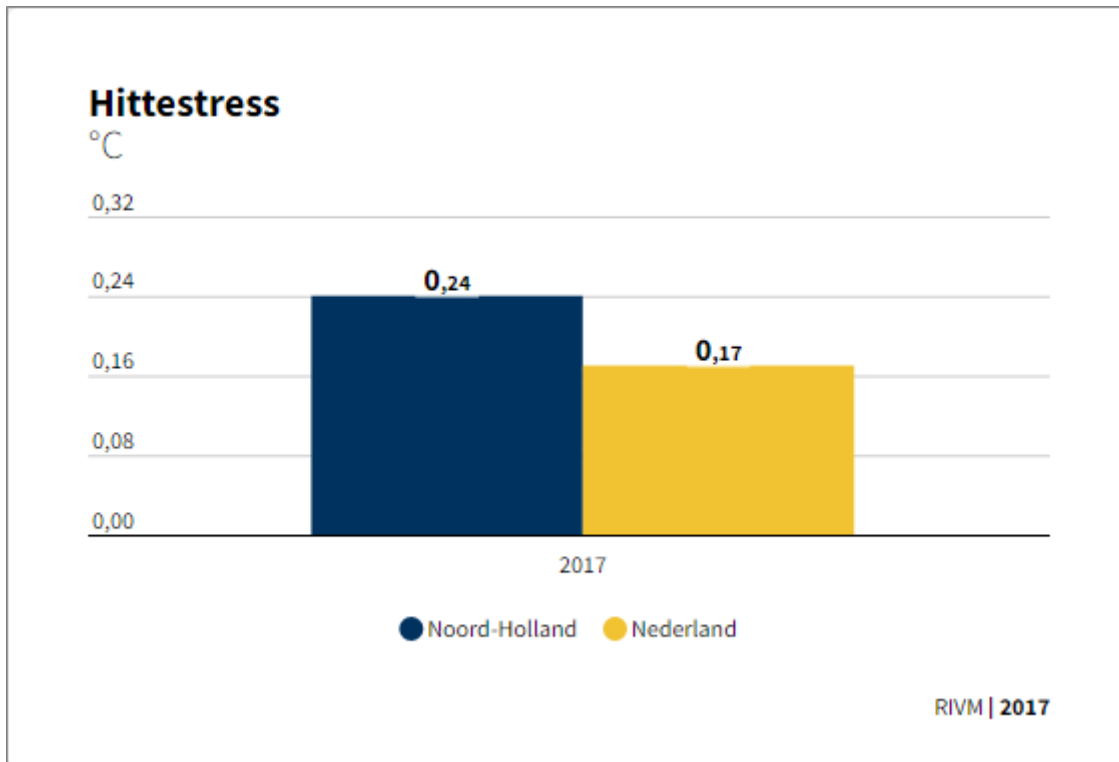

Noord-Holland heeft 2 spoedlocaties voor bodemverontreiniging waar de risico's nog niet beheerst zijn. De provincie monitort ieder jaar de voortgang van de aanpak van de spoedlocaties. Dat zijn locaties waar de bodemverontreiniging leidt tot onaanvaardbare risico's voor mensen, voor ecologie of voor verspreiding van stoffen met het grondwater. De meeste van die locaties zijn in het verleden geïnventariseerd en onderzocht. Toch worden af en toe nog nieuwe spoedlocaties bekend doordat er nieuw onderzoek is verricht op een locatie. In 2021 zijn daardoor in Noord-Holland 2 spoedlocaties toegevoegd en betreft de lijst van spoedlocaties inmiddels 98. De twee nieuwe locaties betreffen de 'Kleiput Oosterdijk De Bult te Enkhuizen' en het 'Voormalige defensie terrein Crailo Amersfoortsestraatweg 111 te Hilversum'. Voor "Crailo" heeft de provincie opdracht voor sanering gegeven, is de sanering nagenoeg afgerond en zijn de risico's weggenomen. Voor "De Bult" worden voorbereidingen voor sanering getroffen. Daardoor zullen de risico's worden beheerst. De provincie volgt de voortgang van de aanpak van deze (en alle andere) spoedlocaties en actualiseert de informatie bij de jaarlijkse monitoring.

Technische toelichting

Aantal spoedlocaties voor bodemverontreiniging waar de risico's nog niet beheerst zijn.

Hittestress

Noord-Holland heeft relatief gezien een hoog stedelijk hitte-eiland effect ten opzichte van andere provincies. Alleen Zuid-Holland heeft te kampen met hogere gemiddelde temperaturen. Deze indicator heeft alleen een meting voor 2017.

Technische toelichting

De indicator geeft weer wat het jaarlijks temperatuurverschil (in graden Celsius) is dat ontstaat door het hitte-eiland effect, oftewel het fenomeen dat de temperatuur in een stedelijk gebied gemiddeld hoger is dan in het omliggende landelijk gebied. Het gemiddelde temperatuurverschil binnen de gemeente is bepaald door middel van een GIS-berekening op basis van 10x10 meter gridkaart.

2.2.3 Kwaliteit bodem en ondergrond verbeteren

Toelichting

De provincie richt zich op instandhouding en verbetering van de kwaliteit van bodem en ondergrond. De opgaven zijn:

- De grondwaterkwaliteit ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening beschermen.
- Verontreinigingen van bodem en grondwater saneren ter bescherming van mens en milieu en ter verhoging van de (gewenste) gebruiksmogelijkheden.
- De energiewinning uit de bodem (bijvoorbeeld door geothermie, warmte-koudesystemen en warmtenetten) faciliteren.

Mijnbouwwet

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat is bevoegd gezag voor vergunningen onder de Mijnbouwwet. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de winning van gas of aardwarmte (geothermie). Vanuit haar adviesrol kijkt de provincie naar de gevolgen van de winning voor onder andere het grondwater en de bovengrondse veiligheid.

Bodembeheer

Met de invoering van de Omgevingswet (Ow), naar verwachting per 1 januari 2023, en het intrekken van de Wet bodembescherming verandert de taakverdeling tussen provincie en gemeenten. Kern van de verandering is dat gemeenten primair verantwoordelijk worden voor de bodemkwaliteit in de bovengrond en de provincie voor het grondwater. Daarnaast blijft de provincie bevoegd gezag voor overgangsrechtlocaties en voor bodemkwaliteit bij complexe bedrijven. Over de financiering hiervan door het Rijk worden in de loop van 2022 afspraken gemaakt.

Een belangrijk onderdeel van de taak van de provincie is het gebiedsgericht beheer van grondwaterverontreinigingen. Bescherming van de drinkwatervoorziening en het faciliteren van het gebruik van de ondergrond voor bijvoorbeeld energiewinning worden hierin meegenomen (zie ook [Grondwaterbeheer het Gooi](#)). Andere taken zijn het afmaken van de bodemsanering van spoedlocaties (zie deze [interactieve kaart](#)) en diffuse bodemverontreiniging (bijvoorbeeld lood), nazorg en beheer van restverontreinigingen na sanering en de aanpak van nieuwe stoffen zoals PFAS (PerFluor-Alkyl stoffen).

Voor PFAS vertegenwoordigt Noord-Holland zowel ambtelijk als bestuurlijk het IPO in overleggen met Rijk, VNG en UvW. Het doel is knelpunten in uitvoer en beheer en knelpunten op het gebied van mogelijk conflicterende beleidskaders aan te pakken.

Stortplaatsen Wet milieubeheer

De provincie is verantwoordelijk voor de nazorg van stortplaatsen Wet milieubeheer. Voor één stortplaats wordt een sluitingsprocedure afgerond door het verstrekken van een geslotenverklaring door GS en een goedgekeurd nazorgplan. Op twee gesloten stortplaatsen wordt in opdracht van GS nazorg uitgevoerd.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel

Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
2.2.1 VTH taken uitvoeren en coördineren	29.197	30.308	31.723	29.973	29.894	29.889
2.2.2 Gezonde leefomgeving bevorderen	3.301	5.492	5.497	2.302	2.194	2.186
2.2.3 Kwaliteit bodem en ondergrond verbeteren	3.916	10.211	6.058	4.255	1.604	1.330
Totaal lasten	36.414	46.011	43.278	36.530	33.692	33.405
Totaal baten	-3.062	-2.595	-4.780	-5.135	-2.475	-2.575
Saldo van baten en lasten	33.352	43.416	38.498	31.395	31.217	31.217
Stortingen						
2.2.2 Resv. Verduurzaming bestaande Woningvoorraad	0	0	0	0	0	0
2.2.2 Resv. Gezonde leefomgeving	3.500	3.420	3.300	1.000	0	0
2.2.3 Resv. Bodemsanering	4.235	319	319	319	319	319
Onttrekkingen						
2.2.2 Resv. Verduurzaming bestaande Woningvoorraad	-131	-554	0	0	0	0
2.2.2 Resv. Gezonde leefomgeving	-1.516	-3.467	-3.467	-67	-67	-67
2.2.3 Resv. Bodemsanering	-3.190	-8.878	-3.060	-1.039	-1.214	-944
Resultaat	36.250	34.256	35.590	31.608	30.255	30.138

Programma 3 Ruimte en Water

Doelenboom

3. Ruimte en Water

3.1 Ontwikkelen ruimtelijk beleid

3.1.1 Omgevingsvisie en omgevingswet uitdragen

3.1.2 Ruimtelijke kwaliteit borgen en stimuleren

3.2 Uitvoeren ruimtelijk beleid

3.2.1 Bijdragen aan de optimalisering van OV- knooppunten en ketens

3.2.2 Beleid luchthavens uitvoeren

3.2.3 Visie Noordzeekanaalgebied en havencomplexen realiseren

3.2.4 Ruimtelijke structuur versterken

3.2.5 Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen

3.3 Bijdragen aan betaalbaar en toekomstbestendig wonen

3.3.1 Afstemming en regionale programmering woningbouw

3.3.2 Bijdragen aan versnelling woningbouwproductie en binnenstedelijk bouwen

3.4 Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie

3.4.1 Kaders stellen voor regionale keringen en investeren in ruimtelijke kwaliteit

3.4.2 Beoordelen versterkingsplannen primaire keringen en investeren in ruimtelijke kwaliteit

3.4.3 Bijdragen aan ontwikkelen en uitvoeren regionale opgaven klimaatadaptatie

3.5 Verbeteren kwaliteit water en benutten en beheren water

3.5.1 Schoon en voldoende grondwater bevorderen

3.5.2 Schoon en voldoende oppervlaktewater bevorderen

3.5.3 Waterrecreatie stimuleren

Maatschappelijk doel

De provincie zorgt samen met andere overheden voor een goede ruimtelijke inrichting van Noord-Holland. Diverse functies zoals wonen, werken, energietransitie, landbouwtransitie, mobiliteit, natuurontwikkeling vragen in Noord-Holland om ruimte en de druk op de ruimte is daarmee groot. Dit tegen een achtergrond van belemmeringen ten aanzien van onder andere stikstof, energie-infrastructuur, geluidsregels, milieuregels, klimaat. Het vraagt om scherpe keuzes. De provincie bekijkt deze vragen in samenhang, maakt ruimtelijk strategisch beleid, ontwikkelt gebiedsgericht beleid en coördineert bij vraagstukken die de gemeentegrenzen overstijgen. De rol van de provincie is door de Ruimtelijke Ordeningsbrief van het Rijk nog verder versterkt.

De sturingsfilosofie van de provincie is gebaseerd op de Omgevingswet: lokaal wat kan en regionaal wat moet. Dit is vastgelegd in het Coalitieakkoord 2019-2023 'Duurzaam doorpakken!'.

In de provinciale Omgevingsvisie NH2050 staat de langetermijnvisie van Provinciale Staten van Noord-Holland op de fysieke leefomgeving. De Omgevingsvisie NH2050 vormt het strategische langetermijnbeleid van de provincie Noord-Holland. De hoofdambitie van de Omgevingsvisie NH2050 is zorgen voor balans in Noord-Holland tussen economische groei en leefbaarheid. Een belangrijk aspect van de leefbaarheid is een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Om deze te borgen hanteert de provincie basisrandvoorwaarden voor gezondheid, veiligheid en klimaatadaptatie. Daarnaast gelden generieke ontwikkelprincipes voor landschap, natuurinclusiviteit, clustering van activiteiten en samenhang tussen de bovengrond en de ondergrond.

De woonopgave is enorm. Tot 2030 moeten in Nederland 900.000 woningen worden gerealiseerd. Als Noord-Holland leveren we hier een grote bijdrage aan, namelijk 183.600 woningen bruto en 162.000 netto (nieuwbouw minus sloop). De nadruk ligt op het versneld realiseren van (betaalbare) woningen. Dit is ook de lijn in het Masterplan Wonen. Om de woningen te realiseren maken we gebruik van onorthodoxe maatregelen, zoals het instrument actief grondbeleid. Belangrijk is dat de woonopgave niet los wordt gezien van de andere opgaven in Noord-Holland. Denk bijvoorbeeld aan de grote uitdagingen van de energietransitie. Daarnaast kunnen geen woningen gebouwd worden zonder antwoord te geven op vraagstukken als stikstof, vliegtuigeluid, bereikbaarheid, klimaatbestendigheid, leefbaarheid, toenemende druk op recreatiegebieden, landschap en natuur.

Voor wat de hoofdambities uit onze Omgevingsvisie betreft, is de provincie mede afhankelijk van de keuzes die het Rijk voor de toekomstige ontwikkeling van de luchtvaart in het algemeen en de ontwikkeling van Schiphol in het bijzonder maakt. De sectorale luchtvaartwet- en regelgeving is daarbij kaderstellend (LIB, hoogtebeperkingen, radardekking). De aanwezigheid en het gebruik van de luchthaven Schiphol heeft een grote ruimtelijke impact. De ruimtelijke consequenties van keuzes in de luchtvaart dienen daarom scherp in beeld te blijven en in een integrale afweging te worden betrokken. Om die reden wordt samen met het Rijk gewerkt aan de NOVEX Schiphol.

De hoofddoelen op het gebied van water zijn het beschermen tegen overstromingen en het duurzaam gebruik van water voor verschillende doeleinden. De beide hoofddoelen sluiten aan op de doelen van twee belangrijke Europese richtlijnen: de ROR (Richtlijn Overstromingsrisico's) en de KRW (Kaderrichtlijn Water).

Bij het beschermen tegen overstromingen staan drie elementen centraal:

1. primaire en regionale keringen die aan de wettelijke norm voldoen;
2. een robuuste ruimtelijke inrichting;
3. effectieve calamiteitenplannen.

Bij een duurzaam gebruik van het water gaat het om een zorgvuldig beheer van grond- en oppervlaktewater. Een goede waterkwaliteit en het voorkómen van verdroging en verzilting zijn hierbij belangrijke aandachtspunten.

Klimaatverandering en maatschappelijke opgaven als de energietransitie, biodiversiteit en woningbouwopgave maken aanpassing, versnelling of intensivering van het waterbeleid op een aantal aspecten nodig. Bij het versterken van primaire waterkeringen wordt ingezet op: adaptieve versterkingsoplossingen die daarmee tegen lagere kosten uitbreidbaar zijn bij een klimaatverandering, op het toevoegen van extra ruimtelijke kwaliteit aan de dijk en de directe omgeving van de dijk. Hiervoor worden de middelen ingezet uit de Reserve meekoppelkansen dijkversterkingen en kustontwikkeling.

De provincie werkt samen met gemeenten, veiligheidsregio's en waterschappen in het verkrijgen van meer inzicht in vitale en kwetsbare infrastructuur. Eigen netwerken (onder andere wegen en kanalen) worden beoordeeld op klimaatbestendigheid.

Wettelijk beleidskader

- [Woningwet/Huisvestingswet](#)
- [Wet ruimtelijke ordening \(incl. Besluit algemene regels ruimtelijke ordening \(Barro\) en Besluit ruimtelijke ordening\)](#)
- [Wet algemene bepalingen omgevingsrecht](#)
- [Omgevingswet \(in ontwikkeling\)](#)
- [Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte](#)
- [Structuurvisie Mainport Amsterdam Schiphol Haarlemmermeer](#)
- [Wet luchtvaart](#)
- [Luchthavenverkeersbesluit \(LVB\) Schiphol](#)
- [Luchthaven Indelingsbesluit \(LIB\) Schiphol](#)
- [Wet regelgeving burgerluchtvaart en militaire luchthavens \(RBML\)](#)
- [Waterwet](#)
- [Waterschapswet](#)
- [Drinkwaterwet](#)
- [Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden](#)
- [Europese Richtlijn Overstromingsrisico's](#)
- [Europese Kaderrichtlijn Water](#)

Provinciaal beleidskader

- [Provinciale Omgevingsvisie NH2050](#)
- [Omgevingsverordening Noord-Holland 2022](#)
- [Provinciale Woonagenda 2020 - 2025](#)
- [Masterplan Wonen versie 1 en Masterplan Wonen versie 1.5](#)
- [Programma OV-knooppunten \("Maak Plaats!"\)](#)
- [Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw](#)
- [Visie Noordzeekanaalgebied 2040](#)
- [5e Nota Grondbeleid](#)
- [Watervisie 2021 'Buiten de oevers'](#)
- [Water, bron van recreatie, Visie op de waterrecreatie 2030](#)
- [Provinciale beleidsnota Regionale Luchthavens](#)
- [Visie OV2020](#)

Budgettabel 2023 (x € 1.000)

Beleidsdoel	Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
3.1 Ontwikkelen ruimtelijk beleid	3.865	0	3.865	0	0	3.865
3.2 Uitvoeren ruimtelijk beleid	8.995	5.810	3.185	10.695	19.000	11.490
3.3 Bijdragen aan betaalbaar en toekomstbestendig wonen	3.219	0	3.219	2.180	1.200	2.239
3.4 Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie	3.866	0	3.866	2.214	1.500	3.152
3.5 Verbeteren kwaliteit water en benutten en beheren water	3.883	1.239	2.644	1.393	1.562	2.813
Totaal	23.828	7.049	16.779	16.482	23.262	23.559

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
3	3.1.2	Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio	Verbeteren leefkwaliteit Schipholregio.
3	3.2.3	Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied	Versterken van de internationale concurrentiepositie van het gebied.
3	3.1.1	Zeestad Beheer B.V.	Stadsvernieuwing Den Helder
3	3.1.2	Zeestad C.V.	Stadsvernieuwing Den Helder
3	3.5.2	N.V. Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN)	Drinkwatervoorziening en natuurbeheer

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

3.1 Ontwikkelen ruimtelijk beleid

Onze rol

We zijn verantwoordelijk voor het maken van integrale ruimtelijke afwegingen over ontwikkelingen in voornamelijk het landelijk gebied. We wegen mogelijkheden af om wel of niet te bouwen in het buitengebied via onze verordening, wij maken beleid, stellen kaders en stimuleren en regisseren via onze instrumenten zoals de provinciale Omgevingsvisie, de Omgevingsverordening, de Omgevingsregeling, regionale samenwerkingsagenda's en integrale programma's. Bij het vormgeven en behouden van de ruimtelijke kwaliteit in de provincie worden wij bijgestaan door het ontwerpteam, het Adviesteam Ruimtelijke Kwaliteit (ARK/intern), de Adviescommissie Ruimtelijke Ontwikkeling (ARO/extern) en de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK/extern).

Samenwerkingspartners

We werken samen met gemeenten aan het verhogen van de kwaliteit van de gemeentelijke plannen en met initiatiefnemers voor ruimtelijke ontwikkeling. Deze rol zal toenemen onder de nieuwe Omgevingswet, vanwege de in deze wet opgenomen zorgplicht omgevingskwaliteit en door de grote transitie die het landschap grondig zullen veranderen. Hoe zorgt de provincie ervoor dat deze ontwikkelingen blijven passen in het veranderende landschap?

Prioriteiten

- Uitdragen van de Omgevingsvisie
- Het uitdragen van de Omgevingsverordening NH2020 en van de Omgevingsverordening NH2022 die gelijktijdig met de Omgevingswet op (naar verwachting) 1 januari 2023 in werking treedt
- Het stimuleren van de ruimtelijke kwaliteit.

3.1.1 Omgevingsvisie en omgevingswet uitdragen

Toelichting

Provinciale Staten (PS) hebben in 2018 een integraal strategisch langetermijnbeleid vastgesteld met de Omgevingsvisie NH2050. Elk van deze ambities is terug te vinden in de programma's in deze begroting. De belangrijkste acht onderwerpen waar PS ambities over hebben vastgesteld zijn: klimaatadaptatie (beleidsdoel 3.4); gezonde leefomgeving, waaronder bodem, water, lucht, geluid, veiligheid (beleidsdoel 2.2); biodiversiteit (programma 5), economische transitie en energietransitie (beleidsdoel 2.1); mobiliteit (programma 4), verstedelijking en landschap (programma 3, 5 en 6).

De Omgevingsvisie wordt uitgedragen door advisering vanuit de vastgestelde visie aan GS, PS, de ambtelijke organisatie en via het bepalen en uitwerken van activiteiten die bijdragen aan het behalen van door PS in de visie gestelde ambities en doelen.

De vertaling van de Omgevingsvisie in ons juridisch instrumentarium vindt plaats door middel van de Omgevingsverordening. In 2021 heeft de provincie de Omgevingsverordening NH2022 voorbereid. Deze omgevingsverordening treedt tegelijk in werking met de Omgevingswet. In de Omgevingsverordening NH2022 worden de provinciale regels omgezet naar de juiste juridische basis, zodat de provincie voldoet aan de Omgevingswet op het moment van inwerkingtreding.

Input van partners, waaronder gemeenten en waterschappen, is onderdeel van de totstandkoming geweest.

Extern borgt de provincie de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening in de omgevingsvisies, omgevingsplannen en waterschapsverordeningen van lagere overheden via de instrumenten die de Omgevingswet ons hiertoe ter beschikking stelt. Hiertoe zijn onze werkprocessen heringericht.

De Omgevingswet wordt ondersteund door een Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Het DSO wordt interbestuurlijk ontwikkeld in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Wij zijn bij inwerkingtreding van de Omgevingswet aan het DSO gekoppeld en hebben onze werkprocessen hierop ingericht, zodat wij omgevingsbesluiten als de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening hiermee kunnen ontsluiten.

De Omgevingswet treedt naar verwachting in werking op 1 januari 2023. Tot dat moment blijft de Omgevingsverordening Noord-Holland 2020 derhalve van kracht. Deze is immers al in de geest van de Omgevingswet opgesteld. De Omgevingsverordening Noord-Holland 2022 ligt klaar om in werking te treden zodra de Omgevingswet van kracht wordt.

3.1.2 Ruimtelijke kwaliteit borgen en stimuleren

Toelichting

Noord-Holland heeft na brede consultatie belangrijke waarden en grote ambities geformuleerd in haar Omgevingsvisie. Provinciale Staten hebben daarbij een sturingsfilosofie omarmd volgens het adagium: 'lokaal wat kan, regionaal wat moet'. De opgave staat altijd centraal en bepaalt of en zo ja met wie en met welke instrumenten we opgaven proberen aan te pakken.

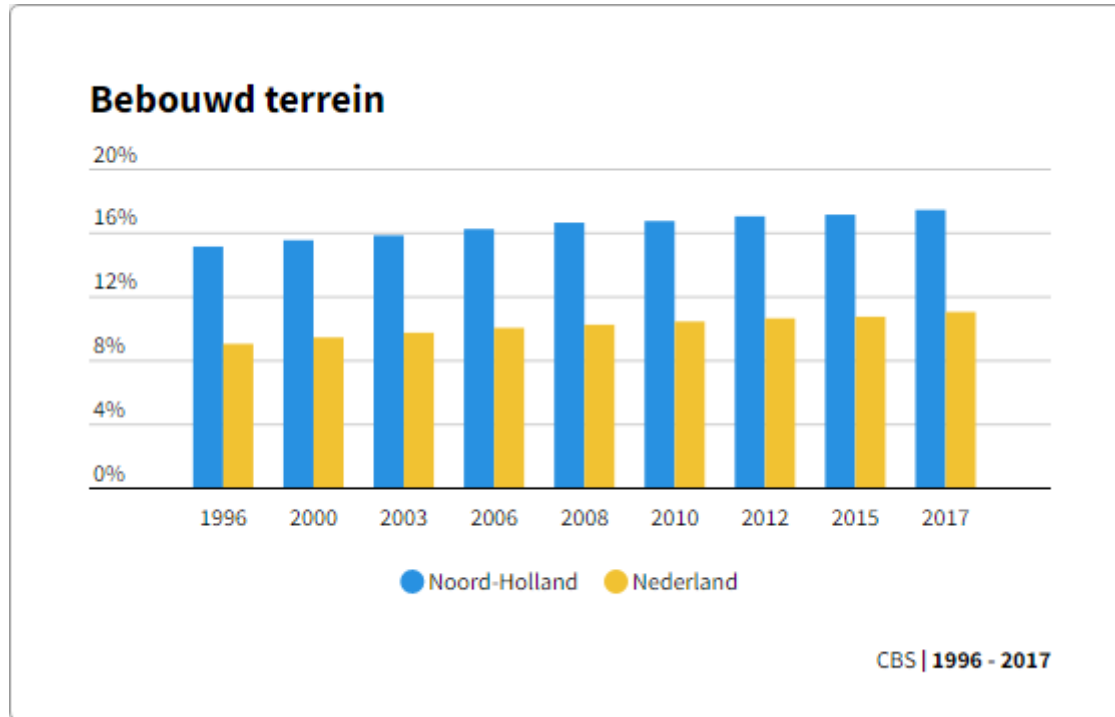
Gedeputeerde Staten beschikken over verschillende instrumenten om ruimtelijke kwaliteit bij nieuwe ontwikkelingen in het landschap te borgen, onder wie de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) en de Adviescommissie Ruimtelijke Ontwikkeling (ARO).

De ARO adviseert op basis van een vraag van een initiatiefnemer (provincie, gemeente of waterschap) over de ruimtelijke kwaliteit van plannen die grote impact hebben op het landschap. Focus van het advies ligt dan ook niet op de ruimtelijke kwaliteit van de afzonderlijke plannen, maar vooral op hoe deze bijdragen aan de kwaliteit van het landschap. De ARO komt hiervoor gemiddeld negen keer per jaar bijeen en geeft tussen de 15 en 30 adviezen per jaar. Over de plannen die zijn besproken, de adviezen die hierover zijn uitgebracht en de trends die worden gesignaleerd, wordt ieder jaar een jaarverslag gemaakt in de vorm van een [online magazine](#).

De Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) is een onafhankelijk expert op het gebied van ruimtelijke ordening die GS adviseert bij veranderingen en ontwikkelingen op regionaal niveau. Door zijn onafhankelijke positie heeft de PARK een belangrijke rol binnen het debat over de inrichting van de fysieke ruimte in Noord-Holland. De adviezen van de PARK zijn zoveel mogelijk integraal, gebiedsgericht, agenderend en innovatief. De adviezen zijn openbaar via de [website van de provincie](#). De huidige PARK is door GS aangesteld tot 1 juni 2023.

Koppeling met brede basismonitor

Bebouwd terrein

Het aandeel bebouwd terrein ligt in de provincie Noord-Holland zo'n 6 procentpunt hoger dan in heel Nederland. In zowel Noord-Holland als in heel Nederland nam dit percentage tussen 1996 en 2017 toe. Voor Nederland is dit een stijging van 2,3 procentpunt, voor Noord-Holland van 2 procentpunt. In 2017 bestond 17,4% van het landoppervlak in Noord-Holland uit bebouwd gebied. Op dit moment vormen de data uit 2017 de meest recente; deze indicator heeft een lange verwerkingstijd bij het CBS vanwege de complexiteit.

Technische toelichting

Terrein in gebruik voor wonen, werken, winkelen, uitgaan, cultuur en openbare voorzieningen als percentage van het totale oppervlakte land.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel

Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
3.1.1 Omgevingsvisie en omgevingswet uitdragen	1.422	2.524	2.300	2.226	2.225	2.215
3.1.2 Ruimtelijke kwaliteit borgen en stimuleren	403	1.566	1.565	1.505	1.501	1.494
Totaal lasten	1.825	4.090	3.865	3.731	3.726	3.709
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	1.825	4.090	3.865	3.731	3.726	3.726
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat	1.825	4.090	3.865	3.731	3.726	3.709

3.2 Uitvoeren ruimtelijk beleid

Onze rol

De provincie maakt als regisseur samen met de partners in de regio afspraken over realisatie van de verstedelijkingsopgaven (in samenhang met bereikbaarheid) bij OV-knooppunten. Daarnaast vervult de provincie de expertrol en brengt specifieke kennis in over de ontwikkelingen van knooppunten samen. De provincie overlegt met de rijksoverheid over de ontwikkeling van Schiphol c.q. het luchtvaartbeleid en we zijn bevoegd gezag voor de regionale luchthavens. Samen met de medeoverheden en het bedrijfsleven in het Noordzeekanaalgebied (NZKG) realiseert de provincie faciliteiten ten dienste van de regionale economie en ruimtelijke ontwikkeling in het NZKG en in het maritiem cluster Kop van Noord-Holland/Den Helder. De provincie stimuleert ruimtelijke ontwikkelingen door financiële middelen beschikbaar te stellen voor subsidies en onderzoeken. Ten slotte oefent de provincie de rol van bevoegd gezag uit door regels te stellen via de Omgevingsverordening en te adviseren over ruimtelijke visies en plannen van gemeenten.

Samenwerkingspartners

Onze samenwerkingspartners zijn zeer divers van aard, en omvatten medeoverheden zoals het Rijk, waterschappen, gemeenten en private partijen, zoals Schiphol en Haven Amsterdam, vervoerders als NS en Connexxion, beheerder van het spoornetwerk ProRail en maatschappelijke organisaties actief op het gebied van wonen, onderwijs, zorg, natuur, recreatie en cultuur.

Prioriteiten

- De ontwikkeling van de bestemming van de Averijhaven tot Energiehaven;
- Actief pleiten voor een balans tussen duurzame connectiviteit (ontwikkeling van Schiphol) in balans met een gezonde woon- en leefomgeving (impact van luchtvaart op de Schipholregio);
- De ruimtelijke en economische ontwikkeling van regionale luchthavens en zeehavens;
- De ruimtelijke facilitering van energietransitie in Noord-Holland, waaronder in het Noordzeekanaalgebied en de haven van Den Helder;
- Bij OV-knooppunten geeft de provincie prioriteit aan de knooppunten die bijdragen aan de doelen voor woningbouw en uit de Omgevingsvisie;
- Opstellen van een ruimtelijke strategie voor Noord-Holland Noord, waarbij o.a. verstedelijking, energietransitie, landbouwtransitie, natuurontwikkeling en klimaatadaptatie met elkaar worden verbonden;
- Ruimtelijke verkenningen, bijvoorbeeld naar de transformatie van verouderde glastuinbouwgebieden in de gemeenten Aalsmeer en Uithoorn.

3.2.1 Bijdragen aan de optimalisering van OV-knooppunten en ketens

Toelichting

Voor het faciliteren van de verstedelijking en het duurzaam verbinden van woongebieden en werklocaties is een duurzaam en samenhangend OV-systeem nodig. Het functioneren van dit OV-systeem wordt mede bepaald door de kwaliteit van de knopen (OV-knooppunten) en de ketens

(deur-tot-deur reis). In het coalitieakkoord 2019-2023 is hiervoor een OV-fonds van € 20 miljoen beschikbaar gesteld. In 2021 is dit fonds reeds volledig toegezegd. Het in 2020 opgestelde bestedingsplan beschrijft de inzet van middelen voor de periode tot en met 2023. Doel is cofinanciering van projecten die een bijdrage leveren aan de verbetering van de OV-bereikbaarheid, het optimaliseren van de ketenreis (deur-tot-deur reis), efficiënt ruimtegebruik door het clusteren van functies rondom OV-knooppunten en/of het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving in het (bus- of trein)stationsgebied. Dit bereiken we samen met partners en in afstemming met andere beleidstrajecten zoals onder andere Multimodaal Toekomstbeeld (Samen Bouwen aan Bereikbaarheid), Regionaal en landelijk OV Toekomstbeeld, Versnelling Woningbouw, Regionale afspraken werklocaties, Actieagenda Actieve Mobiliteit 2022-2027, Stedelijke Bereikbaarheid en het aanbesteden van busconcessies.

De provincie draagt in 2023 vanuit verschillende rollen bij, bij bovengenoemde doelen op het gebied van OV-knooppunten, Openbaar Vervoer en Ketenmobiliteit.

Kennis en onderzoek

Voor kennis- en instrumentenontwikkeling die wordt ingezet voor de ondersteuning van gemeenten en andere partners, werkt de provincie met een onderzoeksagenda en een datastrategie OV-knooppunten. De resultaten zijn te vinden op het in 2023 door te ontwikkelen Kennisportaal OV-knooppunten. Ook stelt de provincie de jaarlijkse Monitor OV-knooppunten op en worden het dashboard en de viewer geactualiseerd. Bij de uitvoering van de datastrategie OV-knooppunten zetten we o.a. in op het delen van data met partners, in samenhang met de landelijke actie-agenda OV-knooppunten (Toekomstbeeld OV).

Vanuit de UvA vindt in 2023 een promotieonderzoek plaats naar TOD in het landelijk gebied, met een casus in Noord-Holland. Daarnaast zullen we nauw blijven samenwerken met het programma Smart Mobility door o.a. toepassen van het instrument Mobiliteits Programma van Eisen (MPVE) en de Low Carbo Station Area District Tool (LDC) bij de ontwikkeling van OV-knooppunten en bij vervolgacties die voortkomen uit de Visie Hubs die in 2022 is opgesteld. Na de focus Smart Mobility die in 2021 is gedaan, zal ook een verkenning naar MaaS en deelmobiliteit worden opgesteld. Hierin zal aandacht zijn voor de groeiende markt in deelproducten en hoe deze een toevoeging kunnen zijn voor de ketenreis. In 2023 zal verder uitvoering worden gegeven aan de onderzoeksagenda van het Regionaal OV Toekomstbeeld voor Noord-Holland en Flevoland (ROVT). Zoals nadere studies, uitwerkingen van varianten en het definiëren en uitwerken van maatregelen (conform onderzoeksagenda ROVT).

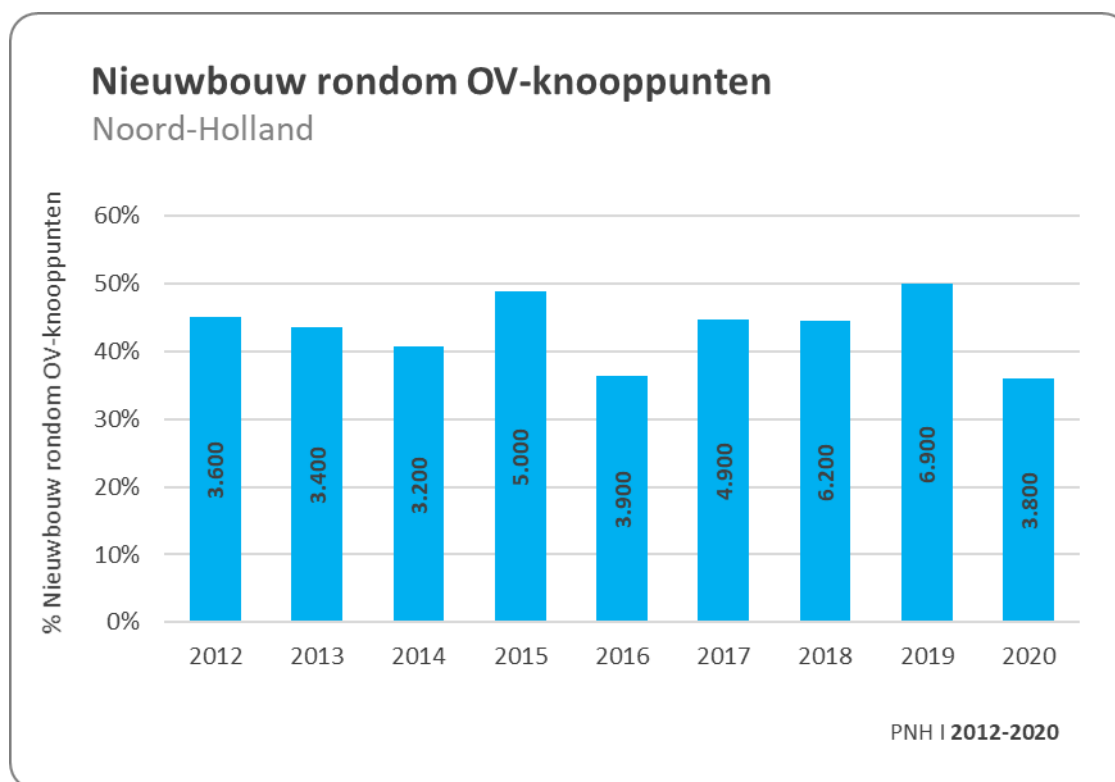
Coördinerende en verbindende rol (samenwerking)

In 2023 werkt de provincie aan de verdere uitwerking en actualisatie van acties die voortkomen uit de regionale strategieën en actieprogramma's voor de spoorcorridors in Noord-Holland: Zaancorridor, de OV-knooppunten IJmond/Zuid-Kennemerland, de Gooicorridor, de Hoornse Lijn (Amsterdam-Hoorn), de Westfriese Lijn en de Helderse Lijn. Samen vormen deze de Regionale Ontwikkelagenda Noord-Holland. De agenda bevat maatregelen op het gebied van OV-bereikbaarheid, ketenmobiliteit en knooppuntontwikkeling. De Regionale Ontwikkelagenda wordt jaarlijks geëvalueerd en gemonitord. De brede integrale regionale aanpak van de Regionale Ontwikkelagenda wil de provincie in 2023 ook toepassen op de ambities van het ROVT en belangrijkste HOV ontwikkelingen. Deze (regionale) werkwijze (multimodaal, gebiedsgericht en brede verkenning van het totale netwerk) sluit tevens goed aan bij het Perspectief Mobiliteit (vastgesteld in 2021 door PS).

Stimulerende rol

De provincie zal gemeenten stimuleren en ondersteunen met procesinstrumenten en kennis bij circa 25 knooppunten (OV-knooppunten (inclusief 4 buitenpoorten), P+R knopen/mobiliteitshubs en busstations). Voor twee projecten waarvoor binnen het fonds een reservering is gemaakt, zal in 2023 een concrete subsidieaanvraag worden gedaan. Daarnaast zal de uitvoering van het in 2022 vastgestelde pakket voor maatregelen op het gebied van ketenreis boven het Noordzeekanaal in 2023 leiden tot enkele subsidieaanvragen voor kleinere concrete projecten. De provincie is als samenwerkingspartner betrokken bij de in het Bestedingsplan OV-fonds genoemde prioritaire projecten. Dit betreft met name langjarige gebiedsontwikkelingen met meerdere partners, waarbij de komende jaren vragen om een financiële bijdrage te verwachten zijn. Hiervoor is geen budget meer beschikbaar in de reserve OV-fonds.

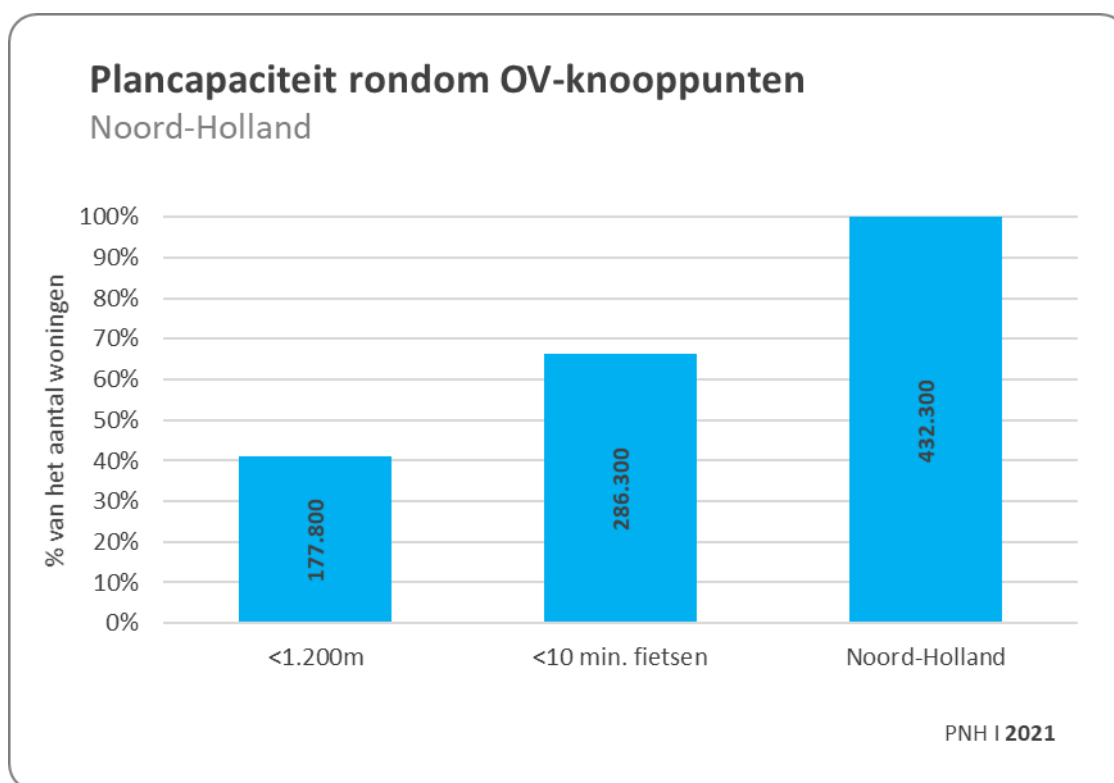
Veel van de bovengenoemde werkzaamheden hebben een samenhang met de begroting van mobiliteit, zie ook 4.2.1 (OV-concessies ontwikkelen en aanbesteden).

Toelichting

Woningbouw per jaar binnen 1.200 meter van OV-knooppunten, weergegeven in het aantal woningen en % van totale nieuwbouw.

Bron: Provincie Noord-Holland

Toelichting

Plancapaciteit woningbouw binnen 1.200 meter van OV-knooppunten, weergegeven in het aantal geplande woningen en % van totale plancapaciteit. Van de totale plancapaciteit (432.300 woningen) is 41% binnen 1.200 meter gepland en 66% binnen 10 minuten fietsen. Een zeer groot deel van de woningbehoefte in Noord-Holland (circa 274.000 woningen op basis van de bevolkingsprognose 2021-2050) kan daarmee rondom de OV-knooppunten gerealiseerd worden.

3.2.2 Beleid luchthavens uitvoeren

Toelichting

Het Rijk is het bevoegd gezag voor Schiphol en bepaalt hoe de luchtvaart (luchtvaartnota) en de luchthaven (luchthavenverkeersbesluit Schiphol) zich de komende jaren verder mogen ontwikkelen. Daarnaast loopt er een grootschalig programma om het Nederlandse luchtruim opnieuw in te richten. Hierin worden ook de start- en landingsroutes en -procedures rond Schiphol aangepast (luchtruimherziening).

Het belang van luchtvaart en Schiphol als onderdeel van de internationale connectiviteit van onze provincie en de MRA staat niet ter discussie. Maar naast de lusten vragen wij het Rijk bij de keuzes voor verdere ontwikkeling van de luchthaven en de inrichting van het luchtruim om meer aandacht te hebben voor de belasting op de omgeving, in de vorm van geluidshinder, CO₂-emissies en fijnstof.

Daarnaast schuurt de impact van luchtvaart soms met andere maatschappelijke opgaven in de Schipholregio (waaronder woningbouw). Een goede afstemming tussen de diverse publieke belangen en bestuurslagen is daarom belangrijk. Samen met decentrale overheden trekt de

provincie daarbij op in de Bestuurlijke Regie Schiphol ([Bestuurlijke Regie Schiphol - Provincie Noord-Holland](#)).

Governance

De Omgevingsraad Schiphol (ORS) is in 2021 geëvalueerd door de heer Van Geel. Hij heeft geadviseerd om een nieuwe structuur in te richten waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen interbestuurlijke samenwerking (Rijk en BRS) en maatschappelijke participatie en informatievoorziening. Het is aan het Rijk om de participatie en informatievoorziening rond zijn besluitvorming te organiseren. Daar zijn we als provincie geen partij in. Rond de interbestuurlijke samenwerking zijn eind 2021 de eerste werkafspraken gemaakt. In 2022 wordt gekeken of we de Rijksregio samenwerking kunnen verbreden en verdiepen in een apart NOVEX programma voor de Schipholregio dat door zal lopen in 2023.

Wonen-Vliegen

De provincie houdt toezicht op de uitvoering van de regionale afspraken 'wonen en vliegen' en voert regie in de monitoring van de uitvoering van de informatievoorziening binnen de 20 Ke-contour. Daarnaast blijven wij actief met het Rijk in gesprek (IenW en BZK) over de knelpunten binnen het huidige stelsel en de mogelijkheden voor maatwerk binnen de huidige beperkingencontouren van Schiphol om de vitaliteit te kunnen borgen.

Leefbaarheid

De tweede tranche van de Stichting Leefomgeving Schiphol liep eind 2020 af, maar de uitvoering loopt nog enkele jaren door.

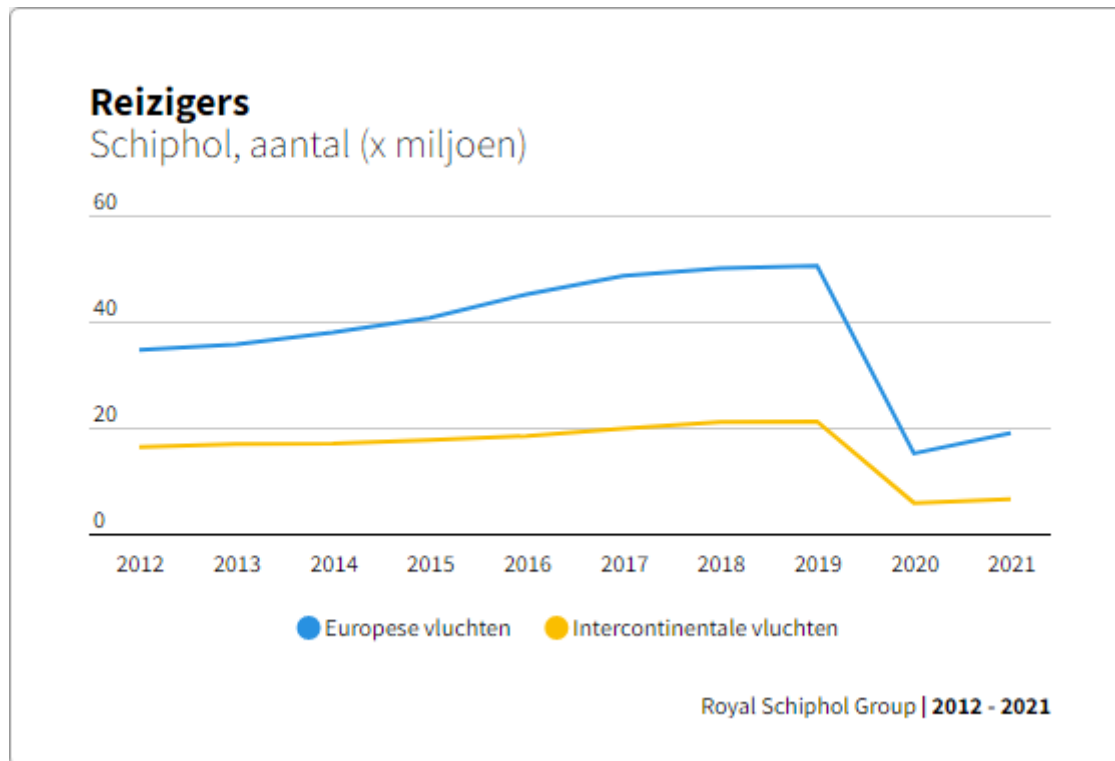
Regionale luchtvaart

Naast de ontwikkeling van Schiphol is de provincie zelf bevoegd gezag voor regionale luchthavens in de provincie. Dit betekent dat de provincie besluit over de milieugebruiksruimte (geluid en externe veiligheid) en de ruimtelijke inpassing van deze vliegvelden. Verder verleent de provincie ontheffingen voor het starten vanaf en landen op terreinen die niet als luchthaven zijn aangewezen. Een deel van de provinciale luchtvaarttaken wordt in opdracht van de provincie uitgevoerd door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.

Met het Rijk is afgesproken om de Regeling Burgerluchthavens en Militaire Luchthavens (RBML) te evalueren. Daaraan gekoppeld wordt het provinciale regionale luchtvaartbeleid waar nodig geactualiseerd. Ook autonome nieuwe ontwikkelingen en de ambities uit het collegeprogramma en de Omgevingsvisie worden daarin meegewogen.

Koppeling met brede basismonitor

Schiphol

Door de coronacrisis daalde het totale aantal reizigers op Schiphol in 2020 met zo'n 70% ten opzichte van 2019 (voor Europese en intercontinentale vluchten samen). In 2021 is het aantal reizigers weer toegenomen naar 25,5 mln. Dit ligt nog fors onder het niveau van voor de coronacrisis (71,7 mln. in 2019).

Technische toelichting

Aantal passagiers wiens Europese of intercontinentale vlucht start of eindigt op Amsterdam Airport Schiphol.

3.2.3 Visie Noordzeekanaalgebied en havencomplexen realiseren

Toelichting

De provincie Noord-Holland streeft naar toekomstbestendige havengebieden waarbij de economische ontwikkeling, klimaatdoelen en leefbaarheid in balans zijn. De provincie stuurt in de havengebieden op de volgende ambities:

- De (inter)nationale concurrentiepositie van de zeehavens wordt behouden en versterkt;
- De kwaliteit van de fysieke leefomgeving wordt verbeterd;
- De zeehavens en omgeving zijn klimaatbestendig en waterrobuust;
- De activiteiten in de havens zijn in balans met landschap en verstedelijkingsopgaven.

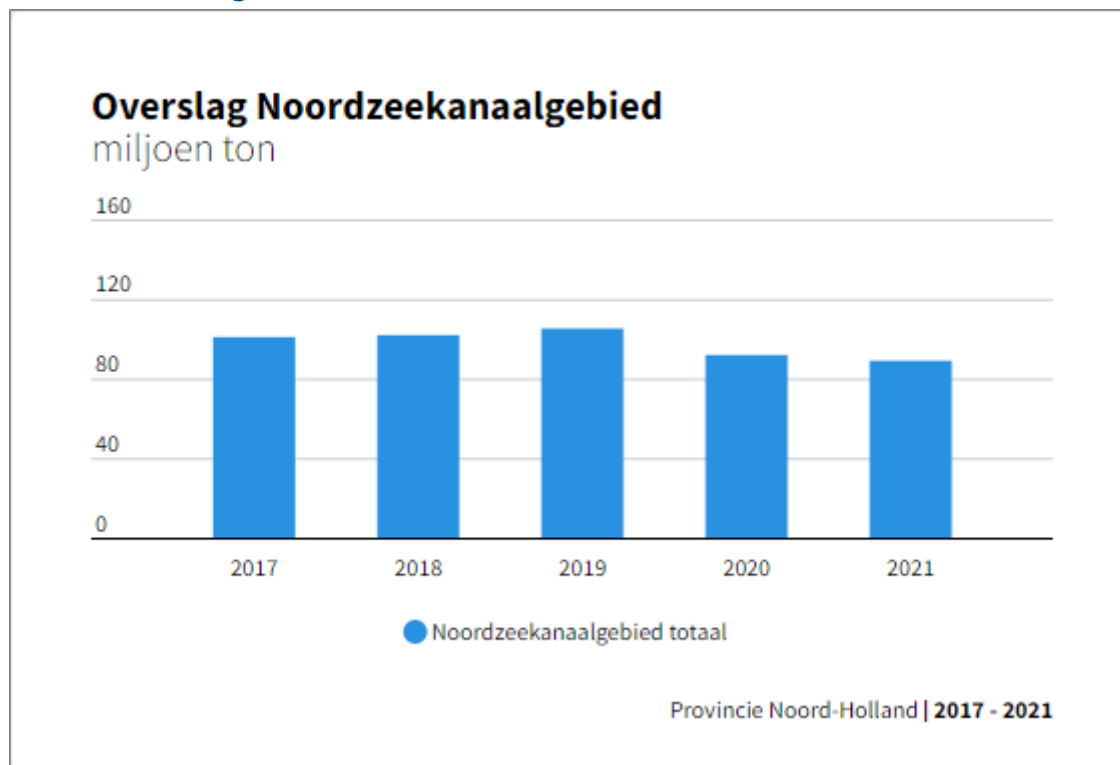
Gegeven deze ambities maakt de provincie Noord-Holland een heldere keuze: in het Noordzeekanaalgebied en in Den Helder wordt vanuit de provincie de prioriteit gelegd bij de energietransitie en de circulaire economie.

In de Visie Noordzeekanaalgebied 2040 zijn de regionale belangen voor dit gebied geformuleerd. Binnen de Nationale Omgevingsvisie is het Noordzeekanaalgebied aangewezen als gebied om nader uit te werken (NOVI-NZKG). Deze visie is onderdeel van de nieuwe omgevingswet die per 1 januari 2023 wordt ingevoerd. Regio's die van uitzonderlijk belang zijn voor de ruimtelijke en economische ontwikkeling van Nederland leggen met de NOVI hun prioriteiten vast inclusief bijbehorende strategie. Dit traject is in 2021 gestart en wordt in samenwerking met het Rijk en de regio uitgevoerd binnen de context van het Bestuursplatform Noordzeekanaalgebied, een samenwerkingsverband met publieke en private partners. Beoogd moment van afronding is in 2023. Om in te spelen op de bouw van de nieuwe windparken voor de Noord-Hollandse kust wordt het baggerdepot in de Averijhaven in IJmuiden getransformeerd in een Energiehaven voor de offshore wind. Aanvankelijk was het doel om in 2022 de Energiehaven op te leveren. Door onduidelijkheden over toepassing van bouwmaterialen om de huidige Averijhaven te dempen, is vertraging opgetreden bij de realisatie. Naar verwachting wordt de Energiehaven nu in 2023 opgeleverd.

Voor wat het havencomplex van Den Helder betreft is in 2022 een Bestuursakkoord gesloten over de integrale ruimtelijke ontwikkelrichting voor de haven, stad, bereikbaarheid en energietransitie, ten behoeve van de versterking van de regionale economie. Koninklijke Marine, Defensie en Rijksvastgoedbedrijf, I&W en het waterschap, EZK, Den Helder en de Kopgemeenten en de provincie werken nauw samen om de visie Maritiem Cluster Den Helder/Kop van Noord-Holland die de basis is onder het Bestuursakkoord, uit te werken tot een Omgevingsprogramma en uitvoeringsafspraken. De visie wordt in 2023 opgenomen in de omgevingsvisie van de gemeente Den Helder.

Koppeling met brede basismonitor

Noordzeekanaalgebied

De overslag in het Noordzeekanaalgebied (NZKG) groeide tussen 2010 en 2019 met 12%. In 2020 trad een flinke daling op. Ook in 2021 is de overslag gedaald. De overslag in het NZKG (exclusief Zeehaven IJmuiden) kwam in 2021 uit op bijna 89 miljoen ton. Volgens de Port of Amsterdam is de belangrijkste oorzaak voor deze daling de afgenomen vraag naar brandstoffen als gevolg van de energietransitie. Ook de coronacrisis werkte door in de cijfers.

Technische toelichting

Overslag x mln. ton in het Noordzeekanaalgebied exclusief de Zeehaven IJmuiden over de periode 2017-2021.

3.2.4 Ruimtelijke structuur versterken

Toelichting

De provincie waarborgt provinciale doelstellingen door in gesprek te gaan met gemeenten over hun ruimtelijke plannen en visies. De provincie doet dat in dialoog binnen heldere kaders, waaronder de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening, en in een vroegtijdig stadium. De sturingsfilosofie uit de Omgevingsvisie en de Omgevingswet, die volgens de planning van het Rijk in januari 2023 in werking treedt, wordt met deze werkwijze nader ingevuld. Het doel is om de provinciale belangen en gemeentelijke belangen samen te brengen en waar nodig een afweging op bovenlokaal niveau te maken. De formele RO-procedure voor bestemmingsplannen en provinciale inpassingsplannen (inclusief het instrumentarium als zienswijze en reactieve aanwijzing) is sluitstuk van deze werkwijze van ruimtelijke planvorming.

De provincie adviseert regio's over regionale visies, opgaven en afstemming en brengt de provinciale belangen hierbij in. Dit kan ook bovenregionaal of interprovinciaal zijn.

Voor provinciale projecten met een ruimtelijke impact stellen we adviezen op. We voeren daarnaast diverse onderzoeken en projecten uit ter versterking van de ruimtelijke structuur van Noord-Holland. De basis hiervan ligt in de Omgevingsvisie. Dit betreft onderzoeken en projecten op het gebied van ruimtelijke ontwikkelingen die niet al in andere operationele doelen zijn ondergebracht. Wat studies en onderzoeken betreft gaat het bijvoorbeeld om aanvullende verkenningen en strategieën van de ruimtelijke impact van energietransitie, samenwerkingsagenda's met gemeenten – zoals Haarlemmermeer en Den Helder – en samenwerkingsagenda voor regio's zoals De Kop van Noord-Holland, IJsselmeergebied en over het Metropoolitaan landschap. Ook worden waar nodig hieruit activiteiten betaald die het gevolg zijn van onze bovenlokale rol bij projectbesluiten en omgevingsvergunningen, zoals extra onderzoek voor locatiebepaling van het transformatorstation tussen Beverwijk en Vijfhuizen. Diverse ruimtelijke verkenningen, o.a. naar de transformatie van verouderd glastuinbouwgebied Aalsmeer-Uithoorn, worden uitgevoerd, evenals een onderzoek naar de wijze waarop de provincie een instrumentenmix kan inzetten bij gebiedsgerichte projecten.

3.2.5 Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen

Toelichting

Voor diverse beleidsdoelen, in het bijzonder [Groen: beschermen en ontwikkelen van de groenstructuur](#) en [Bereikbaarheid: provinciale infrastructuur in stand houden en ontwikkelen](#), koopt, ruilt en verkoopt de provincie grond en vastgoed. Indien noodzakelijk wordt het onteigeningsinstrument toegepast. Deze activiteiten worden uitgevoerd binnen de kaders van de [5e Nota Grondbeleid](#). De vier kernwaarden in deze nota zijn rechtmatigheid, transparantie, marktconformiteit en duurzaamheid. Binnen dit operationeel doel valt bovendien het duurzaam beheren, verhuren en verpachten van gronden in eigendom van de provincie die niet behoren tot de provinciale infrastructuur of in gebruik zijn voor de eigen provinciale organisatie. De ontwikkelingen rondom het grondbeleid en de boekwaarden van de gronden worden uitgebreider beschreven in de [Paragraaf Grondbeleid](#) van deze begroting en in de jaarrekening. De onderstaande Prestatie-indicatoren geven inzicht in de bijdrage van het Grondbeleid aan het bereiken van provinciale doelen. Twee indicatoren hebben samenhang met het programma Groen.

Prestatie-indicatoren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd		Streefwaardes			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Uitvoering pachtprogramma (klanttevredenheid pachters)	Cijfer 1-10	n.v.t.	7,2	n.v.t.	7,5	n.v.t.	7,5
Verkoop t.b.v. Groen (verkopen strategische gronden Groen, behaalde opbrengst)	Bedrag	€ 1 mln.	€ 1 mln.	€ 1 mln.	€ 1 mln.	€ 1 mln.	€ 1 mln.
Aankoop NNN	Hectare	66	80	80	90	150	175
MJOP-uitvoering (gerealiseerd onderhoud panden)	Aantal	6	4	4	pm	pm	pm

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel						
Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
3.2.1 Bijdragen aan de optimalisering van OV-knooppunten en ketens	1.055	1.036	1.211	657	1.033	1.668
3.2.2 Beleid luchthavens uitvoeren	587	503	503	500	499	499
3.2.3 Visie Noordzeekanaalgebied en havencomplexen realiseren	2.048	2.474	1.592	572	571	569
3.2.4 Ruimtelijke structuur versterken	3.854	2.079	1.928	1.422	1.649	1.648
3.2.5 Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen	8.633	9.012	4.261	4.209	4.205	4.198
Totaal lasten	16.177	15.104	9.495	7.360	7.957	8.582
Totaal baten	-10.114	-12.542	-5.810	-5.815	-5.815	-5.815
Saldo van baten en lasten	6.063	2.562	3.685	1.545	2.142	2.142
Stortingen						
3.2.1 Resv. OV-Knooppunten	5.000	5.000	5.000	0	0	0
3.2.1 Resv. subsidies OD 3.4.1	5.500	5.000	8.000	0	0	0
3.2.3 Resv. Investeringsimpuls Duurzame Zeehavens	0	0	0	0	0	0
3.2.3 Resv. Kapitaallasten Investerings Havencomplexen	0	0	0	0	0	0
3.2.3 Resv. Ontwikkeling Havencomplexen	523	0	0	0	0	0
3.2.4 Resv. Ruimtelijke Ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
3.2.4 Reserve subsidies OD 3.4.4	1.818	0	0	0	0	0
3.2.5 Resv. Waardevermindering grond Groen	6.697	4.541	6.000	6.500	13.000	14.000
Onttrekkingen						
3.2.1 Resv. OV-Knooppunten	-5.718	-5.680	-8.680	0	0	0
3.2.1 Resv. subsidies OD 3.4.1	0	0	-175	-312	-688	-1.325
3.2.3 Resv. Investeringsimpuls Duurzame Zeehavens	-523	0	0	0	0	0
3.2.3 Resv. Kapitaallasten Investerings Havencomplexen	-140	-140	0	0	0	0
3.2.3 Resv. Ontwikkeling Havencomplexen	-5.414	-1.277	-1.000	0	0	0
3.2.4 Resv. Ruimtelijke Ontwikkeling	-2.842	0	0	0	0	0
3.2.4 Reserve subsidies OD 3.4.4	0	-706	-840	-272	0	0
3.2.5 Resv. Waardevermindering grond Groen	0	0	0	0	0	0
Resultaat	10.964	9.300	11.990	7.461	14.454	15.442

3.3 Bijdragen aan betaalbaar en toekomstbestendig wonen

Rol

De provincie treedt op als regisseur van de woningmarkt en vervult een aanjagende rol in de woningbouwproductie. De provincie treedt daarnaast op als kennismakelaar en verbinder tussen partijen en draagt zorg voor actuele informatievoorziening over de woningbehoefte, plancapaciteit en woonzorggegevens in de provincie.

Samenwerkingspartners

De provincie heeft met de Noord-Hollandse gemeenten per regio uitgangspunten en acties afgesproken op het gebied van nieuwe woningbouw en bestaande bouw, waaronder betaalbaarheid, bouwen bij OV-knooppunten, duurzaamheid en voorzieningen. Deze afspraken staan in de woonakkoorden. In het zuidelijk deel van de provincie kiest de provincie op het beleidsterrein wonen een actieve rol in de samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam. Verder werken we nauw samen met (koepel)organisaties als Bouwend Nederland, Neprom, Aedes, TNO alsook marktpartijen via bijvoorbeeld onze klankbordgroep marktpartijen en de versnellingstafel.

Prioriteiten

- Versnelling woningbouw
- Uitvoeren woonakkoorden

Omgevingsfactoren

Om de woningbouw te kunnen versnellen is het cruciaal dat het Rijk maatregelen neemt met betrekking tot stikstof, geluidscumulatie, mobiliteit en betaalbaarheid. Via de Woondeal Noord-Holland Noord, de Woondeal MRA, de Verstedelijkingsstrategie MRA en diverse andere Rijk-regio trajecten wordt ingezet op versteviging van de samenwerking tussen gemeenten, Rijk en provincie op deze onderwerpen. Hoe deze samenwerking op wonen/woningbouw gebied vorm krijgt is voor een belangrijk deel afhankelijk van het nieuwe kabinet en of er een Minister(ie) voor Wonen komt.

3.3.1 Afstemming en regionale programmering woningbouw

Toelichting

De provincie maakt met gemeenten regionaal afspraken over de woningmarkt en programmering in de woonakkoorden. Een woonakkoord bevat afspraken met de provincie over aantallen, opgaven en acties, over nieuwbouw en bestaande bouw voor de periode 2020-2025, met de mogelijkheid om tussentijds bij te stellen wanneer daar aanleiding voor is. In de [Omgevingsverordening](#) is regelgeving opgenomen over het maken van deze woningbouwafspraken. Deze omvatten ook regels voor bouwen in het landelijk gebied. Zoals afgesproken in de [provinciale Woonagenda 2020 – 2025](#) geven de regio's in 2023 uitvoering aan de afgesloten woonakkoorden. In 2023 zullen enkele woonakkoorden geactualiseerd worden.

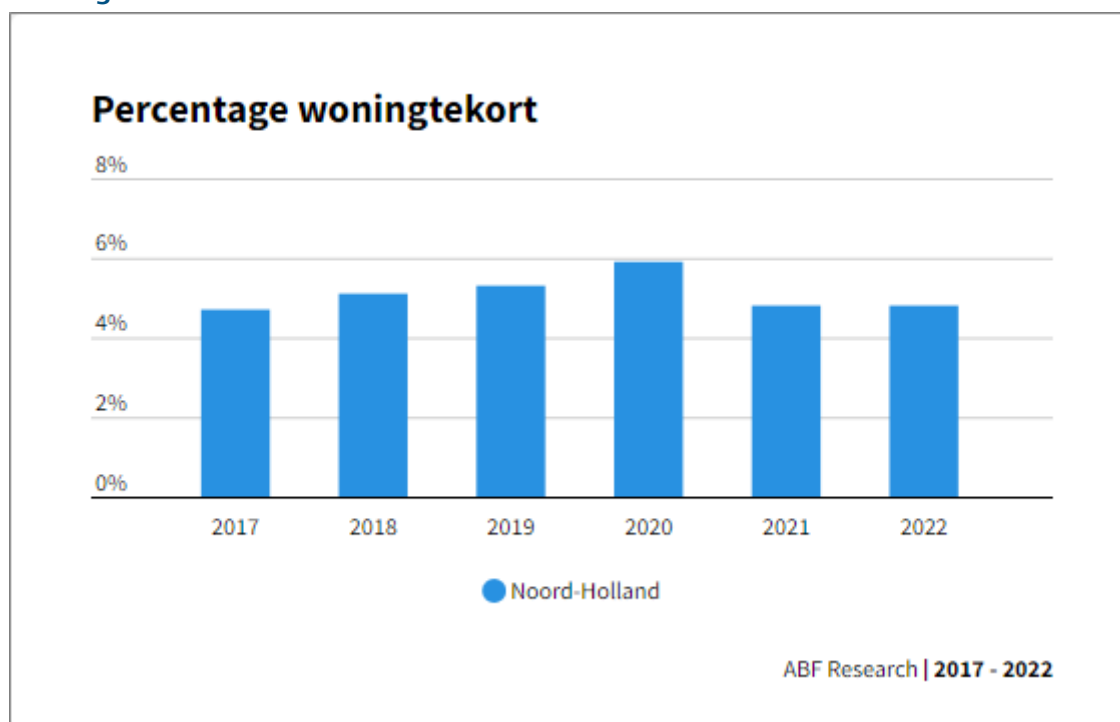
Op basis van een woonakkoord kunnen gemeenten subsidie aanvragen voor regionale projecten of onderzoeken. Voor de periode 2020-2025 is budget beschikbaar gesteld om projecten in het kader van de woonakkoorden te subsidiëren.

De incidentele uitgaven vanuit de reserve woonbeleid voor 2023 worden besteed aan subsidies voor de woonakkoorden, de uitvoering daarvan en aan proceskosten die nodig zijn voor de woonakkoorden en uitvoering daarvan.

De provincie zorgt voor een actuele informatievoorziening met betrekking tot onder andere woningbehoefte, plancapaciteit en woonzorggegevens. Deze zijn via het [dashboard](#) te vinden.

Koppeling met brede basismonitor

Woningtekort

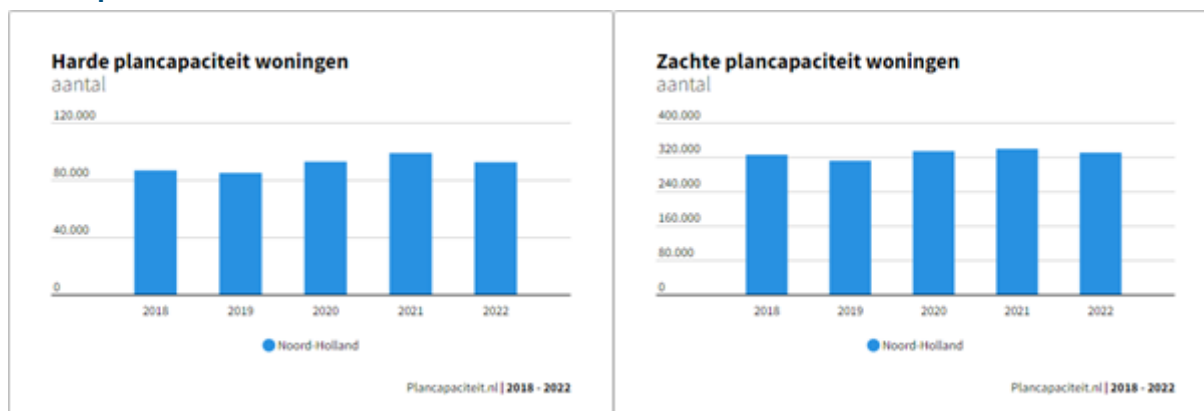

Tot 2020 liep het woningtekort op, om in 2020 licht te dalen. Dat heeft te maken met de bevolkingsgroei; die daalde tijdens de COVID-crisis, door een hogere sterfte en een verminderd buitenlands migratiesaldo. Het aantal gebouwde woningen was groter dan de groei van het aantal huishoudens, waardoor het woningtekort in 2021 afnam. Inmiddels is de bevolkingsgroei weer aangetrokken. In 2021 liep in Noord-Holland de groei van de vraag gelijk op met de groei van het aanbod. Het woningtekort begin 2022 is daardoor gelijk aan 2021 (4,8 procent). Nationaal steeg het tekort van 3,5 procent in 2021 naar 3,9 procent in 2022.

Technische toelichting

Percentage woningtekort: woningvraag t.o.v. het aanbod.

Plancapaciteit

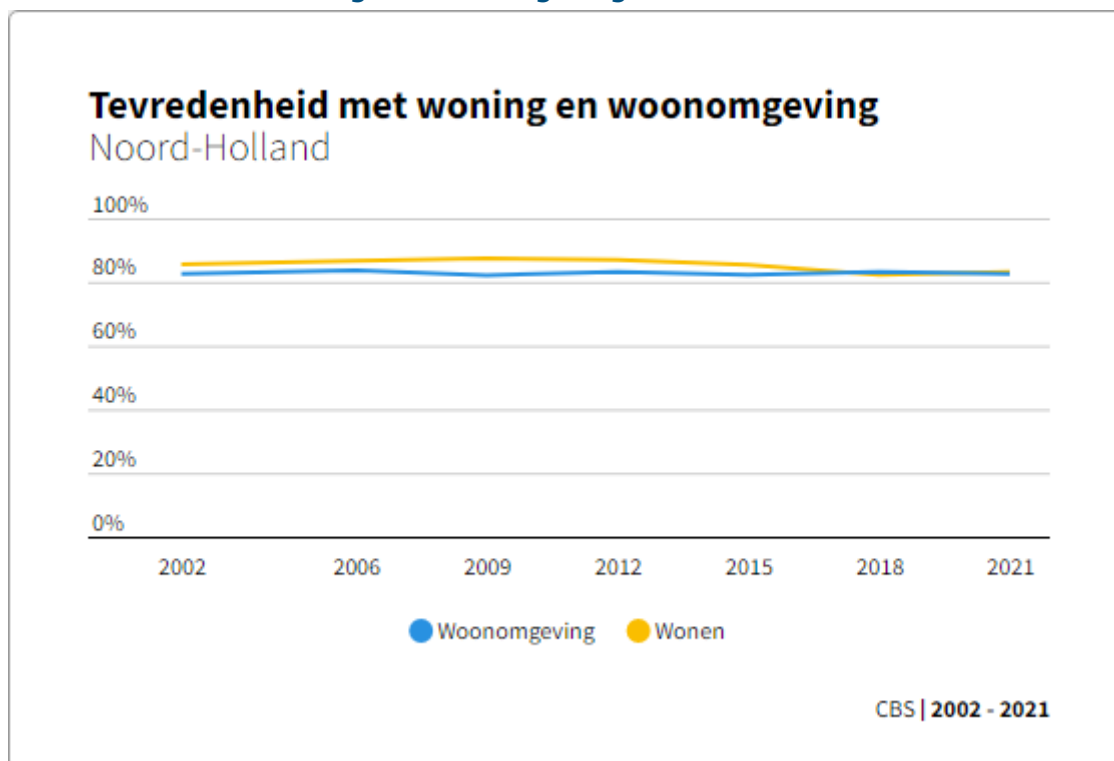

De cijfers voor plancapaciteit zijn gebaseerd op periodieke inventarisaties van de provincie. Bij gemeenten worden de bouwplannen geïnterpreteerd. Het totaal aantal woningen in gemeentelijke plannen (zowel harde als zachte plancapaciteit) is gedaald van 437 duizend naar 422 duizend in 2022. De daling zit vooral in de gemeente Amsterdam. De harde plancapaciteit daalde in 2022 met ongeveer 6.000 woningen tot een totaal van 92 duizend woningen.

Technische toelichting

Netto capaciteit harde plannen (locaties met een vastgesteld bestemmingsplan) en zachte plannen (locaties die in voorbereiding of potentieel zijn).

Tevredenheid met woning en woonomgeving

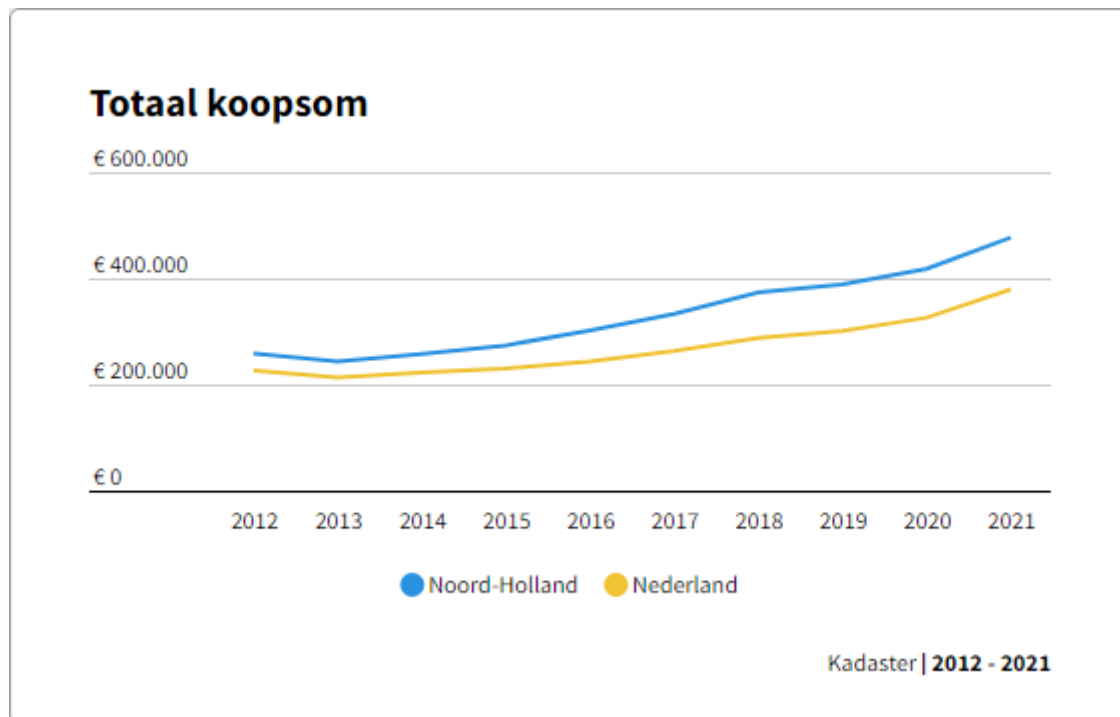
Het percentage inwoners van Noord-Holland dat tevreden is met de woonomgeving is redelijk stabiel. In 2021 was 83% van de inwoners in Noord-Holland tevreden met de woonomgeving; iets lager dan het landelijk gemiddelde (84%). Van 2012 tot 2018 nam het percentage inwoners dat

tevreden is met de woning in de provincie Noord-Holland af, landelijk is ongeveer dezelfde trend waarneembaar. In 2021 is de tevredenheid t.o.v. 2018 licht gestegen van 82% naar 83%. In 2021 is 83% van de inwoners van de provincie Noord-Holland tevreden met de woning, landelijk is dit 86%.

Technische toelichting

Het percentage particuliere huishoudens dat o.b.v. enquêtes zeer tevreden of tevreden is met de huidige woning of woonomgeving. De woonomgeving is de omgeving en de buurt waarin een huishouden woont.

Betaalbaarheid wonen

In Noord-Holland steeg de gemiddelde verkoopprijs de afgelopen jaren explosief. Waar in 2015 nog gemiddeld € 274.000, - werd betaald voor een woning is dat bedrag inmiddels opgelopen tot gemiddeld € 477.000, - in 2021, een stijging van ruim 74% procentpunt.

Technische toelichting

De gemiddelde verkoopprijs van woningen betreft de gemiddelde koopsom van woningen en appartementen die betaald is door kopers gedurende de periode.

3.3.2 Bijdragen aan versnelling woningbouwproductie en binnenstedelijk bouwen

Toelichting

Voor het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw (Uvp versnellen woningbouw) is budget beschikbaar om gemeenten te helpen bij het versnellen van de woningbouwproductie. Dit budget wordt ook in 2023 ingezet voor cofinanciering van extra huur via de Uitvoeringsregeling subsidie versnelling woningbouw gemeenten Noord-Holland (2021) en

via subsidie aan de Flexibele schil MRA. De flexibele schil MRA wordt met voorrang ingezet voor projecten met meer betaalbare/sociale woningen en voor de aanpak Bereikbare Steden, ofwel grootschalige binnenstedelijke ontwikkeling rondom OV-Knooppunten in de MRA, Alkmaar, Heerhugowaard en Hoorn.

Daarnaast is een knelpuntenbudget beschikbaar voor het wegnemen van financiële knelpunten. Op basis van aanvragen in 2022 en eerdere jaren wordt dit onder andere in 2023 ingezet. Verder denkt de provincie met gemeenten mee via de bouwambassadeur en kernteams versnelling (NHN en MRA). De bouwambassadeur is het eerste aanspreekpunt voor gemeenten en bouwende partijen die de woningbouw willen versnellen en daarbij hulp van de provincie kunnen gebruiken. De bouwambassadeur en secretaris worden uit het Uvp versnellen woningbouw betaald.

Aanvullend op het Uvp versnellen woningbouw heeft de provincie in 2022 in het Masterplan Wonen aanvullende acties en maatregelen uitgewerkt om in de periode tot 2030 tot voldoende (betaalbare) woningbouw in Noord-Holland te komen. Eventuele maatregelen met financiële consequenties worden in 2023 vanuit de begroting van het Uvp versnellen woningbouw gedekt. Voor grotere, aanvullende maatregelen wordt een separaat voorstel voor dekking gedaan, als onderdeel van de vaststelling van de 2.0 versie van het Masterplan Wonen. De benodigde inzet wordt nog nader uitgewerkt in afstemming met gemeenten van Noord-Holland.

De provincie bekijkt de mogelijkheden voor begeleiding van expats bij het vinden van woonruimte buiten Amsterdam, zoals benoemd in actiepunt 6B van de Woonagenda 2020 - 2025.

Vanuit haar rol als kennismakelaar faciliteert de provincie afstemming met marktpartijen en belangenorganisaties via:

- Versnellingstafel: een klein kernteam van wetenschap, gemeenten en marktpartijen;
- Klankbordgroep Marktpartijen: breder afstemmingsoverleg van bouwers, ontwikkelaars, corporaties en belangenorganisaties;
- Bouwtafel, georganiseerd door Bouwend Nederland (BNL).

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel						
Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
3.3.1 Afstemming en regionale programmering woningbouw	1.890	1.388	1.218	1.194	848	441
3.3.2 Bijdragen aan versnelling woningbouwproductie en binnenstedelijk bouwen	4.397	8.830	2.001	1.115	1.115	968
Totaal lasten	6.287	10.218	3.219	2.309	1.963	1.409
Totaal baten	-2.804	-2.786	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	3.483	7.432	3.219	2.309	1.963	1.963
Stortingen						
3.3.1 Resv. Woonbeleid	0	0	0	0	0	0
3.3.2 Resv. Woningbouw subsidies	0	2.775	0	0	0	0

3.3.2 Resv. Woningbouw	1.200	1.200	1.200	1.200	0	0
Onttrekkingen						
3.3.1 Resv. Woonbeleid	-1.200	-920	-750	-750	-405	0
3.3.2 Resv. Woningbouw subsidies	0	-229	-285	-570	-571	-428
3.3.2 Resv. Woningbouw	-1.551	-8.019	-1.145	0	0	0
Resultaat	1.932	2.239	2.239	2.189	987	981

3.4 Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie

Onze rol

De provincie is bevoegd gezag voor het goedkeuren van een Projectplan Waterwet, het bijbehorende milieueffectrapport en de omgevings- en natuurvergunning.

De provincie is bevoegd gezag voor het aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen. De provincie houdt toezicht door middel van de jaarlijkse voortgangsrapportages over toetsing en verbetering van regionale waterkeringen door waterschappen.

De EU Richtlijn Overstromingsrisico's (EU-ROR) verplicht de provincie om data te beheren voor het maken van overstromingsscenario's. Dit doet de provincie samen met de waterbeheerders en het Rijk.

Samenwerkingspartners

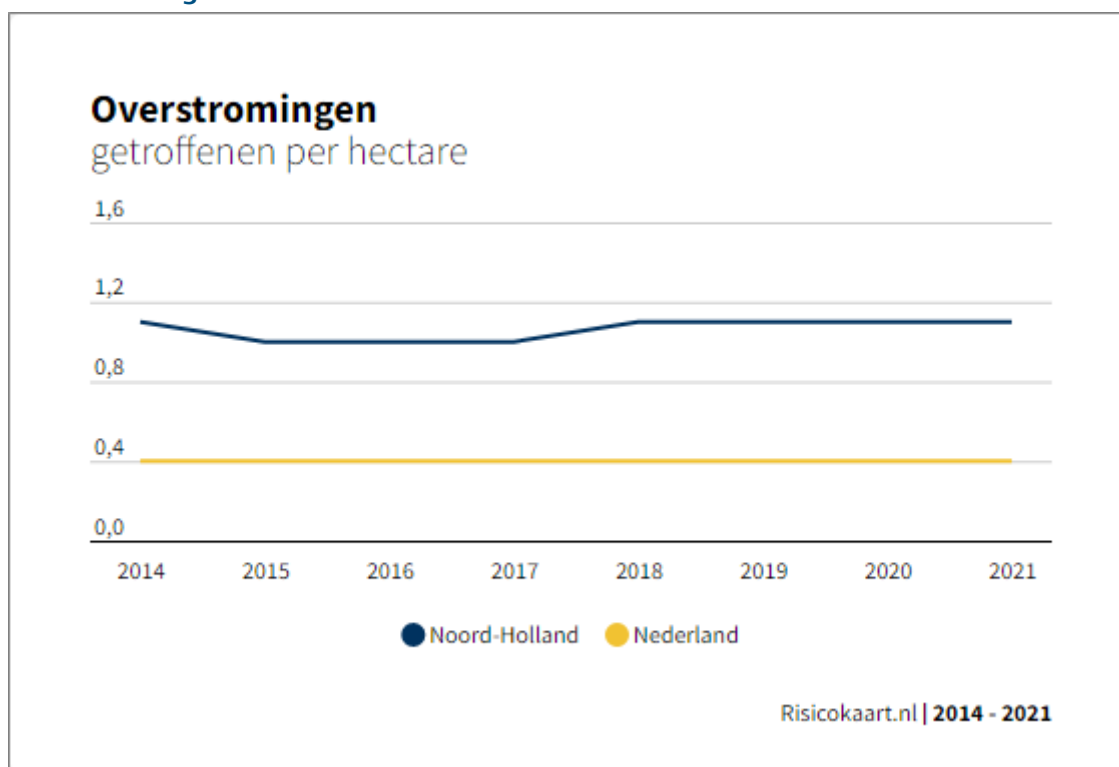
Het Rijk, waterbeheerders, veiligheidsregio's en de andere provincies.

Prioriteiten

Zie voor prioriteiten de activiteiten die zijn geformuleerd onder 3.4.1, 3.4.2 en 3.4.3.

Koppeling met brede basismonitor

Overstromingskans

In Nederland worden 0,4 personen per hectare potentieel getroffen bij een overstroming van een middelgrote kans. In Zuid-Holland, Noord-Holland, Groningen, Utrecht en Zeeland worden meer personen per hectare getroffen bij een overstroming van een middelgrote kans dan gemiddeld in Nederland. Noord-Holland zit met 1,1 personen ook boven dit gemiddelde. Over de periode 2014 tot en met 2021 blijft het aantal getroffen personen stabiel.

Technische toelichting

Voor deze indicator wordt gekeken naar gebieden met een overstromingsrisico van hooguit eenmaal in een mensenleven (kans orde 1/100 per jaar – middelgrote kans). Om te komen tot het potentieel aantal getroffen personen is deze kaart samengevoegd met de bevolkingsdichtheid per hectare. Het gaat hier dus om het aantal personen per hectare dat een middelgrote kans heeft om getroffen te worden door een overstroming.

3.4.1 Kaders stellen voor regionale keringen en investeren in ruimtelijke kwaliteit

Toelichting

De omgevingswaarden (de normen) voor de Regionale Keringen, die de provincie vaststelt en de verplichte jaarrapportages zijn opgenomen in de Omgevingsverordening. De acties uit de Visie op de Regionale Waterkeringen 2016, die de provincies samen met de waterschappen en Rijkswaterstaat heeft opgesteld, zijn verder uitgewerkt in het Ontwikkelprogramma Regionale Keringen IV (ORK IV). Onderwerpen zijn onder andere de zorgtaak, actualisatie van de normeringen, kennisontwikkeling ten aanzien van toetsing van dijken, kunstwerken en niet-waterkerende werken. De provincie participeert in het begeleidingsteam Visie van ORK IV.

De beheergebieden van de waterschappen overschrijden de provinciegrenzen. Om het toezicht per waterschap op eenzelfde manier invulling te geven, zijn er op het niveau West-Nederland afspraken gemaakt tussen drie provincies en acht waterschappen, vastgelegd in het Uitvoeringsbesluit regionale waterkeringen West-Nederland 2014. Ook in 2023 gaat het hierbij om afspraken over onder meer dijkverbeteringen, toetsregels en jaarrapportages. De provincie stuurt op actualiteit en ziet toe op de uitvoering van de afspraken. Er is vastgelegd dat na 2024 het Uitvoeringsbesluit zal worden herzien. Vanaf 2023 zal de Provincie Noord-Holland met de andere provincies en Waterschappen werken aan de uitwerking van een nieuw uitvoeringsbesluit.

In 2023 is specifiek aandacht voor de volgende activiteiten:

- Het verder afronden van de verkenning zorgplicht regionale keringen en wat dat kan betekenen voor de manier van verantwoording van de waterschappen richting de provincie;
- De normen van de regionale keringen worden opnieuw bekeken of ze nog voldoen. Dit is een traject die met de waterschappen is opgestart en dat ergens in 2025 zal zijn afgerond;
- Zorgen dat (potentiële) ruimtelijke ontwikkelingen een plek krijgen in het actueel houden van de normen van regionale keringen;
- Inhoudelijk en beleidsmatig bijdragen aan een overstromingsrisico gestuurd Amsterdam Rijnkanaal (ARK) en Noordzeekanaal gebied (NZK), door onder andere actief te participeren in de programma's "Kennisprogramma zeespiegelstijging Centraal Holland" en "Toekomstbestendig ARK-NZK".

3.4.2 Beoordelen versterkingsplannen primaire keringen en investeren in ruimtelijke kwaliteit

Toelichting

Coördinatie dijkversterkingsprocedures, goedkeuringsbesluiten dijkversterkingsplannen, opstellen programma's ruimtelijke kwaliteit

De provincie keurt op verzoek van waterkeringbeheerders een dijkversterkingsplan goed en verleent de bijbehorende natuur- en omgevingsvergunning. Op verzoek van de waterkeringbeheerders wordt het dijkversterkingsplan met de vergunningen gecoördineerd ter visie gelegd. Tegen het provinciaal goedkeuringsbesluit kan beroep worden ingesteld bij de Raad van State.

- Provincie verwacht in 2023 Dijkversterkingsplan Durgerdam ter goedkeuring voorgelegd te krijgen;
- Provincie verwacht in 2022 Dijkversterkingsplan Katwoude ter beoordeling te hebben afgerond;
- De projectprocedure voor de dijkversterking Den Oever- Den Helder is in 2022 gestart en loopt door in 2023.

Mogelijk worden voor IJburg 2e fase en het Zeeburgereiland de projectbesluiten ter goedkeuring aan ons voorgelegd. Dit is afhankelijk van de voortgang van deze projecten.

In april 2020 heeft de Raad van State een uitspraak gedaan over de versterking van de Markermeerdijken tussen Hoorn en Durgerdam. In 2023 wordt verder gewerkt aan de realisatie van de meekoppelkansen zoals vastgelegd in 2021 (Samenwerkingsovereenkomst Markermeerdijken).

Uitvoeringsprogramma's ruimtelijke kwaliteit

Bij het versterken van dijken wordt ingezet op het toevoegen van extra ruimtelijke kwaliteit én op het oppakken van ontwikkelkansen in de aangrenzende gebieden. Hiermee willen we de regionale economie stimuleren en uitvoering geven aan andere ambities en transitie zoals biodiversiteit, extra recreatieve mogelijkheden, nieuwe vormen van energie en ontwikkeling van cultuurhistorie en landschap.

De provincie adviseert en ondersteunt in 2023 initiatiefnemers die projecten ontwikkelen in relatie tot dijkversterkingen. Lopende ruimtelijke kwaliteitsprogramma's zijn: de Afsluitdijk, het eiland Marken en de Markermeerdijken. In 2021 zijn we, via een uitvoeringsregeling subsidies, met dertien regionale partijen begonnen met de uitvoering van het Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-Amsterdam (APRKK Hoorn-Amsterdam). Het gaat hierbij om recreatie-, natuur- en cultuurhistorische projecten.

In 2023 verwachten wij dat de definitieve MIRT besluitvorming van het rijksproject Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) is afgerond. Dan kan de bestuursovereenkomst met RWS worden ondertekend. Daarmee wordt € 20 miljoen aan PAGW middelen van RWS definitief ingezet in de natuurprojecten van het APRK. Deze projecten zijn belangrijk voor de ecologische kwaliteit van het Markermeer-IJmeer.

Met het programma ruimtelijke kwaliteit dat is gekoppeld aan de versterking van de Afsluitdijk – het zogenoemde Uitvoeringsprogramma Afsluitdijk – wordt in 2023 verder uitvoering gegeven

aan de aanleg van de vismigratierivier. Daarnaast wordt de renovatie en uitbreiding van het Vlietermonument verder uitgevoerd door RWS.

In 2023 dragen we bij aan extra ruimtelijke kwaliteit. Dit zijn de meekoppelkansen als wandel- en fietspaden en dijkplaatsen Markermeerdijken, de Nieuwe Afsluitdijk, ecologische maatregelen Markermeer.

Bijdragen aan Deltaprogramma

In opdracht van de Deltacommissaris dragen wij in 2023 inhoudelijk bij aan het Deltaprogramma Kust en het Kennisprogramma Zeespiegelstijging (KPZSS). De provincie is lid van de Stuurgroep Deltaprogramma namens het Landelijk Overleg Kust (LOK). De provincie is voorzitter van het bestuurlijke LOK en de Landelijke Kennisgroep Kust (LKK). Daarnaast levert de provincie inbreng in het Deltaprogramma Waterveiligheid 2023 (evaluatie nationaal waterplan) en in de landelijke Programmacommissie Waterkeren.

In 2023 levert de provincie een inhoudelijke bijdrage aan de uitvoering van projecten die onder de kustvisie IJsselmeerkust 2021 tot uitvoering komen. Wij dragen bij aan onder meer het MIRT-onderzoek Wieringerhoek van het Rijk en verkennen waar meervoudig ruimtegebruik tot de mogelijkheden behoort. We stellen in 2023 kustvisies op voor de andere kusten van het IJsselmeergebied, samen met betreffende gemeenten, inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties, met de inzet van Identiteit Kustplaatsen.

In 2023 zal de nieuwe cyclus van ROR3 worden opgestart, waarin we als provincies verantwoordelijk zijn voor het genereren van overstromingsrisico en -gevaarkaarten in het kader van de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR). We leveren dan ook de voorzitter van de Landelijke Database Overstromingen (LDO) alsmede vertegenwoordigen we de Provincies bij het opzetten van een Landelijke Voorziening Overstromingsinformatie (LVO). In 2023 spelen deze activiteiten nadrukkelijk.

3.4.3 Bijdragen aan ontwikkelen en uitvoeren regionale opgaven klimaatadaptatie

Toelichting

In 2023 werkt de provincie verder aan de in 2020 vastgestelde bouwsteennotitie klimaatadaptatie Noord-Holland. Hierin staan ook de verantwoordelijkheden en de thema's waarop de provincie haar eigen verantwoordelijkheid neemt en waarop ze de samenwerking zoekt met partners. Met de notitie geeft de provincie Noord-Holland uitwerking aan het bestuursakkoord Klimaatadaptatie dat in 2018 door alle koepels is ondertekend en geeft ze uitvoering aan de ambities voor klimaatadaptatie van de provinciale omgevingsvisie. Daarnaast worden in de notitie de extra financiële middelen voor klimaatadaptatie uit het coalitieakkoord gealloceerd.

De provincie werkt intensief samen met andere partijen om de doelstelling te behalen en is grotendeels ook afhankelijk van deze andere partijen.

Met de notitie is vastgesteld dat de extra financiële middelen voor klimaatadaptatie uit het coalitieakkoord worden ingezet om regionale partijen te stimuleren en te faciliteren en om een eigen verantwoordelijkheid te nemen daar waar de provincie die heeft.

In 2023 worden regionale overheden verder gestimuleerd om klimaatadaptatie in de uitvoering mee te nemen door middel van de Uitvoeringsregeling klimaatadaptatie (€ 1,1 miljoen in 2023). Daarnaast wordt ook in 2023 € 175.000 aan middelen ingezet om eigen beleid verder vorm te geven en noodzakelijke kennis te verkrijgen.

In 2023 worden de ambities uit de notitie Klimaatadaptatie Noord-Holland voortgezet. De volgende activiteiten zijn voorzien:

- Aanvullen en inbrengen van kennis en expertise zeespiegelstijging en waterbeschikbaarheid in lopende gebiedsprogramma's;
- Ontwikkelen van een signaalkaart klimaatadaptatie met als doel beter duiden van de opgave klimaatadaptatie en het handelingsperspectief daarbij. De kaart is vooral voor eigen provinciaal beleid en handelen bedoeld, maar krijgt mogelijk een doorwerking in het ruimtelijke ordeningsbeleid van de provincie Noord-Holland;
- Participeren in diverse landelijke onderzoeksprogramma's klimaatadaptatie (Laag Nederland, Klimaatlandschappen);
- Vervolg Vitaal en Kwetsbaar, focus Noordzeekanaal en Kop van Noord-Holland klimaatstresstest Res'en;
- Deelnemen aan programma toekomstbestendig watersysteem ARK/NZKG;
- Voortzetten ondersteunen gemeenten bij het proces om invulling te geven aan aanvragen Impulsregeling Rijk, onder andere door de UvR klimaatadaptatie tot eind 2023 open te zetten;
- Opzetten nieuw beleid klimaatadaptatie (bouwsteennotitie loopt eind 2023 af) waarin ook waterbeschikbaarheid en wateroverlast wordt opgenomen.

Koppeling met brede basismonitor

Wateroverlast

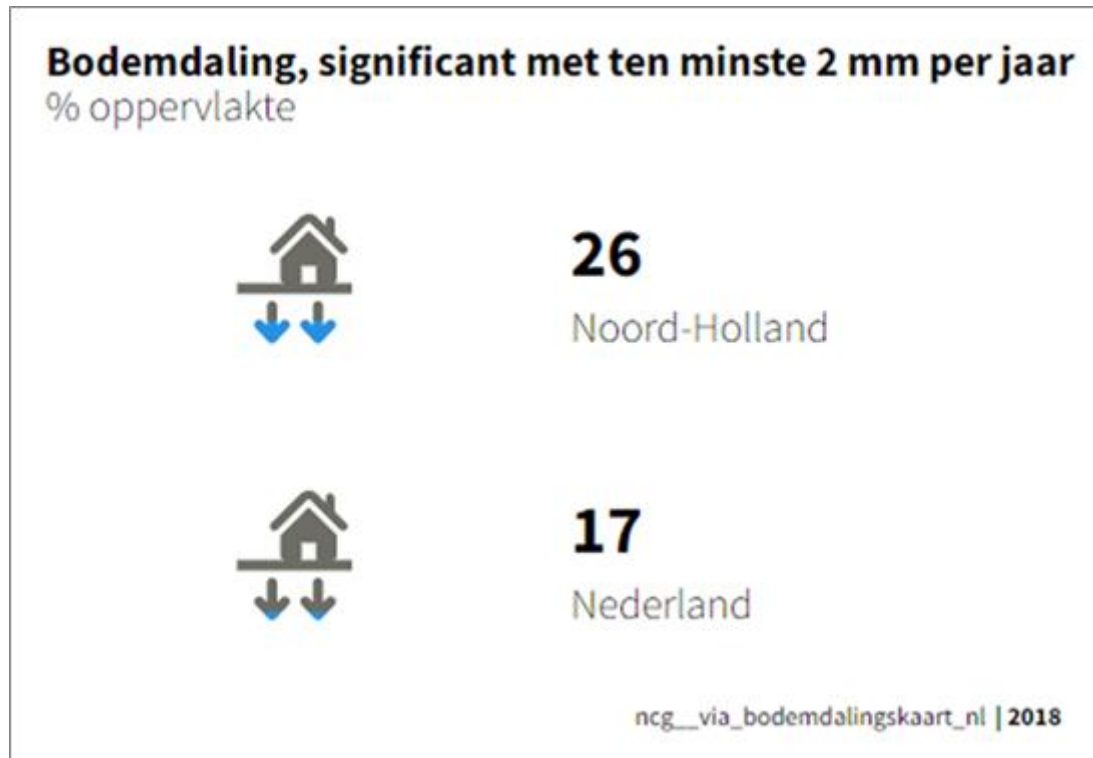

Het gaat in deze cijfers nadrukkelijk om de wateroverlast in bebouwd gebied. Daaruit volgt dat de percentages in de steden en het stedelijk gebied doorgaans hoger zijn dan in de bebouwde omgeving in het landelijk gebieden. Wateroverlast in het landelijk gebied, zoals water dat langer dan een dag op het maaiveld staat kan echter ook schade veroorzaken aan bijvoorbeeld gewassen en kan effect hebben op het grondgebruik. Dit laatste is nog geen onderdeel van deze indicator. In Noord-Holland loopt gemiddeld genomen 19,3% van de gebouwen het risico op wateroverlast bij hevige neerslag. In Nederland is dat gemiddelde hetzelfde. Deze indicator heeft alleen een meting voor 2018.

Technische toelichting

Het percentage gebouwen in stedelijk gebied waar de kans aanwezig is dat water het gebouw binnen loopt via de drempel bij een hevige bui van 100 millimeter in 2 uur.

Bodemdaling

Van de 12 provincies van Nederland treedt de ergste bodemdaling op in de provincie Groningen, gevolgd door de provincies Flevoland en Zuid-Holland. Na Zuid-Holland volgt Noord-Holland, waar 26% van het oppervlak te maken heeft met significante bodemdaling. In Nederland heeft 17% van het oppervlak te maken met significante bodemdaling. Deze indicator heeft alleen een meting voor 2018.

Technische toelichting

Binnen deze indicator is gekeken naar het percentage van het oppervlakte land dat te maken heeft met bodemdaling of -stijging. Dit wordt weergegeven in drie categorieën, namelijk een significante bodemdaling van ten minste 2 mm per jaar, niet significante bodemdaling of -stijging kleiner dan 2 mm per jaar en een significante bodemstijging van ten minste 2 mm per jaar. De bodemdaling of -stijging is bepaald over een periode van 3 jaar (mei 2015 – mei 2018).

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel						
Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
3.4.1 Kaders stellen voor regionale keringen en investeren in ruimtelijke kwaliteit	274	531	531	508	507	505
3.4.2 Beoordelen versterkingsplannen primaire keringen en investeren in ruimtelijke kwaliteit	2.819	2.301	1.219	770	769	767
3.4.3 Bijdragen aan ontwikkelen en uitvoeren regionale opgaven klimaatadaptatie	1.086	2.256	2.116	630	629	626
Totaal lasten	4.180	5.088	3.866	1.908	1.905	1.898
Totaal baten	-587	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	3.593	5.088	3.866	1.908	1.905	1.905
Stortingen						
3.4.2 Resv. Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen	109	50	0	0	0	0
3.4.3 Resv. Klimaatadaptie	1.000	1.500	1.500	0	0	0
Onttrekkingen						
3.4.2 Resv. Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen	-2.620	-1.524	-580	0	0	0
3.4.3 Resv. Klimaatadaptie	-787	-1.929	-1.634	-43	-43	-43
Resultaat	1.295	3.185	3.152	1.865	1.862	1.855

3.5 Verbeteren kwaliteit water en benutten en beheren water

Onze rol

De opgave voor de provincie is om samen met andere partijen ervoor te zorgen dat het watersysteem duurzaam kan worden gebruikt voor onder andere drinkwaterbereiding, landbouw, natuur en recreatie. De provincie heeft daarbij kaderstellende en uitvoerende taken. Dit is uitgewerkt in Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 en Deltaprogramma Zoet Water 2021 -2027.

Samenwerkingspartners

Samenwerkingspartners zijn waterschappen, Rijkswaterstaat, gemeenten, drinkwaterbedrijven en maatschappelijke partijen zoals LTO en natuurbeheerders.

Prioriteiten

- Uitvoeren Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027.
- Uitvoeren Deltaprogramma Zoet Water 2022 - 2027

3.5.1 Schoon en voldoende grondwater bevorderen

Toelichting

Het beleid van de provincie is vastgelegd in Deelprogramma Grondwater van het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027. De ondergrond moet duurzaam worden gebruikt, onder andere voor drinkwater- en energievoorziening. Daarnaast moet het grondwaterbeheer worden afgestemd op de bestemming van gebieden. Uitputting en verzilting van grondwatervoorraden en verdroging van gebieden moet worden voorkomen. Met Deelprogramma Grondwater wordt invulling gegeven aan Europese verplichtingen die zijn vastgelegd in de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Grondwaterrichtlijn.

De provincie is specifiek bevoegd gezag voor het verlenen van vergunningen voor grondwateronttrekking voor drinkwatervoorziening, grote industrieën en bodemenergie. Via vergunningverlening, toezicht en handhaving wordt ervoor gezorgd dat de ondergrond optimaal wordt gebruikt. Daarnaast ondersteunt de provincie drinkwaterbedrijven bij het ontwikkelen en beschermen van nieuwe wingebieden en van technologieën zoals ondergrondse opslag van drinkwater en winning en zuivering van brak water. De provincie monitort de toestand van het grondwater met behulp van een provinciaal grondwatermeetnet.

Output 2023:

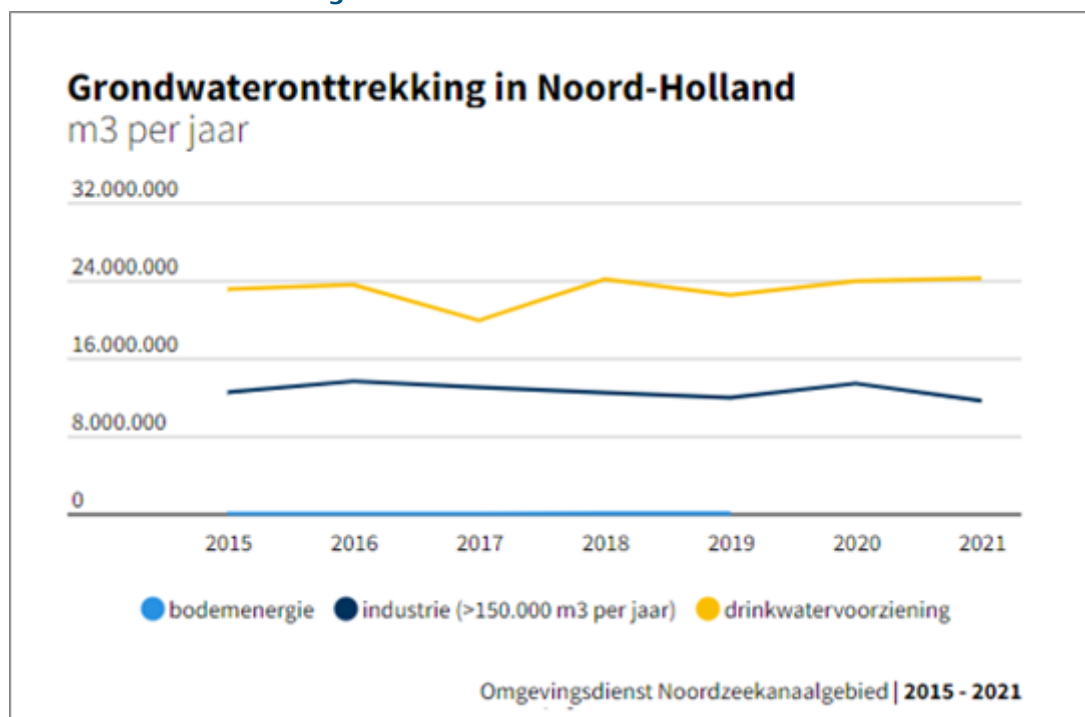
- uitvoeren grondwaterprogramma 2022-2027
- vergunningen
- grondwatermetingen

Prestatie indicator 3.5.1

	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes			
		2020	2023	2024	2025	2026
Vergunningverlening grondwateronttrekking	Aantal	45	50	55	60	65

Koppeling met brede basismonitor

Kwaliteit en kwantiteit grondwater

In de periode 2015 tot en met 2021 werd gemiddeld per jaar 23 miljoen m3 grondwater voor drinkwater onttrokken. Het aandeel van de grootste onttrekking hierin, de Amsterdamse Waterleidingduinen, bedroeg gemiddeld 48%. De jaarlijkse industriële grondwateronttrekking (>150.000 m3/jaar) is over de periode 2015 tot en met 2021 gemiddeld 13 miljoen m3 per jaar. Grondwater wordt in 2019 op 376 locaties gebruikt voor bodemenergie. De onttrekkingen voor bodemenergie zijn nagenoeg nul.

Technische toelichting

Grondwateronttrekking voor drinkwatervoorziening, industrie (>150.000 m3 per jaar) en bodemenergie. Het gaat hier om de netto grondwateronttrekking (onttrekking - infiltratie).

3.5.2 Schoon en voldoende oppervlaktewater bevorderen

Toelichting

Kwaliteit oppervlaktewater/KRW

Op 31 januari 2022 is het Regionaal waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 vastgesteld, conform de wettelijke vereisten. Onderdeel hiervan is het deelprogramma oppervlaktewater. De

provincie stelt de ecologische doelen voor het regionale oppervlaktewater vast in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en draagt bij aan een goede kwalitatieve toestand van oppervlaktewater. In het coalitieakkoord is € 21 miljoen uitgetrokken voor 'NNN, waterkwaliteit en bodemdaling'.

Voor waterkwaliteit zullen hieruit onder andere bestedingen worden gedaan voor de KRW-pilot, zoals genoemd in het coalitieakkoord en investeringen in het KRW-proof maken van de eigen provinciale vaarwegen. Dit budget is geplaatst bij OD 5.1.1. Bij OD 2.2.1 (VTH-taken uitvoeren en coördineren) is benoemd dat vanaf 2022 de formatie van de Omgevingsdienst NZKG structureel is uitgebreid voor de intensivering van de VTH-taken oppervlaktewater.

Zwemwater

De provincie wijst officiële zwemplekken aan, beoordeelt de veiligheid en informeert het publiek. Daarnaast stimuleert de provincie het ontwikkelen van nieuwe zwemplekken en het verbeteren van de waterkwaliteit met een subsidieregeling.

Zoetwater (zie ook OD 3.4.3)

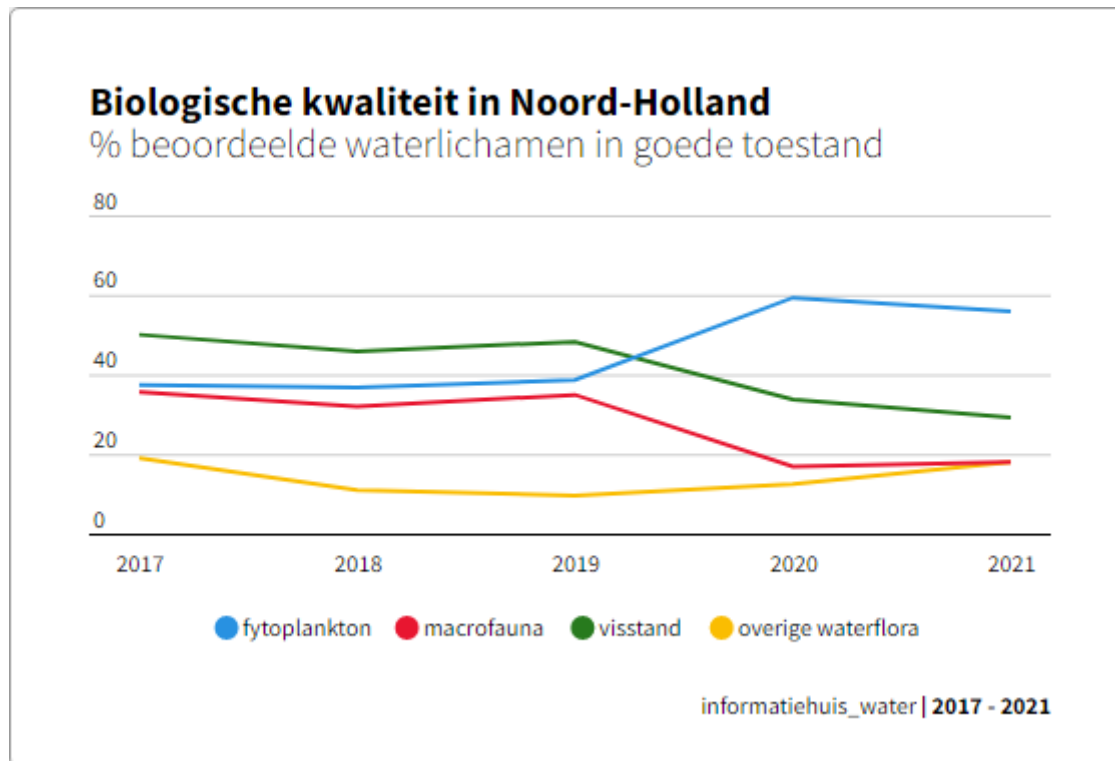
In september 2021 is het Deltaprogramma Zoetwater 2022-2027 vastgesteld.

Noord-Holland maakt deel uit van twee zoetwaterregio's (Noord- en West-Nederland) en per regio is een maatregelenpakket vastgesteld voor de komende planperiode. Alle maatregelen krijgen 25% (of 50% voor het bovenregionale zoutkarteringsonderzoek FRESHEM-NL) cofinanciering uit het Deltafonds. Wij dragen financieel bij aan enkele maatregelen die plaatsvinden in Noord-Holland. Deze maatregelen zullen komende zes jaar worden uitgevoerd.

Het budget hiervoor is afkomstig uit de voorziening grondwaterheffing en de reserve cofinanciering Waddenfonds. De afspraken over de uitvoering van de maatregelen worden in beide zoetwaterregio's dit jaar vastgelegd in een bestuursovereenkomst. De provincie draagt ook (jaarlijks) financieel bij aan de ondersteuning van de regio's en projecten als het Zoet Zout Knooppunt. In 2020 is een 3 jaar durende pilot grootschalige ondergrondse waterberging op Texel (Zoete Toekomst) gestart, gefinancierd door het Waddenfonds en agrariërs, gemeente, waterschap en provincie. Voor zoetwater zal bij de ruimtelijke inrichting meer rekening gehouden worden met waterbeschikbaarheid en met watervragende ontwikkelingen. Aan de uitvoering van het werkpogramma Deltaprogramma IJsselmeergebied (zoetwatervoorziening en veiligheid lange termijn) draag de provincie financieel bij.

Koppeling met brede basismonitor

Kwaliteit oppervlaktewater

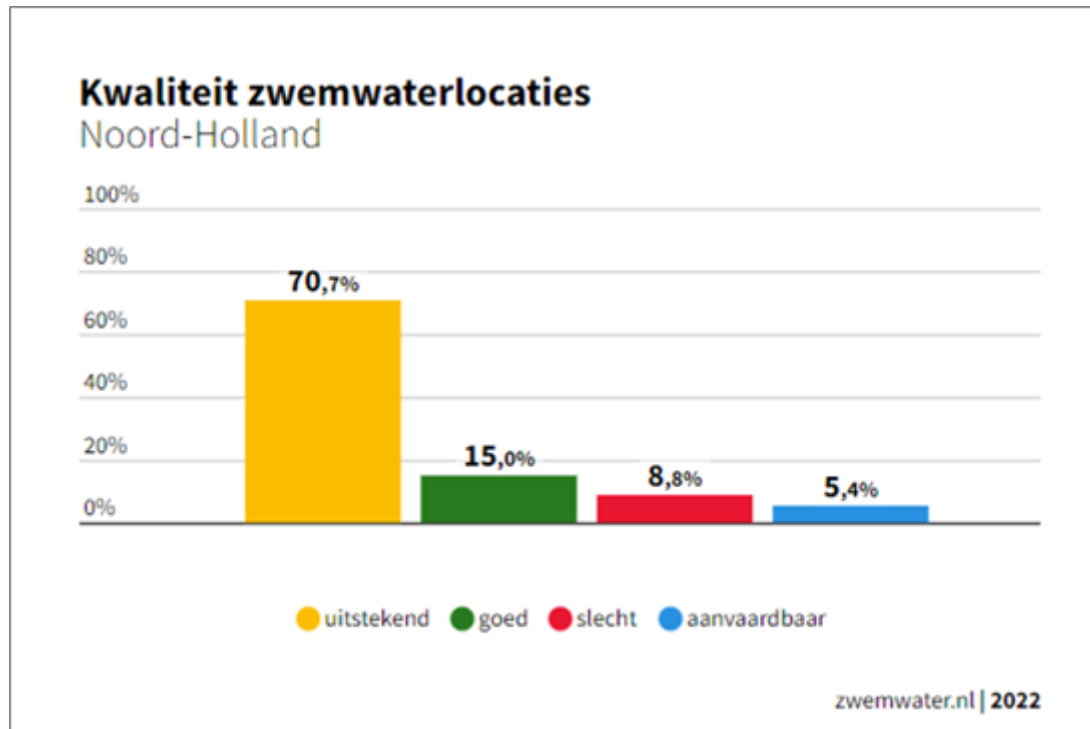

Bij geen van de 89 regionaal oppervlaktewaterlichamen in Noord-Holland zijn de KRW-doelen op basis van 'one out, all out-principe' bereikt. In 2021 voldeed 18% van de oppervlaktewaterlichamen voor macrofauna, 18% voor overige waterflora, 29% voor vis en 55% voor fytoplankton. Het percentage oppervlaktewaterlichamen in Noord-Holland dat goed scoort voor macrofauna is na 2019 afgenomen. Voor overige waterflora is het percentage afgenomen tussen 2017 en 2019, maar neemt sinds 2019 weer toe. Voor vis is het percentage sinds 2017 aan het afnemen. Voor fytoplankton is het percentage na 2019 juist gestegen.

Technische toelichting

Het percentage van de oppervlaktewaterlichamen dat een goede toestand heeft op het gebied van vier biologische kwaliteitselementen: vis, macrofauna (ongewervelde organismen die in zoetwater leven), overige waterflora (waterplanten) en fytoplankton (plantaardige deel van plankton, zoals algen en wieren).

Kwaliteit van zwemwater

Noord-Holland heeft ongeveer 150 officieel aangewezen zwemwaterlocaties in open water. Wanneer de kwaliteit van de aangewezen zwemlocaties van de binnenwateren en kustwateren in Noord-Holland samen wordt bekeken scoort in 2022, 71% van de locaties uitstekend, 15% goed, 9% aanvaardbaar en 5% slecht.

Technische toelichting

Gemiddelde zwemkwaliteit voor de gezondheid van de zwemmer van de locaties in kust- en overgangswateren en meren en rivieren, volgens de normen van de vigerende EU-zwemwaterrichtlijn.

3.5.3 Waterrecreatie stimuleren

Toelichting

Een waterrijke provincie als Noord-Holland biedt veel mogelijkheden voor recreatie op en aan het water. Deze mogelijkheden willen we benutten. Ons beleid voor waterrecreatie is vastgelegd in de Visie op de Waterrecreatie Noord-Holland 2030, '[Water, bron van recreatie](#)'. Deze visie is vastgesteld door Provinciale Staten op 3 oktober 2016. Aan de visie is een uitvoeringsagenda gekoppeld voor de periode 2021-2025. Voor de uitvoering van de visie en het uitvoeringsprogramma is de reserve waterrecreatie beschikbaar. In 2023 zal de focus op de volgende punten liggen:

- evaluatie uitvoeringsagenda waterrecreatie 2021-2025;
- het realiseren van de zogeheten aquapunctuurpunten (beschreven in de visie) en meekoppelkansen bij (provinciale) projecten en bij beheer en onderhoud van ons eigen provinciaal areaal;

- het voortzetten van de drie [subsidieregelingen](#) die zich de afgelopen jaren mochten verheugen in grote belangstelling: de subsidieregeling voor kleinere pleziervaart, de subsidieregeling kleine voorzieningen en diensten en de subsidieregeling duurzaamheid en innovatie;
- het uitvoeren van de afspraken over de aanpak van de waterplantenproblematiek in het zuidelijke deel van het IJsselmeergebied;
- het realiseren van locaties voor watergebonden durfsporten;
- het stimuleren van innovatie, duurzaamheid (waaronder pilot loodvrij vissen) en toegankelijkheid voor mensen met een handicap.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel						
Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
3.5.1 Schoon en voldoende grondwater bevorderen	867	945	945	922	921	919
3.5.2 Schoon en voldoende oppervlaktewater bevorderen	1.175	1.806	969	906	905	903
3.5.3 Waterrecreatie stimuleren	1.662	2.673	1.969	1.942	1.201	1.186
Totaal lasten	3.704	5.424	3.883	3.770	3.027	3.008
Totaal baten	-1.389	-2.376	-1.239	-1.300	-1.300	-1.300
Saldo van baten en lasten	2.315	3.048	2.644	2.470	1.727	1.727
Stortingen						
3.5.3 Resv. Waterrecreatie	1.562	1.562	1.562	1.562	2.000	2.000
Onttrekkingen						
3.5.3 Resv. Waterrecreatie	-1.442	-2.097	-1.393	-1.393	-653	-640
Resultaat	2.435	2.513	2.813	2.639	3.074	3.068

Programma 4 Bereikbaarheid

Doelenboom

4. Bereikbaarheid

4.1 Mobiliteitsbeleid en –strategie opstellen en uitvoeren

4.1.1 Mobiliteitsbeleid en –strategie opstellen

4.1.2 Mobiliteitsbeleid met partners uitvoeren

4.1.3 Investeringsstrategie en meerjarenprogramma's prov. infrastructuur opstellen

4.2 Openbaar vervoer waarborgen

4.2.1 OV-concessies beheren en verlenen

4.3 Gebruik infrastructurele netwerken optimaliseren

4.3.1 Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer uitvoeren

4.3.2 Centrales beheren en in stand houden

4.4 Provinciale infrastructuur in stand houden en ontwikkelen

4.4.1 Beheerstrategie en meerjarenprogramma's opstellen

4.4.2 Studiefase verbeter- en uitbreidingsprojecten uitvoeren

4.4.3 Studiefase vervangingsprojecten uitvoeren

4.4.4 Plan- en realisatiefase infrastructuurprojecten uitvoeren

4.4.5 Infrastructuur beheren en in stand houden

4.4.6 Vaarwegen beheren en in stand houden

4.4.7 Innovatieprojecten infrastructuur uitvoeren

Maatschappelijk doel

Iedere dag zijn in Noord-Holland mensen en goederen op weg naar hun bestemming. De provincie helpt ze die bestemming slim, schoon en veilig te bereiken. Duurzame bereikbaarheid en verstedelijking is een belangrijke opgave voor de provincie Noord-Holland. Tot 2030 moeten in Noord-Holland namelijk 183.600 woningen worden gerealiseerd. Daarnaast moet ook de groei van de werkgelegenheid worden gefaciliteerd. Dit leidt tot meer mobiliteit met allerlei consequenties voor de verschillende beleidsopgaven.

In de Omgevingsvisie is vastgelegd dat de provincie streeft naar balans tussen leefbaarheid en economische groei en daarbij aandacht heeft voor klimaat, gezondheid en veiligheid, biodiversiteit en natuur, verduurzaming van de economie, verstedelijking, duurzame mobiliteit, het landschap en de energietransitie. De sterke groei van het aantal inwoners en banen, de grote woningbouwopgave en de groei van de economie op steeds geconcentreerdere plaatsen in vooral de Metropoolregio, leidt tot een grote toename van verkeer. Mobiliteit kan en moet een bijdrage leveren aan vrijwel alle opgaven waar wij voor staan. We zetten daarom als provincie in op de mobiliteitstransitie:

- het zoveel mogelijk voorkomen (van groei) van mobiliteit door mobiliteitsmanagement (stimuleren thuiswerken en reizen buiten de spits) en door woningen, werkgelegenheid en voorzieningen dicht bij elkaar te concentreren;
- het verduurzamen van mobiliteit, door reizigers te stimuleren om zoveel mogelijk van duurzame modaliteiten gebruik te maken, zoals openbaar vervoer en fiets;
- het verduurzamen van het gemotoriseerd verkeer, door de inzet op zero emissie mobiliteit, minder hinder door verkeer, beter benutten van beschikbare capaciteit en het verbeteren van de verkeersveiligheid;
- door te investeren in grote onderhouds- en vervangingsopgave voor het provinciale wegennet en door veiligheidsknelpunten op te lossen.

Het is daarbij van belang om te sturen op de samenhang tussen de modaliteiten lopen, fiets, openbaar vervoer (OV), spoor, (vracht)auto, binnenvaart en multimodale verplaatsingen. Vervolgens is het ook van belang om een goede samenhang te borgen tussen de verschillende programma's, processen en projecten waar de provincie zelf uitvoering aan geeft of in regionaal verband in participeert. Daarin worden keuzes gemaakt en komt beleid tot uitvoering. Dit vergt een goede samenwerking tussen de verschillende directies en sectoren binnen de provincie, maar ook met onze regionale partners. In deze integrale afstemming en samenwerking geven we de ambities uit het coalitieakkoord een plek.

Het werken aan de mobiliteitstransitie doet de provincie Noord-Holland vanuit verschillende rollen. Als partner stimuleert zij andere wegbeheerders (met bijvoorbeeld subsidies) te werken aan bereikbaarheids- en leefbaarheidsopgaven op hun areaal. In de rol van initiatiefnemer ontwikkelt de provincie beleidskaders en investeert zij in kennisontwikkeling, innovatie, gedrag, transformatie van infrastructuur en nieuwe infrastructuur. In de rol van concessiebeheerder waarborgt de provincie de inzet van het openbaar vervoer (busvervoer). Tot slot onderhoudt de provincie haar infrastructuur en optimaliseert zij het gebruik daarvan, onder meer door gebruik te maken van beschikbare innovaties (zoals Smart Mobility). Werken aan infrastructuur doet de provincie duurzaam, indien redelijkerwijs haalbaar.

Het onderhouden, vervangen en het verbeteren van provinciale infrastructuur wordt geprogrammeerd in het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI). Provinciale Staten stellen de promoties naar volgende projectfasen vast. Om verbinding tussen de inhoud van de projecten en de dekking van de kosten te behouden, wordt het iMPI voorafgaand aan de begroting behandeld in dezelfde Statenvergadering.

Bij de besluitvorming over onderhoud en investeringen in infrastructuur, worden de langetermijneffecten op de provinciale begroting betrokken. Het oplossen van financiële problemen vraagt daarbij onze aandacht. De beschikbare financiële ruimte voor het doen van investeringen in provinciale infrastructuur loopt namelijk terug. Door de enorme inflatie in 2021 en 2022 is deze opgave verder toegenomen. In 2022 zijn hiervoor scenario's ontwikkeld en deze gaan een rol spelen in de kaderbrief over het begrotingsjaar 2024. Ook de inspanningen van concessieverleners en -houders voor het openbaar vervoer zijn gericht op een financieel gezonde bedrijfsvoering, rekening houdend met een gewijzigde vervoervraag in de nasleep van de coronacrisis.

Wettelijk beleidskader

- [Omgevingswet \(2016\)](#)
- [Wet Personenvervoer 2000](#)
- [Wegenverkeerswet \(1994\)](#)
- [Wegenwet \(1930\)](#)

Provinciaal beleidskader

- [Omgevingsvisie NH2050](#)
- [Perspectief Mobiliteit](#)
- [Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen \(NIKG\) 2020 - 2023](#)
- [3. Regionaal Mobiliteitsprogramma versie 15 april 2021.pdf \(samenbouwenaanbereikbaarheid.nl\)](#)
- [Investeringsstrategie Noord-Hollandse Infrastructuur \(iNHi\)](#)
- [Beleidskader Verkeersmanagement 2015-2020](#)
- [Focus Smart Mobility 2022-2025](#)
- [Actieplan geluid](#)
- [Visie OV2020](#)
- [Perspectief Fiets](#)

- [Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030](#)

[Werkgeversaanpak](#)

Budgettabel 2023 (x € 1.000)

Beleidsdoel	Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
4.1 Mobiliteitsbeleid en -strategie opstellen en uitvoeren	28.314	4.002	24.312	19.280	9.140	14.173
4.2 Openbaar vervoer waarborgen	61.163	0	61.163	8.825	67	52.405
4.3 Gebruik infrastructurele netwerken optimaliseren	33.552	1.763	31.789	0	0	31.789
4.4 Provinciale infrastructuur in stand houden en ontwikkelen	116.026	15.669	100.357	47.928	48.765	101.194
Totaal	239.055	21.434	217.621	76.033	57.972	199.560

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
4	4.2.1	Coöperatieve Vereniging Samenwerkingsverband DOVA U.A.	Ontwikkelen van een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt openbaar vervoer voor de reiziger.
4	4.3.1	Beheersregeling Amstel	Beheer van de Amstel is overgedragen van de provincie aan het Hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vechtstreek.

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

4.1 Mobiliteitsbeleid en -strategie opstellen en uitvoeren

Onze rol

Als uitwerking van de Omgevingsvisie Noord-Holland hebben Provinciale Staten in 2021 het Perspectief Mobiliteit Noord-Holland vastgesteld. Hierin staat dat de groei van het aantal inwoners en de werkgelegenheid leidt tot meer mobiliteit, meer vraag naar energie en meer uitstoot van schadelijke stoffen. Terwijl de bereikbaarheid op bepaalde plekken nu al onder druk staat en er een (grote) opgave is om de mobiliteit te verschonen en de leefbaarheid te verbeteren. Belangrijke constatering in het Perspectief Mobiliteit is dan ook dat de groeiende mobiliteitsbehoefte alleen maar gefaciliteerd kan worden als verkeersdeelnemers zich op een meer duurzame, slimme en veilige manier verplaatsen. Om dat te bereiken zetten we in op een mobiliteitstransitie van verminderen, veranderen en verbeteren. Dit doen we samen met de regio onder het motto 'Slim, schoon en veilig'. Alle werkzaamheden van de provincie Noord-Holland op het gebied van Mobiliteit passen binnen dit perspectief.

Samenwerkingspartners

De provincie werkt aan de mobiliteitsopgaven voor haar inwoners en reizigers. Daarom werken we intensief samen met andere overheden, zoals de rijksoverheid, gemeenten, de Vervoerregio Amsterdam en de Waterschappen. Maar ook met organisaties die belangen vertegenwoordigen in de wereld van de mobiliteit (zoals de ANWB en de Fietzersbond). Op landelijk niveau werken we met het Rijk en mede-provincies samen in het IPO en DOVA (samenwerkingsverband van decentrale OV autoriteiten), het Nationaal Openbaar Vervoerberaad (NOVB) en aan nationale bestuursstafels (fiets, OV en Spoor, verkeersveiligheid en mobiliteit).

Prioriteiten 2023

- Vaststellen en (doorgaan met) uitvoeren Regionale Agenda's Mobiliteit (per regio);
- Deelname in/aan het Rijk-regio programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid MRA (SBaB);
- Deelname aan MRA samenwerking (o.a. relatie met MRA Verstedelijkingsstrategie);
- Nader vormgeven Mobiliteitstransitie in Noord-Holland (o.a. via Regionale Agenda's Mobiliteit en SBaB);
- Uitvoeren Regionale Mobiliteitsprogramma (RMP) Noord-Holland en Flevoland (klimaatakkoord);
- Uitvoeren van de regionale agenda's en uitvoeringsprogramma's op het gebied van verkeersveiligheid, smart mobility, logistiek, actieve mobiliteit en openbaar vervoer;
- Actualiseren van de investeringsstrategie Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi).

Omgevingsfactoren

Voor een groot deel zijn we voor het realiseren van maatregelen afhankelijk van (co)financiering door het Rijk en Europa. Dit kunnen middelen zijn uit het Mobiliteitsfonds (de reservering van € 1,5 miljard voor doortrekken Noord/Zuidlijn naar Hoofddorp is vanuit het Nationaal Groeifonds overgeheveld naar het Mobiliteitsfonds), maar bijvoorbeeld ook fondsen van BZK voor (versnellen) woningbouwopgaven of realiseren van klimaatdoelen. Met name de middelen die het nieuwe kabinet heeft gereserveerd voor de woningbouw- en mobiliteitsopgaven en voor de klimaatopgaven, zijn hier van belang. De provincie zoekt hiervoor nauwe samenwerking met de

gemeenten, onder andere binnen de MRA. Die samenwerking moet leiden tot afspraken in het overleg met de minister (Bestuurlijk Overleg Leefomgeving en Bestuurlijk Overleg MIRT).

4.1.1 Mobiliteitsbeleid en -strategie opstellen

Toelichting

Het Perspectief Mobiliteit geeft een overzicht van het beleid van de provincie op het gebied van Mobiliteit en de samenhang daartussen. Het Perspectief Mobiliteit legt daarbij de verbinding met andere opgaven, zoals verstedelijking, energietransitie, klimaat en is de kapstok voor het uitwerken van het beleid naar strategische agenda's en (vervolgens) uitvoeringsprogramma's.

We geven ons beleid op het gebied van Mobiliteit vorm samen met de regio's. In 2023 richten wij ons in ieder geval op de volgende samenwerkingsverbanden:

- Platform Mobiliteit: één van de drie MRA Platforms, waarbij gesproken wordt over de uitvoering van de MRA Agenda;
- Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBaB): het Rijk-Regio samenwerkingsprogramma binnen de MRA;
- Samenwerking in deelregio-verband. In alle deelregio's van de provincie worden Regionale Agenda's Mobiliteit opgesteld. Hierin maken we samen met de regio afspraken waar we de komende jaren op inzetten. Deze afspraken bespreken we in de Provinciale Verkeer en Vervoerberaden (PVVB-en). Voor de regio's die vallen binnen het gebied van de Vervoerregio Amsterdam stellen we de regionale agenda's mede op in samenspraak met de Vervoerregio.

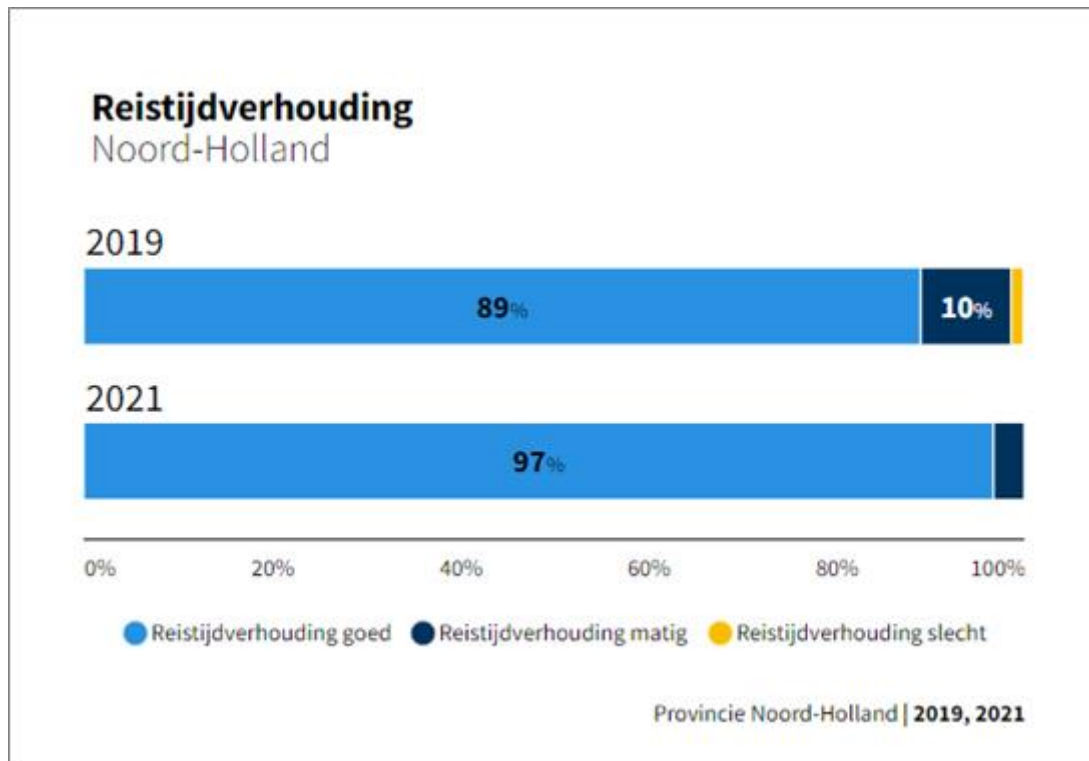
Voor het samenwerkingsprogramma SBaB werken wij in 2023 aan:

- de verdere voorbereiding van de formele startbeslissing voor het doortrekken van de Noord/Zuidlijn naar Schiphol en Hoofddorp;
- het uitwerken van het Multimodaal Toekomstbeeld (MTB 2040), onder andere richting de deelregio's;
- een ontwikkelstrategie voor de Amsterdam Bay Area;
- het uitvoeringsprogramma SBaB 2021-2023 (onder andere minder verkeershinder, mobiliteitsmanagement werkgevers- en onderwijsaanpak);
- het Programma Bereikbare Steden, waarin we afspraken maken met het Rijk over de rijksbijdrage aan het aanpakken van mobiliteitsknooppunten.

Al deze maatregelen worden de komende jaren meegenomen in de voorbereiding op het Bestuurlijk Overleg (BO) MIRT en het BO Leefomgeving.

Koppeling met brede basismonitor

Reistijdverhouding

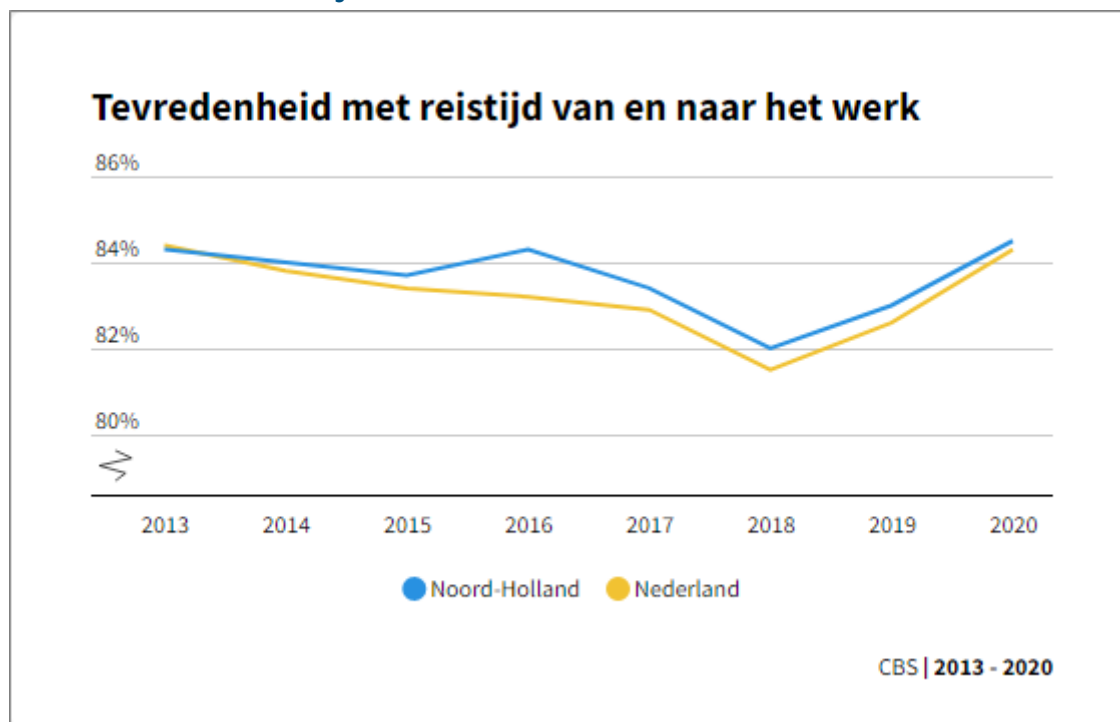

De doorstroming op provinciale wegen is een belangrijk onderdeel van het provinciaal beleid. De reistijdverhouding zegt iets over de gemiddelde vertraging in de spits op onze provinciale wegen. Hoe hoger het percentage 'goed', hoe meer trajecten in het gebied goed scoren. De doorstroming op de provinciale wegen is in 2021 verbeterd in vergelijking met 2019. Vanwege corona hebben meer mensen thuisgewerkt in 2021 en dat is de doorstroming ten goede gekomen.

Technische toelichting

De indicator geeft het percentage weer van de provinciale wegen waar de reistijdverhouding als goed/matig/slecht wordt beoordeeld. De huidige grenswaarde hiervoor is 1,50. In dat geval is de vertraging in de spits maximaal 50% van de minimale reistijd op (zeer) rustige momenten. Een traject scoort 'slecht' als de extra reistijd gemiddeld meer dan twee keer de normale/minimale reistijd is (de grenswaarde hiervoor is dus 2,00).

Tevredenheid met reistijd van en naar het werk

Het percentage inwoners van Noord-Holland dat tevreden is met de reistijd van en naar werk, ligt dicht bij het percentage voor heel Nederland (beide rond de 84%) en ontwikkelt zich hetzelfde. Sinds 2018 is een stijging te zien na een daling vanaf 2016.

Technische toelichting

Deze indicator bevat gegevens uit een steekproef van personen van 18 jaar en ouder, waarbij respondenten op een schaal van 1 tot en met 10 konden aangeven in welke mate ze tevreden zijn met de reistijd van en naar het werk. Een 1 staat daarbij voor volledig ontevreden, een 10 voor volledig tevreden. Een score van 7 tot en met 10 wordt geclassificeerd als tevreden.

4.1.2 Mobiliteitsbeleid met partners uitvoeren

Toelichting

In 2023 gaan we verder met het opstellen van de Regionale Agenda's Mobiliteit en maken we een begin met de uitvoering van deze agenda's.

Acties die we in 2023 samen met partners oppakken zijn onder andere:

- Uitwerking van maatregelen uit het Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP) en de Focus Smart Mobility;
- Verbeteren van het fiets- en voetgangersnetwerk langs de actielijnen van de Actieagenda Actieve Mobiliteit (AAM) en als uitwerking van het Nationaal en Regionaal Toekomstbeeld fiets (NTF en RTF);
- Uitvoeren projecten uit het programma OV-Knooppunten en Ketenaanpak, zie ook operationeel doel 3.2.1 (bijdragen aan de optimalisering van OV-knooppunten en ketens);

- Uitvoeren onderzoeksagenda provincie Noord-Holland vervolg Regionaal OV Toekomstbeeld 2040;
- Actualiseren en uitvoeren Regionale uitvoeringsprogramma's verkeersveiligheid;
- Mobiliteitsprogramma's van Eisen (MpvE's) opstellen bij gebiedsontwikkeling.
- Werkgeversaanpak uitbreiden naar heel Noord-Holland;
- Plannen voor Zero Emissie (ZE), laadinfra MRA-E, waterstof, agenda slimme en schone logistiek verder uitwerken.

De voortgang van al deze acties valt of staat, voor wat de uitvoering betreft, voor een belangrijk deel met de inzet van gemeenten. Denk bijvoorbeeld aan de grotere CO2-reductie maatregelen zoals het instellen van ZE-zones, het verlagen van parkeernormen en verhogen van parkeertarieven, het introduceren van deelmobiliteitssystemen en logistieke- en mobiliteitshubs of het faciliteren van de overgang naar schonere vormen van energie. De inzet van gemeenten is ook nodig voor het op orde krijgen van de mobiliteitsdata voor Smart Mobility toepassingen, het verbeteren van de verkeersveiligheid en de aanleg en verbetering van netwerken voor actieve vormen van mobiliteit. De provincie gaat in gesprek met gemeenten en probeert te inspireren en te stimuleren. De provincie pakt hierin haar rol door kennisdeling, het aan elkaar verbinden van partijen, waar nodig en mogelijk beschikbaar stellen van middelen en door efficiënte vormen van samenwerking met de gemeenten en andere partners. Hierin schuilt de capaciteit van gemeenten als risico.

Bij actieve mobiliteit geven we prioriteit aan de aanleg en verbetering van doorfietsroutes, zoals de doorfietsroute Kennemerland, die de IJmond verbindt met Zuid-Kennemerland. Regionale doorfietsroutes leveren een grote bijdrage aan de slim, schoon en veilig doelstellingen en scheppen tegelijkertijd ruimte voor de gewenste verstedelijking. De provincie heeft hierbij enerzijds een regierol en waar het provinciale netwerken betreft, ook een uitvoerende rol. Daarnaast zetten we in op de verbetering van andere fiets- en voetgangersnetwerken, zoals recreatieve routes en het optimaliseren van de ketenreis. Bijvoorbeeld door de aanleg van extra fietsparkeerplekken bij R-net haltes, de realisatie van regiohubs in de Gooi & Vechtstreek en de uitvoering van (andere) projecten uit het programma OV-knooppunten, zie ook operationeel doel 3.4.1.

Bij het verbeteren van het netwerk voor actieve vormen van mobiliteit en andere netwerken gaat speciale aandacht uit naar de verkeersveiligheid. Dit doen we onder het motto 'op weg naar 0 verkeersslachtoffers in 2050'. Om dit te bereiken stellen we samen met de gemeenten en andere belangrijke partners, zoals de politie, meerjarige uitvoeringsprogramma's op. Deze uitvoeringsprogramma's zijn enerzijds gericht op infrastructurele maatregelen (waaronder ons eigen areaal) en anderzijds op het bevorderen van verkeersveilig gedrag. De uitvoering hiervan ondersteunen we met het inwinnen van data, het vertalen hiervan naar verkeersveiligheidsrisico's, het delen van kennis hierover en het verstrekken van subsidies.

Wij willen de gecombineerde subsidieregeling voor verkeersveiligheid en fietsbereikbaarheid voortzetten (€ 10 miljoen). Dit gebeurt in nauwe samenhang met de subsidieregelingen voor recreatieve verbindingen. De subsidieregeling 'gedragsbeïnvloeding verkeersveiligheid' continueren we met ruim € 3,1 miljoen. Daarnaast is er nog de subsidieregeling voor het specifieke fietsveiligheid bij ouderen project 'Doortrappen' (€ 100.000,-).

De OV- en ketenaanpak (ketenreis) werken we uit in drie richtingen: netwerken, knopen en vervoer. Dit doen we in samenhang en afstemming met het Multimodaal Toekomstbeeld (MTB 2040) van de MRA en het Regionaal OV Toekomstbeeld (ROVT). Samen met de regionale partners werken wij binnen onze verantwoordelijkheden enkele voorstellen uit die zijn opgenomen in het ROVT. Deze zijn ontwikkeld vanuit een integrale blik op het OV-netwerk (treinen, metro's, trams en bussen). De focus in het ROVT ligt in 2023 op de studies in de Gooi en Vechtstreek. Daarbij kijken we specifiek naar het opwaarderen van de busverbindingen Amsterdam – 't Gooi over de A1 en een HOV-verbinding Hoofddorp – Uithoorn – Hilversum/Breukelen. Daarnaast vindt nadere uitwerking plaats van de ambities in Noord Holland Noord en mogelijk ook nog Zuid-Kennemerland /IJmond.

Voor OV SAAL (Openbaar Vervoer Schiphol Amsterdam Almere Lelystad) zijn bij de provincie in 2023 OV SAAL inpassingsgelden gereserveerd voor gemeente Gooise Meren (€ 2,95 miljoen) en Hilversum (€ 3,75 miljoen). We gaan samen met NS en de regio aan de slag met het opstellen en uitvoeren van acties die voortkomen uit de actieprogramma's voor de spoorcorridors in Noord-Holland. Samen vormen deze de Regionale Ontwikkelagenda Noord-Holland.

Koppeling met brede basismonitor

Verkeersveiligheid

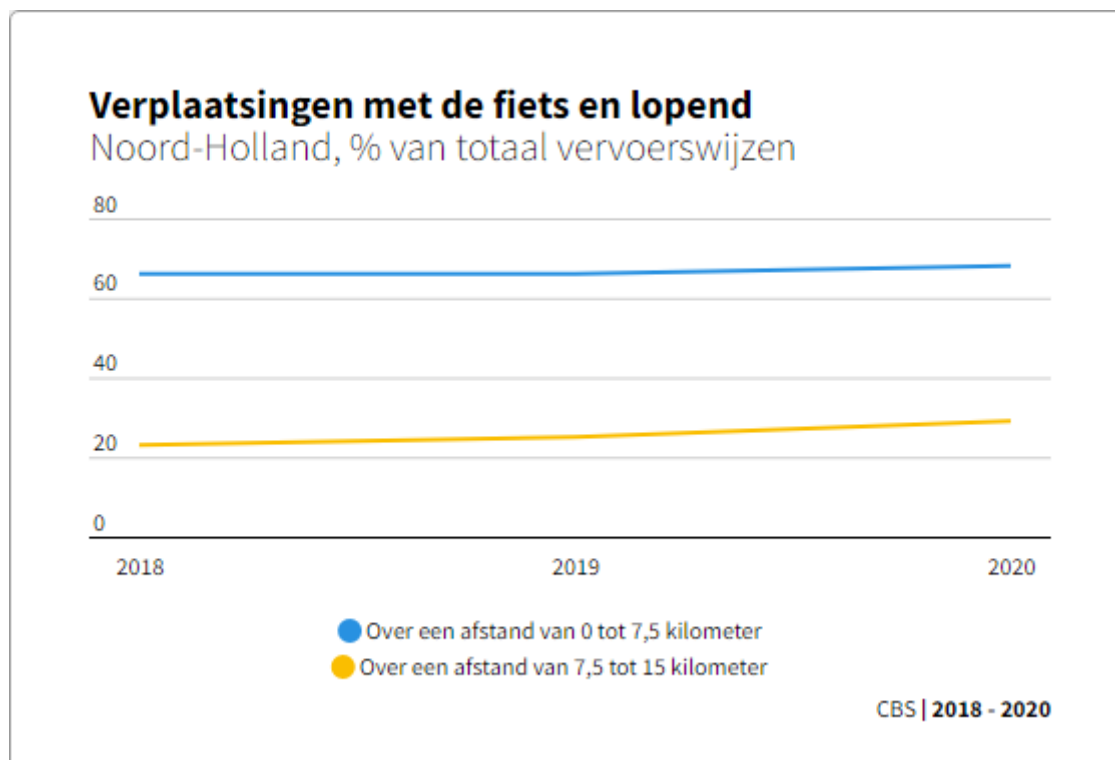

Na een decennialange daling van het aantal verkeersslachtoffers zien we helaas dat het aantal verkeersongevallen in de provincie de afgelopen jaren weer licht toeneemt. Het aantal verkeersdoden is tussen 2020 en 2021 met één toegenomen tot 88. De provincie Noord-Holland en Noord-Hollandse gemeenten werken samen aan verkeersveiligheid. De landelijke plannen hiervoor zijn vastgelegd in het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030. De gezamenlijke ambitie is nul verkeersslachtoffers in 2050.

Technische toelichting

Aantal verkeersdoden per jaar.

Actieve mobiliteit

In Noord-Holland is het percentage verplaatsingen met de fiets en lopend voor afstanden tot 7,5 kilometer 67,6% en voor de afstanden van 7,5 tot 15 kilometer 28,9%. Dit is beide hoger dan het Nederlands gemiddelde. In Utrecht ligt dit percentage het hoogst, in Limburg verreweg het laagst. In Noord-Holland zijn beide percentages met name tussen 2019 en 2020 toegenomen.¹

Technische toelichting

Het gemiddelde percentage verplaatsingen dat per persoon per jaar lopend of met de fiets wordt afgelegd over een afstand van 0-15 kilometer ten opzichte van de totaal vervoerwijzen (personenauto, trein, bus/tram/metro, fiets, lopen, overige vervoerwijze).

¹ In de Actieagenda actieve mobiliteit 2022-2027 hebben we de volgende ambitie opgesteld: *Een groei naar 75 procent actieve verplaatsingen op afstanden tot 7,5 kilometer in 2027 en een groei naar 25 procent actieve verplaatsingen op afstanden van 7,5 tot 15 kilometer in 2027.* Het lijkt daarom dat wij deze ambitie voor wat betreft de grotere afstanden al hebben behaald. De verwachting is echter dat dit een tijdelijk corona-effect was. Het percentage gaat namelijk over het aandeel in het aantal verplaatsingen en in coronatijd: minder verplaatsingen met het OV en de auto en veel meer fietsend en lopend. Daardoor is het aandeel actieve mobiliteit hoger.

4.1.3 Investeringsstrategie en meerjarenprogramma's prov. infrastructuur opstellen

Toelichting

De provincie is verantwoordelijk voor de regionale bereikbaarheid. Investerings in provinciale infrastructuur hebben als doel om de leefbaarheid, verkeersveiligheid en doorstroming van voetgangers, fietsers, gemotoriseerd vervoer, vaartransport en openbaar vervoer te verbeteren. De investeringsstrategie Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi) biedt een afwegingskader voor het doen van investeringen in de provinciale infrastructuur en is gebaseerd op het Perspectief Mobiliteit. Indien we investeringen niet kunnen vermijden (door bijvoorbeeld ruimtelijke ordening), dan kijken we vervolgens eerst naar het beter benutten van bestaande infrastructuur (bijvoorbeeld met netwerksturing en slimme technologie), voordat we overgaan tot verbetering of nieuwbouw van infrastructuur. Daarbij betrekken we ook de gevolgen voor de omgeving aan de hand van de thema's gezonde leefomgeving, ontsnippering van natuur en klimaatadaptatie. In 2023 hebben de gevolgen van de verstedelijkingsopgave op de provinciale infrastructuur nadrukkelijk de aandacht.

Onderzoeken naar infrastructuurprojecten vinden hun basis in de iNHi of volgen uit afspraken in de Strategische Agenda's Mobiliteit, regionale verstedelijkingsstrategieën of gebiedsgerichte netwerkvisies en bereikbaarheidsprogramma's zoals SBaB. Daarnaast kunnen praktijkervaringen van gebruikers aanleiding zijn om locaties nader te verkennen op verbetermogelijkheden. Indien uit deze verkenningen een knelpunt op onze infrastructuur blijkt en dit knelpunt niet zonder infrastructuurele maatregelen aangepakt kan worden, dan zal deze als studieproject worden opgenomen in het integraal meerjarenprogramma infrastructuur (iMPI).

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel						
Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
4.1.1 Mobiliteitsbeleid en -strategie opstellen	4.257	5.138	4.832	3.801	3.549	3.513
4.1.2 Mobiliteitsbeleid met partners uitvoeren	48.348	63.628	22.882	13.193	11.214	10.580
4.1.3 Investeringsstrategie en meerjarenprogramma's prov. infrastructuur opstellen	0	600	600	600	600	600
Totaal lasten	52.605	69.366	28.314	17.594	15.363	14.693
Totaal baten	-4.560	-2.723	-4.002	-2.307	0	0
Saldo van baten en lasten	48.045	66.643	24.312	15.287	15.363	15.363
Stortingen						
4.1.1 Resv. Mobiliteitsbeleid	1.505	405	205	205	205	205
4.1.2 Resv. Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	39.671	22.087	8.935	10.511	9.386	9.361
4.1.2 Resv. verleende subsidies OD 412	4.093	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
4.1.1 Resv. Mobiliteitsbeleid	-1.687	-1.762	-1.410	-469	-224	-205
4.1.2 Resv. Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	-53.520	-60.248	-17.870	-9.648	-10.054	-9.429
4.1.2 Resv. verleende subsidies OD 412	-764	0	0	0	0	0
Resultaat	37.343	27.126	14.173	15.886	14.676	14.625

4.2 Openbaar vervoer waarborgen

Onze rol

De provincie is opdrachtgever (concessieverlener) voor het openbaar vervoer (OV) in de regio's Noord-Holland Noord, Haarlem-IJmond en Gooi en Vechtstreek. Goed OV is een essentiële voorwaarde om de provincie de komende decennia bereikbaar en leefbaar te houden en de economie verder te laten groeien. Het houdt regio's aantrekkelijk om te wonen, werken, leren, ondernemen en bezoeken.

Samenwerkingspartners

Belangrijke samenwerkingspartners zijn andere opdrachtgevers OV (vertegenwoordigd in het DOVA), Vervoerregio Amsterdam, gemeenten, het Rijk, vervoerders, belangenorganisaties, buurtbusverenigingen en natuurlijk de reizigers.

Prioriteiten

De belangrijkste prioriteiten voor 2023 zijn:

- Langdurige gevolgen van de coronacrisis in het OV zo goed mogelijk opvangen door het vaststellen en uitvoeren van het transitieplan OV;
- Verduurzaming van het OV, zoals is vastgelegd in het Bestuursakkoord Zero Emissie (ZE) Regionaal OV per Bus (Bestuursakkoord ZE 15 april 2016):
 - o - Noord-Holland Noord 50% ZE;
 - o - Haarlem IJmond 70% ZE;
 - o - Gooi- en Vechtstreek 100% ZE;
- Doorvoeren van de vervoerplannen voor onze concessies na de beschikbaarheidsvergoeding OV (BVOV);
- Voor Noord-Holland Noord wordt gekeken naar een nieuwe toekomstvastе lijnvoering, waarin trein, bus, fiets, etc. geïntegreerd zijn;
- Uitwerken nieuw beleid met betrekking tot betaalbaarheid van het OV (samen met Vervoerregio Amsterdam) in combinatie met het nieuwe OV betalen (EMV);
- Komen tot nieuw beleid voor: vervanging van DRIS-panelen (dynamische reizigers informatie systemen) in onze concessies en abri's in Noord-Holland Noord;
- Deelname aan het convenant landelijke OV-toegankelijkheid.

Omgevingsfactoren

- Vervoerders hebben het zwaar als gevolg van de gevolgen van de coronacrisis. De impact op onze samenleving is groot en de impact op het toekomstig OV-gebruik op korte en lange termijn is nog niet te overzien. We houden deze ontwikkelingen nauwlettend in de gaten. Zolang het OV-gebruik niet terug is op het niveau van voor de coronacrisis, is steun van de rijksoverheid onontbeerlijk om grootschalige afschaling van het OV-aanbod te voorkomen. Samen met onze vervoerder en de andere opdrachtgevers in het OV werken we hard aan het terugwinnen van het vertrouwen bij de reizigers en een financieel gezonde sector via het Transitieplan OV 2021-2025;

- Samen met NS en de regio aan de slag met het opstellen en uitvoeren van acties die voortkomen uit de actieprogramma's voor de spoorcorridors in Noord-Holland.

4.2.1 OV-concessies beheren en verlenen

Toelichting

Beschikbaarheidsvergoeding Openbaar Vervoer (BVOV)

Het wegvallen van de BVOV (per 2023) maakt dat het aanpassen van het voorzieningenniveau afhankelijk is van de verwachte reizigersaantallen en -opbrengsten. Doel is het voorzieningenniveau zo veel mogelijk gelijk te houden aan het niveau van 2022. Wel kunnen er aanpassingen doorgevoerd worden die aansluiten bij de gewijzigde vervoervraag. Voor 2023 worden vervoerplannen opgesteld. Tevens zal daarbij gekeken worden naar de financiële consequenties.

Drie concessies provincie

De concessie Gooi en Vechtstreek is gestart in juli 2021 (loopt tot 2030). Wij bereiden ons voor op de oplevering van project HOV in 't Gooi. Het lijnennet zal worden aangepast aan de nieuw aangelegde vrij liggende businfrastructuur, zodra deze in gebruik kan worden genomen. Door de achterblijvende reizigersaantallen/-opbrengsten wordt de uitbreiding geleidelijk doorgevoerd, passend bij het herstel van de vervoervraag. Dit betreft vooral de hoogfrequente R-netlijnen en de voorstellen voor aanvullende mobiliteit. Ten slotte streven we ernaar dat de vervoerder in 2023 – als eerste van Nederland – zijn dienstverlening in deze concessie 100% Zero Emissie uitvoert.

De concessie Haarlem-IJmond (2017-2027) is inmiddels enkele jaren geleden verleend en in beheer. De provincie monitort de actuele prestaties van deze concessies en bespreekt ze maandelijks met de vervoerder. Voor 2023 worden in deze regio beperkte aanpassingen verwacht in lijn met de ontwikkeling van de reizigersaantallen.

Voor de concessie Noord Holland Noord (2018-2028) maakt de vervoerder voor 2023 een vervoerplan passend bij de huidige vervoervraag en het beschikbare budget. Separaat gaan we kijken naar de ontwikkeling van deze concessie waarbij aandacht is voor de mogelijkheden van de integratie van bus, trein en fiets. Ook de ontwikkeling van hubs zal daarbij meegenomen worden.

Reizigerskilometers en klanttevredenheid

De provincie wil met haar OV beleid inzetten op meer reizigers (gemeten in reizigerskilometers) en meer tevreden reizigers in het openbaar vervoer (gemeten in klanttevredenheid). Het doel is om de klanttevredenheid jaarlijks 0,1% hoger uit te laten komen dan het landelijk gemiddelde en een reizigersgroei van ten minste 1% per jaar te bereiken. In 2021 scoorden de Noord-Holland concessies gemiddeld een rapportcijfer 8,1. Hiermee waren we de tweede beste concessieverlener van Nederland. In Q2 2023 volgt het resultaat over 2022.

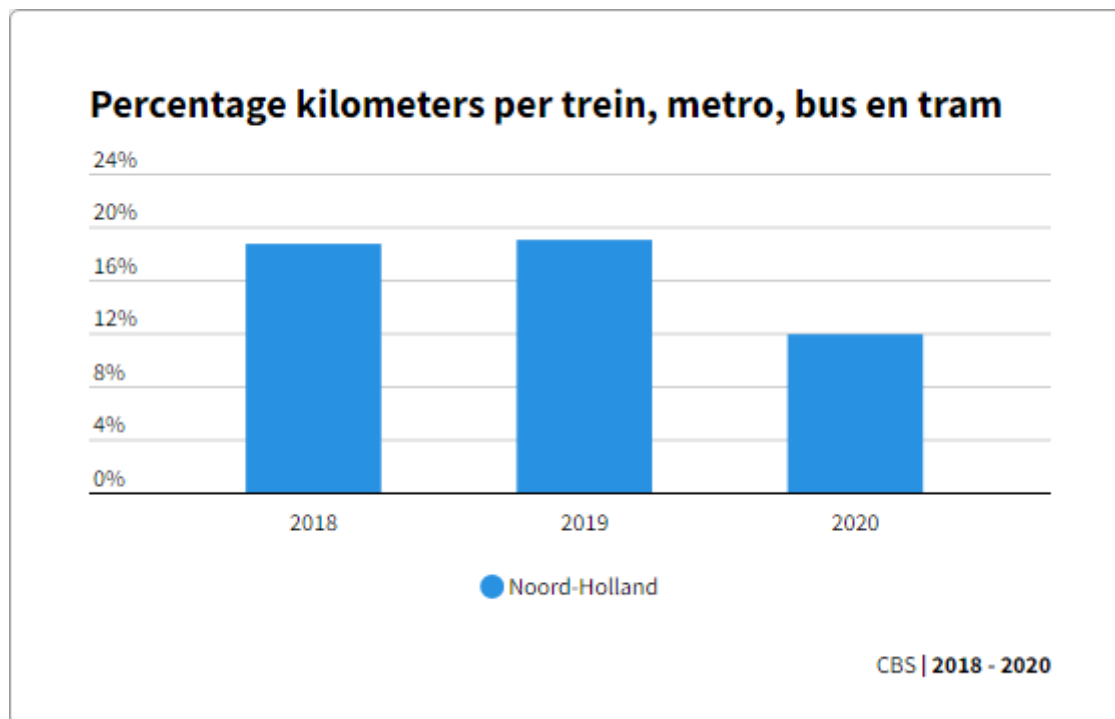
Omvangrijke eenmalige extra uitgaven

Eenmalige extra uitgaven, en een jaarlijkse indexatie van de uit te keren subsidies, veroorzaken fluctuaties in de OV-uitgaven aan de vervoerders. Bijdragen in 2021-2024 aan de vervanging van buurtbussen (€ 2,4 miljoen) en Zero Emissie-materieel (€ 7 miljoen) zijn in dit kader de omvangrijkste eenmalige extra uitgaven. De verwerking van het coalitieakkoord veroorzaakt tot

en met 2023 fluctuaties in de stortingen in de reserve. Aandachtspunt voor 2023 is de inflatie in relatie met de kosten voor de reiziger en de indexatie richting de vervoerder.

Koppeling met brede basismonitor

Gebruik OV

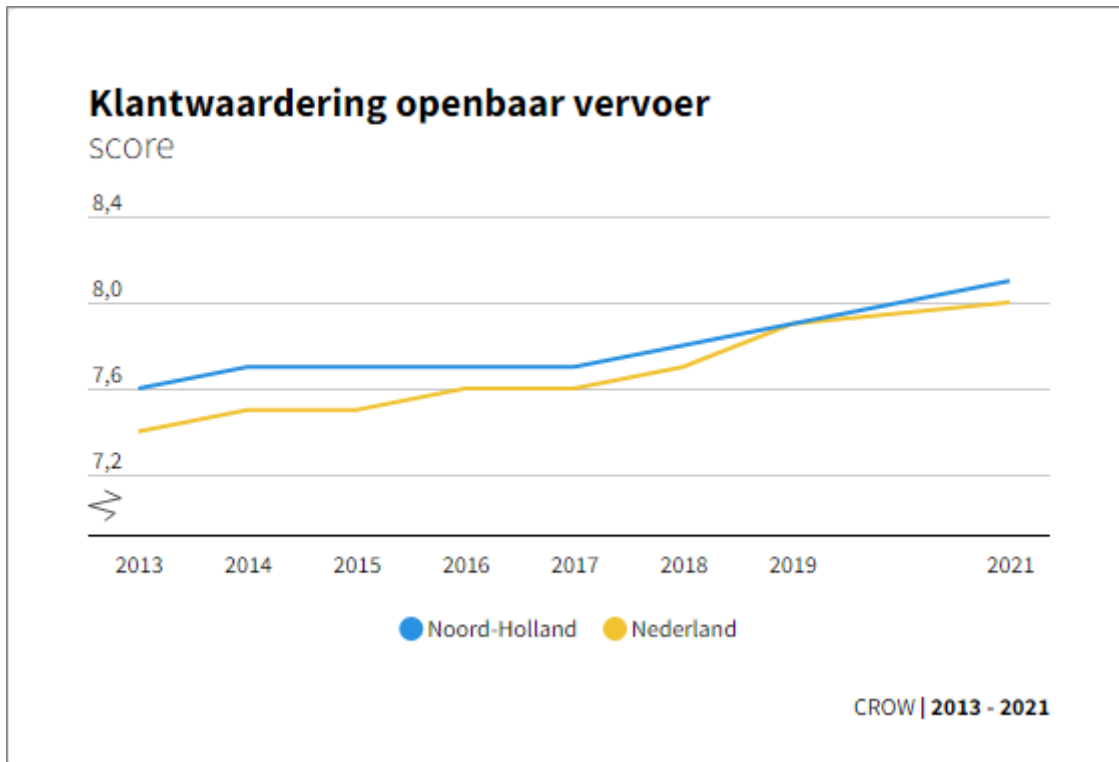

Het percentage kilometers dat afgelegd wordt per trein, metro, bus of tram ten opzichte van het totaal afgelegde kilometers (modal split) is in Noord-Holland het hoogste in vergelijking met de andere provincies. Dit percentage ligt in Noord-Holland consequent hoger in vergelijking met het Nederlands gemiddelde. In 2020 is het percentage kilometers per trein, metro, bus of tram flink afgenomen ten opzichte van 2019 in zowel de provincie als in Nederland. In 2020 daalde het aantal reizigers met het openbaar vervoer fors door de coronacrisis.

Technische toelichting

Percentage kilometers per trein, metro, bus en tram t.o.v. het totaal aantal reizigerskilometers in de populatie 6 jaar en ouder.

Klantwaardering openbaar vervoer

De algemene klantwaardering voor het openbaar vervoer is tussen 2013 en 2021 in Noord-Holland met 0,5 punten gestegen. De waardering in heel Nederland is gestegen met 0,6 punten. Noord-Holland scoorde in 2021 gemiddeld 0,1 punten hoger dan Nederland. In 2020 is er geen OV-klantenbarometer uitgevoerd. De cijfers van 2021 geven een beeld van de tevredenheid met het openbaar vervoer in coronatijd. Reizigers moesten verplicht een mondkapje dragen en de samenstelling van reizigers was anders in vergelijking met voorgaande jaren. Er waren bijvoorbeeld minder forenzen door meer thuiswerken en minder studenten door meer onlineonderwijs.

Technische toelichting

Algemeen oordeel over het openbaar vervoer op een schaal van 1 tot 10.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel						
Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
4.2.1 OV-concessies beheren en verlenen	59.602	58.171	61.163	53.991	52.837	52.747
Totaal lasten	59.602	58.171	61.163	53.991	52.837	52.747
Totaal baten	-7.400	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	52.202	58.171	61.163	53.991	52.837	52.837
Stortingen						
4.2.1 Resv. Openbaar Vervoer Projecten	51.577	67	67	67	67	67
Onttrekkingen						
4.2.1 Resv. Openbaar Vervoer Projecten	-52.093	-5.801	-8.825	-1.689	-536	-451
Resultaat	51.687	52.437	52.405	52.369	52.368	52.363

4.3 Gebruik infrastructurele netwerken optimaliseren

Onze rol

Met verkeersmanagementmaatregelen benut de provincie de beschikbare verkeersnetwerken zo optimaal mogelijk zodat aan de actuele vraag naar mobiliteit kan worden voldaan. De provincie Noord-Holland heeft een direct belang bij het stimuleren en ontwikkelen van innovaties. Door optimalisatie van producten en processen verbetert de provincie haar prestaties die bijdragen aan de maatschappelijke opgaven. Daarnaast kunnen innovaties worden aangejaagd die de markt niet alleen kan realiseren. Verder wil de provincie haar infrastructuur inzetten om duurzame energie op te wekken en het energiegebruik te reduceren en op deze manier bijdragen aan de energietransitie.

Samenwerkingspartners

De provincie werkt voor het behalen van provinciale doelen nauw samen met organisaties zoals het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Rijkswaterstaat, de partners in de Metropoolregio Amsterdam, andere provincies, gemeenten, waterschappen, openbaarvervoerbedrijven, kennisinstituten, ingenieursbureaus, bouwbedrijven, automobielfabrikanten en andere marktpartijen.

4.3.1 Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer uitvoeren

Toelichting

Met activiteiten op het gebied van netwerkmanagement en verkeerskundig beheer optimaliseert de provincie de doorstroming voor de scheepvaart, openbaar vervoer, fiets en wegverkeer (inclusief logistiek verkeer). Deze activiteiten bestaan uit een samenspel van een aantal dagelijks uit te voeren activiteiten waaronder:

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator 2023	Streefwaarde
Aanrijtijd wegininspecteurs	90 procent binnen 30 min. aanwezig
Servicepunt	90 procent van meldingen binnen streefdatum beantwoorden
Vergunningverlening	100 procent binnen wettelijke termijn afgehandeld
Verkeerscoördinatiepunt	90 procent minder dan 10 minuten openthoud door geplande werkzaamheden

Verkeersmanagement op de vaarweg:

met de 'Blauwe Golf' wordt het optimum gezocht tussen doorvaart voor de scheepvaart en de hinder door brugopeningen voor het wegverkeer. De provincie Noord-Holland blijft het vervoer over water stimuleren. Door meer bruggen en sluizen vanuit de bediencentrale in Heerhugowaard

op afstand te bedienen kunnen bedientijden uitgebreid worden en kan gebruik gemaakt worden van corridor- en trajectbenadering. Dit leidt tot een betere doorstroming van zowel de scheepvaart als het verkeer op de weg. Inmiddels zijn 13 bruggen op de bediencentrale aangesloten en is het de ambitie om nog 27 bruggen en sluizen op de bediencentrale aan te sluiten.

Verkeersmanagement op de weg:

de verkeersmanagement centrale in Hoofddorp verzamelt dagelijks alle informatie over de actuele situatie op de weg. Met behulp van deze informatie worden bij voorziene en onvoorziene omstandigheden op de weg verkeerslichten op afstand aangepast, worden Dynamische Route Informatiepanelen aangestuurd en kunnen regelscenario's worden ingezet. Dit om de beschikbare infrastructuur zo optimaal mogelijk te benutten. Hiervoor wordt nauw samengewerkt met de provinciale- en andere wegbeheerders zoals gemeenten en Rijkswaterstaat. In 2021 is de keuze gemaakt om het verkeersmanagement bij een externe partij te beleggen.

Afstemmen van werkzaamheden en evenementen:

verkeersmaatregelen die een aanzienlijke invloed hebben op de doorstroming stemt de provincie vooraf af binnen het samenwerkingsverband van (vaar)wegbeheerders in Noord-Holland. Daarnaast geeft de provincie vergunningen en ontheffingen af voor werkzaamheden aan de (vaar)weg, evenementen en exceptionele vaartransporten. Ook adviseert de provincie in samenwerking met het RDW bij exceptionele transporten over de weg.

Incidentmanagement:

de wegininspecteurs van de provincie staan dagelijks klaar voor een vlotte en veilige doorstroming op de provinciale wegen. Incidentmanagement speelt hierbij een belangrijke rol. Dit behelst het geheel aan maatregelen die er voor moeten zorgen de weg zo snel mogelijk vrij te maken voor het verkeer nadat een pech- of ongeval heeft plaatsgevonden. Daarmee zijn de (vaar)wegininspecteurs de gastheer en onze ogen en oren op de (vaar)weg.

Gladheidbestrijding:

in de wintermaanden staan de gladheidsbestrijders paraat om de weg op te gaan, ook midden in de nacht. De coördinatie en het toezicht op de gladheidbestrijding ligt bij de provincie. Het daadwerkelijke strooien en/of ploegen is uitbesteed. Op basis van de gegevens van zowel het gladheidmeldsysteem (GMS), de meteodienst en de situatie ter plaatse zal de operator beslissen of actie nodig is. De provincie hanteert het uitgangspunt om preventief te strooien, dus de gladheid zien te voorkomen. Naast het preventief strooien is er een programma wanneer de wegen daadwerkelijk glad zijn, bij sneeuw en ijzel. Dit wordt een curatieve actie genoemd. Ook ijsbestrijding op het water wordt uitgevoerd, maar dat komt minder vaak voor. De provincie beoordeelt periodiek of de meest optimale manier van strooien mogelijk is, vanuit welke steunpunten, met de juiste voertuigen. Innovatie in strooimiddelen en strooiwijzen wordt daarbij meegenomen. Ook wordt er veel samengewerkt met aanpalende en inliggende wegbeheerders.

4.3.2 Centrales beheren en in stand houden

Toelichting

De provincie beschikt over één verkeerscentrale in Hoofddorp. Vanuit deze verkeerscentrale worden zowel de tunnels (Waterwolf- en Abdijtunnel) als het Amstelaquaduct bediend, de

zogenaamde 'tunnel desk'. Het verkeersmanagement wordt in de periode 2022-2023 gefaseerd aan de markt uitbesteed. Naast de verkeerscentrale in Hoofddorp beschikt de provincie over een bediencentrale voor het op afstand bedienen van bruggen en sluizen. Deze centrale is gelegen in Heerhugowaard en maakt onderdeel uit van het energie neutrale steunpunt De Lange Balk.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel						
Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
4.3.1 Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer uitvoeren	33.275	35.792	33.552	31.372	30.951	30.658
4.3.2 Centrales beheren en in stand houden	7	0	0	0	0	0
Totaal lasten	33.282	35.792	33.552	31.372	30.951	30.658
Totaal baten	-2.890	-1.763	-1.763	-1.763	-1.763	-1.763
Saldo van baten en lasten	30.392	34.029	31.789	29.609	29.188	29.188
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	30.392	34.029	31.789	29.609	29.188	28.895

4.4 Provinciale infrastructuur in stand houden en ontwikkelen

Onze rol

De provincie is eigenaar en wegbeheerder van circa 650 km wegen, 50 km busbanen en 250 km vaarwegen. Langs een groot deel van deze N-wegen liggen fietspaden (circa 380 km) die eigendom van de provincie zijn. Op deze infrastructuur beheert de provincie circa 590 kunstwerken, zoals bruggen, sluizen, tunnels en ecoducten. Naast het beheren en onderhouden van de infrastructuur, vervangt en verbetert de provincie bestaande infrastructuur. Daarnaast ontwikkelt ze waar nodig nieuwe infrastructuur om de bereikbaarheid, leefbaarheid en verkeersveiligheid te behouden of te verbeteren. Projecten die hieruit voortvloeien staan geprogrammeerd in het iMPI.

Bij het realiseren van nieuwe infrastructuur en het onderhouden van de bestaande infrastructuur maakt de provincie gebruik van circulaire materialen, probeert zij meerdere doelen te combineren, probeert zij werk met werk te maken en maakt zij afwegingen op basis van levenscycluskosten om de beheer- en onderhoudskosten te beperken.

Het energiegebruik en de CO₂ uitstoot wordt beperkt gedurende de gehele levenscyclus (aanleg, gebruik, onderhoud en sloop) van de infrastructuur.

In de aanleg en het onderhoud van groen en bermen vormt het versterken van biodiversiteit een belangrijk uitgangspunt.

Samenwerkingspartners

Voor het vast- en variabel onderhoud van de infrastructuur is de provincie Noord-Holland tienjarige gebiedscontracten aangegaan met verschillende gebiedsaannemers. In totaal zijn er zes gebiedscontracten, waarmee de provincie het beheer en onderhoud van de provincie vormgeeft. Projecten worden uitgevoerd in nauwe samenwerking met mede-overheden, belangenorganisaties en de omgeving. Daarnaast stemt de provincie de werkzaamheden op het gebied van beheer en onderhoud af met Rijkswaterstaat, andere provincies, Hoogheemraadschappen, Metropoolregio Amsterdam (MRA) en gemeenten.

4.4.1 Beheerstrategie en meerjarenprogramma's opstellen

Toelichting

De provincie heeft de wettelijke zorgplicht voor de kapitaalgoederen. Dit staat beschreven in de Nota Infrastructuurle Kapitaalgoederen 2020-2023 (NIKG). Zo staat erin beschreven wat de opbouw van onze kapitaalgoederen is, hoe deze worden onderhouden en wat de kosten hiervan zijn. De NIKG stelt ook beleidskaders en financiële kaders vast voor het beheer en onderhoud. Zo wordt de lange termijn ontwikkeling van de financiën van deze kapitaalgoederen van de provincie inzichtelijk gemaakt.

Verder wordt op basis van de gestelde beleidskaders en de kwaliteitseisen uit de NIKG het onderhouds- en vervangingsprogramma opgesteld. Dit is onderdeel van het integraal Meerjaren Programma Infrastructuur (iMPI).

Naast het reguliere beheer en onderhoud zijn verduurzaming en het verbeteren van de biodiversiteit ingebed in de beheerstrategie en het vervangingsprogramma,

Zie het iMPI voor een nadere toelichting.

Prestatie-indicatoren

Indicator		Gerealiseerd		Streefwaardes			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Percentage wegen(incl. kunstwerken) dat voldoet aan beeld kwaliteitseisen	Percentage	97%	95%	95%	95%	95%	95%
Wegbelevings onderzoek (% zeer tevreden weggebruikers)	Percentage	83%	80%	80%	80%	80%	80%
Elektriciteitsverbruik voor exploitatie van infrastructuur (kWh) tov 2019. In 2030 energieneutraal	Percentage t.o.v. 2019	77%	70%	60%	50%	45%	40%
CO ₂ -reductie bij aanleg en beheer van de provinciale infrastructuur. 55% CO ₂ -reductie (1990 – 2030)	Percentage	n.v.t.	15%*	20%	25%	35%	40%

*de 15% reductie 1990-2022 is een inschatting, die nog definitief wordt becijferd.

4.4.2 Studiefase verbeter- en uitbreidingsprojecten uitvoeren

Toelichting

Opgaven ter verbetering of uitbreiding van de provinciale infrastructuur starten in de studiefase van het iMPI. In de studiefase van een project wordt de problematiek onderzocht en worden mogelijke oplossingen uitgewerkt. Naast locatie- of trajectstudies, worden opgaven steeds vaker integraal en gebiedsgericht aangepakt met onze partners. Voor enkele specifieke studieprojecten is in de begroting apart studiebudget opgenomen. Overige studies en onderzoeken ten behoeve van de provinciale infrastructuur worden gedekt uit het budget Studiekosten. Kleine verbeteringen aan onze infrastructuur, vooral op het gebied van verkeersveiligheid, kunnen direct worden gerealiseerd vanuit de post Kleine Infrastructurele Verbeteringen in de reserve Ontwikkeling Provinciale Infrastructuur (OPI).

Een totaaloverzicht van alle lopende studieprojecten is te vinden in het iMPI:

[Integraal meerjarenprogramma infrastructuur 2022-2029 - Provincie Noord-Holland](#)

4.4.3 Studiefase vervangingsprojecten uitvoeren

Toelichting

De vervangingsinvesteringsprojecten uit het iMPI doorlopen net als de verbeter- en uitbreidingsprojecten de fasen van studie, plan en realisatie. In de studiefase wordt nader uitgewerkt welke alternatieven er zijn om het areaal te vervangen. Dit wordt gedaan in overleg met zowel interne- als externe belanghebbenden. Tevens wordt onderzocht of werk-met-werk gemaakt kan worden door gewenste verbeteringen en uitbreidingen mee te nemen. Richting het einde van de studiefase wordt een keuze gemaakt in de voorkeursvariant van de oplossing. Hiermee is de scope van het project dan afdoende vastgelegd om te kunnen promoveren naar de planfase. Meerdere oevertrajecten, kunstwerken en remmingswerken zijn de komende jaren voorzien voor het doorlopen van de studiefase.

De vervangingsprojecten in de studiefase staan beschreven in het iMPI.

4.4.4 Plan- en realisatiefase infrastructuurprojecten uitvoeren

Toelichting

Zodra in de studiefase een integrale afweging van de alternatieven heeft geleid tot een voorkeursvariant, promoveert een project via de vaststelling van het iMPI naar de planfase. In de planfase gaat een integraal projectmanagementteam (IPM-team) aan de slag met onder andere de technische uitwerking, participatie- en inspraaktrajecten, vergunningen en de contractdocumenten. Dit levert een exacte uitvoeringsspecificatie op die nauwkeurig kan worden geraamd. Dit is de basis voor de kredietaanvraag bij Provinciale Staten voor de uitvoeringskosten. Zodra het uitvoeringskrediet is verkregen, promoveert het project naar de realisatiefase. In deze fase wordt het project aanbesteed en voert de aannemer de werkzaamheden uit.

Hieronder worden een aantal relevante voorbeeldprojecten kort besproken:

- HOV Beverwijk: de provincie Noord-Holland en de gemeenten Velsen en Beverwijk werken aan twee nieuwe busbanen tussen Beverwijk en Velsen en aan een voet-fietsonderdoorgang onder de Velsertaverse. De busbanen zijn onderdeel van het hoogwaardig openbaarvervoernetwerk (HOV-netwerk). Met de onderdoorgang ontstaat een regionale, snellere fietsroute (Regionale Mobiliteitsvisie IJmond) met een verbinding naar station Beverwijk. Op dit moment wordt in afstemming met diverse stakeholders gewerkt aan het contract. De uitvoering zal starten in 2023;
- Brug Ouderkerk: de brug Ouderkerk verbindt de gemeenten Amstelveen en Ouder-Amstel. De brug stamt uit 1936 en is technisch en verkeerskundig gezien aan vervanging toe. Daarom vervangt provincie Noord-Holland de huidige brug door twee nieuwe bruggen. Tegelijkertijd vindt aanpassing plaats van de aansluitende wegen en fietspaden. Hierdoor verbetert de verkeersveiligheid rondom de brug Ouderkerk en ontstaat een betere doorstroming van het wegverkeer op de N522. De uitvoering is gestart en zal worden afgerond in de tweede helft van 2023;
- Bereikbaarheid Royal FloraHolland, HOV N231 en OLV Greenport: het project Bereikbaarheid Royal FloraHolland, bestaat uit een tweetal projecten, namelijk de HOV N231 en de OLV Greenport. Met de realisatie van de beide projecten geven de provincie Noord-Holland, de gemeente Aalsmeer, Royal FloraHolland en de Vervoerregio Amsterdam gezamenlijk een bereikbaarheidsimpuls aan de regio Aalsmeer. De provincie legt twee nieuwe haltes aan voor

een snellere busverbinding (HOV-14) en een loopbrug over de N231. Bovendien leggen de provincie en de gemeente Aalsmeer een extra ingang en een extra uitgang aan die aansluiten op het terrein van de bloemenveiling (N231-17). De uitvoering start in 2023

Een totaaloverzicht van alle projecten in de plan- en realisatiefase is te vinden in het iMPI.

4.4.5 Infrastructuur beheren en in stand houden

Toelichting

Om de infrastructuur te beheren en in stand te houden worden diverse activiteiten uitgevoerd, zoals vast en variabel onderhoud. Het onderhouden van het provinciaal areaal wordt per deelgebied uitgevoerd door aannemerscombinaties aan de hand van de gebiedscontracten. De aannemerscombinaties zijn meerjarig verantwoordelijk voor het vast en variabel onderhoud, de programmering en planning hiervan, bouwcommunicatie en de klachtenafhandeling.

Hieronder worden een aantal relevante voorbeeldprojecten kort besproken:

- Cruquiusbruggen: de provincie vernieuwt de Cruquiusbrug (N201). Zij vernieuwt de oostelijke brug richting Heemstede en er vindt groot onderhoud plaats aan de westelijke brug richting Hoofddorp. De nieuwe brug wordt circulair, energieneutraal en zo onderhoudsarm mogelijk gebouwd. Het project is begin 2021 gegund en het PIP (Provinciaal inpassingsplan) is vastgesteld, de uitvoering zal plaatsvinden in 2023;
- N243 Herinrichting en onderhoud: de N243 is de provinciale weg door Schermer, Beemster en Koggenland. Het is een smalle weg met veel verkeer, een aantal drukke kruisingen en veel directe wegaansluitingen van woningen en bedrijven. De provincie maakt de N243 veiliger en voert groot onderhoud uit. In het kader van innovatie werkt de provincie samen met BAM infra aan vier fietsbruggen die zij maken met behulp van 3D-betonprinttechniek. De werkzaamheden zijn in 2022 gestart en duren tot en met 2023;
- N247 Bereikbaarheid Waterland: fietsers, automobilisten en reizigers in het openbaar vervoer hebben behoefte aan een bereikbaar Waterland. De provincie Noord-Holland en de Vervoerregio Amsterdam werken samen met de gemeenten Waterland, Purmerend, Edam-Volendam en Amsterdam aan de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid in de regio Waterland. Als gevolg van gewijzigde omstandigheden ter plaatse wordt de projectscope opnieuw gedefinieerd en aanbestedingsgereed gemaakt.
- Renovatie Koopvaardersschutsluis: de Koopvaardersschutsluis in Den Helder is dringend aan onderhoud toe. Op dit moment werkt de provincie samen met een aannemer het ontwerp verder uit. De uitvoering zal naar verwachting in 2023 starten.
- Bruggen Krommenie: de bruggen Krommenie liggen over de Nauernasche Vaart, in de N203 in de gemeente Zaanstad en zijn belangrijk voor zowel vaar- als wegverkeer. De bruggen zijn aan het eind van hun levensduur. In 2018 is levensduurverlengend onderhoud aan de bruggen verricht. De provincie onderzoekt samen met de opdrachtnemer op welke wijze de vervanging/renovatie van de bruggen Krommenie kan plaatsvinden en treft conditionerende maatregelen ter voorbereiding op de realisatie in 2024.

Een totaaloverzicht van de gebiedscontracten en alle lopende variabel onderhoudsprojecten is te vinden in het iMPI.

4.4.6 Vaarwegen beheren en in stand houden

Toelichting

De provincie voert noodzakelijke oeververvangingsprojecten uit op basis van inspectieonderzoeken en waarnemingen door de eigen (vaar)weginspecteurs. Het dagelijks beheer aan de vaarwegen wordt doorlopend binnen de verschillende gebiedscontracten uitgevoerd. Dit geldt ook voor de behandeling van schades.

De provincie heeft de oeververvangingsprojecten voor de komende jaren aanbesteed aan één partij. In deze samenwerking is duurzaamheid het belangrijkste criterium. Denk daarbij aan het structureel verminderen van de milieukosten met 80% (door bijvoorbeeld CO2-reductie, minder materiaal- en energiegebruik en toepassing van innovatieve oplossingen en zoveel mogelijke herbruikbare materialen) en voorzieningen ten behoeve van de biodiversiteit en de waterkwaliteit (zoals natuurvriendelijke oevers). Het streven is daar waar kansen zijn voor natuurvriendelijke oevers, deze structureel als het nieuwe duurzame normaal toe te passen.

4.4.7 Innovatieprojecten infrastructuur uitvoeren

Toelichting

De provincie heeft als streven om haar activiteiten continu te verbeteren en inclusiviteit als vanzelfsprekend te hanteren. Hiertoe worden onder meer innovatieprojecten uitgevoerd ten aanzien van duurzaamheid en Smart Mobility.

Smart Mobility:

De provincie voert de Focus Smart Mobility uit om onder andere efficiënter gebruik te maken van haar wegennet. De provincie richt zich op leren, ontwikkelen en realiseren van toepassingen ten behoeve van schoon, slim en veilig reizen. Samen met de Europese netwerkorganisaties POLIS, UITP en Ertico onderzoekt de provincie met kennispartners en andere Europese regio's welke provinciale projecten voor Europese subsidies in aanmerking komen. De financiering uit Europa moet helpen de provinciale ambities om slim, schoon en veilig te reizen waar te maken. Hier vloeien in 2023 de volgende activiteiten uit:

De iVRI:

de uitrol van intelligente verkeerslichten (of: iVRI's) vindt plaats om ervoor te zorgen dat alle 260 VRI's in de provincie uiteindelijk worden uitgerust als iVRI. Samen met gemeenten wordt gekeken waar uitrol nog meer aan de orde is.

Connected en zelfrijdende auto's:

de provincie onderzoekt samen met verschillende autofabrikanten de impact van connected en zelfrijdende auto's op onze rol als wegbeheerder en beleidsmaker.

Interactie gebruiker Smart Mobility-toepassingen:

toepassingen om fietsverkeer te stimuleren en logistieke stromen beter te reguleren met data worden verder uitgebreid.

Werkplaats deelmobiliteit en MaaS:

samen met VRA, MRA en gemeenten richt de provincie een werkplaats deelmobiliteit en MaaS in om handzame werkwijzen te ontwikkelen zodat gemeenten deelmobiliteit mogelijk kunnen maken en om uniformiteit in de uitrol van deze systemen te waarborgen.

Hubs:

de provincie ontwikkelt een visie op de ontwikkeling van hubs en knooppunten en verkent de mogelijkheden voor realisatie en toepassing van hubs, o.a. in de gemeenten Alkmaar en Haarlem.

Werken, evenementen en (water)recreatie:

de provincie gaat na wat Smart Mobility kan bijdragen aan het optimaliseren van de bereikbaarheid rond hotspots (evenementen, recreatiegebieden) en werkzaamheden.

Digitale vaarweg:

de provincie zet in op doorontwikkeling van de digitale vaarweg.

Lange termijn strategie:

de provincie gaat aan de slag met scenariostudie(s) en trendanalyses en werkt dit uit in de routekaarten van het transitiepad Smart Mobility.

Industrieel, Flexibel en Demontabel (IFD):

de provincie draagt bij aan het ontwikkelen en implementeren van verschillende IFD-specificaties voor kunstwerken zoals vaste- en beweegbare bruggen. Hiermee maken wij circulair bouwen van kunstwerken mogelijk. Tevens draagt de provincie bij aan het initiëren van uitwisseling van/handel in grote gebruikte bouwonderdelen.

Levensduurverlengende innovaties:

samen met de TU Delft ontwikkelt de provincie levensduurverlengende innovaties zoals bijvoorbeeld epoxy-asfalt dat een vier tot vijf keer langere levensduur heeft en stalen brugdekken met een betere vormgeving zodat deze langer meegaan. Daarnaast realiseert de provincie een biodynamische oever waarbij natuurlijke, levende gewassen worden gebruikt in plaats van harde (dode) materialen, en aan mossen als bescherming van beton. Tevens wordt gewerkt aan een proces om de innovaties sneller van plan naar realisatie te krijgen.

Energieopwekking en -besparing:

de provincie zet haar infrastructuur in voor innovaties ten behoeve van duurzame energieopwekking, zoals bijvoorbeeld: - een deel van het fietspad N232 wordt uitgerust met een zonnewegdek, afronding project LED verlichting fase 2 etc.

Verbeteren effectiviteit regionaal verkeersnetwerk:

de provincie sluit verkeerslichten van gemeenten aan op de eigen verkeerscentrale om de effectiviteit van het huidige verkeersmanagement in het regionale verkeersnetwerk verder te verbeteren. Door verkeersmanagement as a service (VMaaS) toe te passen met de markt, wordt verwacht dat de effectiviteit van het verkeersmanagement toeneemt en dat de kosten afnemen.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel						
Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
4.4.2 Studiefase verbeter- en uitbreidingsprojecten uitvoeren	5.918	4.928	2.998	3.625	4.230	4.317
4.4.3 Studiefase vervangingsprojecten uitvoeren	1.034	4.278	4.273	4.086	4.075	4.053
4.4.4 Plan- en realisatiefase infrastructuurprojecten uitvoeren	10.214	12.730	12.174	19.461	24.053	27.779
4.4.5 Infrastructuur beheren en in stand houden	55.816	70.752	76.600	68.877	62.666	61.481
4.4.6 Vaarwegen beheren en in stand houden	10.968	14.061	13.989	14.616	13.357	13.539
4.4.7 Innovatieprojecten infrastructuur uitvoeren	5.097	6.528	5.993	5.730	4.297	2.253
Totaal lasten	89.046	113.277	116.026	116.395	112.678	113.422
Totaal baten	-7.726	-12.306	-15.669	-6.078	-15.536	-15.434
Saldo van baten en lasten	81.320	100.971	100.357	110.317	97.142	97.142
Stortingen						
4.4.2 Resv. Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	20.024	21.034	20.074	19.574	7.464	7.464
4.4.4 Resv. Investerings wegen	0	0	0	0	0	0
4.4.4 Resv. Kapitaallasten Vervangingsinvesteringen Kunstwerken (VIK)	0	0	0	0	0	0
4.4.4 Resv. Kapitaallasten OV	18.550	0	0	0	0	0
4.4.4 Resv. Kapitaallasten Wegen	2.664	0	0	0	0	0
4.4.5 Resv. Groot Onderhoud Wegen	18.518	22.804	22.786	20.625	20.077	20.202
4.4.6 Resv. Groot Onderhoud Vaarwegen	6.000	7.671	8.178	11.660	5.660	5.310
4.4.6 Resv. Kapitaallasten Vaarwegen	0	0	0	0	0	0
4.4.7 Resv. Innovatieprojecten Mobiliteit	224	7.195	0	0	0	0
4.4.7 Resv. Kapitaallasten innovatieprojecten	3.281	4.031	0	0	0	0
Onttrekkingen						
4.4.2 Resv. Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	-57.550	-20.923	-1.866	-1.450	-1.450	-950
4.4.4 Resv. Investerings wegen	-6.302	0	0	0	0	0
4.4.4 Resv. Kapitaallasten Vervangingsinvesteringen Kunstwerken (VIK)	-29.009	0	0	0	0	0
4.4.4 Resv. Kapitaallasten OV	-28.716	-1.230	-58	-1.652	-1.952	-1.952
4.4.4 Resv. Kapitaallasten Wegen	-116.145	-124	-141	-609	-671	-841
4.4.5 Resv. Groot Onderhoud Wegen	-15.690	-30.564	-31.416	-32.871	-15.160	-13.065
4.4.6 Resv. Groot Onderhoud Vaarwegen	-5.021	-10.718	-9.898	-12.540	-6.472	-5.771
4.4.6 Resv. Kapitaallasten Vaarwegen	-1.420	0	0	0	0	0
4.4.7 Resv. Innovatieprojecten Mobiliteit	-6.319	-8.885	-4.146	-3.582	-2.224	-187

4.4.7 Resv. Kapitaallasten innovatieprojecten	0	0	-403	-688	-688	-688
Resultaat	-115.591	91.262	103.467	108.783	101.725	107.509

Programma 5 Groen

Doelenboom

5. Groen

5.1 Beschermen en ontwikkelen van de groenstructuur

5.1.1 Beschermen en ontwikkelen van NNN en Natura-2000 gebieden

5.1.2 Programma Groene uitweg uitvoeren

5.1.3 Programma Oostelijke vechtplassen uitvoeren

5.1.4 Gebiedsprogramma Laag Holland uitvoeren

5.2 Beheren van de groenstructuur

5.2.1 NNN en agrarische natuur beheren

5.2.2 Recreatiegebieden en recreatieve routes beheren

5.2.3 Uitvoeren geven aan de Wet natuurbescherming

5.2.4 Tegemoetkoming faunaschade uitkeren

5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen

5.3.1 Aanpak Groen Kapitaal uitvoeren

5.3.2 Bijdragen aan regionale samenwerking t.a.v. groen

5.3.3 Balans ecologie en economie Waddengebied nastreven

Maatschappelijk doel

Een robuuste en hoogwaardige groenstructuur die bijdraagt aan de biodiversiteit en aan het welzijn van de bewoners en bezoekers van de provincie.

Noord-Holland is een prachtige provincie om te wonen, te werken en vrije tijd door te brengen. Dit komt mede door de grote diversiteit aan natuur- en cultuurlandschappen: bossen, heidevelden, duinen, veenweiden, open polders, kwelders en de Noordzee, de Waddenzee en het IJsselmeer. In Noord-Holland liggen negentien Europees beschermde natuurgebieden en vier werelderfgoederen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat zowel bewoners als de overheid zich al meer dan een eeuw inspannen om de waarden van deze gebieden veilig te stellen en te vergroten. Immers, naast de waarde die natuur van zichzelf heeft, levert zij ons ook grondstoffen, voedsel en economische productiviteit. Enkele voorbeelden zijn: drinkwaterzuivering in de duinen, duurzame landbouw, bosbouw en visserij en het afvangen van koolstofdioxide (CO₂) door bladgroen. Ook zorgen natuur en landschap voor een plezierige woon- en werkomgeving, wat een positief effect heeft op ons welzijn en onze gezondheid en bijdraagt aan een gunstig economisch vestigingsklimaat.

Natuur- en landschapswaarden staan wereldwijd onder druk, ook in Noord-Holland. Dit komt door een gebrek aan geschikte leefgebieden voor dier- en plantensoorten, versnippering door verstedelijking en infrastructuur en door milieuproblemen zoals onvoldoende waterkwaliteit, verdroging van natuurgebieden en hoge fosfaat- en stikstofemissies door verkeer, industrie en

landbouw. Nederland voldoet nog lang niet aan de Europese eisen voor bescherming van soorten en kwetsbare leefgebieden. De living planet index voor Nederland van het Wereld Natuur Fonds laat nog steeds een dalende lijn zien. Hoewel er ook successen worden geboekt, zoals de terugkeer van de otter en de wolf in Noord-Holland, zien we dat ook in Noord-Holland kwetsbare soorten het nog steeds zeer moeilijk hebben en achteruit blijven gaan. De provincie herkent de urgentie van de biodiversiteitsopgave en de noodzaak om maatregelen te nemen. Alleen door een aanzienlijke verbetering van de ruimtelijke, water- en milieu- condities is een balans haalbaar tussen gezonde, veerkrachtige ecosystemen enerzijds en economische activiteiten anderzijds. De provincie wil dit bereiken door verregaande integratie van het (inter)nationale en provinciale beleid voor natuur, landschap, milieu, water, landbouw, bodembescherming en vrijetijdsbesteding – in ons coalitieakkoord samengevat onder de noemer ‘vitaal landelijk gebied’. In 2023 werken we hieraan door, in nauwe samenwerking met het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. In het regeerakkoord van het huidige kabinet zijn verregaande ambities geformuleerd en middelen gereserveerd, waarbij de provincies de rol van ‘gebiedsautoriteit’ hebben. Dit past goed bij de aanzienlijke uitbreiding van onze eigen inspanningen in deze coalitieperiode. Op dit moment werken we in elk van de gebieden waar we een opgave hebben, aan gebiedsprocessen om deze te realiseren. De ambtelijke capaciteit is aanzienlijk uitgebreid om dit mogelijk te maken. In 2023 zal de provincie, op basis van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) van het ministerie, een provinciaal Gebiedsplan maken waarin de doelstellingen verder worden uitgewerkt. Ondertussen staan de lopende gebiedsprocessen niet stil en werken we door aan realisatie van het NNN, het nemen van natuurherstelmaatregelen, het tegengaan van stikstofuitstoot, bodemdaling en het bieden van recreatieve voorzieningen.

Wettelijk beleidskader

- [Wet natuurbescherming](#)
- [Wet stikstofreductie en natuurherstel](#)
- [Omgevingswet](#)

Provinciaal beleidskader

- [Omgevingsvisie NH 2050](#)
- [Programma Natuurnetwerk 2022](#)
- [Masterplan biodiversiteit](#)
- [Visie Recreatie & toerisme](#)
- [Groen Kapitaal](#)
- [Betrekken bij Groen](#)
- [Gebiedsakkoord Oostelijke-Vechtplassen](#)
- [Gebiedsprogramma Laag Holland \(i.o.\) / Regionale Veenweidenstrategie](#)

Budgettabel 2023 (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
5.1	Beschermen en ontwikkelen van de groenstructuur	72.983	9.866	63.117	69.807	29.613	22.923
5.2	Beheren van de groenstructuur	45.021	885	44.136	0	0	44.136
5.3	Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	30.106	9.491	20.615	9.094	6.000	17.521
Totaal		148.110	20.242	127.868	78.901	35.613	84.580

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
5	5.2.2	Recreatieschap Spaarnwoude	Beheer recreatiegebied.
5	5.2.2	Recreatieschap Groengebied Amstelland	Beheer recreatiegebied.
5	5.2.2	Recreatieschap Twiske-Waterland	Beheer recreatiegebied.
5	5.2.2	Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer	Beheer recreatiegebied.
5	5.2.2	Recreatieschap Plassenschap Loosdrecht e.o.	Beheer recreatiegebied.
5	5.3.3	Openbaar lichaam Waddenfonds	Beheren en besteden Waddenfonds
5	5.2.2	Recreatie Noord-Holland N.V. (RNH)	Beheer en onderhoud recreatiegebieden

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

5.1 Beschermen en ontwikkelen van de groenstructuur

Onze rol

Met de decentralisatieakkoorden van 2011 ('Onderhandelingsakkoord decentralisatie natuur') en 2013 ('Natuurpact') is de verantwoordelijkheid voor het natuur-, landschaps- en recreatiebeleid vrijwel volledig aan de provincies gedecentraliseerd. De belangrijke provinciale rol als 'gebiedsautoriteit' is opnieuw bevestigd in het regeerakkoord van het huidige kabinet, waarvan echter wel verwacht mag worden dat het kabinet de komende jaren meer sturend zal optreden dan eerdere kabinetten. Zowel in maatschappelijke aandacht als in financiële omvang is het werk aan het landelijk gebied één van de meest omvangrijke taken in het provinciale takenpakket. De werkzaamheden die de provincie verricht zijn divers van aard. Om onze doelen te bereiken beschermt de provincie natuurgebieden en kwetsbare landschappen. Dit doet de provincie Noord-Holland op grond van landelijke en provinciale wet- en regelgeving, zoals de Wet natuurbescherming en de Omgevingsverordening. Daarnaast heeft de provincie een ontwikkelende taak: wij zijn verantwoordelijk voor de aanleg en het herstel van natuurgebieden en het bieden van rust, ruimte en recreatieve mogelijkheden aan onze bewoners en bezoekers. Hierin past de uitvoering van omvangrijke, integrale gebiedsprogramma's en het verstrekken van subsidies voor de ontwikkeling en het beheer van natuur, landschap- en recreatiegebieden. Omdat de provincie deze doelen niet alleen kan bereiken, stimuleren wij ook anderen om hun steentje bij te dragen. Dit doet de provincie door te participeren in diverse netwerken en samenwerkingsverbanden en door kennis te ontwikkelen, te delen en zelf steeds te leren van goede voorbeelden die, gelukkig, ruim beschikbaar zijn.

Samenwerkingspartners

Bij de uitvoering van onze werkzaamheden werkt de provincie samen met:

- Bewoners en gebruikers van natuur- en recreatiegebieden, initiatiefnemers van lokale en regionale projecten en omwonenden die bij deze projecten betrokken zijn;
- De duizenden vrijwilligers die in Noord-Holland actief zijn in het beheer van natuur en landschap, en in milieu- en natuureducatie;
- Maatschappelijke organisaties, zoals terreinbeherende organisaties en belangenbehartigers voor natuur, landschap, de agrarische sector of recreatie;
- Andere overheden, zoals het Rijk en de Europese Unie, andere provincies, gemeenten, waterschappen, Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl), de interprovinciale uitvoeringsorganisatie BIJ12, de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord en de recreatieschappen;
- Regionale samenwerkingsverbanden, zoals het Groene Hart, de Nationale Parken Duinen van Texel en Zuid-Kennemerland, de Metropoolregio Amsterdam en onze partners in het IJsselmeer- en Waddengebied;
- Bedrijven, zoals agrarische ondernemers, recreatieondernemers of projectontwikkelaars.

Al deze partners in het veld is de provincie dankbaar voor hun betrokkenheid, ideeën en kennis. Hun werk heeft een grote betekenis voor de bescherming en ontwikkeling van de Noord-Hollandse biodiversiteit en landschappen.

Prioriteiten

In 2023 werken wij aan de volgende prioriteiten:

- Concretisering van de Rijksdoelen in het Nationaal Programma Landelijk Gebied, in een provinciaal Gebiedsplan (inleiding);
- Versnelling van de realisatie van het NNN, de uitvoering van natuurherstelmaatregelen in bestaande natuurgebieden en het terugdringen van de stikstofuitstoot door middel van een gebiedsgerichte aanpak (5.1.1.);
- Verdere besteding van middelen uit het Investeringsbudget Landschapsversterking (5.1.1.);
- Totstandkoming respectievelijk uitvoering van de gebiedsprogramma's Laag Holland (5.1.4.), Groene Uitweg (5.1.2) en Oostelijke Vechtplassen (5.1.3);
- Uitvoering van de Visie Recreatie & Toerisme en het verbeteren van de governance in de recreatieschappen (5.2.2).

Omgevingsfactoren

- Natuur en landschap zijn dynamisch, (soms) onvoorspelbaar en hun ontwikkeling wordt mede bepaald door factoren die buiten de directe provinciale beïnvloedingssfeer liggen, zoals klimatologische ontwikkelingen, weersomstandigheden, de ontwikkeling van dieren- en plantenpopulaties en sociaaleconomische ontwikkelingen.

5.1.1 Beschermen en ontwikkelen van NNN en Natura-2000 gebieden

Toelichting

Veel biodiversiteitswinst kan geboekt worden door de verbetering van natuur-, milieu- en watercondities en door het tegengaan van verdroging, stikstof- en fosfaatuitstoot. Daarom voert de provincie vanaf 2021 het [Masterplan Biodiversiteit](#) uit, waarmee wordt gewerkt aan kansen voor biodiversiteitsherstel in natuurgebieden, agrarische gebieden, bebouwde gebieden en in het watersysteem. Ook benut de provincie de extra middelen die in 2021 in het coalitieakkoord beschikbaar zijn gesteld voor het stimuleren van kruidenrijke akkerranden, bloemrijke bermen, zorgvuldig maaibeeld, het verminderen van gebruik van bestrijdingsmiddelen en het opstellen van een kennisagenda.

Het [Natuurnetwerk Nederland \(NNN\)](#) vormt de ruggengraat van de Noord-Hollandse natuur en omvat ook vrijwel alle Noord-Hollandse Natura 2000-gebieden en de grotere recreatiegebieden. De provincie werkt onverminderd door aan de bescherming (via de Omgevingsverordening) en brengt versnelling in de afronding van het NNN. Sinds 2020 draagt een ambtelijk Regiebureau Natuurnetwerk zorg voor de voortgang van bestaande en de start van nieuwe projecten die gericht zijn op de afronding van het NNN, de uitvoering van benodigde Natura 2000-herstelmaatregelen (o.a. Programma Natuur) en de uitvoering van de 'gebiedsgerichte aanpak stikstof'. Doel voor het NNN is om deze collegeperiode 1.750 hectare NNN af te ronden en alle voorbereidingen te treffen voor afronding van het NNN in de volgende coalitieperiode. Dit gebeurt in nauwe samenhang met andere beleidsopgaven in het landelijk gebied, zoals de verbetering van de waterkwaliteit, het tegengaan van bodemdaling, het bieden van recreatieve mogelijkheden, het bevorderen van bosaanplant (Bossenstrategie), het stimuleren van natuurinclusieve landbouw en

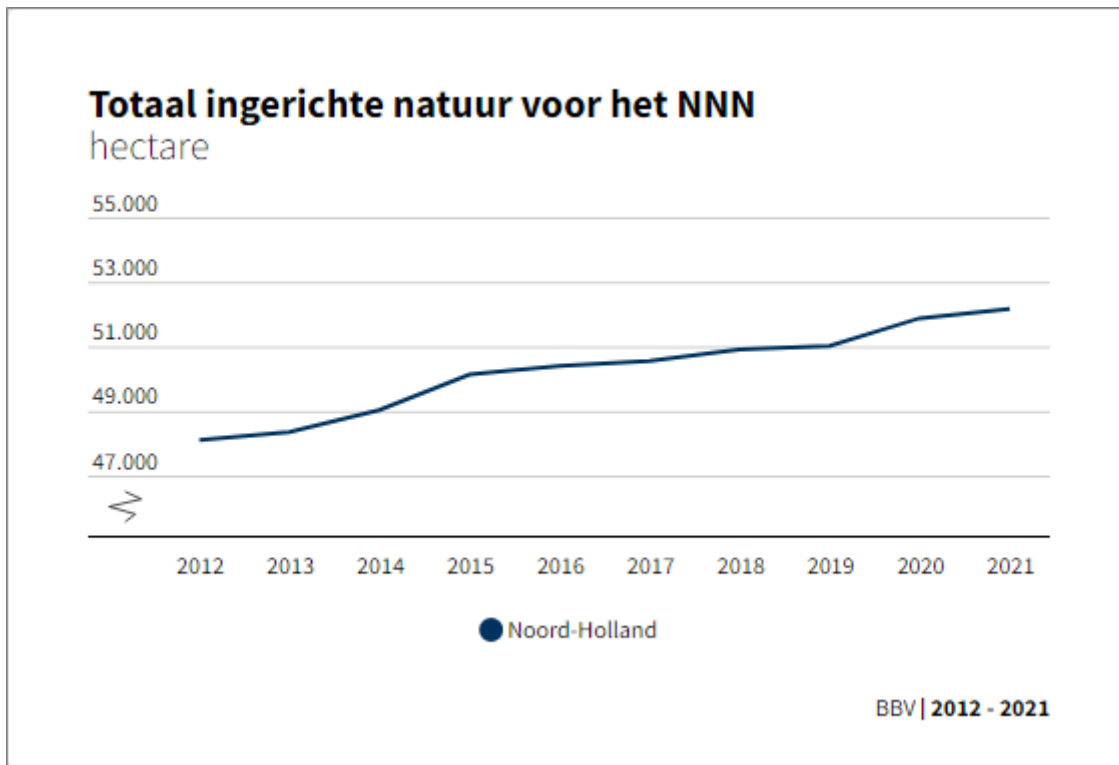
economische ontwikkeling. Daarom werkt de provincie, in gebieden waar de provincie een grote opgave voor het landelijk gebied heeft, al met integrale gebiedsprogramma's (zie ook de paragrafen 'Maatschappelijk doel' en de paragrafen 5.1.2 tot en met 5.1.4, waarin de lopende gebiedsprogramma's worden toegelicht). In de Wet stikstofreductie en natuurherstel is vastgesteld dat provincies een gebiedsplan moeten vaststellen per 1 juli 2023. In het gebiedsplan wordt de aanpak beschreven die nodig is om de doelen voor N2000, Kaderrichtlijn Water en klimaat te halen. Belangrijk is het behalen van een gunstige staat van instandhouding van onze natuurdoelen door onder andere reductie van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Hiervoor heeft het Rijk landelijk een transitiefonds beschikbaar gesteld van 25 miljard euro. In het Programma Natuurnetwerk, waarover Provinciale Staten jaarlijks besluiten, staat een prognose over de NNN-voortgang in de komende jaren. De belangrijkste financieringsbron voor de afronding van het NNN is de Reserve Groen, waarin op basis van het coalitieakkoord extra middelen zijn gestort.

Terwijl de aanleg van nieuwe natuur in volle gang is, wordt binnen de bestaande natuurgebieden gewerkt aan kwaliteitsverbetering. Dit gebeurt door herstelmaatregelen zoals baggeren, het verwijderen van de bovengrond, maaien en bosbeheer ten gunste van verstuing in de duinen. Deze herstelmaatregelen vallen onder de afspraken in het natuurpact en worden gefinancierd uit de Reserve Groen. Het Rijk stelt via het Programma Natuur aanvullende financiële middelen beschikbaar voor aanvullende herstelmaatregelen, veelal gericht op systeemherstel, omdat deze ook bijdragen aan de verbetering van natuur die onder druk staat door de hoge stikstofdepositie.

De provinciale landschappen herbergen bijzondere cultuurhistorische, aardkundige en ecologische waarden. De provincie beschermt deze landschappen via het beschermingsregime Bijzonder provinciaal landschap (in de Omgevingsverordening). In 2021 is gestart met besteding van de middelen beschikbaar binnen het Investeringsbudget Landschapsversterking (voorheen Landschapsfonds). Hiermee investeert de provincie in enkele projecten die het landschap versterken en de toegankelijkheid ervan verbeteren, zoals de Westeinderscheg, de Diemerscheg, de Amstelscheg, de omgeving van Castricum en Schagen. Een deel van het Investeringsbudget gaat naar de liniedijken van de Stelling van Amsterdam. De provincie zet de besteding van de middelen in 2023 voort.

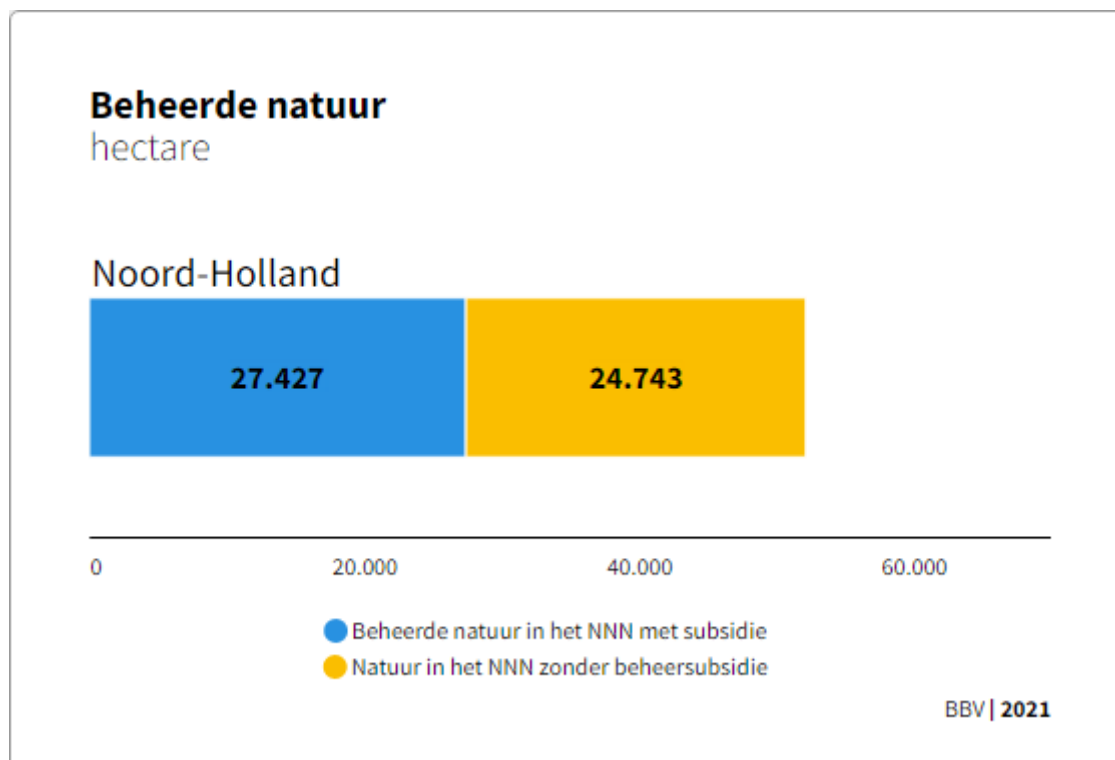
Koppeling met brede basismonitor

Voortgang NNN

Tot en met 2021 is er in de Provincie Noord-Holland 52.170 hectare NNN ingericht. Begin 2022 ligt in Noord-Holland het percentage ingerichte natuur op 92% van de totale doelstelling voor 2027. Op 1 januari 2022 moest de Provincie Noord-Holland nog 3.129 hectare aan gronden verwerven voor het NNN. Het gaat hier niet alleen om gronden die aangekocht moeten worden, maar ook om gronden die door afspraken ter beschikking kunnen komen.

NNN beheerde natuur

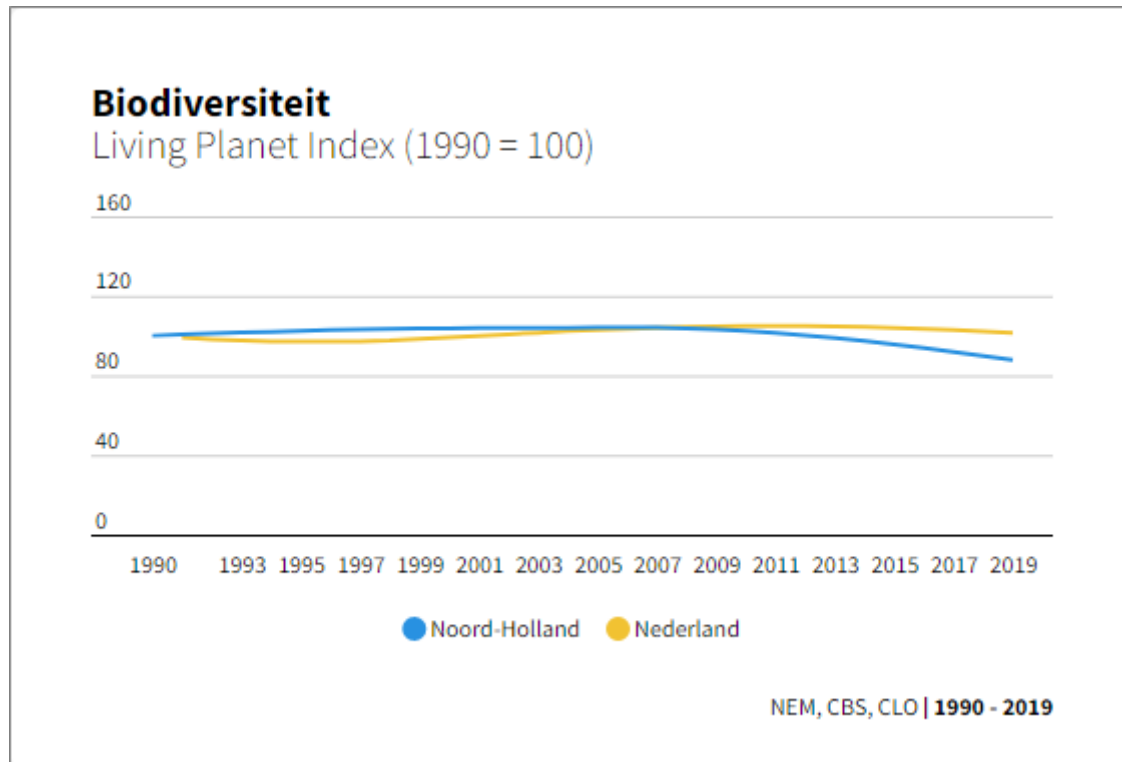

In januari 2022 had Noord-Holland 27.427 hectare NNN-natuur met subsidie; 115 hectare méér ten opzichte van januari 2021. Een ander deel van het NNN bestaat uit natuur zonder een SVNL-beheersubsidie. Voor het beheer van deze natuur zijn vaak wel beheercontracten afgesloten, met daarin beheerafspraken. In januari 2022 had Noord-Holland 24.743 hectare NNN-natuur zonder SVNL-subsidie.

Technische toelichting

Gerealiseerde NNN waar SVNL-beheersubsidie op ligt. SVNL is subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer. Op grond van SVNL is subsidie mogelijk voor natuurbeheer, agrarisch natuurbeheer en landschapsbeheer.

Biodiversiteit

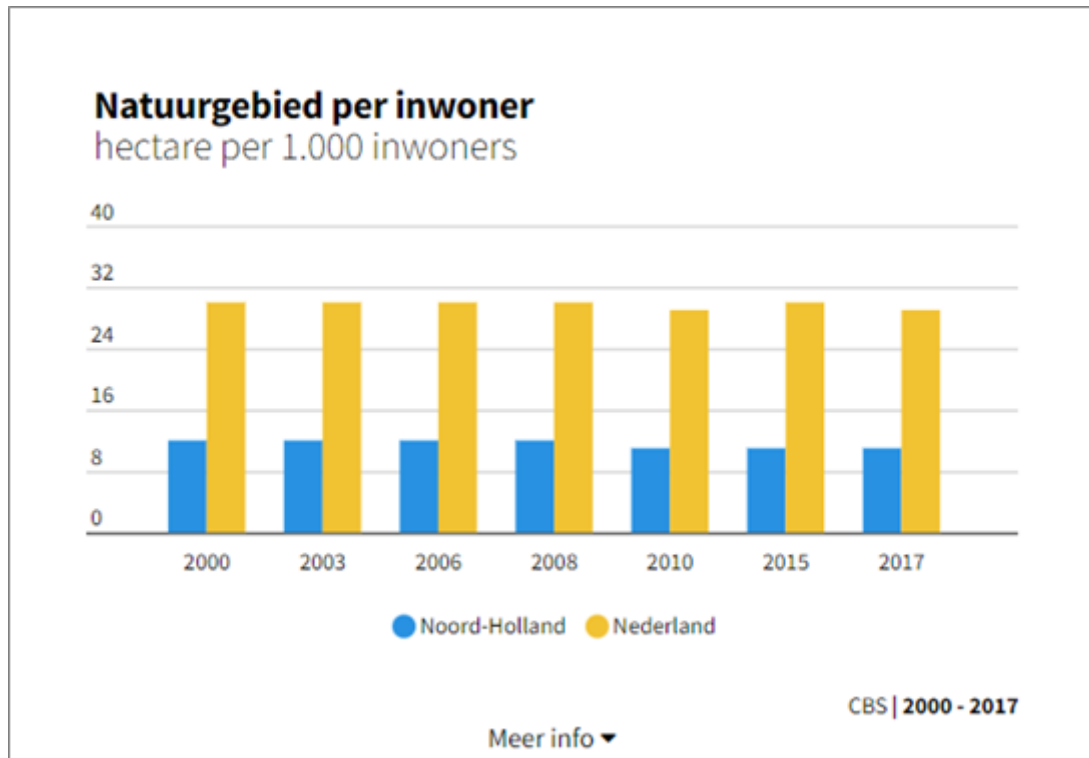

Over de periode 1990-2019 vertoont de Living Planet Index (LPI) in Noord-Holland een dalende trend. Voor deze achteruitgang zijn meerdere oorzaken aan te wijzen, zoals het verdwijnen van 'groene' elementen in het landschap (zoals heggen en bomenrijen) en schaalvergroting in het landgebruik. Verder is de toename van de stikstofdepositie te zien aan het steeds vaker voorkomen van stikstofminnende soorten: brandnetels, bramenstruiken en vergrassing van de duinen. Dit wordt ook aangeduid als vergrassing en verruiging van het open duin en moerassen. De LPI is een gemiddelde weergave van de trend. Er zijn dan ook positieve ontwikkelingen te zien, zoals gebieden waar de biodiversiteit juist verbetert. Oude bossen herbergen bijvoorbeeld meer biodiversiteit, en de verbetering van waterkwaliteit geeft bijzondere planten en dieren weer de ruimte. Dit is onder meer terug te zien in de Harger- en Pettemerpolder. Succesvolle natuurontwikkeling in de binnenduinrand heeft bijzondere natuur opgeleverd, maar ook geholpen om de impact van de heftige regenbuien van de zomer van 2021 op te vangen en zo te voorkomen dat de omliggende landbouwpercelen onderliepen.

Technische toelichting

De LPI geeft de gemiddelde trend weer in populatie-omvang van vrijwel alle inheemse soorten broedvogels, reptielen, amfibieën, vlinders en libellen, en ook van een aanzienlijk deel van de soorten zoogdieren en zoetwatervissen. Soorten van mariene habitats (Noordzee offshore en kustzone, Zeeuwse delta en Wadden) zijn (nog) niet meegenomen in deze indicator. Daarom betreft de LPI van Nederland feitelijk de fauna van land en zoetwater bij elkaar.

Natuurgebied per inwoner

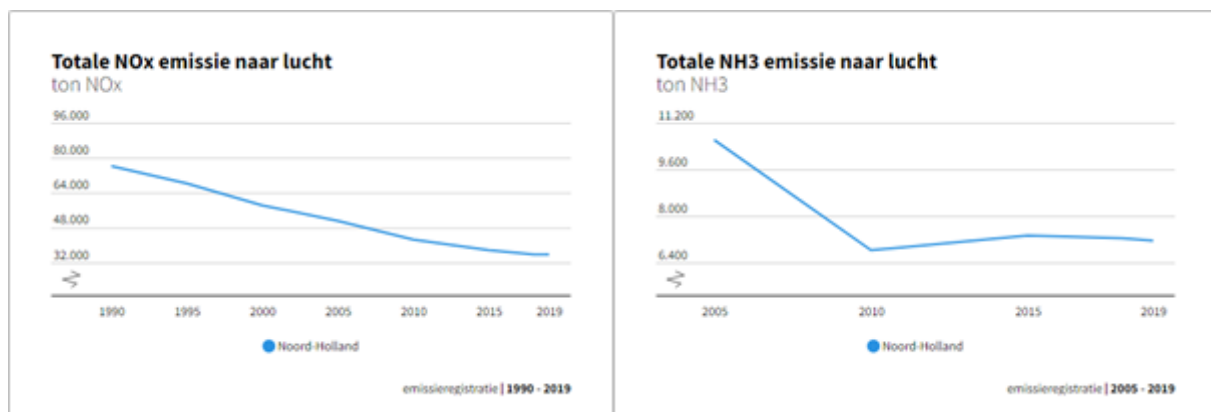

De indicator natuurgebied per inwoner bevat bos en open natuurlijk terrein in hectare; wateren zijn hier dus niet in opgenomen. In vergelijking met andere provincies had Noord-Holland in 2015 minder hectare natuurgebied per 1.000 inwoners beschikbaar, namelijk 11 hectare per 1.000 inwoners. Alleen Zuid-Holland heeft minder natuurgebied per 1.000 inwoners. Tegelijkertijd is Noord-Holland, na Zuid-Holland, ook de provincie met de meeste inwoners en relatief veel bebouwd gebied. Over de tijd gezien vertonen Nederland en Noord-Holland een licht dalende lijn.

Technische toelichting

Bos en open natuurlijk terrein per 1.000 inwoners. Bos: terrein beplant met bomen inclusief onverharde en half verharde wegen. Natuurlijk terrein: terrein in droge en natte natuurlijke staat.

Stikstof

Stikstof (N₂) is een kleur- en reukloos gas dat overal om ons heen is. Ongeveer 78% van alle lucht bestaat uit stikstof. Stikstof is van zichzelf niet schadelijk voor mens en milieu, maar er zijn ook

verbindingen van stikstof in de lucht die wel schadelijk kunnen zijn. Dit zijn stikstofdioxide (NO₂, een verbinding van stikstof en zuurstof) en ammoniak (NH₃, een verbinding van stikstof en waterstof). De uitstoot van deze stikstofverbindingen worden stikstofemissies genoemd.

Voor de totale stikstofdioxide-emissie (NO_x) is de sterkste daling te zien voor 2015. Vanaf 2015 daalt de emissie nog steeds, maar minder snel. Deze daling wordt met name veroorzaakt door een lichte daling in stikstofdioxide-emissie in de sector verkeer en vervoer en in de industrie- en energiesector. In 2019 heeft Noord-Holland van de 12 provincies in Nederland de op een na hoogste totale stikstofdioxide-emissie. Alleen in Zuid-Holland is de totale stikstofdioxide-emissie hoger.

Tussen 2005 en 2010 is een duidelijke daling te zien in de totale ammoniakemissie (NH₃) in Noord-Holland. Tussen 2010 en 2015 is een kleine toename te zien. Sinds 2015 neemt de ammoniakemissie weer heel licht af. Deze lichte daling wordt veroorzaakt door een lichte daling in de landbouwsector. In 2019 bevindt Noord-Holland zich ten opzichte van de andere provincies in de middenmoot. De provincies Drenthe, Utrecht, Zeeland en Flevoland hebben een lagere totale ammoniakemissie dan Noord-Holland.

Technische toelichting

Totale emissie stikstofdioxide en ammoniak van alle sectoren (landbouw, consumenten, verkeer en vervoer, handel, diensten, overheid en bouw) naar de lucht.

5.1.2 Programma Groene Uitweg uitvoeren

Toelichting

Het programma Groene Uitweg versterkt de landschappelijke kwaliteit van de Vechtstreek, in samenhang met de infrastructurele ingrepen aan de rijkswegen A1, A6 en A9. Het programma komt voort uit de wens, die onder andere is verwoord in de Noordvleugelbrief van het kabinet uit 2006, om dit gebied duurzaam open en groen te houden en de recreatieve aantrekkelijkheid ervan te vergroten. In de Noordvleugelbrief zijn zes thema's opgenomen die in aanmerking kwamen voor een rijksbijdrage van € 86,1 miljoen. Deze rijksbijdrage is, tezamen met € 9 miljoen provinciale cofinanciering, gestort in de Reserve Groene Uitweg. De zes thema's zijn: natuurboulevard IJmeer, waterberging en natuurontwikkeling Horstermeer, recreatieve (vaar)verbindingen, fietspaden en fietsbruggen, Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie, en behoud van het weidelandschap. Onder deze zes thema's zijn tientallen projecten en programma's uitgevoerd.

In 2021 heeft het bestuurlijk platform Gooi, Vecht en Diemerscheg 24 nieuwe projecten en programma's vastgesteld. Enkele in het oog springende projecten zijn: 'Entree Muiden', 'Muiden Noordwest' en 'Waterpoort Vecht'. Hiermee wordt de omgeving van het oude tracé van de A1 weer in ere hersteld en de kwaliteit ervan verbeterd. Ook wordt geïnvesteerd in de Diemerscheg, met de projecten: 'Klimaatbos Diemerscheg', 'Ecologische verbindingen Diemerscheg' en 'Rondje Diemerscheg'. Diverse projecten hebben als doel de cultuurhistorie zichtbaar maken en beleven. Goede voorbeelden hiervan zijn 'Linielandschap Fort Nigtevecht', 'Buitenruimte Muiderslot' en 'Schansen Weesp'. Naast de nieuwe projecten kent het programma Groene Uitweg ook een zestal doorlopende projecten en programma's (zie ook [De Groene Uitweg - Provincie Noord-Holland](#)).

5.1.3 Programma Oostelijke vechtplassen uitvoeren

Toelichting

In december 2017 is door negentien partijen het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen ondertekend, inclusief bijbehorend uitvoeringsprogramma. Hiermee verbinden de provincies Noord-Holland en Utrecht, gemeente Wijdmeren, Stichtse Vecht en Hilversum, het waterschap AGV en Waternet, het Plassenschap Loosdrecht, recreatieondernemers, beheerders en gebruikers zich aan een meerjarige samenwerking om de Oostelijke Vechtplassen een forse kwaliteitsimpuls te geven. Onder regie van een stuurgroep onder provinciaal voorzitterschap zijn partijen aan de slag gegaan om via een tienjarig programma opgaven voor natuur, water, recreatie, economie en leefomgeving uit te voeren. Hiervoor is de komende jaren ruim € 77 miljoen, waarvan € 51 miljoen van de provincie Noord-Holland, beschikbaar.

Het gebiedsakkoord omvat ruim twintig projecten (sommigen met meerdere deelprojecten), zoals het baggeren van de Loosdrechtse Plassen, de aanleg van recreatieve verbindingen, de ontwikkeling van nieuw NNN, het herstel van legakkers, het verbeteren van de waterkwaliteit en het verduurzamen van de watersportsector. Met het overgrote deel van de projecten is inmiddels begonnen en in 2022 is het uitvoeringsprogramma geactualiseerd. Het project 'Baggeren en zwevend slib' is het meest omvangrijke project binnen het Gebiedsakkoord. In 2023 zal verder gewerkt worden aan de NNN-realiseringsplan binnen de Oostelijke Vechtplassen (met name in de deelgebieden Kortenhoef, Ankeveen, Ster van Loosdrecht en Weersloot), zullen Kaderrichtlijn Water-maatregelen worden uitgevoerd en zullen enkele projecten ten behoeve van de watersport worden uitgevoerd.

5.1.4 Gebiedsprogramma Laag Holland uitvoeren

Toelichting

Het landelijk gebied van de regio Laag Holland, het gebied tussen Amsterdam, Zaanstad, Hoorn en Alkmaar, kent veel opgaven voor natuur, landbouw, water, bodem, klimaat, recreatie en landschap. Vanwege de sterke onderlinge verwevenheid van deze opgaven voert de provincie een integraal gebiedsprogramma uit, waarin wordt samengewerkt met gemeenten, het Hoogheemraadschap en natuur- en landbouworganisaties. Gestuurd wordt door de provincie op de realisatie van de harde (wettelijke) opgaven, zoals de realisatie van het NNN, de vermindering van de stikstofdepositie op natuurgebieden, het remmen en stoppen van de bodemdaling en de realisatie van de klimaatopgave. De provincie zet hiervoor eigen middelen in uit de reserve Groen en doet voorts een beroep op gelden van het Rijk voor de stikstof en de klimaat/bodemdalingsopgave, waaronder de Impulsgelden Veenweiden. Voor de realisatie van de wateropgave wordt mede een beroep gedaan op inzet van capaciteit en geldmiddelen van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK). Voor het verwezenlijken van de recreatieve en toeristische opgaven wordt een beroep gedaan op de gemeenten.

De uitvoering vindt plaats in de gebiedsprocessen in de verschillende deelgebieden. In Waterland-Oost wordt in een aantal gebieden de natuuropgave gerealiseerd. In Polder IJdoorn gebeurt dit in combinatie met de wateropgaven uit het Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-Amsterdam. In het deelgebied Peereboom, Opperwoud, de Nes wordt een definitief ontwerp van de NNN-inrichting opgeleverd. In Polder Westzaan wordt de gebiedsvisie uit 2022 verder uitgewerkt tot een concreet gebiedsplan, waarvan de verbrakking een belangrijk onderdeel is. In het Oostzanerveld, het IJperveld, het Wormer- en Jisperveld, de Eilandspolder en Polder

Mijzen wordt de verkenningsfase van het de gebiedsprocessen doorlopen. In deze gebieden worden agrarische en ecologische visies opgesteld en een beheercheck uitgevoerd om de minimaal agrarische beheercapaciteit te bepalen die noodzakelijk is om het landschap te kunnen blijven beheren. Uit deze deelproducten worden gebiedsplannen ontwikkeld, die eind 2023 gereed zijn. De regiegroep Laag Holland, onder voorzitterschap van de provincie, stuurt de uitvoering van het gebiedsprogramma aan. De uitvoering van het NNN, natuurherstelmaatregelen in het kader van de stikstofproblematiek en het vraagstuk van bodemdaling spelen hierbij een belangrijke rol.

In de begroting van de Regionale Veenweidestrategie 1.0 is opgenomen welke projecten binnen Laag Holland worden uitgevoerd. Eén daarvan is een verkennend project of en hoe de bodemdaling in een deel van polder Assendelft kan worden aangepakt. Voorts opent de agrarische natuurvereniging Water, Land en Dijken met subsidie van de provincie een veenweideloket, waarmee boeren worden gestimuleerd tot aanleg van drukdrainage of greppelinfiltratie. Daarnaast speelt in Laag Holland het vraagstuk van de klimaatadaptatie en de behoefte aan meer inzicht in de extra watervraag om het grondwaterpeil in de zomer in de veenweidegebieden op niveau te kunnen houden. Samen met HHNK wordt hieraan gewerkt, onder andere via het project Kennis en Inzicht Water uit het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland. Voorts gaat een aantal deelprojecten uit dit programma de uitvoeringsfase in, zoals in het Ilperveld en Landelijk Noord bij Amsterdam.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel						
Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
5.1.1 Beschermen en ontwikkelen van NNN en Natura-2000 gebieden	28.203	102.565	52.496	44.425	16.530	9.800
5.1.2 Programma Groene uitweg uitvoeren	2.413	9.822	4.463	2.037	345	116
5.1.3 Programma Oostelijke vechtplassen uitvoeren	3.155	5.193	11.766	8.751	6.279	6.270
5.1.4 Gebiedsprogramma Laag Holland uitvoeren	2.296	4.527	4.258	430	429	426
Totaal lasten	36.066	122.107	72.983	55.643	23.583	16.612
Totaal baten	-4.430	-31.344	-9.866	-6.376	-5.408	0
Saldo van baten en lasten	31.636	90.763	63.117	49.267	18.175	18.175
Stortingen						
5.1.1 Resv. Groen	75.880	25.800	23.730	16.730	14.980	15.480
5.1.1 Resv. Kapitaallasten Groen	54	534	1.718	0	0	0
5.1.1 Resv. verleende subsidies OD 511	1.900	0	0	0	0	0
5.1.2 Resv. Groene Uitweg	107	368	107	107	107	107
5.1.3 Resv. Oostelijke Vechtplassen	638	2.058	4.058	4.058	4.058	3.099
5.1.4 Resv. Laag Holland	252	750	0	0	0	0
Ottrekkingen						

5.1.1 Resv. Groen	-33.898	-80.294	-52.512	-44.060	-23.437	-22.191
5.1.1 Resv. Kapitaallasten Groen	-70	-70	-70	-118	-118	-118
5.1.1 Resv. verleende subsidies OD 511	-621	-1.279	0	0	0	0
5.1.2 Resv. Groene Uitweg	-5.632	-10.269	-4.516	-2.046	-354	-127
5.1.3 Resv. Oostelijke Vechtplassen	-1.627	-3.886	-10.255	-7.241	-4.773	-4.773
5.1.4 Resv. Laag Holland	-383	-794	-2.454	0	0	0
Resultaat	68.237	23.681	22.923	16.697	8.638	8.089

5.2 Beheren van de groenstructuur

Onze rol

Zie de toelichting bij [beleidsdoel 5.1](#).

Samenwerkingspartners

Zie de toelichting bij [beleidsdoel 5.1](#).

Prioriteiten

In 2023 werkt de provincie aan de volgende prioriteiten:

- Het bevorderen van goed natuur- en landschapsbeheer en weidevogelbescherming, onder andere door subsidiëring via het Subsidiestelsel Natuur en Landschapsbeheer (SNL) en de uitvoering van het Actieplan weidevogels (5.2.1);
- Uitvoeren van de actiepunten die voortkomen uit de in 2021 vastgestelde Visie Recreatie en Toerisme (5.2.2);
- Een zorgvuldige uitvoering van de bevoegdheden die de Wet natuurbescherming geeft (5.2.3).

Omgevingsfactoren

Zie de toelichting bij [beleidsdoel 5.1](#).

5.2.1 NNN en agrarische natuur beheren

Toelichting

Noord-Holland kent een groot aantal beheerders van natuur- en recreatiegebieden, landschap en cultuurhistorisch erfgoed: terreinbeherende organisaties, particuliere eigenaren, agrarische ondernemers, recreatieschappen, waterschappen en gemeenten. Zij zorgen voor professioneel, samenhangend beheer, in samenwerking met elkaar en met andere partners. Dit beheer kan vele vormen aannemen. Afhankelijk van de natuurdoelen en maatschappelijke wensen kan het variëren van zeer extensief, gericht op natuurlijke dynamiek, tot zeer intensief, met maatregelen zoals begrazing, beweiding, plaggen, kappen, hooien, maaien en bejaging. Ook indirect beheer, gericht op het tegengaan van ongewenste externe invloeden zoals water- of bodemverontreiniging, is van groot belang.

De provincies zijn verantwoordelijk voor de sturing op, en medefinanciering van, adequaat natuur- en landschapsbeheer. In beginsel streeft de provincie naar het bevorderen van natuurlijke dynamiek. Hierop wordt een uitzondering gemaakt als openbare veiligheid, zwaarwegende redenen van economisch belang, kwetsbare soortenpopulaties of cultuurhistorische waarden een intensiever beheer vragen. De provinciale doelen voor het natuur- en landschapsbeheer worden vastgelegd in het Natuurbeheerplan. Daarnaast stelt de provincie via het [Subsidiestelsel Natuur en Landschap \(SNL\)](#) subsidie beschikbaar aan terreinbeherende organisaties (bijvoorbeeld Staatsbosbeheer en Landschap Noord-Holland), particuliere grondeigenaren en agrarische ondernemers, verenigd in vier Noord-Hollandse collectieven. Om de kwaliteit van het natuurbeheer en de uitwisseling van kennis en ervaringen te bevorderen staat de provincie in nauw contact met alle beheerders. In de begroting is rekening gehouden met een toename van het te beheren areaal vanwege de groei van het Natuurnetwerk Nederland. Het agrarisch natuurbeheer wordt deels gefinancierd door de EU. Vanaf 2023 start het GLB-NSP: het nieuwe

Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Voor het agrarisch natuurbeheer betekent dit dat provincie Noord-Holland inzet op uitbreiding van het agrarisch natuurbeheer op de thema's akkervogels, water en klimaat. Daarnaast werken we aan de uitvoering van het Actieplan Weidevogels en het Aanvalsplan Grutto, dat een breed pakket aan acties bevat om de weidevogel populatie stabiel te houden.

5.2.2 Recreatiegebieden en recreatieve routes beheren

Toelichting

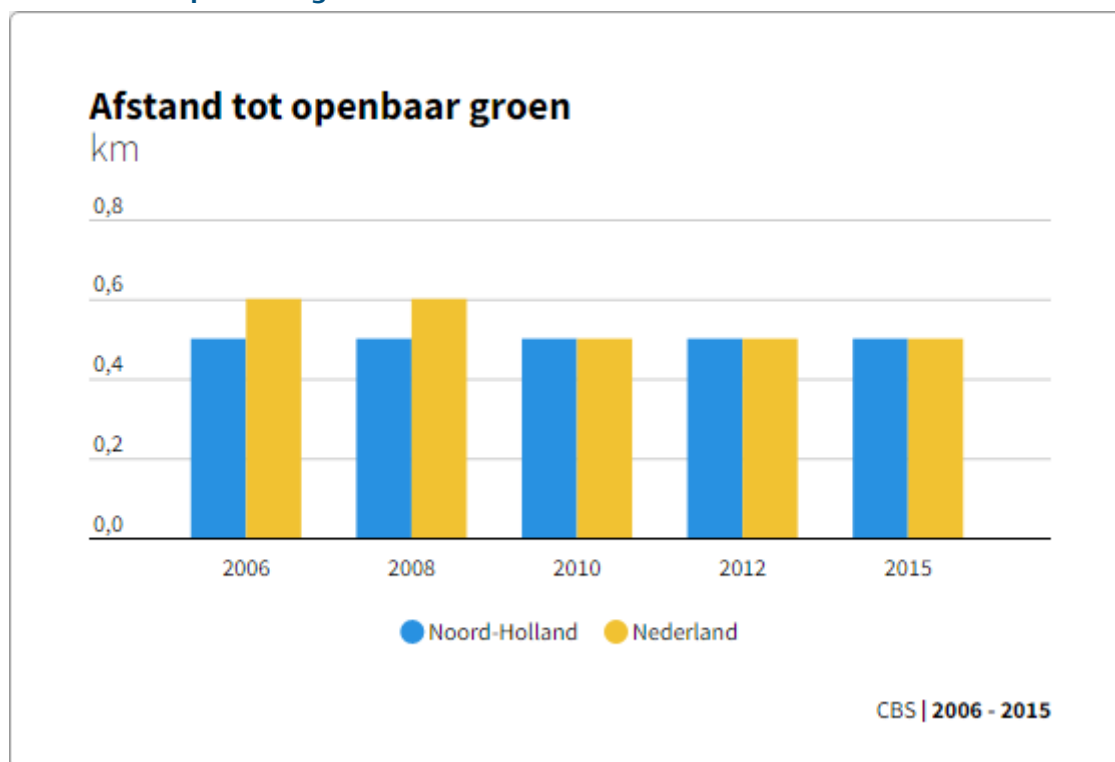
De mogelijkheid om vrije tijd in een groene omgeving te kunnen doorbrengen is belangrijk voor het welzijn van mensen. Naast recreanten maken ook toeristen veel gebruik van de recreatieve voorzieningen in Noord-Holland. De druk op de schaarse ruimte is dan ook groot. Op basis van de in 2021 vastgestelde [Visie Recreatie en Toerisme](#) werken we aan de strategie van bestemmingsmanagement. De provincie zet onder andere in op betere verbinding tussen recreatiegebieden, het creëren van aantrekkelijke startpunten, bezoekersinformatie over gebieden en we investeren in goede (drukke)monitoring.

Wandelen en fietsen blijven goede manieren om de natuur en het landschap te beleven. De provincie levert een jaarlijkse bijdrage aan de organisaties [Wandelnet](#) en [Fietsplatform](#) en verstrekt subsidie voor het beheer van het [Noord-Hollandpad](#) en voor de uitbreiding van het [Wandelnetwerk Noord-Holland](#). De komende jaren verwachten wij tot een afronding van het netwerk te komen.

Een groot deel van de meer omvangrijke Noord-Hollandse recreatiegebieden is in beheer bij de recreatieschappen. De provincie participeert in de meeste van deze samenwerkingsverbanden, samen met gemeenten. Dit zullen wij blijven doen. In 2021 zijn de dienstverleningsovereenkomsten voor het beheer in de recreatieschappen die door [Recreatie Noord-Holland N.V.](#) worden uitgevoerd met twee jaar verlengd. Op 1 januari 2022 is het bestuursbureau van de recreatieschappen gestart. Hiermee geven we invulling aan de uitspraak in het coalitieakkoord dat een scheiding tussen de beleids- en beheertaken wenselijk is.

Koppeling met brede basismonitor

Afstand tot openbaar groen

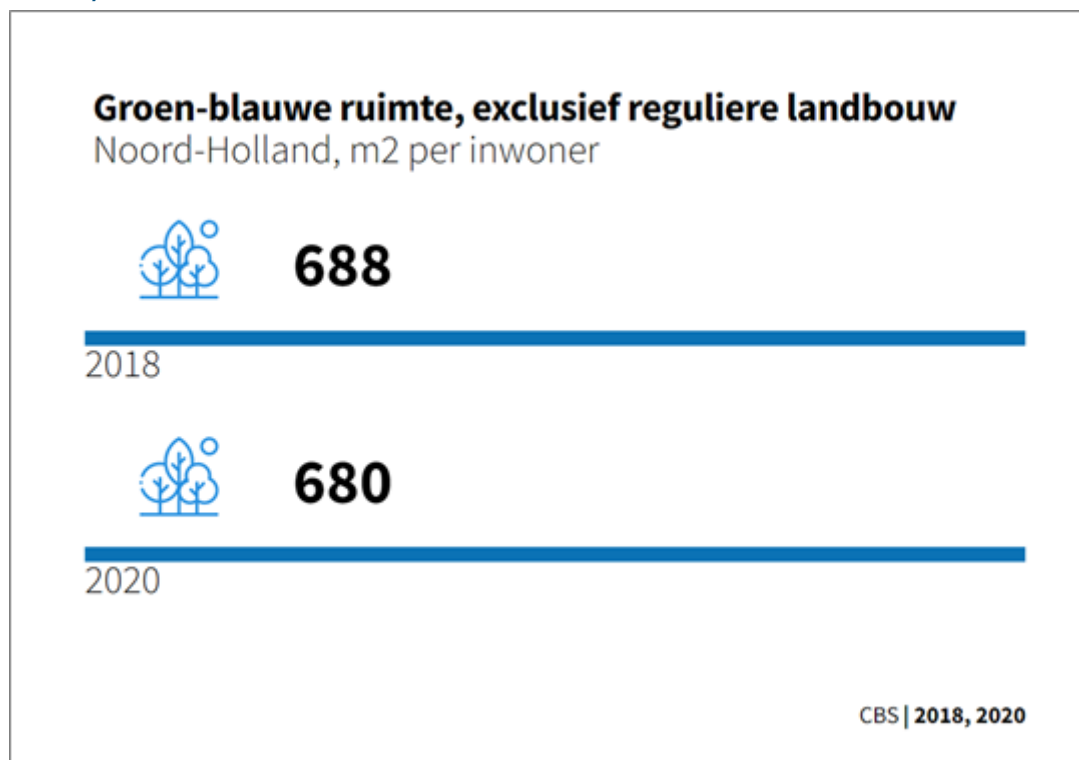

De gemiddelde afstand tot het dichtstbijzijnde openbaar groen is in Noord-Holland 0,5 kilometer. Dit is vergelijkbaar met de gemiddelde afstand in Nederland. In Utrecht en Flevoland is deze afstand kleiner; in Zeeland en Friesland is deze afstand gemiddeld groter. De gebruikte statistiek is helaas niet actueel, deze indicator heeft een lange verwerkingstijd bij het CBS vanwege de complexiteit. Volgend jaar wordt deze indicator geactualiseerd.

Technische toelichting

De gemiddelde afstand van alle inwoners in een gebied tot het dichtstbijzijnde openbaar groen, berekend over de weg. Openbaar groen is terrein in gebruik als park of plantsoen, voor dagrecreatie, natuur of als bos. Het terrein kan zowel privaat als publiek toegankelijk zijn. Het terrein heeft een omvang van minimaal één hectare.

Groen/blauwe ruimte

In vergelijking met andere provincies is het areaal groen/blauwe ruimte per inwoner in Noord-Holland kleiner dan gemiddeld. In 2020 bedraagt de groen/blauwe ruimte 680 m2 per inwoner. Er is sprake van een lichte daling van groene/blauwe ruimte per inwoner sinds 2013 over de hele provincie. Uit recent onderzoek van de provincie blijkt dat de komende jaren de vraag naar groene recreatieruimte steeds groter zal worden. Oorzaak is de toename in het aantal inwoners, de groei in het aantal toeristen als ook de toenemende behoefte aan buitenrecreatie. Noord-Holland is een dichtbevolkte provincie en heeft na Zuid-Holland het meeste inwoners. Bij dit onderwerp is niet zozeer de vergelijking met Nederland belangrijk, maar vooral de ontwikkeling in de tijd: hoe verhoudt de ontwikkeling van groen/blauwe ruimte zich tot de ontwikkeling van het aantal inwoners?

Technische toelichting

Dit areaal per inwoner omvat groene en/of natuurlijke gebieden in zowel stad als platteland, exclusief de reguliere landbouw inclusief water met uitzondering van de Noordzee. Hieronder vallen o.a. stedelijk groen, kleine en grote wateren, landelijk groen zoals bermen, heggen en bomenrijen, bossen en natuurgebieden en gebieden onder agrarisch natuurbeheer. Reguliere landbouw is landbouw zonder natuurbeheer.

5.2.3 Uitvoering geven aan de Wet natuurbescherming

Toelichting

De [Wet natuurbescherming](#) geeft de provincie Noord-Holland een aantal taken en bevoegdheden die hierna worden toegelicht.

Natura 2000-gebieden

In Noord-Holland liggen negentien Natura 2000-gebieden. De provincie is voor veertien hiervan de voortouwnemer en dus verantwoordelijk voor de Natura 2000-beheerplannen. Inmiddels is voor elk van deze gebieden een beheerplan vastgesteld en zullen sommige beheerplannen worden geactualiseerd als hun looptijd (na zes jaar) eindigt. In die gevallen wordt het beheerplan altijd geëvalueerd. Initiatieven in of nabij Natura 2000-gebieden die negatieve gevolgen kunnen hebben op de natuurdoelen van deze gebieden (bijvoorbeeld vanwege de neerslag van stikstof, licht- of geluidhinder of bouwwerkzaamheden), zijn alleen toegestaan als hiervoor door de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord, namens de provincie, een vergunning is verleend. In 2023 werken we aan de beheerplannen in Laag Holland en de Schoorlse duinen. De Natura 2000-gebieden in de overige duingebieden zullen in 2023 geëvalueerd worden.

Faunabeheer

De Wet natuurbescherming verbiedt het doden of verstoren van beschermde dieren. Tegelijkertijd kunnen beschermde dieren soms problemen veroorzaken. De provincie kan dan een vrijstelling of ontheffing verlenen op dit verbod. Hierbij zoekt de provincie steeds een balans tussen de instandhouding van een populatie en bescherming van de intrinsieke waarde van dieren enerzijds, en maatschappelijke belangen zoals volksgezondheid, openbare veiligheid en het tegengaan van belangrijke schade aan gewassen of flora en fauna, anderzijds. Deze ontheffingsverlening gebeurt door de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord, die zich hierbij baseert op verordeningen en beleidsregels die door de provincie zijn vastgesteld. Het faunabeheer zelf wordt uitgevoerd door de partijen die zijn verenigd in de [Faunabeheereenheid Noord-Holland](#). Voor de meeste soorten gebeurt het faunabeheer op basis van een faunabeheerplan dat de Faunabeheereenheid maakt en dat door Gedeputeerde Staten wordt beoordeeld. Specifiek voor ganzen, die veel schade aan agrarische gewassen veroorzaken, biedt de provincie ruime mogelijkheden om zowel preventieve maatregelen te nemen (zoals nestbehandeling), als om schade te bestrijden door verjaging met ondersteunend afschot. Daarnaast zetten we in op gecoördineerd populatiebeheer, gericht om de populatie overzomerende ganzen omlaag te brengen.

Soortenbescherming en bestrijding van invasieve exoten

De provincie is verantwoordelijk voor de zogenoemde ‘passieve’ en ‘actieve’ soortenbescherming. Passieve soortenbescherming betekent dat bijvoorbeeld een ontheffing nodig is voor het verstoren van vleermuizen bij het renoveren van een gebouw. De provincie werkt in 2023 verder aan de uitvoering van verschillende proefprojecten waarin met gemeenten gezamenlijk een aanpak voor gebiedsgerichte ontheffingen, op basis van soortmanagementplannen wordt uitgewerkt. Hiermee beogen we de administratieve lasten van bijvoorbeeld grootschalige renovaties in het kader van de energietransitie te verminderen. Actieve soortenbescherming is het nemen van maatregelen voor het behoud en herstel van beschermde soorten, zoals de ‘rode-lijstsoorten’ en hun leefgebied. Dit doet de provincie bij onze werkzaamheden in het NNN, Natura 2000-gebieden en het (agrarisch) natuurbeheer. Ook daarbuiten ontwikkelt de provincie, in lijn met het Masterplan biodiversiteit, projecten voor soorten waarvoor Noord-Holland een bijzondere verantwoordelijkheid heeft, zoals tengere distel, kwabaal, locomotiefje, graslandvlinders en de otter.

Sinds augustus 2016 geldt een Europees verbod op bezit, handel, kweek, transport en import van een aantal uitheemse planten en dieren: zogenoemde invasieve exoten. Deze soorten vormen een bedreiging voor andere dieren en plantensoorten en kunnen daardoor schadelijk zijn voor de biodiversiteit. De provincie ondersteunt de bestrijding van invasieve exoten, zoals de

waterplanten watercrassula en cabomba en de vogels rosse stekelstaart en nijlgans. In 2023 bouwen we voort aan de regiegroep invasieve exoten ten behoeve van kennisuitwisseling, en -ontwikkeling en de coördinatie van de aanpak door alle betrokken partijen in de provincie.

Dierenwelzijn

De provincie werkt op verschillende manieren aan het bevorderen van dierenwelzijn. In algemene zin kent de Wet natuurbescherming een zorgplicht voor dieren. Dit houdt in dat een ieder verplicht is de nodige zorg te verlenen als een dier hulpbehoevend is. Daarnaast hebben we opvangcentra voor wilde dieren ondersteund met het opstellen van werkprotocollen die zij nodig hebben om aan de regelgeving van het ministerie van LNV te voldoen. De bescherming van het welzijn van gehouden dieren zoals in de veeteelt, is vastgelegd in de Wet dieren, die wordt uitgevoerd door het Rijk, en de rijksuitvoeringsdiensten zoals NVWA en RVO. In onze eigen [Voedselvisie 2020-2030](#) staan de kansen en uitdagingen om een duurzaam voedselsysteem te bewerkstelligen. Onderdeel hiervan is ook het bevorderen van dierenwelzijn (bijv. zo natuurlijk mogelijk houden van dieren via regeneratieve landbouw). Wanneer het aantasten van dierenwelzijn desondanks onvermijdelijk is – bijvoorbeeld bij de bestrijding van gewasschade door ganzen – verplichten wij in onze ontheffingen het gebruik van de laatste wetenschappelijke inzichten over methoden die het dierenwelzijn zo min mogelijk aantasten.

5.2.4 Tegemoetkoming faunaschade uitkeren

Toelichting

In de Wet natuurbescherming staat dat de verantwoordelijkheid voor het tegengaan van faunaschade bij de grondgebruiker ligt. Hij/zij moet alles in het werk stellen om faunaschade te voorkomen of te beperken. Als de overheid de grondgebruiker echter beperkt in het adequaat voorkomen van faunaschade, bijvoorbeeld omdat bepaalde diersoorten een beschermde status hebben, dan bepaalt de wet dat daar een redelijke tegemoetkoming tegenover moet staan. Er is dus een verband tussen de door de overheid toegestane maatregelen om faunaschade te voorkomen en de faunaschade die de overheid vergoedt. De enige uitzondering die de provincie momenteel op dit principe hanteert is de schade veroorzaakt door de brandgans, kolgans en grauwe gans, waarvoor ook in gebieden waar geen belemmeringen zijn voor de bescherming van agrarische gewassen, momenteel een tegemoetkoming in de schade van 80% beschikbaar wordt gesteld (20% eigen risico). We gaan voor de komende jaren vooralsnog uit van € 10 miljoen aan tegemoetkomingen in faunaschade. Dit bedrag is hoger dan voorheen geraamd. Dit wordt met name veroorzaakt door stijging van de droge stofprijzen, kort gezegd de prijs voor vervangend ruwvoer dat grondgebruikers moeten inkopen ter compensatie van grasland dat door schade verloren is gegaan. Zo steeg bijvoorbeeld de droge stofprijs voor voorjaarsgras in 2022 met 7% t.o.v. 2021. Omdat de tegemoetkomingen faunaschade in Noord-Holland grotendeels betrekking hebben op schade aan grasland (in 2021 betrof 88% van het getaxeerde schadebedrag in Noord-Holland schade aan grasland) hebben dergelijks stijgingen grote invloed op de door provincie Noord-Holland uit te keren tegemoetkomingen faunaschade.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel						
Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
5.2.1 NNN en agrarische natuur beheren	33.290	21.390	21.422	21.391	21.481	21.478
5.2.2 Recreatiegebieden en recreatieve routes beheren	7.079	8.799	8.538	8.348	8.349	8.099
5.2.3 Uitvoering geven aan de Wet natuurbescherming	3.250	4.298	4.258	3.910	3.909	3.007
5.2.4 Tegemoetkoming faunaschade uitkeren	11.657	10.803	10.803	10.780	10.779	10.777
Totaal lasten	55.276	45.290	45.021	44.429	44.518	43.361
Totaal baten	-924	-735	-885	-885	-985	-985
Saldo van baten en lasten	54.352	44.555	44.136	43.544	43.533	43.533
Stortingen						
5.2.1 Resv. Uittreding Goois Natuurreservaat	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
5.2.1 Resv. Uittreding Goois Natuurreservaat	-6.501	0	0	0	0	0
Resultaat	47.851	44.555	44.136	43.544	43.533	42.376

5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen

Onze rol

Zie de toelichting bij [beleidsdoel 5.1](#).

Samenwerkingspartners

Zie de toelichting bij [beleidsdoel 5.1](#).

Prioriteiten

In 2023 werken wij aan de volgende prioriteiten:

- Uitbreiden van het Groen Kapitaal-netwerk; voortzetten van de ondersteuning van initiatiefnemers en groene vrijwilligers via het programma Betrekken bij Groen; stabiliseren van het aantal groene vrijwilligers (5.3.1);
- Het voortzetten van de regionale samenwerking in het Groene Hart en de Nationale Parken, waarmee we samenwerken bij de uitvoering van het Rijksprogramma ‘Nationale Parken nieuwe stijl’ (5.3.2);
- Het uitvoeren van het Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021-2026 en zorgdragen voor goede aanwending van de middelen in het Waddenfonds, in lijn met het Investeringskader Waddengebied (5.3.3).

Omgevingsfactoren

Zie de toelichting bij [beleidsdoel 5.1](#).

5.3.1 Aanpak Groen Kapitaal uitvoeren

Toelichting

Aanpak Groen Kapitaal

Aanpak Groen Kapitaal

Via de Aanpak Groen Kapitaal wil de provincie Noord-Holland laten zien dat combinaties van natuur met wonen, werken en landbouw de normaalste zaak van de wereld zijn. Dat is ook nodig: natuur is immers overal en kan ook overal nog een zetje gebruiken. De stip aan de horizon van een natuurinclusieve samenleving wordt steeds breder gedeeld en goede voorbeelden vinden navolging. Hierbij maakt de provincie dankbaar gebruik van alle energie en initiatieven van bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere overheden. De provincie helpt hen verder door hen een podium te bieden op kenniscafés of het [Groen Kapitaal online netwerkplatform](#), door waardering te uiten, via blogs kennis en inspiratie te delen en steun te bieden. In 2023 blijft de provincie het netwerk van initiatiefnemers offline en online actief ontwikkelen, want een groot en sterk netwerk leidt tot nieuwe ideeën en snellere verspreiding, verbreding en verdieping van bestaande initiatieven. Ook gaat de provincie door met het stimuleren van het vergroenen van bebouwd gebied, natuurinclusief bouwen, de aanpak van klimaatadaptatie door het ondersteunen van projecten van Stichting Steenbreek/de Groene Stad Challenge, de Natuur- en Milieufederatie, gemeenten en waterschappen.

Groene vrijwilligers

Groene vrijwilligers staan ook bekend als ‘tellers’, ‘vertellers’ en ‘herstellers’. Zij leveren een

enorme bijdrage aan het beheer van, de kennis over en betrokkenheid bij natuur en landschap. Het programma '[Betrekken bij Groen](#)', één van de meest omvangrijke ondersteuningsprogramma voor groene vrijwilligers in Nederland, blijft succesvol. Dit programma wordt uitgevoerd door de Noord-Hollandse natuurorganisaties. Zij leveren educatiemateriaal, gereedschap en stellen hun organisatie beschikbaar aan groene vrijwilligers. Ook organiseren zij jaarlijks het Noord-Hollandse deel van de Natuurwerkdag en de Dialoogdag, waar vrijwilligers met elkaar en met de provincie in gesprek gaan. Via het programma Betrekken bij Groen levert de provincie in 2023 middelen waarmee de terreinbeheerders en het IVN het aantal vrijwilligers stabiel te houden. Ook zal in 2023 opnieuw het 'Betrekken-bij-Groen-fonds' worden ingezet om kleinschalige initiatieven te ondersteunen; dat voorziet in een grote behoefte. [MeerBomenNu](#) kan via subsidie (via Masterplan Biodiversiteit) hun laagdrempelige aanpak voortzetten om meer bomen te planten door zaailingen of restpartijen met inzet van vrijwilligers een nieuw leven te geven op een andere locatie.

5.3.2 Bijdragen aan regionale samenwerking t.a.v. groen

Toelichting

De [Metropoolregio Amsterdam \(MRA\)](#) is een dynamisch gebied en heeft door de verdere verstedelijking met grote opgaven te maken, zoals met woningbouw, bereikbaarheid, werkgelegenheid en energietransitie. Tegelijkertijd is de MRA een 'groene metropool', die nationaal en internationaal gewaardeerd wordt als vestigingslocatie, onder andere omdat groene gebieden bijna overal om de hoek liggen – in tegenstelling tot in concurrerende metropolen als Londen en Parijs. Om dat zo te houden en verder te versterken is in de MRA Agenda 2020–2024 afgesproken om te blijven samenwerken aan de versterking van de landschappelijke kwaliteit, de biodiversiteit, de klimaatbestendigheid en het vergroten van recreatiemogelijkheden. Dit is op een goede manier verwoord in de [Verstedelijkingsstrategie](#). In 2023 zorgt de provincie ervoor dat het landschap bij alle relevante ruimtelijke ontwikkelingen op de agenda blijft staan, zoals bij de verdere uitwerking van de Verstedelijkingsstrategie MRA.

Groene Hart

Midden in de Randstad, omringd door grote steden, ligt het Groene Hart. De rust en ruimte van het Groene Hart zijn belangrijk voor de leefbaarheid en het vestigingsklimaat van de Randstad. Het Noord-Hollandse deel van het Groene Hart beslaat alle veenweidegebieden ten zuiden van het Noordzeekanaal. Het [Bestuurlijk platform Groene Hart](#), waarin de provincie Noord-Holland participeert, zorgt voor een samenhangende ontwikkeling van het gebied. De volgende prioriteiten staan centraal: het remmen van bodemdaling en CO₂-uitstoot, een toekomstbestendige agrarische sector, bescherming van het landschap en zorgvuldig waterbeheer.

Nationale Parken

De Nationale Parken [Duinen van Texel](#) en [Zuid-Kennemerland](#) vormen een visitekaartje van de Noord-Hollandse natuurgebieden en richten zich op natuurbescherming, recreatie, educatie, promotie en onderzoek. De provincie beschouwt de Nationale Parken als een waardevol instrument om bewoners en bezoekers van Noord-Holland te betrekken bij hun groene leefomgeving. Beide Parken worden hoog gewaardeerd door de omwonenden en bezoekers, die ze opzoeken om er even tussenuit te gaan, voor hun lichaamsbeweging, voor de natuur en cultuurhistorie. Beide Parken zijn aangesloten op het rijksprogramma 'Nationale Parken Nieuwe

Stijl', waarmee subsidie beschikbaar is gekomen voor diverse projecten. De provincie levert cofinanciering door ambtelijke inzet.

5.3.3 Balans ecologie en economie Waddengebied nastreven

Toelichting

De [Waddenzee](#) is het grootste Nederlandse Natura 2000-gebied. Dat vraagt om bescherming en ontwikkeling van de aanwezige natuurwaarden. Tegelijkertijd is het belangrijk dat het Waddengebied vitaal blijft, met voldoende economische kansen voor de mensen die er wonen, werken en ontspannen. De provincie streeft daarom naar een goede balans tussen ecologische en duurzame economische ontwikkelingen in het Waddengebied. Samen met vele andere partners in het Waddengebied zoals het Rijk, de Waddenprovincies Fryslân en Groningen, de waterschappen, gemeenten, de Beheerautoriteit Waddenzee en het Omgevingsberaad (waarin belangenorganisaties zoals de Coalitie Wadden Natuurlijk, de recreatieondernemers, de Waddenzeehavens en LTO-Noord zijn vertegenwoordigd), werken we aan de uitvoering van de [Agenda voor het Waddengebied 2050](#).

Daarnaast is onze provincie, samen met de provincies Fryslân en Groningen, verantwoordelijk voor het [Waddenfonds](#). Het Waddenfonds, dat een looptijd heeft tot 2027, verleent subsidies aan projecten die bijdragen aan de doelen van het fonds, namelijk natuurontwikkeling en duurzame economische ontwikkeling. Om de aanwending van de Waddenfondsmiddelen zo gericht mogelijk te laten gebeuren hebben de Provinciale Staten van Groningen, Fryslân en Noord-Holland eind 2016 het Investeringskader Waddengebied vastgesteld. Hierin staan zes grote opgaven voor het Waddengebied: natuurontwikkeling in de Waddenzee, havenontwikkeling en natuurverbetering, versterken en vermarkten van de Waddenzee als werelderfgoed, vitale kust en Afsluitdijk en Eems-Dollardgebied in balans en eilanden op eigen kracht. De provincie stelt cofinanciering beschikbaar via de Reserve Cofinanciering Waddenzee.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel

Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
5.3.1 Aanpak Groen Kapitaal uitvoeren	1.089	1.305	1.319	1.196	1.195	1.193
5.3.2 Bijdragen aan regionale samenwerking t.a.v. groen	2.485	10.870	13.235	2.781	1.079	868
5.3.3 Balans ecologie en economie Waddengebied nastreven	1.529	30.551	15.552	11.287	11.432	11.430
Totaal lasten	5.103	42.726	30.106	15.264	13.706	13.491
Totaal baten	-613	-6.029	-9.491	-1.910	-209	0
Saldo van baten en lasten	4.489	36.697	20.615	13.354	13.497	13.497
Stortingen						
5.3.2 Resv. Landschap	2.500	3.500	4.000	4.000	0	0
5.3.3 Resv. Cofinanciering Waddenzee	3.120	5.000	2.000	854	1.000	1.000
Onttrekkingen						
5.3.2 Resv. Landschap	-1.617	-4.683	-4.000	0	0	0
5.3.3 Resv. Cofinanciering Waddenzee	-575	-10.112	-5.094	-854	-1.000	-1.000
Resultaat	7.918	30.402	17.521	17.354	13.497	13.491

Programma 6 Economie, cultuur en welzijn

Doelenboom

6. Economie, cultuur en welzijn

6.1 Bevorderen van welvaart en welzijn door duurzame, vernieuwende en ondernemende economie

6.1.1 Ruimtelijke vestigingsklimaat bevorderen

6.1.2 Een innovatief klimaat bevorderen

6.1.3 Een veerkrachtige en duurzame arbeidsmarkt bevorderen

6.1.4 Een duurzame agrosector behouden en versterken

6.1.5 Europese landbouwprojecten cofinancieren

6.2 Toegankelijk en bereikbaar houden van culturele infrastructuur

6.2.1 Bovenlokale culturele samenwerking ondersteunen

6.3 Behouden van kwaliteit van cultuurlandschap

6.3.1 Cultuurhistorische waarden landschap versterken

6.3.2 Kennis cultuurhistorische structuren vergroten

6.3.3 Investeren in behoud van archeologisch erfgoed

6.4 Behouden en ontwikkelen erfgoed

6.4.1 Investeren in behoud en herbestemming monumenten

6.4.2 UNESCO stelling van Amsterdam behouden en herbestemmen

6.5 Uitvoeren welzijnstaken

6.5.1 Verbeteren van sportvoorzieningen en van de leefbaarheid in kleine kernen

Maatschappelijk doel

De provincie blijft zich inzetten voor het bevorderen van brede welvaart en welzijn. In dit hoofdstuk komt dat tot uiting door inzet op transitie- en herstelopgaven in het economisch en cultureel domein. De opgaven zijn ingegeven door klimaatverandering, internationale spanningen en herstel na de coronapandemie. Nadrukkelijk wordt gekozen voor beide termen, omdat het ene versterken zonder het andere niet toekomstvast is. De provincie blijft aandacht geven aan goede, duurzame (fysieke) vestigingsvoorwaarden voor economische activiteiten. Om de ontwikkeling van een duurzame en hernieuwbare economie mogelijk te maken richt de provincie haar beleid daar ook zo specifiek mogelijk op in. Er is aandacht voor de productie en herkomst en hergebruik van producten en de bijbehorende effecten op leefomgeving en welzijn. Stimuleren van vermindering van energiegebruik in bijvoorbeeld de glastuinbouw en mogelijk maken van innovaties zijn voor de provincie onderdelen in het bevorderen van welvaart en welzijn. De noodzakelijke transitie naar een duurzame economie is een belangrijke drijfveer voor innovatie. Schaarste van ruimte en werknemers leidt onvermijdelijk tot nieuwe samenwerkingsvormen en oplossingen. Dat is essentieel, ook om een duurzame economie te realiseren. Om deze kansen te kunnen benutten is een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt een belangrijke

randvoorwaarde. Hierdoor blijft er voldoende gekwalificeerd personeel beschikbaar en blijft de arbeidsparticipatie op peil. De provincie legt hierbij nadrukkelijk de verbinding met de technische beroepen die heel belangrijk zijn voor het realiseren van de energietransitie.

Verdergaande digitalisering van de maatschappij (zoals online boodschappen bestellen, online mediadiensten en studie en thuiswerken) heeft ook effect op de economie en de ruimte. De provincie zet zich daarbij via regelgeving, stimuleringsmaatregelen en kennisoverdracht in voor het meesturen van deze ontwikkelingen. De provincie heeft hierin geen monopoliepositie.

In het culturele domein ziet de provincie de grote waarde van de diverse, zichtbare en onzichtbare cultuurhistorie. Deze wil zij steunen en duurzaam maken ook voor gebruik door toekomstige generaties van bewoners en bezoekers. Vanuit het vernieuwde beleidskader is daarom aandacht voor de transformaties die op het cultuurlandschap afkomen en hoe daarbij rekening wordt gehouden met cultuurhistorische waarden. De provincie zet zich in om archeologische geschiedenis toegankelijk te maken. Monumenten als kerken, stolpboerderijen, Stelling van Amsterdam vertellen het zichtbare verhaal en zijn ook vaak markeringen in het landschap.

Noord-Holland heeft een hoogstaande en veelzijdige culturele infrastructuur, in de vorm van podia, musea, beeldende kunstinstellingen, bibliotheken, et cetera. Het is belangrijk dat dit aanbod voor alle inwoners en bezoekers goed toegankelijk is en daarom stimuleert de provincie gemeenten en instellingen om zoveel mogelijk regionaal af te stemmen.

Leefbaarheid is een breed thema dat door de provincie vanuit welzijn specifiek wordt ingevuld door oog te hebben voor de dorpshuizen en de rol van sport in een gezonde leefstijl en vrijetijdsbesteding. De provincie vindt het daarnaast belangrijk om discriminatie in de sport tegen te gaan.

Naast het economisch beleid zoals vastgelegd in het Strategisch Beleidskader Economie zet de provincie sinds 2021 extra in op economisch herstel en duurzaamheid. De inspanningen van de provincie op dit terrein zijn opgenomen in het hiervoor ingestelde begrotingsprogramma Economisch Herstel en Duurzaamheid.

Wettelijk beleidskader

- [Erfgoedwet](#)
- [Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken](#)
- [Wet algemene bepalingen omgevingsrecht](#)
- [Besluit algemene regels ruimtelijke ordening \(Barro\)](#)
- [Omgevingswet 2023](#)
- [Wet op de archeologische monumentenzorg](#)
- [Wet op de ruimtelijke ordening](#)
- [Wet op het specifiek cultuurbeleid](#)
- [Beleidsbrief "Erfgoed telt"](#)
- [Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen](#)

Provinciaal beleidskader

- [Beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022](#)
- [Omgevingsverordening NH 2022](#)
- [Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam-Nieuwe Hollandse Waterlinie 2017-2020](#)
- [Leidraad Landschap en Cultuurhistorie 2018](#)

- [Regioprofiel MRA 2019-2024 "Meer dan de delen, Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed"](#)
- [Voedselvisie](#)
- [Datacenterstrategie](#)
- [Uitvoeringsagenda Economie 2021-2023](#)
- [Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt en Onderwijs 2021-2023](#)

Budgettabel 2023 (x € 1.000)

Beleidsdoel	Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
6.1 Bevorderen van welvaart en welzijn door duurzame, vernieuwende en ondernemende economie	22.631	0	22.631	8.861	8.672	22.442
6.2 Toegankelijk en bereikbaar houden van culturele infrastructuur	4.801	0	4.801	0	0	4.801
6.3 Behouden van kwaliteit van cultuurlandschap	3.540	0	3.540	0	0	3.540
6.4 Behouden en ontwikkelen erfgoed	8.609	0	8.609	7.497	6.406	7.518
6.5 Uitvoeren welzijnstaken	498	0	498	0	0	498
Totaal	40.079	0	40.079	16.358	15.078	38.799

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
6	6.1.1	Stichting Administratiekantoor aandelen Zeehaven IJmuiden N.V.	Ontwikkeling haven en economie.
6	6.1.1	Stichting Voorbereiding Pallas-reactor	Vorbereiding bouw hoge-flux reactor.
6	6.4.2	Gemeenschappelijke Regeling Siteholderschap Werelderfgoed Hollandse Waterlinies	Behoud en uitdragen van de universele waarde van het UNESCO werelderfgoed van de Hollandse Waterlinies
6	6.1.1	Schiphol Area Development Company N.V. (SADC)	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden. Marketing en acquisitie.
6	6.1.1	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied N.V. in liquidatie (RON)	Ontwikkeling Noordzeekanaalgebied
6	6.1.1	Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN)	Ontwikkeling Economie
6	6.1.1	PolanenPark B.V.	Ontwikkeling bedrijventerrein
6	6.1.1	PolanenPark C.V.	Ontwikkeling bedrijventerrein
6	6.1.1	Zeehaven IJmuiden N.V.	Ontwikkeling haven en economie
6	6.1.2	Life Sciences Fund Amsterdam B.V.	Ontwikkeling economie
6	6.1.2	Participatiefonds Duurzame Economie Provincie Noord-Holland B.V.	Stimuleren duurzame economie
6	6.1.2	Innovatiefonds Noord-Holland B.V.	Het beschikbaar stellen van financiering aan kleine en middelgrote ondernemingen teneinde (innovatieve) projecten te stimuleren binnen de provincie.
6	6.1.2	InWest Regio B.V. (ROM)	De vennootschap heeft als doel om binnen het werkgebied bij te dragen aan het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van de regio Noord-Holland en Nederland en aan het realiseren van de transitieopgaven op energie en circulariteit door onder andere het beschikbaar stellen van financiering, adviseren en begeleiden van ondernemingen, stimuleren en faciliteren van innovatie, etc.

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

6.1 Bevorderen van welvaart en welzijn door duurzame, vernieuwende en ondernemende economie

Onze rol

In het Strategisch Beleidskader Economie kiest de provincie ervoor om zoveel mogelijk uit te gaan van onze verbindende rol als middenbestuur en vanuit die rol te werken aan de optimale condities waarbinnen de economie zich duurzaam kan ontplooiën. Dit sluit ook het beste aan bij hoe het IPO de rol van provincies ziet voor de regionale economie (Kompas 2020) en onze rol voor andere kerntaken (zoals voor ruimtelijke ordening, bereikbaarheid, natuur, water en milieu). De verbindende rol zetten wij vaak in omdat de mogelijkheden van de afzonderlijke partijen (ook die van de provincie) niet breed genoeg zijn om verandering te realiseren (denk hierbij aan de Voedselvisie, innovatie in het MKB en Arbeidsmarkt en Onderwijs). Daarnaast benutten we ook financiële stimulering (subsidies en investeringen) en regelgeving om bij te dragen aan een duurzame en innovatieve economie.

Samenwerkingspartners

De provincie werkt met vele partners in het economische domein. Dit zijn onder meer gemeenten, bedrijven, kennisinstellingen, deelnemingen/fondsen, onderwijsinstellingen, samenwerkingsverbanden, provincies en het Rijk.

Prioriteiten

- Extra aandacht voor de bijdrage van werklocaties en MKB-instrumenten aan opgaven als energietransitie en biodiversiteit.

Omgevingsfactoren:

- Het zijn onzekere economische tijden: de effecten van de coronamaatregelen in 2020-2022 ijlen na, de oorlog in Oekraïne leidt tot sancties, onzekerheid over levering van brandstof en voedsel en dwingt de energietransitie in een versnelling. De stijgende kosten, logistieke uitdagingen en ontstane krapte op de arbeidsmarkt zorgen voor problemen in Noord-Holland voor ondernemers en inwoners. De sectorstructuur maakt dat dit soort problemen zwaarder in Noord-Holland doorwegen.
- Ook heeft Noord-Holland een hoger aandeel in de flexibele schil van de arbeidsmarkt: zelfstandigen, zzp'ers, eenmanszaken en freelancers.

6.1.1 Ruimtelijke vestigingsklimaat bevorderen

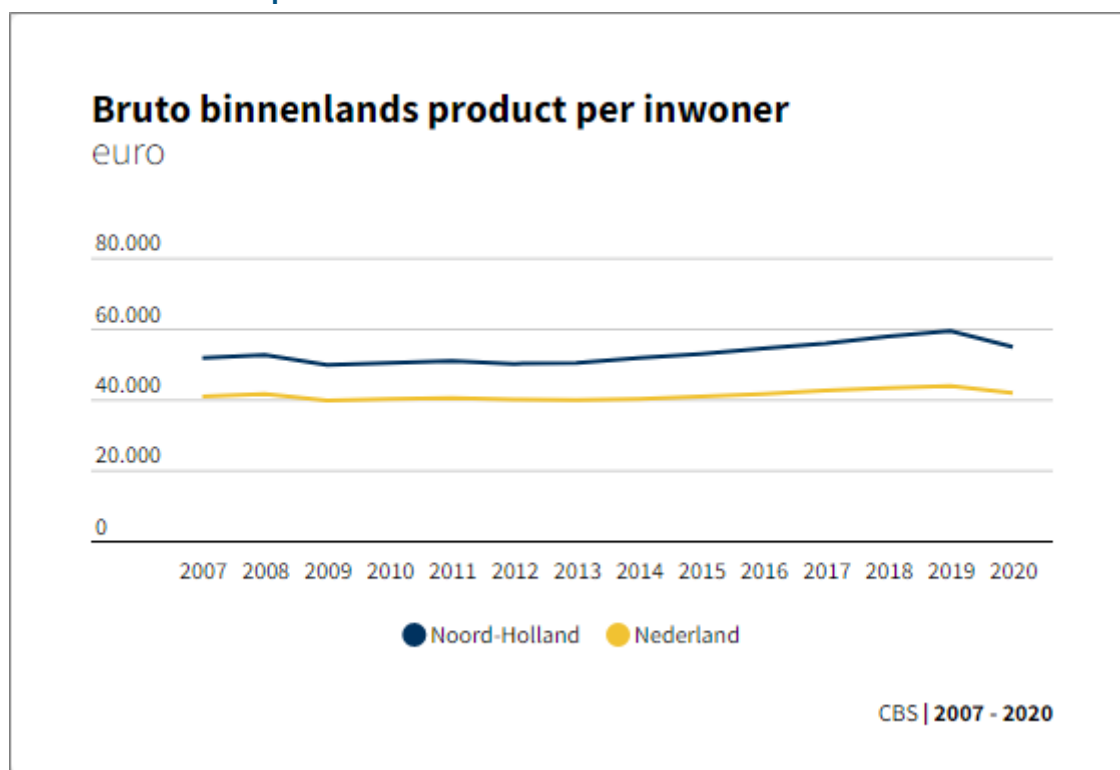
Toelichting

De provincie zet in 2023 subsidieregelingen als de [Herstructurering en Intelligent Ruimtegebruik Bedrijventerreinen \(HIRB\)](#) en [Uitvoeringsregeling Toekomstbestendige Winkelgebieden](#) voort om de vitaliteit en duurzaamheid van bestaande werklocaties te verbeteren. Speciale aandacht wordt gegeven aan de doorwerking van de duurzaamheidsstrategie bedrijventerreinen. De opzet van de HIRB is verbreed tot HIRB-plus om duurzaam ruimtegebruik ook bij detailhandelslocaties en verblijfsrecreatie te bereiken. Bij de prioritering van te subsidiëren projecten speelt de invulling van de aspecten duurzaamheid, circulariteit en leefbaarheid een belangrijke rol. Vanaf 2021 is er voor de verblijfsrecreatie de [HIRB+ Uitvoeringsregeling Revitalisering Verblijfsrecreaties](#) waarmee eigenaren van vakantieparken en campings ondersteund worden die hun locaties willen opknappen en verduurzamen. Daarnaast wordt samen met gemeenten onderzocht waar en hoe

leegstaande winkels kunnen worden getransformeerd naar wonen, ter versterking van de bestaande winkelgebieden.

Koppeling met brede basismonitor

Bruto binnenlands product

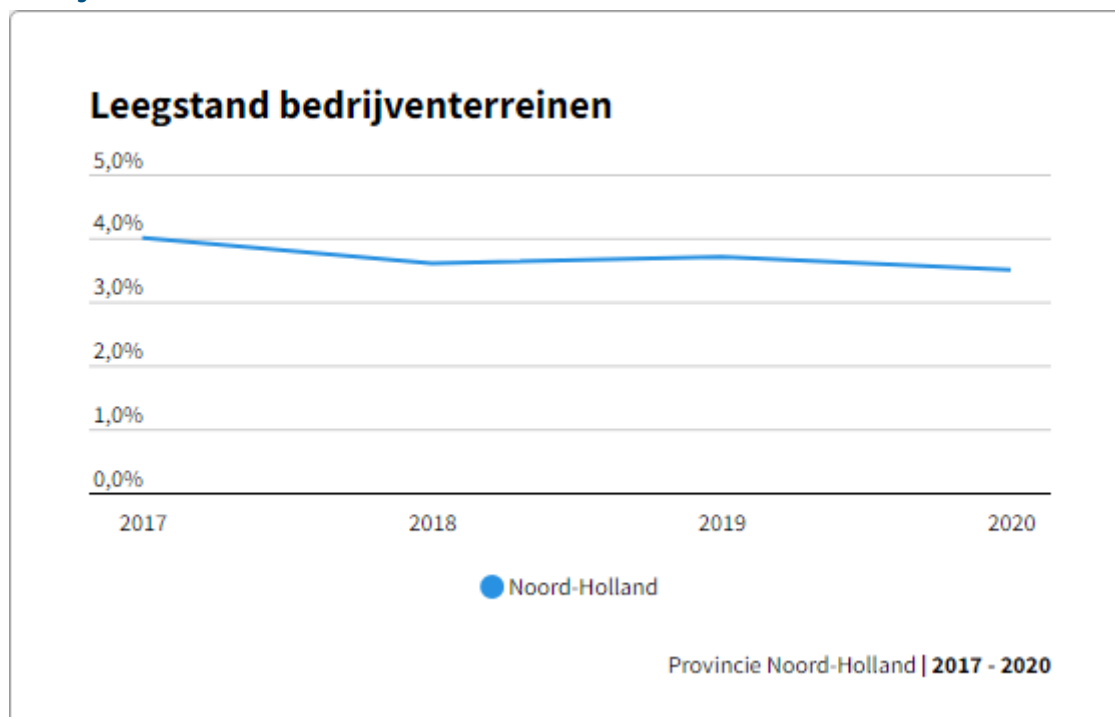

Het bruto binnenlands product (BBP) is tussen 2019 en 2020 in alle provincies gedaald. De daling geeft het negatieve effect weer van de COVID-crisis op de economie. Het totale BBP en BBP per inwoner worden hier weergegeven in euro's. De verschillen in BBP per inwoner tussen Nederland en Noord-Holland lopen steeds verder uiteen: waar eind jaren negentig Noord-Holland al een hoger BBP per hoofd van de bevolking had dan Nederland, is het verschil in 2020 toegenomen. Noord-Holland had in 2020 het grootste BBP per hoofd van de bevolking, met € 54.800, -. Dat is € 3.000, - meer dan de provincie Utrecht, dat het op één na hoogste BBP van de bevolking heeft. Het totale BBP was in 2020 in Noord-Holland €171.000,-, bijna €8.500,- minder dan in 2019.

Technische toelichting

Bruto binnenlands product per inwoner (bbp) tegen marktprijzen. Dit is een maat voor de omvang van de economie.

Bedrijventerreinen

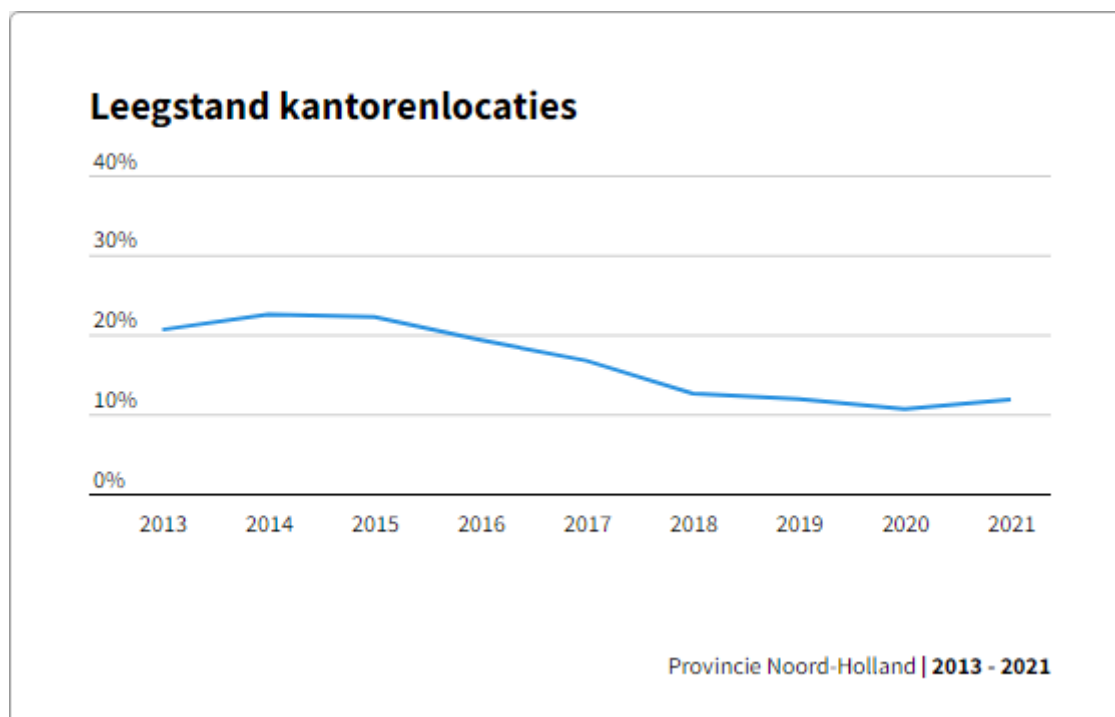

De leegstand op bedrijventerreinen is de laatste jaren afgenomen. In 2020 kwam de leegstand uit op 3,5%. In 2017 was dit nog 4%.

Technische toelichting

Bedrijventerreinen die op de peildatum niet in gebruik zijn. Leegstand wordt uitgerekend door de totale bestaande voorraad te verrekenen met bestaande voorraad in gebruik.

Kantoren

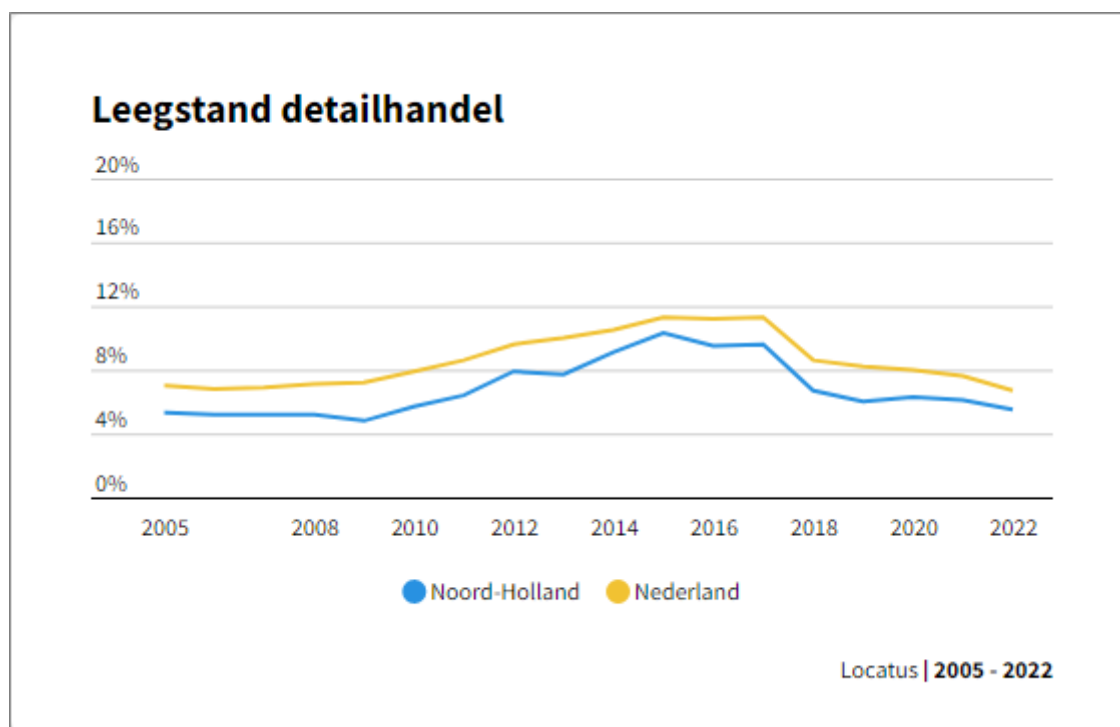

De totale kantorenvorraad in de provincie Noord-Holland is tussen 2018 en 2021 vrijwel stabiel gebleven. De procentuele leegstand van de kantorenvorraad is tegelijkertijd afgenomen; in 2021 is de leegstand 11,8%, bijna 9 procentpunt minder dan in 2013.

Technische toelichting

Kantoren die op de peildatum niet in gebruik zijn. Leegstand wordt uitgerekend door de totale bestaande voorraad te verrekenen met bestaande voorraad in gebruik.

Detailhandel

De leegstand in de detailhandel is in Noord-Holland lager dan in Nederland. Vanaf 2009 tot 2015 nam de leegstand toe, het hoogste percentage in Noord-Holland kwam uit op 10,3 procent in 2015. Vanaf 2015 is de leegstand bijna continu gedaald. In 2022 ligt de leegstand in Noord-Holland op 5,5 procent en landelijk op 6,7 procent.

Technische toelichting

Het percentage winkelvloeroppervlak (m2) dat leegstaat t.o.v. het totaal.

6.1.2 Een innovatief klimaat bevorderen

Toelichting

Om verduurzaming van de economie te versnellen, ondersteunt de provincie duurzame innovatie.

Eind 2021 is de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij [ROM InWest](#) opgericht. De provincie Noord-Holland is aandeelhouder voor € 40 miljoen. Daarnaast zijn het Rijk, gemeente Amsterdam en meerdere gemeenten uit de Metropoolregio Amsterdam en Noord-Holland Noord aandeelhouder. Via deze ROM willen overheden werken aan de transitieopgaven in de economie. Daartoe heeft de ROM InWest 2 grote investeringsfondsen, het Transitiefonds en het mkb-fonds,

aangevuld met een afdeling business development. Hiermee kan de ROM ondernemers in Noord-Holland op deze vlakken ondersteunen door de inzet van menskracht, netwerk en financieringsmiddelen.

De ROM neemt een belangrijke plaats in in het 'ecosysteem' voor innovatie en MKB-stimulering in Noord-Holland. De ROM functioneert aanvullend aan en in samenwerking met de overige (provinciale) instrumenten om innovatie en duurzame transitie in het MKB te stimuleren. De instrumenten zijn vooral gericht op het vergroten van de transparantie van de kapitaalmarkt, het bijdragen aan 'investment readiness' via het [Programma Investeringsgereed Innovatief MKB Noord-Holland](#) (PIM) en de toegankelijkheid van kapitaal in verschillende fasen van innovatie: via het [Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland](#) (PDENH), de [MKB Innovatiestimulering Topsectoren](#) (MIT), en het [Innovatiefonds Noord-Holland](#) (INH). Het [versnellingsprogramma GO!-NH](#) heeft als doel duurzame innovaties sneller te laten ontwikkelen. Speciale focus bij de provinciale instrumenten ligt op duurzaamheid, zoals energietransitie en circulaire economie. Deze instrumenten worden in 2023 voortgezet. Wij steunen de European Digital Innovation Hub voor onze regio. Dit samenwerkingsverband met partners in het MKB en ook de provincies Utrecht en Flevoland vormt het loket voor alle digitaliseringsvragen van het MKB.

6.1.3 Een veerkrachtige en duurzame arbeidsmarkt bevorderen

Toelichting

De arbeidsmarkt is krappere dan ooit en dat speelt in alle sectoren. Daarmee is de mismatch in de aansluiting van arbeidsmarkt en onderwijs meer en meer een zoektocht naar het vinden van oplossingen door innovatie van bedrijven, om- en bijscholing van zittend personeel en van laten instromen van langdurig werkzoekenden. De coronacrisis heeft het belang van technologische en digitale skills voor een duurzame economie en arbeidsmarkt nog eens onderstreept.

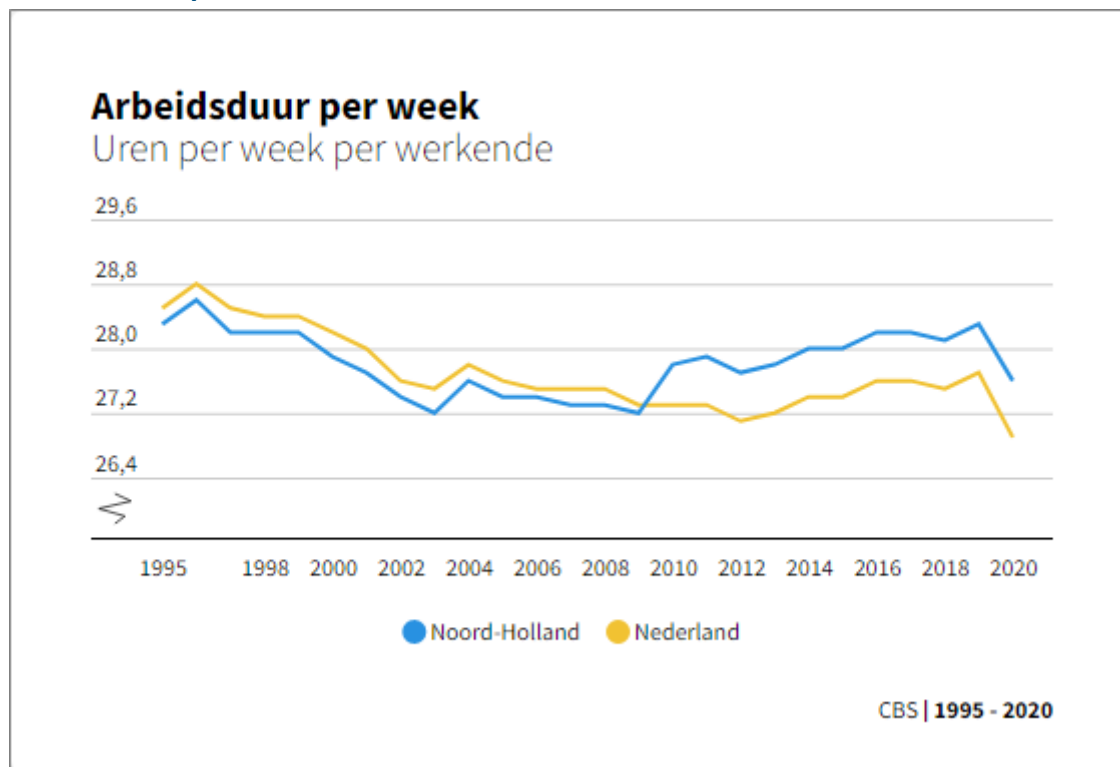
Het reguliere arbeidsmarktbeleid blijft zich focussen op verbindingen tussen overheden- onderwijs-bedrijven (triple helix) in en tussen regionale Techniek- en Technologicampussen (T&T). Weliswaar minder in aantal door nadere focus op de klimaatopgave, maar breder door extra inzet op onderwijs rond innovaties en benodigde verbinding met het HBO in de regio. In 2023 stellen wij voor het eerst een campusinvesteringsinstrument open, waarmee de triple helix meerjarig eigenaarschap van de campussen kan ontwikkelen.

Met de incidentele inzet van [coronaherstelmiddelen](#) (zie ook hoofdstuk 7) voert de provincie enkele pilots gericht op individuele trajecten van mensen en bedrijven. Met de uitvoering van de tweede tranche staan met name digitale skills en een inclusieve arbeidsmarkt voorop. Gelijktijdig willen wij ook daarmee bijdragen aan verduurzaming van de campusstructuur.

Onderlegger voor het faciliteren van het werkveld is het [Manifest Werken en Ontwikkelen 2030 NH](#) van de triple helix-partijen, inclusief een gezamenlijke actieagenda. Onze werkambassadeur is aanjager van de realisatie van die actieagenda, die grotendeels in lijn is met zijn eigen werkagenda.

Koppeling met brede basismonitor

Arbeidsduur per week

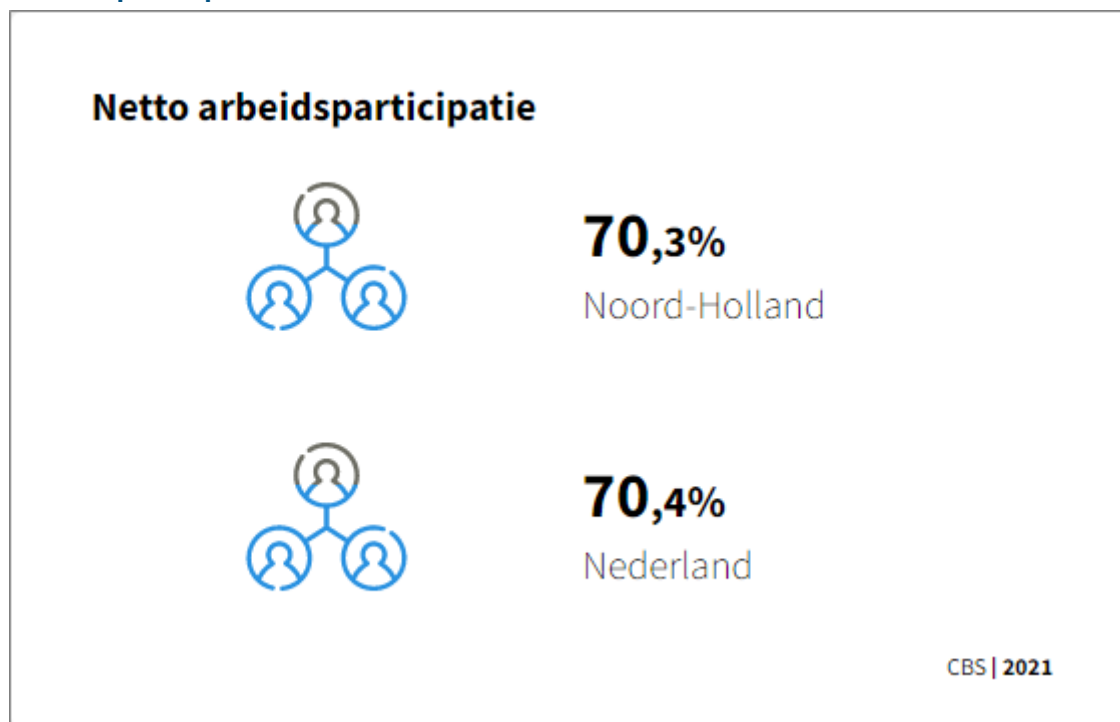

Het totaal aantal uren dat werknemers en zelfstandigen per week werken is in de provincie Noord-Holland licht gedaald tussen 2019 en 2020, namelijk van 28,3 uur naar 27,6 uur. Landelijk is er ook een lichte daling in de arbeidsduur te zien, met 28,5 uur in 1995 naar 26,9 uur in 2020. In de provincie Noord-Holland werken werknemers en zelfstandigen de meeste uren per week in vergelijking met de andere provincies.

Technische toelichting

Het totale aantal uren dat werknemers en zelfstandigen werkelijk hebben gewerkt. Niet-gewerkte uren door verlof of ziekte tellen dus niet mee.

Arbeidsparticipatie

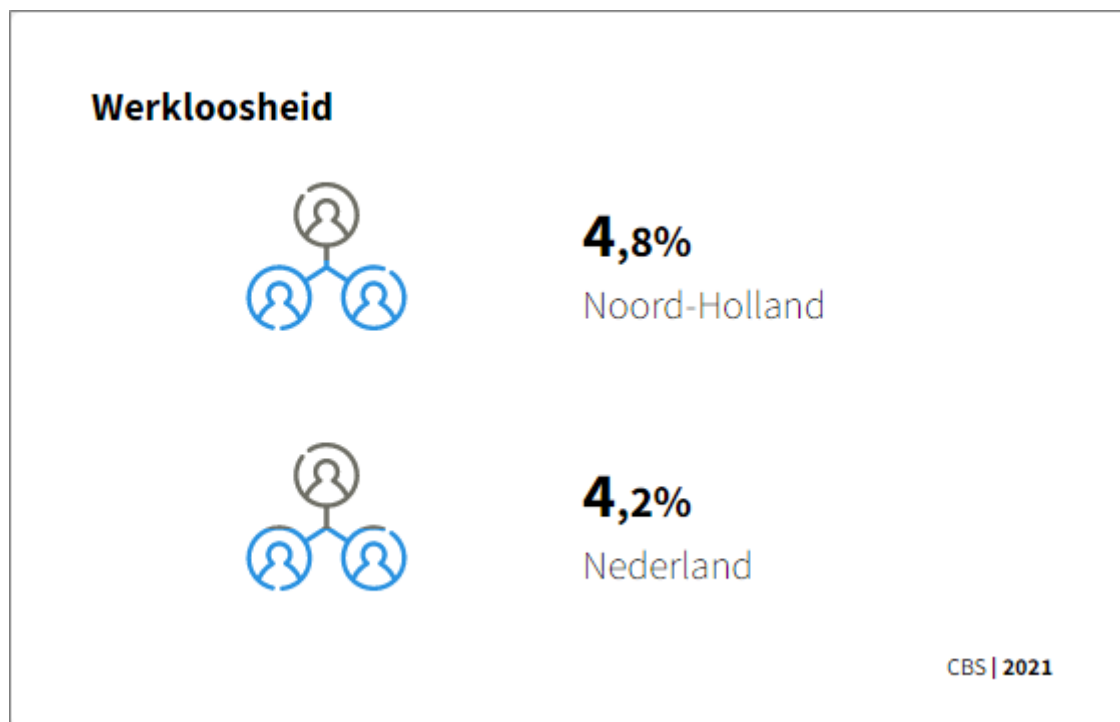

Een hoge arbeidsparticipatie wil zeggen dat, van de mensen die in staat zijn om te werken, relatief veel mensen aan het werk zijn. In 2021 was de netto arbeidsparticipatie 70,3% in de provincie Noord-Holland. In 2021 hadden Gelderland, Overijssel, Flevoland, Noord-Brabant en Utrecht een hogere netto arbeidsparticipatie. De percentages van 2021 zijn nog niet te vergelijken met voorgaande jaren door een aanpassing van het onderzoeksdesign. Het CBS is tijdens de actualisatie van de brede basismonitor bezig om de percentages van 2021 vergelijkbaar te maken met voorgaande jaren.

Technische toelichting

Netto arbeidsparticipatie: Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking 15 t/m 74 jaar in de bevolking van dezelfde leeftijdsgroep (beroeps- en niet-beroepsbevolking).

Werkloosheid

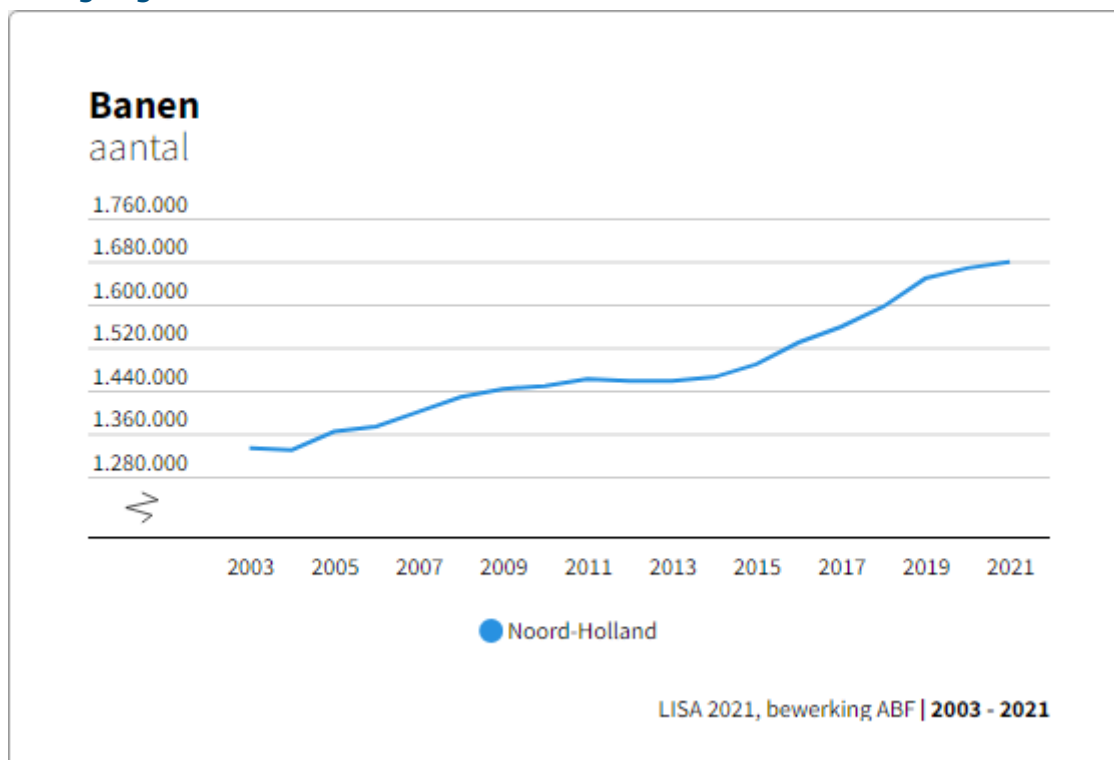

Het werkloosheidspercentage in Noord-Holland is 4,8% in 2021. Dit is hoger in vergelijking met het Nederlandse gemiddelde van 4,2%. In 2021 was het werkloosheidspercentage van Noord-Holland gelijk aan dat van Flevoland. Alleen de provincies Groningen en Zuid-Holland hadden een hoger werkloosheidspercentage. Het werkloosheidspercentage van 2021 is nog niet te vergelijken met voorgaande jaren door een aanpassing van het onderzoeksdesign. Het CBS is tijdens de actualisatie van de brede basismonitor bezig om het werkloosheidspercentage van 2021 vergelijkbaar te maken met voorgaande jaren.

Technische toelichting

De werkloze beroepsbevolking als percentage van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking.

Werkgelegenheid

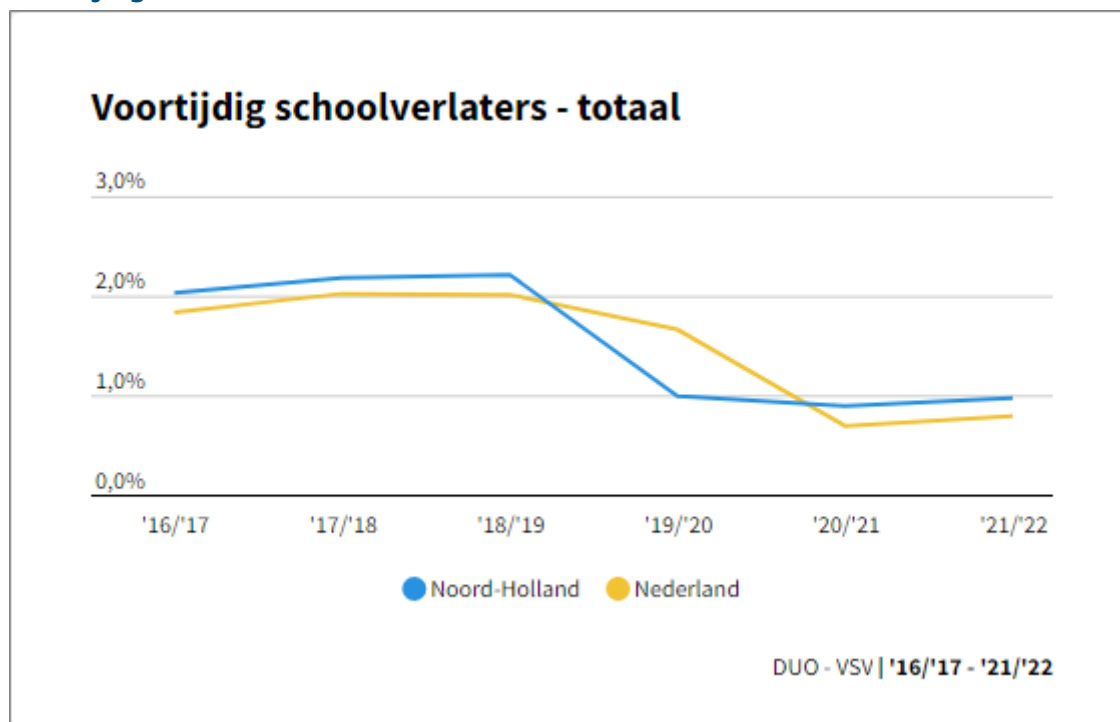

Het totaal aantal banen in Noord-Holland steeg tot 2011. Na een stabilisatie tot 2014 nam het aantal banen weer toe. Tussen 2020 en 2021 is het aantal banen gestegen naar 1.678.780 banen, een stijging van 0,7%.

Technische toelichting

Baan: Persoon die betaalde activiteiten verricht op of vanuit de vestiging: meewerkende eigenaar (directie, bedrijfshoofd), meewerkend gezinslid, zelfstandige beroepsbeoefenaar en/of werknemer. Uitzendkrachten zijn werknemers en worden meegeteld in het totaal aantal werkzame personen.

Voortijdige schoolverlaters

Het percentage voortijdig schoolverlaters steeg op zowel landelijk als provinciaal niveau iets tussen schooljaar 2019/2020 en 2020/2021, wat voor de provincie Noord-Holland neerkwam op een stijging van 0,08 procentpunt (van 0,89% naar 0,97%). In het schooljaar 2020/2021 had Noord-Holland het op drie na hoogste percentage vroegtijdig schoolverlaters, achter Flevoland en Zuid-Holland.

Technische toelichting

De indicator 'voortijdig schoolverlaters' laat het percentage leerlingen zien dat zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat, als deel van alle leerlingen in een gebied. Een startkwalificatie is een diploma op minimaal havo- of vwo-niveau of een diploma op mbo-2 niveau of hoger. De cijfers voor het schooljaar 2021/2022 zijn voorlopig.

6.1.4 Een duurzame agrosector behouden en versterken

Toelichting

Een duurzame agro-food sector is van groot belang, voor de voedselvoorziening, beheer van het landschap en de bijdrage van de keten aan de werkgelegenheid en innovatie. Ingezet wordt op verduurzaming van ruimtelijk-economische landbouw: [Greenport Aalsmeer](#), [Greenport Noord-Holland Noord](#) en [SeedValley](#). Via het programma [Voedsel Verbindt](#) zet de provincie concreet in op regionale, circulaire ketens en gezonde voeding.

In de Voedselvisie 2020-2030 staan de kansen en uitdagingen om te komen tot een duurzaam voedselsysteem. Dat betekent: gezonde verdienmodellen voor ondernemers, maar ook doen wat goed is voor ons als mens en dier, het klimaat, bodem, water en biodiversiteit.

Het hele voedselsysteem is complex en het kost tijd om dat te veranderen. Wij blijven in 2023 inzetten op ketensamenwerking en netwerkvorming, stimuleren kennisdeling, data(deling) en innovatie en zetten in op de nog te realiseren resterende gebiedsprojecten, ketenbrede

eiwitprojecten en logistieke projecten o.a. met subsidies. We verwachten dat de transitie in de landbouw zich dan nog steeds in de fase ‘take-off’ bevindt, waarbij vooral de doelgroepen innovators, early adapters en early majority zich met de transitieopgaven bezighouden.

De landbouw is tevens onderdeel van grote opgaven zoals die van de natuurrealisatie, stikstofreductie, tegengaan bodemdaling, klimaatadaptatie en verbeteren van de waterkwaliteit en -kwantiteit. Opgaven die in gebiedsprocessen concreet vorm krijgen. In 2023 is onze inzet onderdeel van het Nationaal Programma Landelijk Gebied.

In de glastuinbouw ligt de nadruk op duurzaam ruimtegebruik, klimaat en concentratie van glastuinbouwbedrijven. Samenwerking in energieprojecten is noodzakelijk om een klimaatneutrale glastuinbouw te realiseren. Daarbij verkennen wij met de Greenports kansen voor warmtenetten, waarin glastuinbouw en gebouwde omgeving worden gekoppeld.

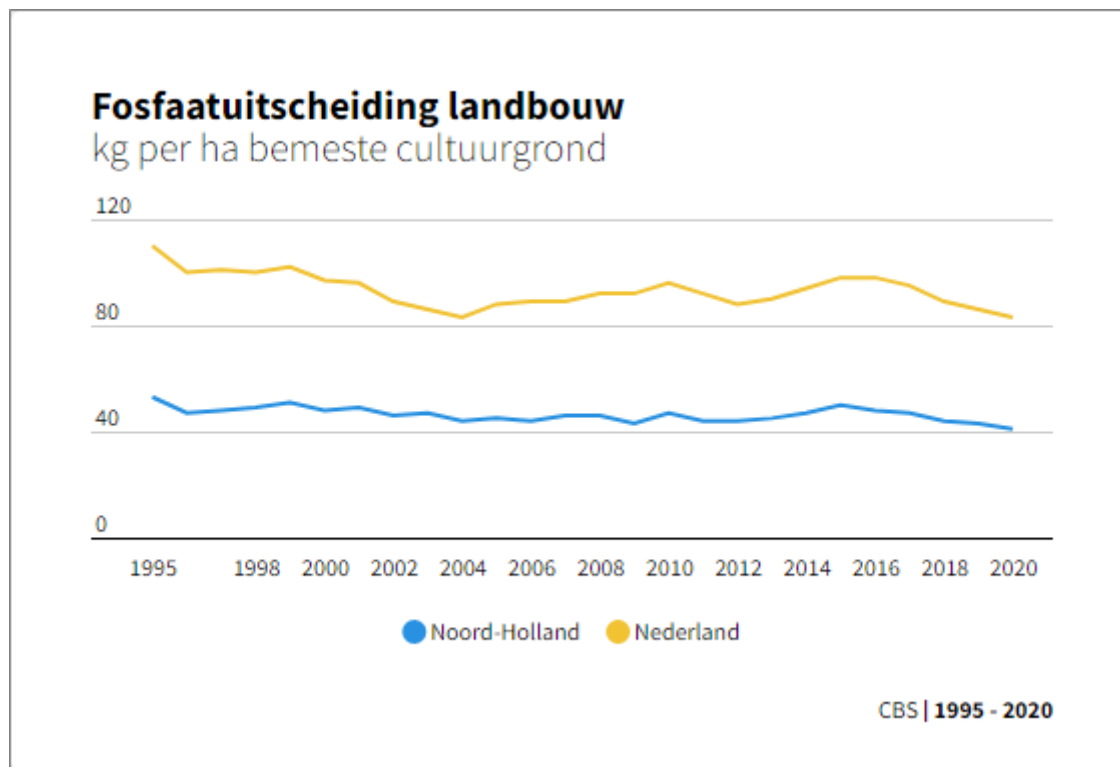
In toenemende mate is er sprake van weersextremen. Dit heeft grote gevolgen: teelten worden uitdagender en bodemdaling en verzilting treden meer op. Het IJsselmeer als zoetwaterbuffer is hierbij van levensbelang. Daarnaast is het voor de agrarische sector van belang om zuinig om te gaan met de beschikbare hoeveelheid zoet water. In het project campus agrarisch waterbeheer worden ondergrondse opslag van zoetwater, druppelirrigatie en zorg voor de bodem gecombineerd.

In het veldlab bollenteelt op zandgrond krijgt de verduurzaming van de bollenteelt een belangrijke impuls. Voor verduurzaming van de bollenteelt werken wij samen met onder meer de waterschappen en de branchevereniging KAVB.

De provincie investeert in agrimatie, zodat cijfers en feiten over duurzaamheidsprestatie van de land- en tuinbouw in Noord-Holland goed toegankelijk zijn. Zie: [agrimatie](#).

Koppeling met brede basismonitor

Fosfaat

In 2020 had Noord-Holland van alle provincies de op de twee na laagste fosfaatuitstoot per hectare, met 41 kg fosfaatuitscheiding afkomstig uit dierlijke mest per hectare cultuurgrond (grond bestemd voor het voortbrengen van landbouwproducten). Alleen Flevoland (32 kg/ha) en Zeeland (18 kg/ha) scoorden lager. Noord-Brabant en Limburg hebben de hoogste fosfaatuitscheiding per hectare vanuit de landbouw, met respectievelijk 149 en 144 kg/ha fosfaatuitscheiding in dierlijke mest per ha cultuurgrond. In deze provincies is het aandeel intensieve veehouderij hoger dan in provincie Noord-Holland. Landelijk neemt de fosfaatuitscheiding in dierlijke mest per hectare cultuurgrond sinds 1995 over het algemeen af, maar de lijn schommelt. Dit geldt ook voor Noord-Holland. Sinds 2015 is een duidelijk dalende trend zichtbaar.

Technische toelichting

De uitgescheiden hoeveelheid fosfaat in dierlijke mest per hectare uitgedrukt in P₂O₅. In tegenstelling tot stikstof treden bij fosfaat geen gasvormige verliezen op. Cultuurgrond is grond die, blijvend dan wel tijdelijk, bestemd is voor het voortbrengen van landbouwproducten.

6.1.5 Europese landbouwprojecten cofinancieren

Toelichting

Rijk en provincies voeren sinds het jaar 2000 gezamenlijk het programma uit voor de besteding van Europese landbouwfondsen die beschikbaar komen voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Europa stelt als verplichting dat deze fondsen worden gefinancierd. Daarnaast zijn provincies ook verantwoordelijk voor de uitvoering en de kosten die daar -naar

rato van het aandeel- aan verbonden zijn. Het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) is het lopende programma voor het GLB. Het wordt voor 90% door de provincies uitgevoerd en 10% door het Rijk. POP3 is met twee jaar is verlengd tot en met 2022. De betalingen van POP3-subsidies kunnen drie jaar doorlopen, dat wil zeggen tot en met 2025.

In 2023 begint de nieuwe periode voor het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Hiervoor is in december 2021 het Nationaal Strategische Plan (NSP) voor het GLB ingediend. De periode voor het NSP loopt van 2023 tot en met 2027. De provincie participeert in de voorbereiding van het NSP. De verwachting is dat de provincie circa € 26,0 miljoen tot haar beschikking krijgt.

Het POP3 en het NSP hebben veel overeenkomsten. Met subsidieregelingen dragen wij bij aan innovatie, verduurzaming en concurrentiekracht, jonge boeren, LEADER (versterken landelijk gebied). Er komt in het NSP meer ruimte voor subsidies voor integrale gebiedsprogramma's. Een ander verschil met het POP3 is dat provincies samen met het Rijk en waterschappen in een interbestuurlijke samenwerking gezamenlijk gaan programmeren en sturen op de doelen. Wij verwachten in 2023 de operationele doelen te kunnen bepalen.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel						
Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
6.1.1 Ruimtelijke vestigingsklimaat bevorderen	6.106	7.355	6.763	4.163	4.409	4.403
6.1.2 Een innovatief klimaat bevorderen	10.492	13.718	10.792	9.627	9.309	4.806
6.1.3 Een veerkrachtige en duurzame arbeidsmarkt bevorderen	814	1.034	1.564	238	238	236
6.1.4 Een duurzame agrosector behouden en versterken	1.335	3.323	2.793	1.722	922	921
6.1.5 Europese landbouwprojecten cofinancieren	1.096	4.245	719	602	426	0
Totaal lasten	19.843	29.675	22.631	16.352	15.304	10.366
Totaal baten	-2.783	-24	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	17.060	29.651	22.631	16.352	15.304	15.304
Stortingen						
6.1.1 Resv. Herstructurering Bedrijventerreinen	2.500	2.500	2.500	0	0	0
6.1.2 Resv. MKB innovatie-instrumenten	3.750	5.672	5.672	4.922	4.922	0
6.1.4 Resv. Duurzame Landbouw	0	0	0	0	0	0
6.1.5 Resv. Europese landbouwprojecten	6.000	1.785	500	1.200	1.400	1.700
Onttrekkingen						
6.1.1 Resv. Herstructurering Bedrijventerreinen	-4.840	-3.116	-2.549	0	0	0
6.1.2 Resv. MKB innovatie-instrumenten	-1.927	-8.557	-5.593	-5.237	-4.922	0
6.1.4 Resv. Duurzame Landbouw	499	-1.785	0	0	0	0
6.1.5 Resv. Europese landbouwprojecten	-598	-4.790	-719	-602	-426	0
Resultaat	22.443	21.360	22.442	16.635	16.278	12.066

6.2 Toegankelijk en bereikbaar houden van culturele infrastructuur

Onze rol

Gemeenten hebben aangegeven behoefte te hebben aan inbreng van kennis en procesbegeleiding om regionale afstemming te bevorderen. De provincie faciliteert bestaande culturele netwerken van gemeenten om tot duurzame regionale afstemming en efficiënte samenwerking te komen.

Samenwerkingspartners

Belangrijke partners bij dit beleidsdoel zijn, naast gemeenten, ProBiblio en Plein C.

Prioriteiten

De samenwerking in Noord-Holland Noord wordt aan de hand van het regionale cultuurprofiel nader uitgewerkt. In de MRA wordt na de herijking een nieuw uitvoeringsprogramma ontwikkeld.

Omgevingsfactoren

- Het effect van de COVID-19-maatregelen voor de culturele sector zal ook in 2023 voelbaar zijn. De provincie blijft dat samen met gemeenten in 2023 volgen en waar mogelijk actie ondernemen. Mocht COVID-19 in de winter van 2022/2023 weer opspelen dan zullen die effecten nog groter zijn.
- De minister heeft samen met IPO en VNG een Bibliotheekconvenant 2020-2023 vastgesteld dat de samenwerking van netwerkpartners binnen de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen bekrachtigt. De uitvoerende partners waaronder onze uitvoeringsorganisatie Probiblio, geven de samenwerking verder vorm in de netwerkagenda Openbare Bibliotheekvoorzieningen 2021-2023.

6.2.1 Bovenlokale culturele samenwerking ondersteunen

Toelichting

Regionale samenwerking

De provincie faciliteert bestaande culturele netwerken van gemeenten en culturele instellingen om tot duurzame regionale afstemming en efficiënte samenwerking te komen. Dit doet zij o.a. door middel van het organiseren van netwerk- en kennisbijeenkomsten en/of het uitvoeren van onderzoek.. De drie noordelijke regio's hebben als regio Noord-Holland Noord in 2022 het regionaal cultuurprofiel "Zee aan ruimte, land vol cultuur" opgesteld. In 2023 wordt verdere uitvoering gegeven aan de thema's. De provincie werkt in de MRA samen met 31 gemeenten (via deelregio's), de vervoerregio Amsterdam en de provincie Flevoland aan een betere spreiding en bereikbaarheid van culturele infrastructuur. Dit heeft geleid tot het Regioprofiel 2019-2024 "Meer dan de delen, Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed". In 2023 wordt een vervolg gegeven aan de uitvoering van acties die behoren bij de programmalijnen Samenwerking en Cultuur aan de Basis.

ProBiblio

Probiblio is de provinciale ondersteuningsinstelling (POI) voor bibliotheken en voert de provinciale wettelijke taken in het bibliotheekstelsel uit, met een provinciale subsidie. De [Wet](#) benoemt drie provinciale kerntaken: Interbibliothecair Leenverkeer (IBL), Bibliotheek Innovatie en

Netwerktaken. De provincie ziet de bibliotheekfunctie als belangrijk onderdeel van de culturele infrastructuur en richt haar activiteiten daarom vooral op het regionaal bereikbaar, toegankelijk en relevant houden van de bibliotheek. Probiblio ondersteunt hierin de lokale bibliotheken.

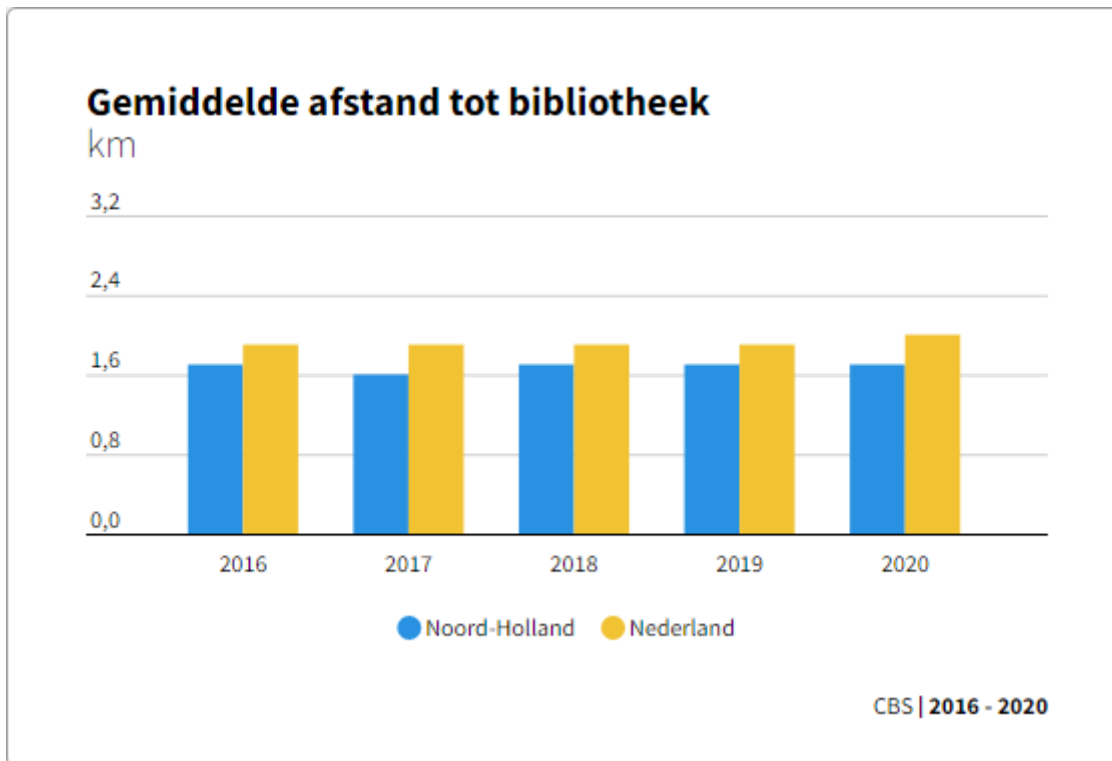
Cultuureducatie

In het coalitieakkoord is besloten cofinanciering beschikbaar te stellen van jaarlijks € 750.000 voor het vervolg van het matchingsprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit in de periode 2021-2024. Het programma is gericht op goed cultuuronderwijs op basisscholen. De nadruk ligt op het bereiken van nieuwe scholen, in het bijzonder scholen met onderwijsachterstanden, om hiermee de kansengelijkheid van kinderen te vergroten. Ook is er meer ruimte voor maatwerk zoals aandacht voor het vmbo en speciaal onderwijs en de relatie binnen- en buitenschools.

Er wordt samengewerkt met het Rijk en 26 gemeenten in Noord-Holland die deelnemen aan het Noord-Hollandse programma Cultuureducatie met Kwaliteit. De provincie subsidieert Plein C om dit programma uit te voeren.

Koppeling met brede basismonitor

Afstand tot bibliotheek

De brede basismonitor bevat een aantal indicatoren die een beeld geven hoe de afstand tot voorzieningen zich ontwikkelt. De trends van de afstandsindicatoren zijn vooral relevant voor het doel in de omgevingsvisie om in de hele provincie het voorzieningenniveau op peil houden. De gemiddelde afstand berekend over de weg van alle inwoners in een gebied tot de dichtstbijzijnde bibliotheek is in Noord-Holland beperkt (1,7 kilometer). Alleen in Zuid-Holland is de afstand kleiner (1,5 kilometer). In Drenthe, Friesland, Zeeland en Flevoland is de afstand met rond de 3 kilometer in 2020 het grootst.

Technische toelichting

De gemiddelde afstand van alle inwoners in een gebied tot de dichtstbijzijnde bibliotheek, berekend over de weg. De VOB (Vereniging van Openbare Bibliotheken) publiceert de locaties van de bibliotheken en hun vestigingen.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel						
Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
6.2.1 Bovenlokale culturele samenwerking ondersteunen	7.520	7.010	4.801	4.784	4.034	4.031
Totaal lasten	7.520	7.010	4.801	4.784	4.034	4.031
Totaal baten	-114	-62	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	7.406	6.948	4.801	4.784	4.034	4.034
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	7.406	6.948	4.801	4.784	4.034	4.031

6.3 Behouden van kwaliteit van cultuurlandschap

Onze rol

De provincie heeft een stimulerende en autonome rol als het gaat om het behoud door ontwikkeling van het cultuurlandschap en het hierin gelegen erfgoed. Dit doet de provincie door het uitdragen van de [Leidraad Landschap & Cultuurhistorie 2018](#), het organiseren van bijeenkomsten, met handleidingen en adviezen. De ruimtelijke kwaliteit is gewaarborgd in de Omgevingsverordening. De provincie investeert direct in het behoud en de benutting van monumenten en landschap. Dit beoogt kwaliteit te verbeteren en te leiden tot hoger maatschappelijk en economisch rendement. Daarnaast is de provincie eigenaar van de collectie archeologische vondsten in het archeologisch depot.

Samenwerkingspartners

Om onze beleidsdoelen te behalen werken wij samen met het Rijk, gemeenten, waterschappen, monumentenorganisaties, natuurbeheerders, (landschap)ontwerpers, eigenaren en initiatiefnemers.

Prioriteiten

In 2023 zijn de resultaten van het onderzoek inzake de stolpenwaarderingskaart nader uitgewerkt. Een eerste onderzoek (quickscan) naar de gevolgen van klimaatverandering voor het gebouwde, groene en archeologisch erfgoed is in 2022 gedaan. In 2023 wordt een verdiepend onderzoek uitgevoerd.

Omgevingsfactoren

Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor de ruimtelijke bescherming van archeologische waarden en wettelijk is vastgelegd dat bij ruimtelijke ingrepen de verstoorder verantwoordelijk is voor zorgvuldig archeologisch onderzoek en eventuele opgravingen. Daar waar wij als provincie eigenaar zijn van de vondsten houden wij toezicht op deze activiteiten. Maar de provincie is grotendeels afhankelijk van gemeenten als het gaat om het zorgvuldig en tijdig uitvoeren van onderzoek en opgravingen. Waar wij als provincie zelf de ‘verstoorder’ zijn, of de rol van ‘bevoegd gezag’ hebben, zien wij toe op een kwalitatief goede archeologische begeleiding van planvorming en uitvoering van projecten.

6.3.1 Cultuurhistorische waarden landschap versterken

Toelichting

In de Omgevingsverordening zijn het Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) en landschappelijke structuren benoemd en omschreven. Ook in 2023 instrueert de provincie de gemeenten om rekening te houden met de ontwikkelprincipes van de Leidraad Landschap & Cultuurhistorie en tevens om de kernkwaliteiten uit het BPL en de Omgevingsverordening onder de aandacht te brengen bij natuurbeheerders, (landschap)ontwerpers en initiatiefnemers. De provincie ondersteunt de gemeenten bij de toepassing ervan bij ruimtelijke ontwikkelingen. De provincie heeft bestuurlijke afspraken met het Rijk over het in stand houden van een [Steunpunt Monumenten en Archeologie](#). Dit steunpunt adviseert gemeenten bij hun wettelijke erfgoedtaken en de vertaling daarvan naar hun omgevingsvisie. Dit gebeurt op basis van de kernkwaliteiten en van de [Leidraad Landschap & Cultuurhistorie](#). Om de kwaliteit van het Noord-Hollandse cultuurlandschap te behouden wordt aangesloten op

het bredere, ruimtelijke instrumentarium van de provincie, zoals de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) (voor integrale agendering opgave cultuur), en de ambtelijke adviesgroep ruimtelijke kwaliteit (ARK) voor integrale advisering landschap en cultuurhistorie.

6.3.2 Kennis cultuurhistorische structuren vergroten

Toelichting

De provincie ziet kansen om het erfgoed binnen de cultuurhistorische structuren te behouden en beter te benutten. Dit doen we door kennis te ontwikkelen, zoals de Waarderingskaart voor Stolpen, en kennis te delen via lokale, regionale en landelijke netwerken. De Monumentenmonitor, geeft inzicht in de bouwkundige staat, de leegstand, herbestemming en verduurzaming van de rijks- en provinciale monumenten in de provincie Noord-Holland. De provincie zet in op kennisontwikkeling en kennisdeling over herbestemming en verduurzaming van erfgoed. Dit wordt op verschillende manieren gedaan: via actieve communicatie, bijvoorbeeld met thematische of gebiedsgerichte netwerkbijeenkomsten zoals het duurzaam erfgoed congres of informierend (passieve communicatie) via de provinciewebsite en de [wegwijzer voor monumenten](#).

Naast instandhouding investeert de provincie in het verder versterken en benutten van de provinciale structuren, zoals het UNESCO-werelderfgoed Hollandse Waterlinies. Om het verhaal van de cultuurhistorische structuren voor een breed publiek toegankelijk te maken en draagvlak te creëren, benutten we onder andere verhalenplatform [Oneindig Noord-Holland](#) (met een vast thema rond provinciale monumenten), en de documentaire foto-opdracht van de historische beeldcollectie [Provinciale Atlas](#).

6.3.3 Investeren in behoud van archeologisch erfgoed

Toelichting

Archeologische waarden zijn een belangrijk onderdeel van het waardevolle cultuurlandschap van de provincie Noord-Holland. In tien geselecteerde gebieden met een bovengemeentelijk archeologisch belang probeert de provincie via 'informatie en inspiratie' gemeenten, gebruikers en beheerders van vindplaatsen aan te zetten tot zorgvuldige omgang met deze waarden. De provincie zet zich ook in voor een zorgvuldige omgang met (toevals)vondsten en vindplaatsen. De provincie heeft daarnaast een wettelijke taak voor de instandhouding van een provinciaal archeologisch depot en het (online) toegankelijk maken van de collecties en vondsten. De provincie heeft er voor gekozen deze taak breder in te vullen: via onderzoek van de collecties en de uitgave van verschillende (digitale) [publicaties](#) worden archeologische vondsten en collecties voor een breder publiek beleefbaar gemaakt. We onderscheiden onder andere rijk geïllustreerde publiksbrochures, een reeks met archeologische rapporten en de Archeologische kroniek. Met een online archeologiemagazine wordt archeologische kennis ontsloten voor leerkrachten in het basis- en voortgezet onderwijs en daarmee voor de Noord-Hollandse scholieren.

In Archeologiemuseum [Huis van Hilde](#) worden de provinciale archeologische collecties beheerd. Er zijn vaste en tijdelijke tentoonstellingen en educatieprogramma's over archeologie voor bezoekers en leerlingen van het primair en voortgezet onderwijs. Voor diverse groepen worden speciale rondleidingen georganiseerd en educatieve bijeenkomsten.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel						
Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
6.3.1 Cultuurhistorische waarden landschap versterken	569	1.109	1.109	1.084	1.083	1.080
6.3.2 Kennis cultuurhistorische structuren vergroten	479	896	896	880	878	876
6.3.3 Investeren in behoud van archeologisch erfgoed	2.031	4.624	1.535	1.434	1.447	1.461
Totaal lasten	3.079	6.629	3.540	3.398	3.408	3.417
Totaal baten	-21	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	3.059	6.629	3.540	3.398	3.408	3.408
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	3.059	6.629	3.540	3.398	3.408	3.417

6.4 Behouden en ontwikkelen erfgoed

Onze rol

De provincie stimuleert en ondersteunt restauratie, herbestemming en verduurzaming van monumenten. Daarnaast treedt de provincie waar mogelijk op als verbinder van erfgoed met gebiedsopgaven.

Als mede-siteholder voor het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies, coördineert de provincie het behoud en de ontwikkeling van dit werelderfgoed. De provincie is geen eigenaar van dit werelderfgoed, dat zijn anderen waaronder terreinbeherende organisaties, gemeenten, waterschappen en soms particulieren.

Samenwerkingspartners

Bij het behouden van erfgoed werkt de provincie samen met het Rijk, gemeenten, waterschappen, monumentenorganisaties, natuurbeherende organisaties, individuele eigenaren, stichtingen, kerkbestuurders en ontwikkelaars. Wat het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies betreft wordt daarbij ook samengewerkt met UNESCO en de provincies Utrecht, Gelderland en Noord-Brabant. Met deze drie provincies heeft Noord-Holland het Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies opgericht dat de siteholdertaken voor het werelderfgoed coördineert.

Prioriteiten

De focus ligt op behoud, herbestemming en verduurzaming van religieus en agrarisch erfgoed, alsmede op buitenplaatsen en landgoederen met hun groenaanleg

Ten aanzien van het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies heeft de provincie de volgende prioriteiten:

- behoud en bescherming van de Uitzonderlijke Universele Waarde (OUV) van dit werelderfgoed;
- breed uitdragen en bekendmaken van de OUV van dit werelderfgoed;
- een bijdrage leveren aan de implementatie van de Sustainable Development Goals.

Omgevingsfactoren

Demografische en economische factoren dragen in grote mate bij aan de kansen van herbestemming. Herbestemmingsopgaven verschillen sterk. Vooral in Noord-Holland Noord zal het niet altijd mogelijk zijn een economisch rendabele bestemming te vinden voor een monument. In de Metropoolregio Amsterdam (MRA) is gezien de economische groei en de aanwezige investeringskracht van de markt meer mogelijk. Dit vraagt om een eigen aanpak, met bijbehorend instrumentarium, dat aansluit op (her)bestemmingsontwikkelingen zelf, maar dat ook bruikbaar is in bredere gebiedsontwikkeling.

6.4.1 Investeren in behoud en herbestemming monumenten

Toelichting

Restauratie en verduurzaming zijn zowel aan de orde bij continuerend gebruik, bij uitbreiding van dit gebruik (bijbestemmen) als bij herbestemming. In alle gevallen zorgt verduurzaming voor consistent toekomstig gebruik en verbetering van exploitatie. De provincie gebruikt de

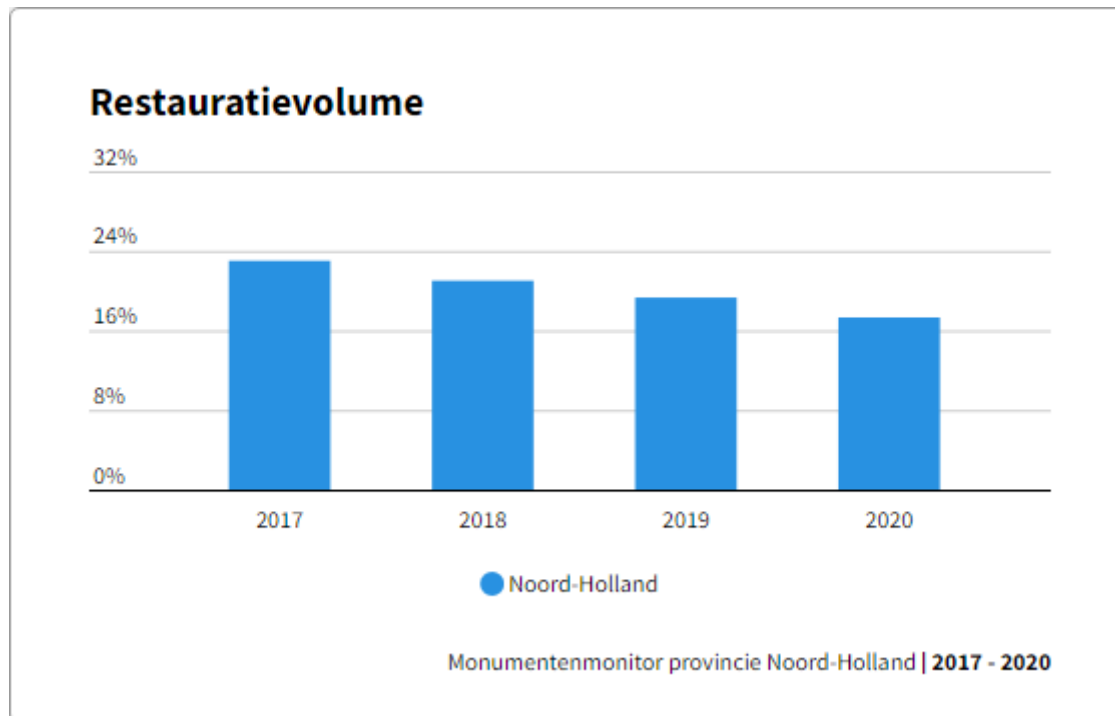
[Monumentenmonitor Noord-Holland](#) en de kennis van de [Loods Herbestemming](#) om op hoofdlijnen inzicht te krijgen in de bouwkundige staat van monumenten en hun economische ontwikkelpotentie. De data dienen primair voor beleidsontwikkeling. Met deze data worden ook keuzes gemaakt waar welke inzet gepleegd wordt. De provincie kiest voor investeren in die monumenten, waar de kansen op een succesvolle herbestemming het grootst zijn. Daarnaast zet de provincie haar netwerk, de [Loods Herbestemming](#) en het [Steunpunt Monumenten en Archeologie](#) in om de kansrijke herbestemmingsopgaven boven tafel te krijgen en om met verschillende experts en betrokkenen te onderzoeken wat de meest kansrijke invulling is. Dit gebeurt tijdens verschillende expertsessies, de Dag van de Herbestemming en adviezen aan eigenaren en initiatiefnemers. Daarnaast kunnen eigenaren gesubsidieerd haalbaarheidsonderzoeken laten uitvoeren om tot een kansrijke herbestemming te komen, waarbij de erfgoedwaarde van het monument goed wordt meegewogen. Verduurzaming speelt hierbij een belangrijke rol en er kan binnen deze regeling ook apart een subsidie worden aangevraagd voor een energiescan.

In 2023 zal de provincie kennisbijeenkomsten organiseren over het verduurzamen van monumenten. Voor restauratie en onderhoud kan een beroep worden gedaan op [restauratie- en onderhoudssubsidies](#). Voor verduurzaming en herbestemming op [laagrentedragende financiering uit het Noord-Hollands Fonds voor Monumenten](#).

Het restauratievolume van Rijksmonumenten en provinciale monumenten (in matige en slechte bouwkundige staat) neemt geleidelijk af. Van 28% bij de nulmeting in 2014 tot 17% bij de laatste meting eind 2020. Bij voortzetting van de huidige conjunctuur wordt een verdere afname tot 2025 met 0,5% per jaar realistisch geacht. De streefwaarde voor 2025 ligt daarbij op een restauratievolume van 15 %. Voor 2023 ligt het cijfer op 16%.

Koppeling met brede basismonitor

Restauratievolume monumenten

Het percentage restauratievolume daalt sinds 2017. In 2020 had Noord-Holland een restauratievolume van 17%. In 2017 was dit nog 23%.

Technische toelichting

Het restauratievolume is het percentage rijksmonumenten zonder woonfunctie en het percentage provinciale monumenten, met en zonder woonfunctie, dat als onderhoudsstaat slecht of matig heeft.

6.4.2 UNESCO stelling van Amsterdam behouden en herbestemmen

Toelichting

Op 26 juli 2021 heeft het UNESCO comité besloten om het werelderfgoed Stelling van Amsterdam uit te breiden met de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Samen gaan deze waterlinies verder onder de naam UNESCO werelderfgoed Hollandse Waterlinies. Dit nieuwe werelderfgoed loopt van Edam tot aan de Biesbosch en doorkruist vier provincies. De provincie Noord-Holland is samen met de provincies Utrecht, Gelderland en Noord-Brabant siteholder (eerstverantwoordelijke) voor dit werelderfgoed. De siteholder heeft de verplichting om zorg te dragen voor het behoud van de Uitzonderlijke Universele Waarde (OUV) van het werelderfgoed. Daarnaast dient de siteholder deze OUV uit te dragen en breed bekend te maken.

De coördinatie van de siteholdertaken voor de Hollandse Waterlinies hebben de provincies ondergebracht in een gemeenschappelijk orgaan. Het gemeenschappelijk orgaan is onder andere verantwoordelijk voor:

- coördinatie van de harmonisatie van beleid;

- het opstellen van het managementplan voor het werelderfgoed;
- eerste aanspreekpunt Rijk en Unesco;
- communicatie over het werelderfgoed Hollandse Waterlinies als geheel en uitdragen van de unieke universele waarden.

Niet alle taken en activiteiten inzake de Hollandse Waterlinie hebben we gemandateerd aan het gemeenschappelijk orgaan. Het stimuleren van herbestemming en/of restauratie van onderdelen van de Stelling van Amsterdam en het nemen van besluiten over ruimtelijke projecten, die het beschermingsregime raken van het werelderfgoed en het uitdragen van de OUV op regionaal en lokaal blijven de bevoegdheid van de provincie Noord-Holland. Dit geldt ook voor de advisering over aanvragen van omgevingsvergunningen voor provinciale monumenten van de Stelling van Amsterdam. In 2023 gaan we onder andere aan de slag met:

- uitvoering maatregelen liniedijken Stelling van Amsterdam;
- consolidatie van een aantal sluizen Stelling van Amsterdam;
- vastleggen gebiedsanalyses in de provinciale omgevingsverordening;
- onderzoek naar de mogelijkheden om piekwaterberging te realiseren in inundatievelden Hollandse Waterlinies;
- onderzoeken knelpunten en wensen recreatieve infrastructuur (land en water) binnen de Hollandse Waterlinies.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel						
Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
6.4.1 Investeren in behoud en herbestemming monumenten	6.827	6.399	6.349	4.562	442	446
6.4.2 UNESCO stelling van Amsterdam behouden en herbestemmen	1.133	2.910	2.260	660	660	659
Totaal lasten	7.960	9.309	8.609	5.222	1.102	1.105
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	7.960	9.309	8.609	5.222	1.102	1.102
Stortingen						
6.4.1 Resv. Monumenten	5.751	5.051	5.051	3.551	3.551	3.551
6.4.2 Resv. SvA/NHW Werelderfgoed	3.250	1.350	1.355	0	0	0
Onttrekkingen						
6.4.1 Resv. Monumenten	-6.346	-5.947	-5.897	-4.119	0	0
6.4.2 Resv. SvA/NHW Werelderfgoed	-248	-1.951	-1.600	0	0	0
Resultaat	10.368	7.812	7.518	4.654	4.653	4.656

6.5 Uitvoeren welzijnstaken

Onze rol

Uit de breedte van welzijnstaken die provincies kunnen uitvoeren, kiest de provincie voor een specifieke bijdrage aan leefbaarheid in kernen, verduurzaming van sportaccommodaties en het stimuleren van een positieve sportcultuur.

Samenwerkingspartners

Wij doen dit samen met partners als Sportservice en Dorpswerk Noord-Holland.

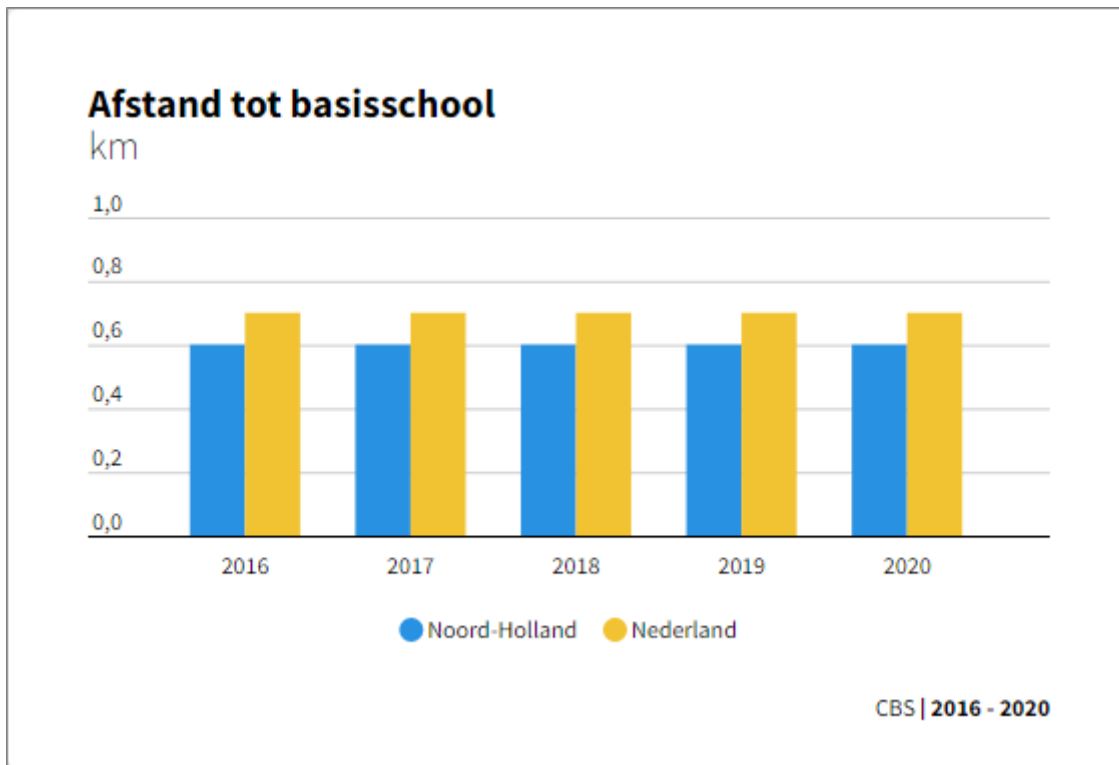
6.5.1 Verbeteren van sportvoorzieningen en van de leefbaarheid in kleine kernen

Toelichting

De provincie stimuleert de vitaliteit van gemeenschappen. Dat doet de provincie door het zelf-initiatief van gemeenschappen te stimuleren via een subsidie aan [Dorpswerk Noord-Holland](#). Via Dorpswerk ondersteunt de provincie initiatieven op het gebied van leefbaarheid en sociale samenhang. Sporten ziet de provincie ook als een belangrijk middel om samenhang in een gemeenschap te versterken. Om te voorkomen dat iedereen het wiel zelf moet uitvinden, zet de provincie in op kennisdeling. Zo ondersteunt de provincie [Sportservice Noord-Holland](#) bij het uitvoeren van de Kennisfunctie Sport. Daarnaast richt de provincie zich op het stimuleren van een positieve sportcultuur. Hier gaat het om sporten met elkaar en in acceptatie, ongeacht persoonlijke voorkeuren. Naast een positieve sportcultuur zet de provincie ook in op het verduurzamen van sportaccommodaties, zodat zij op termijn besparingen kunnen inboeken. Hiervoor zet de provincie de Uitvoeringsregeling verduurzaming sportaccommodaties in.

Koppeling met brede basismonitor

Afstand tot basisschool

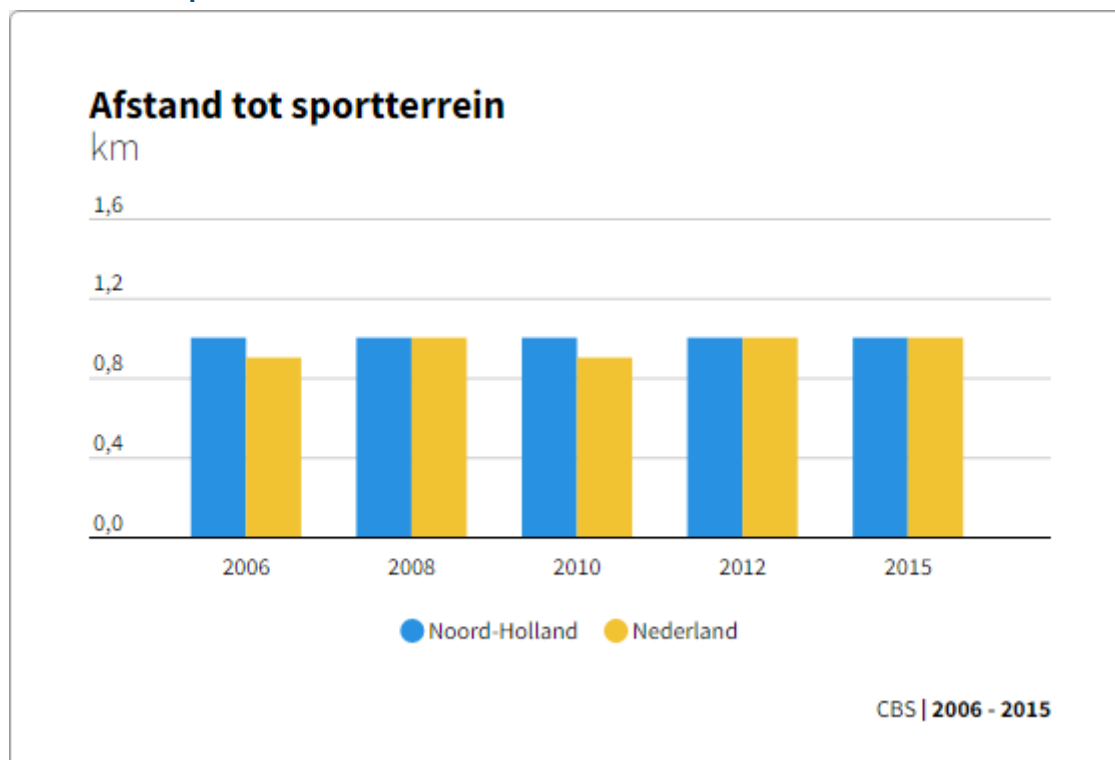

De brede basismonitor bevat een aantal indicatoren die een beeld geven hoe de afstand tot voorzieningen zich ontwikkelt. De trends van de afstandsindicatoren zijn vooral relevant voor het doel in de omgevingsvisie om in de hele provincie het voorzieningenniveau op peil houden. De gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde reguliere basisschool is in Noord-Holland 0,6 kilometer. Dit is redelijk vergelijkbaar met de gemiddelde afstand in Nederland (0,7 kilometer). In Utrecht en Zuid-Holland zijn de gemiddelde afstanden tot de dichtstbijzijnde reguliere basisschool vergelijkbaar met die in Noord-Holland, in de overige provincies is de afstand gemiddeld groter.

Technische toelichting

De gemiddelde afstand van alle inwoners in een gebied tot de dichtstbijzijnde basisschool, berekend over de weg. Het basisonderwijs omvat alleen de basisscholen zoals bekend bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Het speciaal basisonderwijs en de speciale scholen zijn niet meegenomen.

Afstand tot sportterrein

De brede basismonitor bevat een aantal indicatoren die een beeld geven hoe de afstand tot voorzieningen zich ontwikkelt. De trends van de afstandsindicatoren zijn vooral relevant voor het doel in de omgevingsvisie om in de hele provincie het voorzieningenniveau op peil houden. De indicator afstand tot sportterrein heeft geen directe link met het provincie sportbeleid. Dit richt zich op het stimuleren van een positieve sportcultuur en het verduurzamen van sportaccommodaties.

De gemiddelde afstand tot het dichtstbijzijnde terrein in gebruik voor sportactiviteiten is in Noord-Holland 1,0 kilometer. Deze afstand is de afgelopen jaren stabiel gebleven, en vergelijkbaar met het Nederlands gemiddelde. In Friesland, Zuid-Holland, Noord-Brabant en Limburg is de afstand kleiner dan in Noord-Holland; in Groningen, Drenthe en Flevoland zijn de afstanden gemiddeld groter. De gebruikte statistiek is helaas niet actueel, deze indicator heeft een lange verwerkingstijd bij het CBS vanwege de complexiteit. Volgend jaar wordt deze indicator geactualiseerd.

Technische toelichting

De gemiddelde afstand, berekend over de weg, van alle inwoners in een gebied tot een terrein in gebruik voor sportactiviteiten, zoals sportveld, sporthal, zwembad, kunstijsbaan, motorcrossbaan en bos in het sportterrein, inclusief bijbehorende parkeerplaatsen en tribunes. Het terrein heeft een omvang van minimaal 0,5 hectare.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel						
Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
6.5.1 Verbeteren van sportvoorzieningen en van de leefbaarheid in kleine kernen	459	498	498	12	12	12
Totaal lasten	459	498	498	12	12	12
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	459	498	498	12	12	12
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	459	498	498	12	12	12

Programma 7 Economisch herstel en duurzaamheid

Doelenboom

7. Economisch herstel en duurzaamheid

7.1 Economisch herstel en duurzaamheid bevorderen

7.1.1 Economisch herstel en duurzaamheid bevorderen

Maatschappelijk doel

Op 18 mei 2020 hebben Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland, middels motie 42, de opdracht gegeven een Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds te ontwikkelen. Het doel is de economische en maatschappelijke effecten in Noord-Holland, als gevolg van de uitbraak van het coronavirus te verzachten. De financiële omvang van dit fonds bedraagt € 100 miljoen.

Om optimaal zicht te houden op de voortgang is het fonds ondergebracht in een apart begrotingsprogramma Economisch Herstel en Duurzaamheid. Op deze manier zijn alle activiteiten die met dit fonds gerealiseerd worden gemakkelijk terug te vinden in één apart hoofdstuk van de begroting. De hoofddoelstelling van dit begrotingsprogramma is het verzachten van de negatieve effecten van de uitbraak van het coronavirus en dit te combineren met de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Er zijn drie doelen van het Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds voor de lange termijn:

- Vermindering CO2-uitstoot in de gebouwde omgeving;
- Versterkte culturele en maatschappelijke sector;
- Meer en goed geschoold personeel voor de technische sector.

Wettelijk beleidskader

De invulling die wij geven aan het verzachten van de negatieve effecten van de uitbraak van corona vloeit niet voort uit een wettelijk beleidskader.

Provinciaal beleidskader

- [Motie 42](#)
- [Raamwerk uitwerking motie 42 \(1494135/1494136\)](#)
- [Uitvoering Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds 2e tranche \(1494135/1640094\)](#)
- [Vervolg Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds \(1494135/1805595\)](#)

Budgettabel 2023 (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
7.1	Economisch herstel en duurzaamheid bevorderen	16.617	0	16.617	16.325	0	292
Totaal		16.617	0	16.617	16.325	0	292

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
-----------	----	------------------	------

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

7.1 Economisch herstel en duurzaamheid bevorderen

Onze rol

De provincie speelt een ondersteunende rol bij het herstel van de economie van de effecten door de uitbraak van corona. De provincie ondersteunt verschillende sectoren met maatregelen die stimulerend werken voor de verduurzaming en herstel van bepaalde sectoren. Daarbij zoekt de provincie de samenwerking met gemeenten en andere relevante maatschappelijke partijen.

Samenwerkingspartners

Gemeenten, bedrijven, maatschappelijke en culturele organisaties

Prioriteiten

Het verduurzamen van de gebouwde omgeving, versterken culturele en maatschappelijke sector en de arbeidsmarkt voor de technische sector. Er zijn twee tranches met maatregelen genomen en voor het vervolg ook in 2023 zal de provincie meer focus aanbrengen op het verduurzamen van de gebouwde omgeving.

Omgevingsfactoren

De onvoorspelbaarheid van het virus blijft en de urgentie van de verduurzamingsopgave is gelijk of groter geworden ondanks het tot nu toe uitblijven van een diepe recessie.

7.1.1 Economisch herstel en duurzaamheid bevorderen

Toelichting

Particuliere woningeigenaren

Met de maatregelen die de provincie in 2023 wil nemen steunt de provincie een langdurig transitieprogramma voor de verduurzaming van particuliere woningen. Ondersteuning en ontzorging van gemeenten door het Servicepunt Duurzame Energie helpt om verduurzaming te versnellen. Dit willen we combineren met een innovatieve aanpak die door TNO is ontwikkeld, de zogenaamde contingentenaanpak waarbij bij groepen van gebouwen met vergelijkbare kenmerken een vergelijkbare verduurzamingsoplossing toepasbaar is.

Tenslotte streven we naar een pilot waarbij de voorfinanciering onderdeel uitmaakt van een durzamingslening.

Door eigenaar-bewoners te ondersteunen -en daarover voeren de gemeenten de regie- kunnen we de conversie van "geïnteresseerd naar geïnvesteerd" omhoog brengen.

Corporaties

Met de bestaande regeling stimuleren wij de samenwerking tussen corporaties om de markt uit te dagen de renovatiekosten te verlagen door het behalen van schaalvoordelen en innovatie. Deze regeling loopt door tot 1 oktober 2024. Voor 2023 wordt geen aanvulling op de regeling voorzien.

Bedrijventerreinen

Op bedrijventerreinen worden vaak grotere ontwikkelingen op het gebied van verduurzaming opgezet. Samenwerking tussen de bedrijven is daarbij essentieel. Goede voorbeelden zijn het oprichten van een energiecoöperatie, het opzetten van een smart grid en werking van lokale/regionale energiebedrijven. De provincie is in 2021/2022 enkele pilots gestart en wil deze

voor 2023 omzetten in een regeling die op meerdere bedrijventerreinen de samenwerking stimuleert. Daarbij wil de provincie de aanjaagfunctie van het Ontwikkelingsbedrijf NHN en het Projectbureau Herstructurering NHZ in 2023 voortzetten.

Maatschappelijk vastgoed

Het ontzorgingsprogramma om eigenaren te mobiliseren en te ondersteunen bij het verduurzamen van het maatschappelijke vastgoed is bij de start in 2021 gericht op dorps- en buurthuizen, culturele instellingen en kleine gemeenten. In de loop van 2022 is daar een tweede regeling bij gekomen vanuit het Rijk en daarmee wil de provincie in 2023 de doelgroep verbreden met de zorg en het onderwijs.

Maatschappelijke sector

De verscheidenheid van de maatschappelijke sector is groot en samen met gemeenten hebben we de uitvoeringsregeling Versterken maatschappelijke sector voorbereid en opengesteld vanaf 1 augustus 2021. De uitvoering van de regeling is langzaam op gang gekomen en de provincie heeft de regeling inmiddels verlengd tot maart 2023.

Cultuursector

Doel is de cultuur sector versterken na corona. Dat doen we door het aanbieden van een pakket van maatregelen. CultuurHerstel richt zich op coaching en begeleiding bij nieuwe businessmodellen en loopt al enige tijd. Aanvullend daarop is de Noord-Hollandse Cultuurlening die een financieringsfaciliteit biedt aan de cultuursector. Ten slotte zijn begin 2022 twee regelingen van kracht waarvan één zich richt op innovatie en de andere gericht is op samenwerking. Daarmee helpen we de sector om nieuw aanbod en innovatieve verdienmodellen te ontwikkelen en langdurig herstel van de sector en in de keten te bevorderen. De regelingen lopen door tot begin 2023 en de provincie heeft rekening gehouden met een mogelijke ophoging van het plafond.

Versterking arbeidsmarkt technieksector

Aparte aandacht vraagt de regio IJmond en de maakindustrie daar. Vanuit het Europese Just Transition Fund (JTF) komen middelen beschikbaar voor plannen om de economische effecten van de (energie)transitie op die maakindustrie op te kunnen vangen. In totaal is daarvoor € 57 miljoen beschikbaar. Naast inzet op innovaties is ruim 40% van het JTF-budget specifiek bestemd voor arbeidsmarktmaatregelen-projecten. Het JTF vraagt cofinanciering van zowel overheden als bedrijven.

Brancheorganisaties, Rijk en lokale overheden werken samen om mensen te leren met nieuwe technieken te werken door om- en bijscholing, intersectorale mobiliteit en het versterken van MBO-campussen. In 2023 zullen de maatregelen naar verwachting nog doorwerken.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel						
Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
7.1.1 Economisch herstel en duurzaamheid bevorderen	3.474	18.115	16.617	522	521	518
Totaal lasten	3.474	18.115	16.617	522	521	518
Totaal baten	-257	-797	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	3.217	17.318	16.617	522	521	521
Stortingen						
7.1.1 Resv. Economisch herstel en duurzaamheid	100.000	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
7.1.1 Resv. Economisch herstel en duurzaamheid	-3.214	-17.425	-16.325	0	0	0
Resultaat	100.003	-107	292	522	521	518

Programma 8 Overzicht Financiën en bedrijfsvoering

Doelenboom

8. Overzicht Financiën en bedrijfsvoering

8.1 Overzicht van structurele algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB en onvoorzien

8.1.1 Lokale heffingen

8.1.2 Uitkering provinciefonds

8.1.3 Dividend

8.1.4 Financieringsfunctie

8.1.5 Overige algemene dekkingsmiddelen

8.1.6 Onvoorzien

8.1.7 Vennootschapsbelasting

8.1.8 Overhead

8.2 Bedrijfsvoering

8.2.1 Stelposten

8.2.2 Bedrijfsvoering realiseren

8.2.3 Decentrale arbeidsvoorwaarden

8.2.4 Afrekeningsverschillen

8.1 Overzicht van structurele algemene dekkingsmiddelen

Elk programma heeft in de begroting naast de lasten van dat programma, ook baten - zoals specifieke uitkeringen van het Rijk of bijdragen uit reserves - die direct tot dat programma behoren. Deze baten zijn meestal niet toereikend om de lasten te kunnen dekken. Tegenover de nadelige saldi op de programma's staan de algemene dekkingsmiddelen die wij in dit overzicht van structurele algemene dekkingsmiddelen hebben opgenomen. Deze baten dragen bij aan het sluitend maken van de begroting.

De in omvang belangrijkste structurele algemene dekkingsmiddelen van de provincie bestaan uit de inkomsten van het provinciefonds en de provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting. Daarnaast rekenen wij de ontvangen dividenden en het renteresultaat (de financieringsfunctie) ook tot de structurele algemene dekkingsmiddelen.

De begroting kent naast de 7 programma's en de algemene dekkingsmiddelen nog een aantal andere centrale posten, zoals de overhead, de post onvoorzien en de vennootschapsbelasting. Het opnemen van deze posten in een overzicht is een verplicht onderdeel volgens het BBV. Vandaar dat deze onderwerpen in één overzicht zijn opgenomen onder 8.1. In de tabel hierna is de omvang van de hiervoor genoemde posten opgenomen.

Onder 8.2 zijn nog een aantal overige posten opgenomen die niet aan één Programma zijn toe te rekenen.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel

Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
8.1.1 Lokale heffingen	0	0	0	0	0	0
8.1.2 Uitkering provinciefonds	0	0	0	0	0	0
8.1.3 Dividend	0	0	0	0	0	0
8.1.4 Financieringsfunctie	0	0	286	1.070	1.800	1.800
8.1.5 Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0
8.1.6 Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
8.1.7 Vennootschapsbelasting	6	338	1.216	-15	-15	-15
8.1.8 Overhead	69.111	76.420	80.410	78.433	77.527	77.366

Baten

8.1.1 Lokale heffingen	-226.374	-229.100	-229.100	-229.100	-229.100	-229.100
8.1.2 Uitkering provinciefonds	-223.504	-253.455	-269.836	-290.057	-291.326	-272.704
8.1.3 Dividend	-14.363	-12.500	-8.920	-8.920	-8.920	-8.920
8.1.4 Financieringsfunctie	-730	-1.844	-1.844	-1.976	-1.976	-1.976
8.1.5 Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0
8.1.6 Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
8.1.7 Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
8.1.8 Overhead	-371	-109	-205	-207	-209	-212

Totaal lasten

69.117 76.758 81.912 79.488 79.312 79.151

Totaal baten

-465.341 -497.008 -509.905 -530.260 -531.531 -512.912

Saldo van baten en lasten

-396.224 -420.250 -427.993 -450.772 -452.219 -433.761

Stortingen

8.1.8 Resv. Bedrijfsvoering	5.626	1.553	1.420	1.420	1.420	1.420
8.1.8 Resv. Huisvesting	0	0	0	0	0	0

Onttrekkingen

8.1.8 Resv. Bedrijfsvoering	-1.299	-2.460	-1.908	-1.945	-1.625	-1.665
8.1.8 Resv. Huisvesting	-762	-782	-782	-782	-782	-782

Resultaat	-392.659	-421.939	-429.263	-452.079	-453.206	-434.788
------------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het provinciefonds en de opcenten op de motorrijtuigenbelasting de grootste posten zijn binnen de structurele algemene dekkingsmiddelen. Een nadere toelichting op de opcenten op de motorrijtuigenbelasting is te vinden in de paragraaf lokale heffingen van deze begroting.

De dividenden worden prudent geraamd. Een toelichting op de deelnemingen is opgenomen in de paragraaf Verbonden partijen in deze begroting.

Onder de financieringsfunctie wordt het renteresultaat van de provincie verstaan. Een overzicht van het renteresultaat is opgenomen in de paragraaf Financiering van deze begroting. Op de post overige algemene dekkingsmiddelen staat geen budget geraamd. Deze post nemen wij mee in dit overzicht omdat het volgens het BBV een verplicht onderdeel is van het overzicht van de structurele algemene dekkingsmiddelen.

Op de post onvoorzien staat ook geen budget geraamd. Wij gaan er vanuit dat tegenvallers binnen het betreffende programma opgevangen moeten worden en daarnaast wordt in de paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing een overzicht van risico's gegeven die mogelijk gedekt moeten worden uit de weerstandscapaciteit.

Voor bepaalde activiteiten treedt de provincie op als ondernemer voor de vennootschapsbelasting. Als zodanig is de provincie belastingplichtig. Vooralsnog geldt dit enkel met betrekking tot de participatie in Polanenpark C.V.

De overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. De personele kosten van de medewerkers die in het primaire proces werkzaam zijn, worden verantwoord bij de betreffende operationele doelen. Bij de toewijzing van kosten aan overhead volgen we de notities en aanwijzingen van de commissie BBV.

8.2 Bedrijfsvoering

Onder 8.2 zijn een aantal posten ondergebracht die niet zijn onder te brengen in één van de zeven inhoudelijke programma's.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel						
Lasten	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
8.2.1 Stelposten	-2.823	11.992	19.287	33.927	44.301	54.914
8.2.2 Bedrijfsvoering realiseren	1.947	4.024	1.101	1.098	1.094	1.090
8.2.3 Decentrale arbeidsvoorwaarden	293	2.262	0	0	0	0
8.2.4 Afrekeningsverschillen	-10.601	-711	0	0	0	0
Baten						
8.2.1 Stelposten	0	-2.150	-2.150	-2.150	-2.150	-2.150
8.2.2 Bedrijfsvoering realiseren	-2.180	-2.211	-1.239	-884	-883	-881
8.2.3 Decentrale arbeidsvoorwaarden	0	0	0	0	0	0
8.2.4 Afrekeningsverschillen	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	-11.184	17.567	20.388	35.025	45.395	56.004
Totaal baten	-2.180	-4.361	-3.389	-3.034	-3.033	-3.031
Saldo van baten en lasten	-13.363	13.206	16.999	31.991	42.362	52.973
Stortingen						
8.2.5 Algemene Reserve	62.934	4.100	2.200	0	0	0
8.2.3 Resv. Go-gelden	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
8.2.5 Algemene Reserve	-32.560	-43.341	-26.155	0	0	0
8.2.3 Resv. Go-gelden	-293	-2.262	0	0	0	0
Resultaat	16.718	-28.296	-6.955	31.991	42.362	52.973

In de begroting zijn twee stelposten opgenomen; één voor toekomstige prijsstijgingen en één voor mogelijke toekomstige tegenvallers. De stelpost heeft betrekking op de reservering voor kostenstijgingen die uit de contractuele verplichtingen van de provincie voortvloeien. De stelpost wordt jaarlijks bij de Kaderbrief berekend. Omdat het een bedrag betreft dat betrekking heeft op meerdere activiteiten van de provincie staat deze stelpost onder hoofdstuk 8 opgenomen. Bij de begroting van het betreffende jaar (of eventueel later bij de 2e begrotingswijziging van het betreffende jaar) worden de daarvoor in aanmerking komende budgetten bij ieder programma opgehoogd en de stelpost verlaagd. De stelpost macro-economische tegenvallers is bedoeld om

eventuele toekomstige bezuinigingen van het Rijk te kunnen opvangen. In dit hoofdstuk is ook de 'doorschuif BTW' opgenomen. Het betreft BTW die vanuit de deelnemingen aan de provincie wordt doorberekend en die de provincie van declareren bij het BTW-compensatiefonds.

Daarnaast zijn in dit hoofdstuk activiteiten verantwoord die niet bij één van de inhoudelijke programma's horen; het verhuren van onroerend goed, de facilitering van de dienstverlening voor het bedrijfsbureau voor de recreatieschappen en de externe detachering van provinciepersoneel. Bij het verhuren van onroerend goed gaat het om de verhuur van delen van het gebouw aan het Houtplein en de verhuur van de parkeergarage onder de Dreef.

Daarnaast worden in dit hoofdstuk mutaties in de algemene reserve begroot. De algemene reserve is bedoeld als buffer om risico's te kunnen opvangen. In de financiële verordening wordt een minimale omvang van 25% van de algemene reserve voorgeschreven die wij aanhouden om mogelijke risico's af te dekken. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn de risico's en de weerstandscapaciteit toegelicht.

3 Paragrafen

3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat en bereid is om financiële gevolgen van ongedekte risico's op te vangen. Deze paragraaf beschrijft de relevante risico's per jaareinde, de middelen waarmee financiële gevolgen van risico's kunnen worden opgevangen (weerstandscapaciteit) en de mate waarin de provincie in staat is om de financiële gevolgen van ongedekte risico's op te vangen (weerstandsvermogen).

Beleid

Het risicobeleid is vastgelegd in de kadernota Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2022-2025 en de financiële verordening. De Kadernota bevat beleidsregels en normatiek over de wijze waarop de weerstandscapaciteit wordt opgebouwd en ingezet. De financiële verordening is bepalend voor de hoogte van de Algemene Reserve en de hoogte van de aan te houden risicoreservering (minimaal 25% van de structurele algemene dekkingsmiddelen).

Visie

De visie van de provincie Noord-Holland op risicomanagement luidt als volgt: "De provincie Noord-Holland streeft naar het systematisch inzichtelijk maken van alle significante risico's en kansen bij het realiseren van haar doelstellingen. Risicomanagement is daarmee onderdeel van het reguliere denken en doen. Het bewust verminderen, spreiden, vermijden, of accepteren van risico's leidt tot het 'in-control-zijn' van de organisatie".

De provincie anticipeert actief op risico's en kansen om haar doelstellingen te bereiken.

Risico's

Binnen de organisatie worden risico's regelmatig geïnventariseerd. Risico's waarvoor nog geen (of onvoldoende) maatregelen zijn getroffen om het risico af te dekken (de ongedekte risico's) met een bruto effect van € 100.000 of hoger worden meegenomen in onderstaand proces.

De gevolg- en kansklassen worden per risico bepaald volgens onderstaande normering. Bij het bepalen van de score is de hoogste score doorslaggevend.

Financieel gevolg in euro's	
1	Kleiner dan € 0,5 miljoen
2	Tussen € 0,5 miljoen en € 2 miljoen
3	Tussen € 2 miljoen en € 5 miljoen
4	Groter dan € 5 miljoen

Imagoschade	
1	Interne imagoschade
2	Lokale imagoschade
3	Regionale/provinciale imagoschade
4	Landelijke imagoschade

Tabel 1: Gevolgklassen

Kansklasse naar frequentie	
1	Laag; minder dan één keer in 20 jaar
2	Middel; minimaal één keer in 20 jaar tot één keer per jaar
3	Hoog; één of meerdere keren per jaar

Kansklasse naar kanspercentage	
1	0% tot 25%
2	25% tot 50%
3	50% en hoger

Tabel 2: Kansklassen

Het product van de gevolg- en kansklassen is de risicoscore. Een risicoscore van 4 of hoger worden vermeld in de risicotabel. Risico's met een lagere score worden wel meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

<i>Gevolgklasse 4</i>	4	8	12
<i>Gevolgklasse 3</i>	3	6	9
<i>Gevolgklasse 2</i>	2	4	6
<i>Gevolgklasse 1</i>	1	2	3
	<i>Kansklasse 1</i>	<i>Kansklasse 2</i>	<i>Kansklasse 3</i>

Tabel 3: Risicoscore

In de kadernota is een nieuwe werkwijze geïntroduceerd voor het presenteren van de risico's met als doel het risicomanagement binnen de organisatie te versterken. Als onderdeel hiervan wordt de opzet van de risicotabel in de komende perioden gewijzigd. Vanaf de begroting 2023 worden alleen strategische en externe risico's met een score 4 of hoger in de tabel weergegeven. Dit betreft zowel financiële als imago-risico's.

Risico's	Risicobedrag	Risicoscore	Dekking
----------	--------------	-------------	---------

Strategische risico's				
1.	Beschikbaarheidsvergoeding OV	€ 7.700.000	8	Weerstandsvermogen
2.	Subsidieregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer	€ 7.200.000	8	Weerstandsvermogen
3.	Verkeerde Wet milieubeheerprocedure en fouten bij WABO - procedure	€ 3.000.000	6	Weerstandsvermogen
4.	Deelneming PDENH	€ 10.512.114	4	Weerstandsvermogen
5.	Lening Nationaal Restauratie Fonds	€ 9.100.000	4	Weerstandsvermogen
6.	Wateroverlast: natuurontwikkeling Texel	€ 1.048.000	4	Weerstandsvermogen
7.	Kosten opruimen afvalinrichting	€ 1.000.000	4	Weerstandsvermogen
Externe risico's				
1.	Dividenduitkering	€ 1.782.750	4	Weerstandsvermogen

Strategische risico's

Beschikbaarheidsvergoeding OV

Er bestaat een kans dat de provincie extra kosten maakt om het openbaar vervoer op een toereikend niveau te houden wanneer concessiehouders als gevolg van de coronacrisis hier zelf niet (meer) toe in staat zijn in verband met een eventueel (voorkomen van een) faillissement of het niet nakomen van de verplichtingen in de concessiebesluiten door concessiehouder (geen of veel minder openbaar vervoer) als gevolg van financiële gevolgen van de coronacrisis voor de reizigersopbrengsten in het openbaar vervoer.

Om dit risico voor de periode 2022 en 2023 te beperken zijn verschillende beheersmaatregelen getroffen. Het Rijk draagt bij in de vorm van een beschikbaarheidsvergoeding en de vervoerder in de vorm van een transitieplan. De beheersmaatregelen beperken het risico dat de concessiehouder failliet gaat dan wel dat extra moet worden bezuinigd / afgeschaald om de tekorten bij de concessiehouder in de periode 2022 en 2023 op te vangen. Dit voorkomt dat bereikbaarheid verminderd, structurele schade ontstaat aan de kwaliteit van het OV en/of afbreuk wordt gedaan aan de ambities van het college. Hierdoor is de kans en de impact verkleind van dit risico ten opzichte van een scenario waarin deze beheersmaatregelen niet zijn getroffen. Als zich een worst case scenario voltrekt wordt het restrisico geschat op € 3,5 miljoen voor 2022 en € 4,2 miljoen voor 2023; totaal € 7,7 miljoen.

Subsidieregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer en Uitvoeringsregeling POP3 subsidies Noord-Holland

De provincie kent Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) subsidies toe op grond van twee regelingen: de subsidieregeling ANLb en de Uitvoeringsregeling POP3 subsidies Noord-Holland. Deze subsidies bestaan uit EU-middelen en provinciale middelen. De POP3 subsidieverplichtingen overstijgen het bedrag waar wij als provincie aan Europese middelen aanspraak op kunnen maken. Dit leidt mogelijk tot kosten voor de provincie, maar het is ook mogelijk dat hier tot het jaar 2026 Europese middelen alsnog voor beschikbaar komen. In elk geval zijn tot en met 2025 - het einde van het POP3 - verschillende momenten dat extra EU-middelen beschikbaar kunnen komen. In 2019 was een risicobedrag opgenomen van € 4,6 miljoen. Dit betrof het bedrag tot en met 2019. In de jaren 2020 en 2021 hebben we voor ANLb voor € 2,6 miljoen meer aan

subsidiebetalingen gedeclareerd dan het bedrag aan Europese middelen waarop de provincie aanspraak kan maken. Daarmee komt het totale bedrag op € 7,2 miljoen.

Verkeerde Wet milieubeheerprocedure en fouten bij Wabo-procedure

De uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) taken op grond van de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht en daarop betrokken wetten is gemandateerd aan omgevingsdiensten. Als mandaatgever is en blijft de provincie verantwoordelijk voor de vermogensrechtelijke gevolgen van de namens de provincie genomen besluiten. Bij vergunningverlening bestaat het risico dat onterecht vergunningen, ontheffingen of vrijstellingen worden verleend, gewijzigd of geweigerd. Hierdoor kunnen financiële gevolgen voor bedrijven of derden ontstaan. Dit geldt ook voor een handhavingsbesluit dat niet terecht tot stand komt, of een rechtsongelijkheid bij toezicht. Fouten in de procedures kunnen er toe leiden dat bedrijven schadeclaims indienen bij de provincie en dat er afbreuk wordt gedaan aan het imago van de provincie. Schadeclaims kunnen oplopen tot een bedrag van circa € 3 miljoen.

De provincie heeft privaatrechtelijke overeenkomsten gesloten met de omgevingsdiensten over de eisen waaraan de vergunningverlening, toezicht en handhaving moeten voldoen. De aansprakelijkheid voor tekortkomingen in de uitvoering van de VTH taken ligt tot het bedrag van de betreffende dienstverlening bij de omgevingsdiensten. De omgevingsdiensten dienen te voldoen aan de Verordening kwaliteit VTH omgevingsrecht. In de rol van opdrachtgever bewaakt de provincie dit.

Deelneming PDENH

Het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland (PDENH) investeert in duurzame innovatieve bedrijven en initiatieven in Noord-Holland. Financiering vindt plaats met provinciale middelen. De provincie Noord-Holland loopt risico's op faillissementen van ondernemingen waarin het fonds heeft geïnvesteerd. Als beheersmaatregel wordt voor iedere investering een uitgebreid onderzoek uitgevoerd door een team gespecialiseerde investeringsmanagers in dienst van het participatiefonds. De investering wordt vervolgens voor advies voorgelegd aan een investeringscomité, waarna de provincie als aandeelhouder het uiteindelijke investeringsbesluit neemt.

Ondanks risicobeperkende maatregelen gaat het in absolute zin om grote bedragen. Het aantal investeringen en het door PDENH uitgezette kapitaal neemt in de toekomst verder toe.

Zekerheidshalve is bij de berekening van het benodigde risicobedrag voor PDENH uitgegaan van 20% van het geïnvesteerd vermogen. Dit risicopercentage is recent geactualiseerd naar aanleiding van de coronacrisis. Hierdoor is het risicobedrag ten opzichte van de voorgaande periode gestegen. Naar verwachting is het risicobedrag ruimschoots toereikend, omdat in de jaarstukken van de provincie ook reeds een verliesvoorziening is opgenomen.

Lening Nationaal Restauratie Fonds

De provincie heeft geld uitgeleend aan het Nationaal Restauratie Fonds (hierna NRF) dat het op zijn beurt door leent aan eigenaren van monumenten voor het herbestemmen/restaureren/verduurzamen van monumenten. Het risico bestaat dat de lening niet (volledig) wordt terugbetaald aan de provincie. Ter beperking van dit risico toetst het NRF of de ontvangers van de leningen voldoende kredietwaardig zijn. Door middel van hypothecaire leningen, met het monument als onderpand, verkrijgt de NRF voldoende zekerheid. Ook bekijkt het NRF in hoeverre daadwerkelijk voldoende zekerheid kan worden verkregen uit het te financieren onderpand. Het risico bedraagt maximaal € 9,1 miljoen.

Verloop risico's

Risico-inventarisatie (bruto x € 1.000)	Begroting 2020	Rekening 2020	Begroting 2021	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Afname / toename*
Strategische risico's	€ 76.997	€ 30.408	€ 55.964	€ 41.307	€ 33.688	€ 42.060	Afname
Externe risico's	€ 1.779	€ 1.783	€ 1.779	€ 1.783	€ 1.783	€ 1.783	-
Bruto risicobedrag	€ 78.776	€ 32.191	€ 57.743	€ 43.090	€ 35.471	€ 43.843	Afname

*ten opzichte van de meest recente inventarisatie bij de Jaarrekening 2021

Toelichting

Sinds de jaarrekening 2020 is het risicoprofiel van de provincie niet significant gewijzigd en blijft het risicobedrag stabiel rond de € 40 miljoen.

In vergelijking met de voorgaande inventarisatie (jaarrekening 2021) is het totaal aan bruto risico's per saldo toegenomen met € 0,8 miljoen.

Een toename van € 1,2 miljoen wordt veroorzaakt door bijstelling van het risico 'Deelneming PDENH' naar aanleiding van de coronacrisis. Het risicobedrag voor PDENH dient ter dekking van faillissementen van ondernemingen waarin het fonds heeft geïnvesteerd, waardoor het bedrag aan uitstaand vermogen is gegroeid. Per juni 2022 bedraagt het uitstaande kapitaal € 52,6 miljoen.

De afname in de bedrijfsvoeringsrisico's wordt veroorzaakt door het vervallen van risico 'Schadeclaim in verband met asbest bij N201' (€ 0,5 miljoen).

Overige risico's niet gekwantificeerd

Naast genoemde risico's onderkent de provincie een aantal risico's die zich op dit moment zowel landelijk als wereldwijd voordoen, waarvan de omvang en eventuele schade die hieruit ontstaat nog niet verder te kwantificeren zijn. Wij denken hierbij aan:

Stikstof

De maatregelen en wetgeving vanuit de Rijksoverheid om stikstof te verminderen hebben gevolgen voor de snelheid en kosten van de aanleg van infrastructuur alsmede voor beheer en onderhoud.

PFAS

Bij civiele werken moet de grond worden onderzocht op de aanwezigheid van PFAS. Indien de grond meer schadelijke stoffen bevat dan de norm toestaat, zal dit vertraging in de projecten tot gevolg hebben.

Inflatie

De huidige inflatiecijfers zijn beduidend hoger dan de indexatie die de Provincie toepast. Wanneer voor de inkomstenstroom geen vergelijkbare prijspeilstijging wordt toegepast is dit een risico.

Prijsstijgingen en beschikbaarheid grondstoffen

De grondstofprijzen zijn in de afgelopen periode bovengemiddeld gestegen, de staalprijzen zelfs extreem door schaarste van schroot en sterk stijgende ijzerertsprijzen alsmede stijgende energieprijzen. De verdere ontwikkeling hiervan is niet goed in te schatten.

Energiebehoefte in relatie tot het elektriciteitsnet

De vraag naar elektriciteit in combinatie met de toename van duurzame energieprojecten bereiken de grens van de beschikbare netwerkcapaciteit.

Klimaatontwikkelingen, duurzaamheid en circulariteit

Voor 2030 heeft de provincie de onderstaande duurzaamheidsambities die aansluiten bij het Klimaatakkoord van Parijs en het Nationale Klimaatsplan. De doelstellingen per duurzaamheidsthema zijn:

- CO2 reductie - De CO2 uitstoot is in 2030 met 50% afgenomen (in lijn met de doelstelling van Parijs, referentiejaar 1990);
- Energietransitie - De provinciale infrastructuur is in 2030 energieneutraal (het elektriciteitsverbruik voor de exploitatie van de infrastructuur wordt opgewekt op het eigen areaal met zonneparken en zonnepanelen);
- Circulaire economie (infrastructuur) - De toepassing van primaire grondstoffen bij aanleg en beheer van provinciale infrastructuur is in 2030 met 50% afgenomen (Van alle gebruikte bouwmaterialen is maximaal 50% een primaire grondstof);
- Klimaatadaptatie - Nieuwbouwprojecten zijn klimaatbestendig en water robuust;
- Biodiversiteit - De biodiversiteit wordt versterkt bij aanleg, beheer en operatie van de provinciale infrastructuur.

Personeelsschaarste

Zowel kwalitatief als kwantitatief heerst er personele schaarste. De huidige krapte op de arbeidsmarkt heeft tot gevolg dat vacatures lastig zijn in te vullen. Deze krapte telt voor zowel het aantrekken van vast als van tijdelijk personeel. Als gevolg hiervan kan doorloop van projecten in het gedrang komen.

Referendum-risico

De referendumverordening Noord-Holland biedt de mogelijkheid om een referendum te organiseren. De kosten voor een dergelijk referendum zijn echter niet gedekt. Omdat het vooraf niet zeker is of er in enig jaar een referendum georganiseerd wordt is het niet wenselijk deze kosten in de begroting op te nemen. Daarmee is een provinciaal referendum in financiële zin een risico te noemen. De omvang van de kosten voor een eventueel referendum zijn niet precies bekend maar op basis van een inventarisatie bij gemeenten worden de kosten geschat op ongeveer € 6 miljoen.

Berekening risico's

Bij de begroting en bij de jaarrekening wordt jaarlijks het actuele totale weerstandsvermogen en het actuele incidentele weerstandsvermogen berekend voor een periode van vier jaar respectievelijk voor een periode van één jaar.

Om tot het weerstandsvermogen te komen wordt de beschikbare weerstandscapaciteit geconfronteerd met de uitkomst van de simulatie van de ongedekte risico's. Het quotiënt van beide bedragen wordt het weerstandsvermogen genoemd. De totale bruto omvang van deze risico's bedraagt € 43,8 miljoen.

Berekende hoogte van de ongedekte risico's voor 1 jaar: € 14,5 miljoen

Op basis van de methode waarbij wordt gesimuleerd of een risico al dan niet voorkomt (de zogenaamde Monte Carlo simulatie), is berekend dat de provincie voor het komende jaar een risico loopt van € 14,5 miljoen. Dit betekent dat in 99% van de simulaties, en dus met 99% zekerheid, gesteld kan worden dat het komende jaar het bedrag aan schade niet groter zal zijn dan het hier genoemde risicobedrag.

Berekende hoogte van de ongedekte risico's voor vier jaar: € 29,6 miljoen

Op basis van diezelfde methode is berekend dat de provincie voor de komende vier jaar een risico loopt van € 29,6 miljoen. Dit betekent dat in 99% van de simulaties, en dus met 99% zekerheid gesteld kan worden dat het komende jaar het bedrag aan schade niet groter zal zijn dan het hier genoemde risicobedrag.

Berekening weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen

Toelichting weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken. Bij weerstandscapaciteit wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele weerstandscapaciteit en structurele weerstandscapaciteit.

De incidentele weerstandscapaciteit is de capaciteit die eenmalig kan worden ingezet om financiële tegenvallers op te vangen, en is de som van:

- de algemene reserve;
- de post onvoorzien voor het betreffende boekjaar;
- stille reserves.

Stille reserves bestaan uit het verschil tussen de verkoopwaarde van activa en de waarde waarvoor deze activa op de balans staan. In de berekening van de weerstandscapaciteit worden stille reserves niet meegenomen, tenzij er een concrete intentie is betreffende activa binnen één jaar te verkopen.

De structurele weerstandscapaciteit is de capaciteit, die terugkerend kan worden ingezet om financiële tegenvallers op te vangen, en bestaat uit:

- de onbenutte belastingcapaciteit;
- de post onvoorzien in de jaren na het komende jaar;
- begrotingsruimte.

Het beleid over de aanwending van de weerstandscapaciteit

Wanneer risico's zich daadwerkelijk voordoen, en er financiële schade is voor de provincie, wordt gesproken over incidenten. In een dergelijk geval wordt de financiële positie van de provincie aangetast en kan het voorkomen dat er maatregelen moeten worden getroffen om de financiële positie op termijn weer op peil te brengen. Het volgende is van toepassing met betrekking tot het aanwenden van de weerstandscapaciteit bij incidenten:

- Wij informeren PS over het zich voordoen van het incident, inclusief de achtergronden;
- Wij stellen voor het risicobedrag ten laste van de algemene reserve te brengen, wanneer geen andere dekkingsmogelijkheden voorhanden zijn;
- Indien de algemene reserve hierdoor niet meer toereikend is, formuleren wij een bezuinigingsvoorstel;
- De weerstandscapaciteit dient op peil te worden gebracht indien zij zodanig is aangetast dat zij niet langer aan de norm voldoet. In dat geval voegen wij bij het voorstel aan PS een voorstel voor een herstelplan om dit mogelijk te maken.

Toelichting weerstandsvermogen

Het kengetal weerstandsvermogen drukt uit in welke mate de provincie in staat is om met haar financiële reserves ongedekte risico's op te vangen. Het kengetal weerstandsvermogen wordt berekend door de totale weerstandscapaciteit te delen door de hoogte van de ongedekte risico's over een periode van één jaar (incidentele weerstandsvermogen) of vier jaar (structureel weerstandsvermogen).

De norm voor het minimaal aan te houden weerstandsvermogen bedraagt 1. Indien ondanks genomen beheersmaatregelen het totale weerstandsvermogen of het incidentele weerstandsvermogen lager wordt dan 1, dan doen Gedeputeerde Staten financiële voorstellen die ertoe leiden dat het weerstandsvermogen weer teruggebracht wordt op het minimale niveau.

Daarnaast is in de financiële verordening de norm bepaald om de algemene reserve op minimaal 25% van de structurele algemene dekkingsmiddelen te houden. Deze structurele algemene dekkingsmiddelen staan verder toegelicht in hoofdstuk 8.1.

Incidenteel weerstandsvermogen

Berekening weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Totaal
Incidentele capaciteit					
Algemene reserve	122,8				122,8
Onvoorzien	-				-
Totaal incidentele capaciteit	122,8	-	-	-	122,8
Berekende risico's voor 1 jaar					14,5
Kengetal Weerstandsvermogen voor 1 jaar					8,5

Totale weerstandsvermogen

Berekening weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Totaal
Incidentele capaciteit					
Algemene reserve	122,8				122,8
Onvoorzien	-				-
Totaal incidentele capaciteit	122,8	-	-	-	122,8
Structurele capaciteit					
Onbenutte belastingcapaciteit		170	170	170	510
Onvoorzien		-	-	-	-
Meerjarenbegrotingsruimte		-	-	-	-
Totale structurele capaciteit	-	170	170	170	510
Totale weerstandscapaciteit					632,8
Berekende risico's voor 4 jaar					29,6
Kengetal Weerstandsvermogen voor 4 jaar					21,4

Uit dit overzicht blijkt dat de berekende weerstandscapaciteit op basis van de incidentele capaciteit 8,5 bedraagt (was 10,4 bij begroting 2022). Voor een periode van vier jaar bedraagt de weerstandscapaciteit 21,4 (was 28,7 bij begroting 2022). In beide gevallen is de uitkomst groter dan 1. Dit betekent dat in beide gevallen de totale weerstandscapaciteit groter is dan de hoogte van de ongedekte risico's.

Conclusies

Bij de begroting zijn risico's geïnventariseerd met een totale bruto omvang van € 43,8 miljoen. Het berekende risicobedrag (na simulatie) voor het komende jaar bedraagt € 14,5 miljoen. Het berekende risicobedrag voor de komende vier jaar bedraagt € 29,6 miljoen.

De incidentele weerstandscapaciteit bij de begroting 2023 bedraagt € 122,8 miljoen. Het weerstandsvermogen voor één jaar komt dan uit op 8,5. De totale weerstandscapaciteit bedraagt € 632,8 miljoen. Het weerstandsvermogen voor een periode van vier jaar komt dan uit op 21,4. Met een zekerheid van 99% kan geconcludeerd worden dat de berekende weerstandscapaciteit toereikend is om financiële tegenvallers op te vangen.

Kengetallen

Kengetallen

Met ingang van de begroting 2016 is in het BBV voorgeschreven in deze paragraaf een set van zes verplichte financiële kengetallen op te nemen. De zes kengetallen zijn:

1. netto schuldquote;
2. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
3. de solvabiliteitsratio;
4. kengetal grondexploitatie;
5. structurele exploitatieruimte;
6. belastingcapaciteit (zie hiervoor de paragraaf provinciale heffingen).

1. Berekening netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en afschrijvingen op de exploitatie.

Bij jaarrekening ultimo jaar		Rekening 2021	Begroting 2022*	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
A	Vaste schulden (art. 46)	0	0	34	112	180	180
B	Netto vlottende schuld (art. 48)	27	20	18	16	16	16
C	Overlopende passiva (art. 49)	350	536	615	684	667	635
D	Financiële activa (art. 36 lid d, e en f)	0	0	0	0	0	0
E	Uitzettingen < 1 jaar (art. 39)	232	142	53	25	25	25
F	Liquide middelen (art. 40)	5	1	1	0	0	0
G	Overlopende activa (art. 40a)	53	30	29	28	28	28
H	Totale baten (exclusief reserves (art. 17 lid c)	518	578	567	565	568	544
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G/H * 100%		17%	66%	103%	134%	143%	143%

*2022 t/m Tweede
begrotingswijziging 2022

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de oude situatie waarbij de provincie voldoende eigen middelen had in de komende jaren verandert in een situatie waarbij geld geleend moet gaan worden. Uit de liquiditeitsprognose blijkt dat naar verwachting vanaf 2023 geld geleend moet gaan worden om aan de verschillende verplichtingen te kunnen blijven voldoen. De afname van de eigen middelen is vooral zichtbaar op regel E.

2. Berekening gecorrigeerde netto schuldquote

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Bij jaarrekening ultimo jaar	Rekening 2021	Begroting 2022*	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
A Vaste schulden (art. 46)	0	0	34	112	180	180
B Netto vlottende schuld (art. 48)	27	20	18	16	16	16
C Overlopende passiva (art. 49)	350	536	615	684	667	635
D Financiële activa (art. 36 lid b, c, d, e en f)	99	99	99	99	99	99
E Uitzettingen < 1 jaar (art. 39)	232	142	53	25	25	25
F Liquide middelen (art. 40)	5	1	1	0	0	0
G Overlopende activa (art. 40a)	53	30	29	28	28	28
H Totale baten (exclusief reserves (art. 17 lid c)	518	578	567	565	568	544
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G/H * 100%	-2%	49%	86%	117%	125%	125%

*2022 t/m Tweede begrotingswijziging 2022

Zie voor opmerkingen hetgeen onder 1 is gemeld. Zoals hierboven is vermeld zit het verschil in het feit dat bij deze berekening tevens de verstrekte leningen zijn meegenomen. Het verschil met 1 is zichtbaar op regel D.

3. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een provincie bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Bij jaarrekening ultimo jaar	Rekening 2021	Begroting 2022*	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
A Eigen vermogen (art. 42)	1064	847	755	724	733	750
B Balanstotaal	1463	1425	1445	1559	1619	1605
Solvabiliteit A/B * 100%	73%	59%	52%	46%	45%	47%

* 2022 t/m Tweede begrotingswijziging 2022

Hoe hoger de solvabiliteitsratio hoe hoger de weerbaarheid van de provincie. De mate van weerbaarheid in combinatie met de andere kengetallen geeft een indicatie over de financiële positie van de provincie. Kijkend naar de samenstelling van het vreemd vermogen (cq de financiële verplichtingen), valt af te leiden dat dit met name bestaat uit voorzieningen en overlopende passiva. Voor de gevormde voorzieningen is de last reeds genomen. Hiervoor zal dus geen aanspraak meer gemaakt hoeven worden op de reserves. De overlopende passiva bestaan met name uit verplichtingen die gedekt worden door onttrekkingen aan de bestemmingsreserves. Dit laatste zorgt voor de daling van de omvang van het eigen vermogen. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat het berekendendatio ruim voldoende is om aan de financiële verplichtingen te voldoen.

4. Grondexploitatie

Bij jaarrekening ultimo jaar	Rekening 2021	Begroting 2022*	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Niet in exploitatie genomen bouwgronden (art. 38 lid a punt 1)	0	0	0	0	0	0
Bouwgronden in exploitatie (art. 38 lid b)	0	0	0	0	0	0
Totale baten (exclusief reserves (art. 17 lid c)	518	578	567	565	568	544
Grondexploitatie (A+B)/C * 100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

*2022 t/m

Begrotingswijziging
2022

Uit bovenstaande blijkt dat de provincie niet over in exploitatie genomen gronden beschikt, hetgeen past bij het grondbeleid van de provincie.

5. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij dit onderscheid is de aard van de activiteit leidend. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering uit het provinciefonds en eigen belastinginkomsten (motorrijtuigenbelasting). Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17 onderdeel c van het BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage. Om dit kengetal te relateren aan het overzicht van baten en lasten is het noodzakelijk om de volgende cijfers te presenteren:

Bij jaarrekening ultimo jaar		Rekening 2021	Begroting 2022*	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
A	Totale structurele lasten	412	483	488	479	471	483
B	Totale structurele baten	490	515	528	546	546	527
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	44	32	30	22	20	20
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	1	2	1	4	4	4
E	Totale baten	518	578	567	565	568	544
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/(E) * 100%		7%	0%	2%	9%	10%	5%

Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Daarnaast bevorderen hogere structurele baten de wendbaarheid (flexibiliteit) van de begroting. Voor Noord-Holland is in alle jaren sprake van een positief percentage. Voor een nadere opbouw van de baten en lasten verwijzen wij naar onderdeel 4.2.5 deze begroting.

6. Belastingcapaciteit

Een provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen aantal opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald. De belastingcapaciteit van provincies wordt berekend door het aantal opcenten in jaar t (het begrotingsjaar) te vergelijken met het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) en uit te drukken in een percentage.

Bij jaarrekening ultimo jaar		Rekening 2021	Begroting 2022*	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
A	Aantal opcenten MRB	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9
B	Landelijk gemiddelde opcenten in jaar er voor	83,0	83,5	83,7	84,6	84,6	84,6
Aantal opcenten t.o.v. landelijk gemiddelde in jaar er voor (A/B) * 100%		81,8%	81,3%	81,1%	80,3%	80,3%	80,3%

*2022 t/m Tweede
begrotingswijziging 2022

Uit bovenstaande blijkt dat de provincie Noord-Holland onder het landelijk gemiddelde zit qua heffen van opcenten. Dit is ook logisch omdat de provincie het laagste opcenten tarief heeft van alle provincies. Dit zorgt ervoor dat er nog voldoende capaciteit is om financiële tegenvallers op te vangen. Bij de begroting 2023 is de onbenutte belastingcapaciteit berekend op € 170 miljoen.

	Rekening 2021	Begroting 2022*	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1. Netto schuldquote	17%	66%	103%	134%	143%	143%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-2%	49%	86%	117%	125%	125%
3. Solvabiliteitsratio	73%	59%	52%	46%	45%	47%
4. Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%
5. Structurele exploitatieruimte	7%	0%	2%	9%	10%	5%
6. Belastingcapaciteit	81,8%	81,3%	81,1%	80,3%	80,3%	80,3%

*2022 t/m Tweede
begrotingswijziging 2022

In bovenstaande tabellen is op basis van een aantal kengetallen getracht om een inzicht te geven in de financiële positie van de provincie. Voor een beoordeling van de financiële positie is het belangrijk dat zowel naar de balans als naar de exploitatie wordt gekeken. In de kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit komt tot uitdrukking of een provincie over voldoende structurele baten beschikt en welke mogelijkheid er is om de structurele baten op korte termijn te vergroten. Voor de provincie Noord-Holland geldt voor de komende jaren dat de structurele baten groter zijn dan de structurele lasten. Dit betekent dat de provincie voldoende flexibiliteit vertoont om eventuele tegenvallers op te vangen.

Het percentage opcenten van Noord-Holland (67,9) ligt onder het gemiddelde van alle 12 provincies (+/- 83%). Noord-Holland heeft het laagste opcenten tarief van alle provincies. Dit resulteert in een onbenutte belastingcapaciteit bij de begroting van 2023 van € 170 miljoen. Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat de begroting van de provincie voldoende wendbaar en flexibel is.

De kengetallen netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio en grondexploitatie hebben betrekking op de balans. Op basis van de huidige liquiditeitsprognose is de verwachting dat vanaf 2023 een tekort aan middelen ontstaat en dat vreemd vermogen aangetrokken moet worden ter financiering van bedrijfsprocessen.

De verwachte solvabiliteitsratio daalt de komende jaren van ongeveer 60% naar ongeveer 45%. De daling wordt veroorzaakt een daling van de omvang van het eigen vermogen en een toename van het balanstotaal. Dit laatste wordt vooral veroorzaakt door het dat de investeringen in materiële vaste activa en financiële vaste activa de komende jaren toe zullen nemen.

Wat betreft de grondexploitatie kan gezegd worden dat Noord-Holland geen grondexploitatie kent. Hier zijn dus voor de komende jaren geen financiële consequenties te verwachten.

Het kengetal structurele exploitatieruimte toont aan dat er voldoende structurele baten zijn om de structurele lasten te dekken.

Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat op basis van de huidige cijfers de financiële situatie van de provincie als goed tot zeer goed omschreven kan worden.

3.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Duurzame bereikbaarheid is een belangrijke opgave voor de provincie Noord-Holland. Een goede bereikbaarheid is noodzakelijk voor het functioneren van de economie in Noord-Holland en een vereiste om deel te nemen aan de arbeidsmarkt en het sociale leven. Onder het motto 'doelmatig en duurzaam' spelen deze onderwerpen op dit moment een belangrijke rol. Het handelen van de

provincie is gericht op duurzaamheid. Dit betekent dat ook voor het technisch en operationeel beheer van de infrastructuur geldt dat we in 2030 de hoeveelheid CO₂-emissie, het primaire materiaalgebruik minimaal hebben gehalveerd, en energieneutraal zijn, de biodiversiteit en de klimaatadaptiviteit hebben bevorderd en stikstof en fijnstof hebben beperkt. Dit kan invloed hebben op kwaliteitseisen die we gewend zijn te stellen (bijvoorbeeld bij alternatief maaibeheer), maar ook op de vanzelfsprekendheid waarmee we infrastructuur aanleggen voor 'de eeuwigheid', uitgaande van eindeloze groei.

Het verbeteren en beheren van de (provinciale) infrastructuur zijn kerntaken van de provincie. De provincie beheert circa 650 km wegen, 380 km fietspaden, 50 km busbanen, 250 km vaarwegen (bodem en oevers), 590 civiele kunstwerken (inclusief duikers), DVM-systemen, een verkeers-, tunnel- en brugbediencentrale en dertien gebouwen (waarvan vier huur). Onderdeel van de beheertaak is de wettelijke zorgplicht en provinciale ambitie om de kapitaalgoederen volgens afgesproken kwaliteitseisen in stand te houden door middel van onderhoud en vervanging. Hiermee worden functionaliteit en kwaliteit van deze kapitaalgoederen op peil gehouden en wordt kapitaalvernietiging voorkomen. Verder is het op orde zijn van de cybersecurity van groot belang om misbruik van de kapitaalgoederen te voorkomen.

Infrastructuur

De instandhouding van de provinciale infrastructuur legt een groot beslag op de provinciale begroting. Hierdoor is in de afgelopen jaren steeds nadrukkelijker de behoefte ontstaan om de infrastructuur professioneler, doelmatiger en efficiënter in stand te houden.

De provincie gaat in 2023 verder met de ontwikkeling van het assetmanagement. Het beheer van onze assets wordt verder in lijn gebracht met de provinciebrede doelstellingen. Thema's die steeds meer aandacht krijgen zijn toepassing van duurzaamheid, biodiversiteit, klimaatverandering (klimaatstresstest), energieverbruik, digitalisering (digital twins, een nieuw beheersysteem en dashboards voor de monitoring van onze doelen) en innovatie. Voor deze extra vereisten en functies zijn budgetten vrijgemaakt en in de pilotprojecten wordt geleerd, bijgestuurd en geacteerd op de opgedane ervaringen. Er wordt altijd een afweging gemaakt tussen de risico's, de kosten en de opbrengsten. Dit afwegingskader kan vervolgens leiden tot aanpassingen in de programmering van de studiefase, de planfase en uitvoeringsfase.

Het bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau voor het functioneren van het areaal is leidend. De systematiek is gebaseerd op de landelijke afspraken. Dit is vastgelegd in de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG). Ook is hierin vastgelegd welke financiële middelen hiervoor noodzakelijk zijn.

De afweging over beleidswijzigingen, trends en ontwikkelingen zoals omschreven in de NIKG wordt (jaarlijks) bij de Kaderbrief gemaakt.

Type areaal	Bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau
Stroomwegen	B
Overige wegen	C
Fietspaden	B
Milieuaspecten bij wegbeheer	B
Vrij liggende busbanen	B
Haltes/stations Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)	B
Vaarwegen / oevers	C/D

Het beheer wordt gebiedsgericht uitgevoerd. Een belangrijk instrument hierin zijn de gebiedscontracten, waarbij het vast- en variabel onderhoud van het areaal naar de markt is gebracht. Daarnaast zijn er ook aspecten van het onderhoud die moeilijk passen in een gebiedscontract en waarvan het efficiënter is om deze centraal te beleggen, zoals bijvoorbeeld centrale brugbediening, dynamisch verkeersmanagement (DVM) en gladheidscoördinatie. Vanaf april 2023 loopt het huidige contract voor het beheer van de provinciale tunnels af. Om deze reden zal in 2022 begonnen worden met de aanbesteding van een nieuw contract. Verkeersmanagement wordt medio 2023 in de vorm van een iDienst uitbesteed. Het verkeersmanagement vindt dan plaats vanuit een centrale in Rotterdam.

Programmering Onderhoud

Alle maatregelen aan het infrastructurele areaal worden begroot en in de 'Provinciale Programmaplaning Infrastructuur' opgenomen, zodat gestuurd kan worden op de voortgang in de studiefase. Bestuurlijk wordt een doorkijk van het infrastructurele programma vastgelegd in het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI). Het iMPI geeft onder andere aan welke (vervangings-)investeringen noodzakelijk zijn. De kredieten hiervan worden met de behandeling van de begroting aangevraagd en door PS beschikbaar gesteld.

Het vast- en variabel onderhoud is in uitvoering bij een gebiedscontractant. Deze gebiedscontractant is zelf verantwoordelijk voor het inplannen van de uitvoering. Bijna al het variabel onderhoud voor de gebieden met een gebiedscontract wordt geprogrammeerd door de gebiedsaannemer binnen de vaste jaarlijkse contractprijs.

Gebouwen

De provincie Noord-Holland heeft verschillende panden in beheer. De meeste panden zijn in gebruik voor de huisvesting van medewerkers en/of opslag van eigendommen. De provincie verhuurt een klein deel van haar panden als winkel, dienstwoning of kantoor aan derden.

Het onderhoud aan de panden voor 2023 kan als volgt worden ingedeeld.

- maincontract;
- planmatig onderhoud, dit betreft werkzaamheden volgens het meerjarenonderhoudsplan;
- niet-planmatig onderhoud, dit betreft storingen en niet-geplande kleine onderhoudswerkzaamheden.

Maincontract

Voor zowel het planmatig als het niet-planmatig onderhoud voor het kantoorpand Houtplein 33 en het nieuwe gebouw Dreef 1 & 3 is een 'maincontract' afgesloten, op basis van een prestatiecontract. Dit houdt één contract in, voor het onderhoud aan alle technische disciplines, waaronder bouwkunde, verwarming, lucht en elektrotechniek. Naast deze contractuele verplichtingen zijn er incidentele kosten die voortvloeien uit het maincontract voor deze panden. Medio 2023 gaat het nieuwe maincontract van start, waarin het onderhoud aan de historische panden aan de paviljoenslaan is toegevoegd en de scope wordt uitgebreid met o.a. keukentechniek en legionellabeheer.

Planmatig onderhoud

Voor het planmatig (bouwkundig) onderhoud aan de overige panden werken wij met een meerjarenonderhoudsplan. Dit meerjarenonderhoudsplan bevat het planmatig onderhoud (bouwkundig en installatietechnisch) aan de buitenzijde van de panden, zoals vervangingen van installatie(delen), de vervanging of renovatie van daken en goten en noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden aan de terreinen (hekwerk, bestrating). In de aanloop naar het nieuwe maincontract vindt in 2023 een herinspectie van de provinciale panden plaats, waarna het meerjarenonderhoudsplan indien nodig wordt aangepast.

Er zal onderhoud worden uitgevoerd in Paviljoen Welgelegen aan de installatietechnische onderdelen en de beveiligingscamera's zullen worden vervangen. Er wordt groot onderhoud aan de natuurstenen gevel van Paviljoen welgelegen uitgevoerd.

Niet-planmatig onderhoud

Het niet-planmatig onderhoud beslaat het noodzakelijke klein onderhoud aan de panden, dat deels structureel plaatsvindt (onderhoud aan cv's, zonweringen, automatische deuren en tuin) en deels op ad-hoc basis (wanneer een onvolkomenheid wordt geconstateerd, na melding van storing of incidentele inspectie) wordt uitgevoerd. Storingen in de panden die onder het maincontract vallen, worden ook uit dit budget betaald.

Beheer en onderhoud meerjarig gepland (x €1 miljoen)

Beheer en onderhoud meerjarig gepland (wegen)	2022	2023	2024	2025
A. Vervangingsinvesteringen wegen (PMO)	€ 47,5	€ 73,6	€ 59,3	€ 9,4
B. Groot onderhoud gepland	€ 18,9	€ 20,6	€ 4,0	€ 3,0
C. Projecten reserve kap. lasten VIK v/h Res. GO	€ 0,3	€ 0,6	€ 0,7	€ 2,1
D. Vast onderhoud wegen	€ 7,1	€ 6,9	€ 7,3	€ 7,3
E. Gebiedscontracten (GBC1 t/m GBC7)	€ 36,9	€ 37,5	€ 38,4	€ 38,6
F. Tunnels	€ 5,6	€ 4,9	€ 4,9	€ 4,9
G. DVM-areaal wegen	€ 5,5	€ 4,7	€ 4,0	€ 4,0
H. Planmatig onderhoud gebouwen	€ 1,2	€ 1,2	€ 1,2	€ 1,2
I. Correctief onderhoud gebouwen	€ 0,3	€ 0,3	€ 0,3	€ 0,3
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	€ 123,4	€ 150,1	€ 120,0	€ 70,8
Waarvan activa met een maatschappelijk nut	€ 47,5	€ 73,6	€ 59,3	€ 9,4

Beheer en onderhoud meerjarig gepland (vaarwegen)	2022	2023	2024	2025
A. Vervangingsinvesteringen vaarwegen	€ 8,2	€ 26,4	€ 10,0	€ 24,4
B. Projecten reserve kap. lasten v/h Res. GO	€ 1,5	€ 2,1	€ 0,4	€ 0,4
C. Variabel onderhoud vaarwegen	-€ 0,1	-€ 0,1	-€ 0,1	-€ 0,2
D. Beheer vaarwegen	€ 1,2	€ 1,3	€ 1,3	€ 1,3
E. Vast onderhoud vaarwegen	€ 3,4	€ 3,4	€ 3,4	€ 3,4
F. Gebiedscontracten (GBC1 t/m GBC7)	€ 6,6	€ 6,6	€ 6,6	€ 6,6
G. DVM-areaal vaarwegen	€ 1,9	€ 1,9	€ 1,7	€ 1,5
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	€ 22,8	€ 41,7	€ 23,4	€ 37,5
Waarvan activa met een maatschappelijk nut	€ 8,2	€ 26,4	€ 10,0	€ 24,4

3.3 Financiering

Algemeen

Het treasurybeleid beslaat de doelstellingen, de richtlijnen en de limieten, die voor het uitvoeren van de Treasuryfunctie zijn vastgesteld. De wettelijke- en provinciekaders zijn vastgelegd in:

- Wet financiering decentrale overheden (Wet fido);
- Besluit leningsvoorwaarden decentrale overheden;
- Ministeriële regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden;
- Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV);
- Financiële verordening Noord-Holland 2021;
- Financieringsstatuut Provincie Noord-Holland 2020;
- Uitvoeringsrichtlijn Leningen en Garantstellingen Noord-Holland 2020.

In deze wettelijke kaders staan onder andere richtlijnen over het aangaan en verstrekken van leningen, evenals het verlenen van garanties uit hoofde van de publieke taak. Uitzettingen of derivaten moeten een prudent karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico. In de ministeriële regeling is geëxpliciteerd wat minimaal onder prudente uitzettingen en een prudent gebruik van derivaten moet worden verstaan. De voorschriften richten zich op de tegenpartij (debiteurenrisico) en op het type instrument (marktrisico). De provincie Noord-Holland beschikt op het moment van opmaken van deze begroting niet over uitzettingen en derivaten. Deze worden ook in 2023 niet verwacht.

De belangrijkste doelstellingen van het provinciale treasurybeleid zijn:

- Duidelijke richtlijnen te bieden voor het eenduidig behandelen van aanvragen voor geldleningen en garantstellingen (vanuit publieke taak);
- Zorgen voor de tijdige beschikbaarheid van de nodige financiële middelen;
- Beheersen van financiële risico's;
- Minimaliseren van de kosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities.

Liquiditeitsprognose

Op basis van de actuele liquiditeitsprognoses verwacht de Provincie Noord-Holland in 2023 structureel nieuwe geldleningen te moeten aantrekken om de benodigde liquiditeit op peil te houden.

We zullen overgaan tot het aantrekken van langlopende geldleningen gedurende het jaar als het 100% zeker is dat deze nodig zijn. De omvang van de leningen en het tijdstip van aantrekken worden daarom bepaald aan de hand van de liquiditeitsprognose op korte termijn. Dit om overliquiditeit en onnodige rentekosten te voorkomen. Naast de liquiditeitsprognoses die nodig zijn voor het bepalen van de omvang van de geldleningen is het ook van belang om de verwachtingen rondom de renteontwikkelingen te betrekken bij de besluitvorming over het

aantrekken van langlopende geldleningen. We maken hiervoor per kwartaal een actuele rentevisie op en betrekken deze rentevisie bij het bepalen van de vorm (looptijd) van de geldleningen.

De provincie Noord-Holland hanteert het systeem van totaalfinanciering. Dit houdt in dat niet voor iedere investering apart een lening wordt afgesloten. Investerings worden gefinancierd uit het totaal van eigen vermogen en het lang vreemd vermogen (aangetrokken leningen). Er is dus geen directe relatie tussen een bepaald(e) investering/project en de rentelasten voor een afgesloten lening. De rentekosten worden evenwel aan de desbetreffende taakvelden met behulp van een (rente)omslag toegerekend, zodat inzicht is in de volledige kosten van de taakvelden.

Deze werkwijze is in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording (BBV), de wet Fido en het Financieringsstatuut provincie Noord-Holland 2020. De bevoegdheid voor het aantrekken van geldleningen met een looptijd langer dan drie maanden ligt bij Gedeputeerde Staten. In de paragraaf Financiering van de begroting en de jaarstukken worden Provinciale Staten jaarlijks geïnformeerd over de actuele ontwikkelingen in het financieringsbeleid.

Schatkistbankieren

De Staat verzekert met schatkistbankieren dat met de middelen van de provincie geen onnodige financiële risico's worden gelopen. Schatkistbankieren biedt de twee volgende hoofdactiviteiten:

- Rekeningcourantverhouding met de Staat. Een positief saldo op de bankrekeningen van de provincie wordt dagelijks afgeroomd ten gunste van de rekening-courant. Andersom wordt een negatief saldo op de bankrekeningen dagelijks aangezuiverd vanaf deze rekening-courant. Deze saldoregulatie geschiedt door het Agentschap van de Generale Thesaurie van het ministerie van Financiën.
- Plaatsing van deposito's bij genoemd Agentschap. Hierbij worden dagelijks onafhankelijk vastgestelde tarieven gehanteerd en aanvragen worden nooit geweigerd indien het saldo toereikend is. Vanwege de aflopende financiële ruimte wordt van het plaatsen van deposito's geen gebruik gemaakt.

Sinds de ingang van het verplicht schatkistbankieren per 15 december 2013 is het voor de provincie mogelijk om tijdelijk overtollige middelen uit te zetten bij Nederlandse gemeenten, waterschappen en provincies, voor zover deze niet onder het toezicht van de uitzettende overheid vallen. Voor het bepalen van de hoogte, de looptijd en het rentepercentage van de te plaatsen deposito's en uitzettingen maken we gebruik van liquiditeitsprognoses en renteverwachtingen om de marktconformiteit vast te stellen. Echter omdat de rentevergoeding op deze uitzettingen nagenoeg nihil is, verdient schatkistbankieren op dit moment de voorkeur.

Renteverwachtingen

Een tweede belangrijke basis is de renteverwachting die we ieder kwartaal opstellen met twee rentevisies van verschillende treasuryspecialisten. Deze renteverwachting heeft ons geleerd dat de door ons geraadpleegde instanties voor 2023 nog steeds lage renteniveaus verwachten. Besloten is daarom om de vrijkomende deposito's voorlopig op de rekening-courant te laten staan. De provincie had ultimo 2021 bij de Schatkist € 144 miljoen in rekening-courant staan. Uitzettingen bij de schatkist leveren sinds medio 2020 geen rente meer op.

Financieringstekort

Voor het begrotingsjaar is sprake van het aantrekken van middelen op basis van de nu voorliggende liquiditeitsprognoses. In de aanloop van het aantrekken van langlopende financiering zal conform het financieringsstatuut gehandeld worden.

Kasgeldlimiet/Renterisiconorm

De Wet Fido stelt normen voor de hoogte van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Bij het uitvoeren van het treasurybeleid zal de provincie Noord-Holland in 2023 binnen deze normen blijven. Overschrijding van de kasgeldlimiet zal worden voorkomen door langlopende leningen aan te trekken. De renterisiconorm is bedoeld om (her)financiering van die meerjarige leningen over de jaren te spreiden.

Renteresultaat

Renteresultaat (x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
De externe rentelasten over de korte en lange				
A. Financiering	286	1.070	1.800	1.800
B. De externe rentebaten	-1.844	-1.976	-1.976	-1.976
Totaal door te rekenen externe rente	-1.558	-906	-176	-176
De rente die aan de grondexploitatie moet worden				
C. Doorberekend	-	-	-	-
De rente van projectfinanciering die aan het				
betreffende taakveld moeten worden toegerekend	-	-	-	-
Saldo door te rekenen externe rente	-1.558	-906	-176	-176
D1. Rente over eigen vermogen	-	-	-	-
D2. Rente over voorzieningen	-	-	-	-
De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht	-1.558	-906	-176	-176
Overhead) toegerekende rente (renteomslag)				
E. De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief				
overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-	-	-	-
F. Renteresultaat op het taakveld treasury	-1.558	-906	-176	-176

3.4 Bedrijfsvoering

Algemeen

De maatschappelijk opgaven van de Provincie zijn veelomvattend en -vanwege de onderlinge verwevenheid- in toenemende mate complex. Een robuuste én wendbare bedrijfsvoering draagt zorg voor dat de Provincie deze opgaven en haar wettelijke taken adequaat kan vervullen. Zowel op het gebied van het interne functioneren van de organisatie, het faciliteren van in- en externe samenwerking als het politiek-bestuurlijke besluitvormingsproces. Doeltreffend, doelmatig én rechtmatig.

De afgelopen jaren heeft het accent in de organisatie van de bedrijfsvoering gelegen in het op orde brengen van de basis. Daardoor zijn we als organisatie nu beter in staat om tijdig in te spelen op politiek-maatschappelijke ontwikkelingen. En als de basis op orde is, vraagt dat om onderhoud en om doorontwikkeling. De thema's waarop we dat in de bedrijfsvoering van de provincieorganisatie doen zijn:

- Professionalisering en inzet van gebundelde expertise;
- Digitalisering en data-gedreven werken;
- Bedrijfsvoeringssystemen die ons functioneren en presteren ondersteunen;
- Kaderstelling;
- Sturing & beheersing.

Belangrijke ontwikkelingen waar we binnen deze thema's rekening mee houden zijn hybride werken en de krapte op de arbeidsmarkt.

Professionalisering

De provincie staat voor goed werkgeverschap. Wij willen met ons personeelsbestand een afspiegeling zijn van de maatschappij en een inclusieve organisatie vormen, waarbij al onze medewerkers zich bij de provincie thuis voelen. De integratie van diversiteit en inclusie in het strategische HRM- beleid wordt voortgezet en voeren we actief uit.

De provincie richt zich op een optimale inzet van het personeel in een organisatie die werkt in een dynamische omgeving. We stimuleren onze medewerkers om zich duurzaam te ontwikkelen tot professionals die binnen en buiten de provincie samenwerken aan onze maatschappelijke opgaven. In de nieuwe beleidsrijke cao staat 'Duurzame inzetbaarheid' centraal. Dit bestaat uit leren en ontwikkelen; arbeidsmobiliteit en loopbaan; vitaliteit en werk-privébalans. Hier gaan we in 2023 verder vorm aan geven.

Met het instrument van strategische personeelsontwikkeling kijken we op basis van data naar de invloed van onze omgeving op het gewenste personeelsbestand, nu en in de toekomst. In deze krappere wordende arbeidsmarkt zetten we ons nog meer actief in om nieuwe, talentvolle mensen aan te trekken en aan ons te binden. We besteden in 2023 daarom ook aandacht aan de profilering van de provincie als aantrekkelijke werkgever.

Het optimaliseren van de kennis van onze medewerkers is cruciaal om juist in een veranderende omgeving aan onze opgaven te kunnen blijven werken. We investeren in opleiding en training via het POB-budget per medewerker en het Algemene Opleidingenbudget, waarbij het leren steeds meer online plaatsvindt tijdens en in het werk. Vakkennis, talentontwikkeling en integriteit zijn hierbij belangrijke onderwerpen.

De strategische agenda van de directie en de in deze paragraaf benoemde ontwikkelingen vragen om passend leiderschap. In 2023 gaan we aan de slag met een geactualiseerd leiderschapsprofiel en bieden we instrumenten om het leiderschap verder te ontwikkelen.

Hybride werken en het vanuit verschillende locaties individueel- of samenwerken vraagt om verandering en/of uitbreiding van faciliteiten. We zetten in op een gezond werkklimaat, op kantoor én thuis en in het op een andere wijze met elkaar samenwerken. We bieden actief instrumenten aan die de vitaliteit van de medewerkers bevorderen, zoals de grieprik, de healthcheck en handvatten hoe om te gaan met werkdruk. Medewerkers van de Provincie kunnen al sinds 2021 circulaire faciliteiten aanvragen voor een thuiswerkplek. In 2023 worden aanpassingen doorgevoerd die hybride overleggen makkelijker maken en worden in het kantoor extra voorzieningen getroffen voor samenwerken, ontmoeten en in stilte werken

Interne communicatie is nog belangrijker geworden. Niet alleen om collega's te informeren, maar ook om te verbinden, zowel inhoudelijk als sociaal. Intranet is hierbij het centrale communicatiekanaal, maar wordt daarnaast ook gebruik gemaakt van onder meer livestreams, videoboodschappen, e-mails van de directie en achtergrondverhalen en interviews. Begin 2023 wordt het intranet van de provincie vernieuwd. Dit wordt de start van de werkdag voor elke medewerker van de provincie.

Digitalisering en datagedreven werken

In 2021 is de geactualiseerde datastrategie 2021-2023 vastgesteld. De datagedreven acties die direct samenhangen met de maatschappelijke opgaven worden bij deze opgaven toegelicht. De ambities worden ondersteund door te voorzien in de technische randvoorwaarden, onder andere voor het kunnen opslaan, aanbieden en combineren van data. In 2023 maken we daarnaast verdere stappen in het ontwikkelen van dashboards en analyses voor het sturen en monitoren van de bedrijfsvoering.

Verder blijven we de ontwikkeling van medewerkers en leidinggevendenden op het gebied van digitalisering en datagedreven werken stimuleren, door specifieke opleidingen en trainingen.

De provincie Noord-Holland heeft in 2022 flinke stappen gezet met betrekking tot de ontwikkeling van de ICT-basisdiensten, zoals de werkplek en het ICT-netwerk. Tot 2023 worden deze stapsgewijs gereed gemaakt voor de toekomst. Zo worden onderdelen van het ICT-netwerk vernieuwd en wordt dit netwerk gemoderniseerd. Het bedrade en draadloze netwerk worden hiermee blijvend geschikt gemaakt voor thuiswerken en mobiel werken op en vanuit kantoor.

Daarnaast wordt gewerkt aan een cloud-transitie. De provincie Noord-Holland heeft, evenals veel (overheids)organisaties, gekozen voor het optimaal inzetten van de zogeheten publieke cloud in plaats van in het traditionele datacenter. Een gedeelte van de applicaties is in 2022 naar de cloud gemigreerd en in 2023 worden de volgende ICT-systemen naar de cloud verplaatst.

In 2023 ronden we de implementatie van de nieuwe digitale werkplek af. Begin 2023 worden de laatste medewerkers overgezet naar deze cloud-gebaseerde werkplek. Deze ondersteunt nog

beter het thuiswerken en mobiel werken. Ook is erin voorzien dat in de komende jaren steeds meer medewerkers van de provincie veilig kunnen werken via hun eigen laptop of tablet.

Bedrijfsvoeringssystemen

Om klaar te zijn voor de toekomst wordt op verschillende terreinen gewerkt aan het optimaliseren van de bedrijfsvoeringssystemen. Gebruiksgemak, zo min mogelijk maatwerk en vereenvoudigde onderliggende werkprocessen zijn daarbij belangrijke uitgangspunten.

Op basis van een strategische visie werken we in 2023 concrete plannen nader uit. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan vervanging van verouderde systemen en worden systemen geïmplementeerd die de bedrijfsvoering efficiënter moeten maken. Zo implementeren we een nieuw subsidiesysteem en wordt gestart met de implementatie van een nieuw inkoopstelsel. Deze systemen bieden een betere ondersteuning van de werkprocessen, kunnen beter voorzien in relevante (stuur)informatie (o.a. ten behoeve van datagedreven werken) en bieden ondersteuning bij het zoveel mogelijk geautomatiseerd borgen van de rechtmatigheid.

Kaderstelling

De provincie vertaalt externe kaders in interne regelgeving die sturend is voor het primaire proces. Hierbij is het uitgangspunt dat deze kaders begrijpelijk zijn en praktisch toepasbaar in de context van de opgaven van de Provincie.

In 2023 geeft de provincie verdere invulling aan het inkoopbeleid dat in 2021 is vastgesteld. In 2021 is het kader 'Externe capaciteit' opgesteld. Hierin zijn onder andere spelregels opgenomen voor de inzet van externe capaciteit. Gezien de arbeidsmarktontwikkelingen, de ontwikkelingen op de inhuurmarkt en de nadere invulling vanuit het Rijk van de wet DBA, verwachten we in 2023 dit kader te herzien.

In het kader van fiscale beheersing en het sluiten van een nieuw horizontaal toezicht convenant per ultimo 2022 met de Belastingdienst wordt het tax control framework in 2023 verder uitgebreid, geïmplementeerd en doorontwikkeld binnen de provincie Noord-Holland.

In 2022 heeft de provincie reeds nieuw beleid vastgesteld voor het openbaar maken van persoonlijke beleidsopvattingen in de lijn met de WOO. In 2023 zullen vier categorieën van informatie, geprioriteerd door de stuurgroep WOO (koepels, BZK en Plooi) via het landelijke Platform Open Overheidsinformatie worden gepubliceerd: Organisatiegegevens, Statenstukken, Convenanten en de WOO verzoeken. In een latere fase volgen de andere informatiecategorieën die volgens de WOO te zijner tijd actief openbaar gemaakt moeten worden.

Sturing en beheersing

Sturing op het behalen van de doelstellingen van de provincie vindt plaats via de planning & controlcyclus. In 2023 zal hierbij de focus liggen op het ondersteunen van de coalitieonderhandelingen en het zorgen voor een robuust financieel kader. De ontwikkelingen bij het Rijk (contourennota) worden hiertoe nauwlettend gevolgd.

Intern sturen we steeds meer op dashboards en werken we toe naar datagedreven analyses op het gebied van bedrijfsvoering. In 2023 zetten we in op verder integratie van diverse dashboards ter ondersteuning van het management.

De focus van interne beheersing richt zich de komende jaren op het beheerst realiseren van de provinciedoelstellingen. Hierbij gaat de aandacht uit naar zowel doelmatigheid, doeltreffendheid als rechtmatigheid.

Hiertoe wordt een controlframework ingericht dat vanuit verschillende invalshoeken (de 7 elementen van control als opgenomen in het controlstatuut) bijdraagt onder meer aan het versterken van de governance, het werken in overeenstemming met wet- en regelgeving, risicomanagement en project- en procesbeheersing. Jaarlijks stellen de afzonderlijke directies interne beheersplannen op waarin de concrete behoefte ter versterking van de interne beheersing voor die specifieke directie wordt vastgelegd. De voortgang wordt periodiek besproken en zonodig bijgesteld. In 2023 wordt met name aandacht besteed aan de elementen doelstellingen en risicomanagement. Ter verdere ondersteuning hiervan wordt in 2023 een Governance; Risk en Compliance tool geïmplementeerd. Deze tool zal ook worden ingezet ter ondersteuning van de (verbijzonderde) interne controle en informatiebeveiliging.

Vanaf boekjaar 2023 geeft het college van Gedeputeerde Staten zelfstandig een rechtmatigheidsverantwoording af. Hiervoor is reeds een solide basis gelegd in de organisatie door een goed ingerichte (verbijzonderde) interne controlefunctie.

Kosten Bedrijfsvoering

Overhead

De kosten voor bedrijfsvoering bestaan uit capaciteitskosten voor bedrijfsvoering (personele kosten van eigen medewerkers en externe inhuur) en materiële kosten zoals huisvesting en ICT.

Voor de bepaling van personele overhead gaan we uit van de functies zoals genoemd in de notitie Overhead van de commissie BBV, aangevuld met een aantal interne uitgangspunten. Hierin is voor specifieke functies in lijn met de uitgangspunten van de BBV-notitie vastgelegd, of deze tot overhead of tot programmakosten behoren.

Materiële kosten voor bedrijfsvoering worden voor het overgrote deel gerekend tot de overhead. Dit zijn bijvoorbeeld het onderhoud aan de panden, schoonmaak, beveiliging, catering en kosten van informatisering.

Er worden geen overheadkosten aan investeringen toegerekend. Dat geldt zowel voor personele kosten als voor materiële kosten.

Een deel van de materiële en personele kosten wordt gedekt uit reserves. Het betreft de reserves Huisvesting, Bedrijfsvoering en GO-gelden.

Deze kosten worden toegelicht in de programmabegroting onder programma 8, paragraaf 8.1.8.

Totale kosten overhead begroting 2023 (bedragen x € 1.000)

Overhead capaciteitskosten	48.745
Overhead materiële kosten	30.190
Totaal overhead	78.935

Totale capaciteitskosten

Capaciteit wordt ingezet voor bedrijfsvoering (overhead) en voor de realisatie van investeringen en begrotingsprogramma's.

Voor ieder begrotingsprogramma en voor de investeringen wordt geraamd, hoeveel capaciteit nodig is om de opgave te realiseren. De kosten van de capaciteit worden geraamd en gerealiseerd op de organisatorische eenheden (directies en sectoren) waar de medewerkers toe behoren. Aan de hand van de ramingen hoeveel capaciteit nodig is voor ieder begrotingsprogramma en iedere investering, wordt vervolgens een verdeelsleutel voor capaciteit bepaald. Met deze verdeelsleutel worden de capaciteitskosten vanuit de directies en sectoren aan de programma's en investeringen in de begroting toegerekend.

Voor de toerekening van de capaciteitskosten in de jaarstukken wordt een gelijke systematiek van toerekening gebruikt.

Onderstaand overzicht toont de toerekening van de capaciteitskosten naar de verschillende begrotingsprogramma's in € 1.000.

Verdeling capaciteitskosten

Programma (x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026	2023 in %
1. Openbaar bestuur	10.682	10.795	10.330	10.299	10.236	9%
2. Klimaat en Milieu	7.406	6.627	6.335	6.319	6.284	5%
3. Ruimte en Water	10.003	9.749	9.311	9.287	9.239	8%
4. Bereikbaarheid	29.061	28.543	27.287	27.221	27.067	24%
5. Groen	12.091	11.363	10.853	10.829	10.772	9%
6. Economie, cultuur en welzijn	5.130	4.806	4.595	4.582	4.554	4%
7. Economisch herstel en duurzaamheid	546	546	522	521	518	0%
8. Overzicht Financiën en bedrijfsvoering	53.309	48.475	46.594	46.476	46.213	40%
Totaal naar programma's	128.228	120.904	115.827	115.534	114.883	
Totaal naar investeringen	14.595	14.595	14.595	14.595	14.595	
Totale capaciteitskosten	142.823	135.499	130.422	130.129	129.478	

3.5 Verbonden partijen

Algemeen

Onder een verbonden partij wordt verstaan: een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Een financieel belang bestaat uit het door ons ter beschikking gestelde bedrag dat we niet kunnen verhalen indien de verbonden partij failliet gaat, of het bedrag waarvoor we aansprakelijk zijn indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Een bestuurlijk belang is zeggenschap, hetzij door vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij door stemrecht.

In een aantal gevallen wordt voor de realisatie van een provinciaal belang voor een participatie in een verbonden partij gekozen. Allereerst kunnen GS van oordeel zijn dat het publieke belang het best kan worden behartigd door een bestaande activiteit buiten de provinciale organisatie te plaatsen. Voorbeelden van dergelijke verzelfstandigingen uit het verleden zijn PWN, Alliander, Afvalzorg en Recreatie Noord-Holland.

Ten tweede kan sprake zijn van activiteiten die gezamenlijk met andere publieke en/of private partijen worden uitgevoerd ter behartiging van provinciale publieke belangen. Voorbeelden hiervan zijn Schiphol Area Development Company (SADC), Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord, Zeestad en PolanenPark.

Naast de hiervoor genoemde situaties kan voor nieuwe participaties worden gekozen bij nieuw te ontwikkelen activiteiten die het publieke belang behartigen. Een voorbeeld hiervan is het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland B.V. (PDENH).

De verbonden partijen van de provincie Noord-Holland bestaan uit de provinciale deelnemingen (A), de gemeenschappelijke regelingen waaraan we deelnemen (B) en een aantal overige rechtspersonen waarmee een financieel belang en een bestuurlijk belang is gemoeid (C).

A. Deelnemingen

Naar hun aard kunnen deelnemingen worden onderscheiden in de categorieën (voormalige) nutsbedrijven, regionale ontwikkelingsmaatschappijen, beleggingen en overige.

De deelnemingen in de (voormalige) nutsbedrijven (PWN, Alliander, Afvalzorg) zijn vanuit de historie ontstaan. Regelmatig wordt beoordeeld of aanhouding van de belangen nog een provinciaal belang dient.

Ten aanzien van de ontwikkelingsvennootschappen (SADC, PolanenPark en Zeestad) kunnen sociaal-economische motieven en motieven vanuit ruimtelijke ordening worden aangevoerd voor de diverse participaties. Zolang de doelstelling van de desbetreffende ontwikkelingsmaatschappij actueel is, blijft de provincie vanuit dat oogpunt in principe deelnemen, tenzij nieuwe ontwikkelingen tot andere keuzes leiden.

De deelnemingen met een beleggingskarakter in de Bank Nederlandse Gemeenten en de Nederlandse Waterschapsbank dienen geen direct provinciaal belang, maar worden aangehouden vanwege het geringe risico en het hoge rendement.

Recreatie Noord-Holland is een uitvoeringsorganisatie waarin de provincie deelneemt en die als doel heeft het beheren en onderhouden van gebieden van een aantal recreatieschappen.

De provincie neemt deel in een drietal fondsen (PDENH, INH en LSFA), actief op het gebied van duurzaamheid, innovatieve bedrijven dan wel life sciences.

B. Gemeenschappelijke regelingen

De provincie is actief in een aantal recreatieschappen in het kader van landschapsbeheer en het creëren van recreatievoorzieningen.

De Randstedelijke Rekenkamer is een gemeenschappelijke regeling en oefent voor de provincies Flevoland, Utrecht, Zuid-Holland en Noord-Holland de wettelijk verplichte rekenkamerfunctie uit.

Het Openbaar lichaam Waddenfonds is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland, Groningen en Fryslân.

De provincie neemt deel aan een viertal omgevingsdiensten. Dat betreft gemeenschappelijke regelingen tussen de provincie en een aantal gemeenten in de provincie Noord-Holland. De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincie Noord-Holland, de provincie Flevoland en een aantal gemeenten in beide provincies.

C. Overige verbonden partijen

De provincie is lid van de vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO). Met deze samenwerking wordt beoogd de condities waaronder provincies werken te optimaliseren en provinciale vernieuwingsprocessen te stimuleren.

De provincie is in 2019 lid geworden van de Coöperatieve vereniging samenwerkingsverband DOVA, ter behartiging van de belangen op het gebied van openbaar vervoer.

De provincie is betrokken bij een aantal stichtingen. Stichtingen worden als verbonden partij opgenomen als door de provincie een bestuurder wordt benoemd en er sprake is van jaarlijkse financiële bijdragen aan die stichting. Daarmee wordt een ruime invulling gegeven aan de definitie van verbonden partijen.

De stichtingen die het betreft zijn:

- Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio
- Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied
- Stichting administratiekantoor Aandelen Zeehaven IJmuiden
- Stichting Voorbereiding Pallas-reactor

Het fonds Nazorg gesloten stortplaatsen provincie Noord-Holland is op grond van de Wet milieubeheer tot stand gekomen als publiekrechtelijk rechtspersoon. Doel is het beheren van de gelden in het fonds, opdat deze gelden worden gebruikt ter dekking van de kosten van de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen.

Sturen op bijdrage aan provinciale doelen

De provincie stuurt actief op de bijdrage van een verbonden partij aan de provinciale doelen. De beleidsmatige afweging of continuering van participatie in bestaande verbonden partijen wenselijk is, komt aan de orde bij de vierjaarlijkse evaluatie van de verbonden partij. Naast (her)definiering van het publieke belang zal voor elke verbonden partij, zowel bij het aangaan van de verbintenis als bij de periodieke evaluatie, worden getoetst of deze bijdraagt aan realisatie van beleidsdoelstellingen. Vanuit bedrijfseconomisch perspectief zal beoordeeld worden of de bedrijfsvoering van de verbonden partij voldoende zakelijk is. In alle gevallen wordt periodiek de beleidsmatige afweging gemaakt om betrokken te blijven of te zijn bij activiteiten die de verbonden partij verricht.

Invulling aandeelhouders- en commissarisrol

Er is voor gekozen de belangen van de provincie bij de deelnemingen primair via de aandeelhoudersrol te behartigen. De aandeelhoudersrol is geplaatst in de portefeuille van de gedeputeerde die ook belast is met het beleidsveld. Om het benodigde contact met de belangrijkste deelnemingen te hebben, worden door het jaar heen verschillende afstemmingsoverleggen gehouden tussen de portefeuillehouder en bestuurders van de onderneming.

Voor de overige aspecten van invulling van de aandeelhoudersrol wordt verwezen naar de [Kadernota verbonden partijen 2020](#).

Relevante ontwikkelingen verbonden partijen

De volgende wijzigingen hebben de afgelopen periode plaatsgevonden op het gebied van de verbonden partijen:

- De aandeelhouders van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied N.V. i.l. hebben in december 2021 besloten deze vennootschap te ontbinden. Het vermogen van de vennootschap zal worden vereffend. De borgstelling ten behoeve van het project Hoogtij verstrekt aan de BNG Bank N.V. is komen te vervallen en de tussen de aandeelhouders daaruit voortvloeiende afspraken zijn beëindigd;
- Medio 2021 hebben GS besloten om een verkenning uit te voeren naar de vraag of en zo ja hoe een vervreemding van de aandelen in Recreatie Noord-Holland N.V. is te realiseren;
- Per 7 oktober 2021 is de InWest Regio B.V. (ROM) opgericht. De provincie Noord-Holland is 30,8% aandeelhouder in deze ROM. De ROM heeft als doel om binnen de provincie bij te dragen aan het versterken de positie en de internationale concurrentiekracht van de regio en het realiseren van de transitieopgaven op energie en aan circulariteit;
- Innovatiefonds Noord-Holland B.V. (INH) heeft ook in 2021 de Corona Overbruggingsleningen (COL-fonds) uitgevoerd voor de provincie Noord-Holland. Er zijn op dit moment gesprekken gaande met de nieuw opgerichte ROM om het COL-fonds hierin onder te brengen. Daarnaast heeft INH voor het Proof-of-Concept fonds € 3 miljoen aan React-EU middelen ontvangen als aanvulling op het bestaande fondsvermogen;

- De aandeelhouders van Alliander hebben in december 2021 een converteerbare lening van totaal € 600 miljoen verstrekt aan Alliander. Conform het provinciale aandelenbelang heeft de provincie Noord-Holland hiervan € 55 miljoen verstrekt;
- De provincie Noord-Holland is per 1 januari 2021 uitgetreden uit de Stichting Goois Natuurreservaat;
- SADC heeft voorjaar 2022 het nog openstaande deel van de aandeelhouderslening volledig terugbetaald aan de aandeelhouders. Voor de provincie Noord-Holland betrof dit een bedrag ad € 625.000;
- Op 24 maart 2022 heeft de oprichtingsvergadering plaatsgevonden van de gemeenschappelijke regeling siteholderschap werelderfgoed Hollandse Waterlinies.

Uitgaven

De lasten voor de verbonden partijen zijn terug te vinden in verschillende programma's. De lasten (rentelasten) voor de deelnemingen in SADC en Zeehaven IJmuiden staan in programma 6 'Economie, cultuur en welzijn' onder operationeel doel 6.5.1.

De bijdragen aan de recreatieschappen zijn opgenomen in programma 5 onder operationeel doel 5.2.2. De bijdragen aan de omgevingsdiensten zijn opgenomen onder operationeel doel 2.1.5. De bijdragen van de provincie aan het Interprovinciaal Overleg zijn verdeeld over de programma's op basis van de kerntaak waarvoor het IPO deze middelen inzet.

Inkomsten

In 2021 ontvingen wij circa € 14,3 miljoen aan dividend. In 2020 is een bedrag ontvangen van circa € 12,6 miljoen. Zie hiervoor het overzicht van de ontvangen bedragen per deelneming. De ontvangen dividenden worden gebruikt als algemeen dekkingsmiddel. Voor het jaar 2023 is een bedrag begroot ad € 8.920.000.

Leningen en garantstellingen verstrekt aan verbonden partijen

Aan een aantal provinciale verbonden partijen zijn bij oprichting of bij een latere financieringsbehoefte, leningen dan wel garanties verstrekt, namelijk:

- De in het verleden met PolanenPark afgesloten leningovereenkomst voor een maximum bedrag van € 23 miljoen is medio 2016 afgelost. De aandeelhouders in PolanenPark staan sindsdien naar rato garant voor een bancaire lening van PolanenPark van € 20 miljoen. Voor de provincie betekent dit een garantstelling van maximaal € 8 miljoen;
- Aan Zeehaven IJmuiden is in 2011 een lening verstrekt van € 0,6 miljoen. Deze lening is in 2021 verlengd tot 2026;
- De aandeelhouders van Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied N.V. i.l. hebben in december 2021 besloten deze vennootschap te ontbinden. Het vermogen van de vennootschap zal worden vereffend. De borgstelling ten

behoefte van het project Hoogtij verstrekt aan de BNG Bank N.V. is komen te vervallen en de tussen de aandeelhouders daaruit voortvloeiende regresovereenkomst is beëindigd;

- Aan de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor is een subsidie in de vorm van een rentedragende geldlening van € 40 miljoen verleend voor de activiteiten in de voorbereidingsfase van de Pallas-reactor;
- Aan SADC (Schiphol Area Development Company) is in 2018 een kredietfaciliteit van in totaal € 13,5 miljoen verstrekt door de vier aandeelhouders; voor de provincie derhalve € 3,375 miljoen. Ultimo 2021 is in totaal een bedrag van € 0,625 miljoen bij de provincie opgenomen onder deze faciliteit. Voorjaar 2022 is dit bedrag afgelost;
- Aan Alliander is in december 2021 een converteerbare lening van € 55 miljoen verstrekt voor de oplopende investeringen in de energietransitie.

Risico's verbonden aan verbonden partijen

De financiële risico's gerelateerd aan verbonden partijen zijn als volgt weer te geven (zie tevens de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing):

Gestort aandelenkapitaal bij deelnemingen

Een aandeelhouder in een vennootschap (deelneming) heeft een bedrag betaald voor de aandelen. In het geval dat de vennootschap slechte resultaten behaalt, kan sprake zijn van (gedeeltelijk) verlies van dit bedrag. Dit dient dan op de provinciale balans te worden gecorrigeerd.

Dividendopbrengsten van deelnemingen

Als een deelneming winsten behaalt, kan een deel van die winst als dividend worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. Deze mogelijke dividenden zijn onzeker doordat pas na afloop van een boekjaar blijkt of het verwachte resultaat is behaald.

De provincie dekt in het weerstandsvermogen het risico af dat 25% van het verwachte dividend niet wordt uitgekeerd.

Verstrekke leningen aan verbonden partijen

Zowel aan een aantal deelnemingen als aan enkele overige verbonden partijen zijn leningen verstrekt. Voor een deel van de verstrekte leningen heeft een dotatie aan het weerstandsvermogen plaatsgevonden in verband met het risico van niet-terugbetaling.

Verstrekke garanties aan verbonden partijen

Zowel ten behoeve van deelnemingen als van overige verbonden partijen zijn garanties/borgstellingen afgegeven. Voor een deel van de verstrekte bedragen heeft een dotatie aan het weerstandsvermogen plaatsgevonden, voor het geval een beroep wordt gedaan op deze garanties/borgstellingen.

Deze risico's zijn in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen als Financieringsrisico's, Beleidsrisico's of als Risico's Verbonden Partijen.

Overzicht verbonden partijen

Deelneming

1 Alliander N.V.			2020	2021
Vestigingsplaats	Arnhem	Eigen vermogen	4.328.000.000	4.470.000
Nominale waarde aandelen	€ 62.654.400	Vreemd vermogen	5.094.000.000	5.730.000
% belang	9,16	Resultaat	224.000.000	242.000.000
Programma	Klimaat en Milieu (2.1.1)	Dividend	10.400.000	9.260.000
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Energievoorziening			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	in december 2021 is een lening van € 55 miljoen verstrekt aan Alliander			
2 N.V. Afvalzorg Holding			2020	2021
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€72.235.000	€73.934.000
Nominale waarde aandelen	€ 12.600.000	Vreemd vermogen	€138.868.000	€160.565.000
% belang	90	Resultaat	€7.191.000	€3.040.000
Programma	Klimaat en Milieu (2.1.1)	Dividend	€1.125.000	€1.125.000
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Efficiënt gebruik stortplaatsen			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				
3 N.V. Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN)			2020	2021
Vestigingsplaats	Velserbroek	Eigen vermogen	€249.064.000	€258.189.000
Nominale waarde aandelen	€ 6.806.703	Vreemd vermogen	€527.997.000	€523.897.000
% belang	100	Resultaat	€8.436.000	€9.316.000
Programma	Ruimte en Water (3.5.2)	Dividend	€630.573	€602.620
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Drinkwatervoorziening en natuurbeheer			

4 Recreatie Noord-Holland N.V. (RNH)

			2020	2021
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€3.094.710	€2.999.303
Nominale waarde aandelen	€ 370.000	Vreemd vermogen	€1.677.417	€1.788.679
% belang	100	Resultaat	€14.966	€-95.407
Programma	Groen (5.2.2)	Dividend		
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Beheer en onderhoud recreatiegebieden			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	GS hebben in 2021 besloten om een verkenning uit te voeren naar de vraag of en zo ja hoe een vervreemding van de aandelen in RNH is te realiseren.			

5 Schiphol Area Development Company N.V. (SADC)

			2020	2021
Vestigingsplaats	Schiphol	Eigen vermogen	€ 116.330.000	€ 120.549.000
Nominale waarde aandelen	€ 3.424.680	Vreemd vermogen	€ 26.066.000	€ 24.348.000
% belang	25	Resultaat	€ 4.504.000	€ 4.219.000
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.1.1)	Dividend	0	0
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA, Voordracht lid RvC			
Publiek doel	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden. Marketing en acquisitie.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

6 Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied N.V. in liquidatie (RON)

			2020	2021
Vestigingsplaats	Zaandstad	Eigen vermogen	€7.475.000	€3.929.000
Nominale waarde aandelen	€ 787.500	Vreemd vermogen	€38.991.000	€10.780.000
% belang	33,30	Resultaat	€1.351.000	€7.954.000
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.1.1)	Dividend		€2.833.333
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Ontwikkeling Noordzeekanaalgebied			

Eventuele
ontwikkelingen/risico's

De RON is op 23 december 2021 ontbonden. Het vermogen wordt thans vereffend. De ten behoeve van het project Hoogtij verstrekte borgstelling aan de BNG Bank is komen te vervallen en in het verlengde daarvan is de tussen de aandeelhouders gesloten regresovereenkomst inzake deze borgstelling geëindigd. Er heeft 2021 in een dividenduitkering ad €2.833.333 plaatsgevonden en een terugstorting van agio van €1.000.000. Er zal nog een liquidatie uitkering volgens als de vereffening is afgerond.

7 Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN)

			2020	2021
Vestigingsplaats	Alkmaar	Eigen vermogen	€1.168.629	€1.238.631
Nominale waarde aandelen	€ 26.460	Vreemd vermogen	€2.616.648	€2.747.526
% belang	49	Resultaat	€291.472	€70.002
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.1.1)	Dividend		
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA, Voordracht voorzitter RvC			
Publiek doel	Ontwikkeling Economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

8 PolanenPark B.V.

			2020	2021
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	190.125	251.391
Nominale waarde aandelen	€ 7.200	Vreemd vermogen	3.194.121	2.471.160
% belang	40	Resultaat	102.145	61.266
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.1.1)	Dividend		0
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Ontwikkeling bedrijventerrein			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

9 PolanenPark C.V.

			2020	2021
Vestigingsplaats	Schiphol	Eigen vermogen	4.890.586	5.169.645
Nominale waarde aandelen	€ 7.200	Vreemd vermogen	12.013.638	10.551.970
% belang	40	Resultaat	549.420	278.950
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.1.1)	Dividend	240.000	

Bestuurlijk belang	Stemrecht VvV
Publiek doel	Ontwikkeling bedrijventerrein
Eventuele ontwikkelingen/risico's	In 2020 heeft een winstuitkering vanuit de CV aan de provincie plaatsgevonden ten bedrage van € 240.000.

10 Zeehaven IJmuiden N.V.

			2020	2021
Vestigingsplaats	IJmuiden	Eigen vermogen	25.360.000	26.954.000
Nominale waarde aandelen	€ 408.402	Vreemd vermogen	36.022.000	32.561.000
% belang	8,40	Resultaat	1.040.000	1.742.000
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.1.1)	Dividend	24.500	24.500
Bestuurlijk belang	Benoeming bestuurslid beherende stichting			
Publiek doel	Ontwikkeling haven en economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

11 Zeestad Beheer B.V.

			2020	2021
Vestigingsplaats	Den Helder	Eigen vermogen	€ 18.000	€ 18.000
Nominale waarde aandelen	€ 9.000	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
% belang	50	Resultaat	€ 0	€ 0
Programma	Ruimte en Water(3.1.1)	Dividend		
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Stadsvernieuwing Den Helder			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

12 Zeestad C.V.

			2020	2021
Vestigingsplaats	Den Helder	Eigen vermogen	€ 0	€ 0
Nominale waarde aandelen	€ 6.900.000	Vreemd vermogen	€ 48.373.000	€ 61.176.969
% belang	49	Resultaat	€ 0	€ 0
Programma	Ruimte en Water (3.1.2)	Dividend		
Bestuurlijk belang	Stemrecht VvV			

Eventuele
ontwikkelingen/risico's

13 N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

			2020	2021
Vestigingsplaats	Den Haag	Eigen vermogen	€ 5.097.000.000	€5.062.000.000
Nominale waarde aandelen	€ 1.525.875	Vreemd vermogen	€ 155.262.000.000	€143.995.000.000
% belang	1,10	Resultaat	€ 221.000.000	€236.000.000
Programma	Financiën en bedrijfsvoering (8.1.1)	Dividend	€775.144	€1.104.734
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Belegging			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	In oktober 2021 heeft de BNG alle (gereserveerde dividend) bedragen over 2019 en 2020 uitgekeerd.			

14 Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)

			2020	2021
Vestigingsplaats	Den Haag	Eigen vermogen	€ 1.827.000.000	€1.902.000.000
Nominale waarde aandelen	€ 11.845	Vreemd vermogen	€105.055.000.000	€94.117.000
% belang	0,2	Resultaat	€81.000.000	€121.000.000
Programma	Financiën en bedrijfsvoering (8.1.1)	Dividend	€97.708	€79.943
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Belegging			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	In oktober 2021 heeft de NWB alle (gereserveerde dividend) bedragen over 2019 en 2020 uitgekeerd.			

15 Life Sciences Fund Amsterdam B.V.

			2020	2021
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen	€11.916.957	
Nominale waarde aandelen	€ 36.038	Vreemd vermogen	€27.511	
% belang	16,90	Resultaat	-€1.491.530	
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.1.2)	Dividend		
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			

Publiek doel	Ontwikkeling economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Mate van revolverendheid: 100% Fondsomvang: €10 miljoen			
16	Participatiefonds Duurzame Economie Provincie Noord-Holland B.V.			
			2020	2021
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€31.022.452	€39.309.325
Nominale waarde aandelen	€ 1	Vreemd vermogen	€2.245.165	€5.677.900
% belang	100	Resultaat	€-499.880	€-2.425.557
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.1.2)	Dividend		
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Stimuleren duurzame economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Mate van revolverendheid: 100%. Fondsomvang: €85 miljoen.			
17	Innovatiefonds Noord-Holland B.V.			
			2020	2021
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen	€5.091.675	€6.241.981
Nominale waarde aandelen	€ 8.000	Vreemd vermogen	€100.508	€483.993
% belang	50	Resultaat	€161.297	€1.150.306
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.1.2)	Dividend		
Bestuurlijk belang	stemrecht AvA			
Publiek doel	Het beschikbaar stellen van financiering aan kleine en middelgrote ondernemingen teneinde (innovatieve) projecten te stimuleren binnen de provincie.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Mate van revolverendheid: 100%			
18	SolaRoad B.V.			
			2020	2021
Vestigingsplaats	Delft	Eigen vermogen	€261.542	€97.970
Nominale waarde aandelen	€ 400	Vreemd vermogen	€162.409	€119.422
% belang	40	Resultaat	-€103.949	-€163.572
Programma	Klimaat en Milieu (2.1.1)	Dividend		
Bestuurlijk belang	stemrecht AvA			

Eventuele ontwikkelingen/risico's

19 InWest Regio B.V. (ROM)

			2020	2021
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen		
Nominale waarde aandelen € 40.000		Vreemd vermogen		
% belang	30,8	Resultaat		
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.1.2)	Dividend		
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	De vennootschap heeft als doel om binnen het werkgebied bij te dragen aan het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van de regio Noord-Holland en Nederland en aan het realiseren van de transitieopgaven op energie en circulariteit door onder andere het beschikbaar stellen van financiering, adviseren en begeleiden van ondernemingen, stimuleren en faciliteren van innovatie, etc.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Deze B.V. is opgericht op 7 oktober 2021. Het eerste boekjaar loopt tot 31 december 2022; derhalve zijn geen cijfers over 2021 beschikbaar.			

Gemeenschappelijke regelingen

1 Recreatieschap Spaarnwoude

			2022	2023
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	€ 2.744.065	€ 2.942.351
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	33,33%		2020	2021
Programma	Groen (5.2.2)	Eigen vermogen	€ 16.744.587	€ 15.095.472
		Vreemd vermogen	€ 2.432.447	€ 3.538.271
		Resultaat	-€ 885.108	-€ 1.093.430
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur. 1 lid van Provinciale Staten is lid van het algemeen bestuur			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

2 Recreatieschap Groengebied Amstelland

			2022	2023
Vestigingsplaats	Amstelveen	Bijdrage Provincie NH	€ 960.885	€ 1.024.894
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	14,28%		2020	2021
Programma	Groen (5.2.2)	Eigen vermogen	€ 3.837.909	€ 1.720.949

		Vreemd vermogen	€ 2.293.018	€ 3.230.874
		Resultaat	-€ 66.070	-€ 108.167
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het algemeen bestuur			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

3 Recreatieschap Twiske-Waterland

			2022	2023
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	€ 1.437.340	€ 1.511.651
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	21,5%		2020	2021
Programma	Groen (6.2.2)	Eigen vermogen	€ 5.151.202	€ 5.091.543
		Vreemd vermogen	€ 391.886	€ 468.982
		Resultaat	€ 71.587	€ 120.345
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het algemeen bestuur			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

4 Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer

			2022	2023
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	€ 829.596	€ 848.677
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	12,5%		2020	2021
Programma	Groen (5.2.2)	Eigen vermogen	€ 1.858.494	€ 1.760.722
		Vreemd vermogen	€ 425.210	€ 907.202
		Resultaat	- € 313.978	€ 353.586
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

5 Recreatieschap Plassenschap Loosdrecht e.o.

			2022	2023
Vestigingsplaats	Utrecht	Bijdrage Provincie NH	€ 450.965	
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	16,67%		2020	2021
Programma	Groen (5.2.2)	Eigen vermogen	€ 1.781.192	
		Vreemd vermogen	€ 2.696.701	

	Resultaat	€ 274.193
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur (wordt Plassenraad genoemd). 1 lid van Provinciale Staten is lid van het algemeen bestuur.	
Publiek doel	Beheer recreatiegebied.	
Eventuele ontwikkelingen/risico's		

6 Beheersregeling Amstel

			2022	2023
Vestigingsplaats	n.v.t.	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			2020	2021
Programma	Bereikbaarheid (4.3.1)	Eigen vermogen	€ 0	€ 0
		Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
		Resultaat	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Door de beheersregeling is het beheer bij 1 provincie, de provincie Noord-Holland, belegd.			
Publiek doel	Beheer van de Amstel is overgedragen van de provincie aan het Hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vechtstreek.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

7 Randstedelijke Rekenkamer

			2022	2023
Vestigingsplaats	Amsterdam	Bijdrage Provincie NH	€ 376.400	
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	25%		2020	2021
Programma	Openbaar bestuur (1.1.1)	Eigen vermogen	€ 492.987	€ 527.706
		Vreemd vermogen	€ 557.413	€ 519.651
		Resultaat	€ 51.094	0
Bestuurlijk belang	De gemeenschappelijke regeling is aangegaan om gezamenlijk op een effectieve en efficiënte wijze de wettelijke opdracht voor het instellen van een rekenkamer vorm en inhoud te kunnen geven.			
Publiek doel	Rekenkamerfunctie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

8 Openbaar lichaam Waddenfonds

			2022	2023
Vestigingsplaats	Leeuwarden	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	33,33%		2020	2021
Programma	Groen (5.3.3)	Eigen vermogen	€122.217.520	€ 107.522.102
		Vreemd vermogen	€65.949.882	€ 78.546.928

		Resultaat	€4.866.690	€ 6.536.675
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Water is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur. 2 leden Provinciale Staten nemen deel aan het algemeen bestuur			
Publiek doel	Beheren en besteden Waddenfonds			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

9 Omgevingsdienst Flevoland Gooi- en Vechtstreek

			2022	2023
Vestigingsplaats	Lelystad	Bijdrage Provincie NH	€ 73.340	
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	4,24		2020	2021
Programma	Klimaat en Milieu (2.2.2)	Eigen vermogen	€ 1.330.865	
		Vreemd vermogen	€ 5.121.157	
		Resultaat	€ 555.603	
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Toezicht houden op de omgevingsdiensten OD NHN en OFGV is lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

10 Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

			2022	2023
Vestigingsplaats	Zaandam	Bijdrage Provincie NH	€ 18.655.000	€ 21.931.000
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	20%		2020	2021
Programma	Klimaat en Milieu (2.2.2)	Eigen vermogen	€ 3.254.000	€ 4.010.000
		Vreemd vermogen	€ 18.672.000	€ 18.534.000
		Resultaat	€ 194.000	€ 832.000
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Milieu is lid van het DB en AB. Plaatsvervanger is tevens lid van het AB.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

11 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord

			2022	2023
Vestigingsplaats	Hoorn	Bijdrage Provincie NH	€8775.291	
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	30%		2020	2021
Programma	Klimaat en Milieu (2.2.2)	Eigen vermogen	€ 5.765.771	5.977.742
		Vreemd vermogen	€ 9.443.491	€5.326.310
		Resultaat	€ 2.797.454	€2.111.560

Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder; Toezicht houden op de omgevingsdiensten OD NHN en OFGV en is lid van het algemeen bestuur en dagelijks bestuur.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Voor 2021 zijn er extra middelen beschikbaar gesteld voor de VTH-plustaken in verband met de uitvoering van de Wet natuurbescherming waaronder stikstof			

12 Omgevingsdienst IJmond

			2022	2023
Vestigingsplaats	Beverwijk	Bijdrage Provincie NH	€ 112.889	€ 117.789
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	13%		2020	2021
Programma	Klimaat en Milieu (2.2.2)	Eigen vermogen	€ 861.194	€ 648.213
		Vreemd vermogen	€ 10.410.251	€ 11.095.048
		Resultaat	€ 471.047	€ 160.362
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Milieu is lid van het AB.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

13 Gemeenschappelijke Regeling Siteholderschap Werelderfgoed Hollandse Waterlinies

			2022	2023
Vestigingsplaats	Utrecht	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	30		2020	2021
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.4.2)	Eigen vermogen		
		Vreemd vermogen		
		Resultaat		
Bestuurlijk belang	Rosan Kocken is de voorzitter van het Gemeenschappelijk Orgaan			
Publiek doel	Behoud en uitdragen van de universele waarde van het UNESCO werelderfgoed van de Hollandse Waterlinies			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Opgericht in 2022			

Privaatrechtelijke rechtspersonen

14 Interprovinciaal Overleg

			2022	2023
Vestigingsplaats	Den Haag	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	8,33%		2020	2021
Programma	Openbaar bestuur (1.4.2)	Eigen vermogen	€ 4.533.105	€ 5.169.720

		Vreemd vermogen	€ 27.296.089	€31.630.259
		Resultaat	€ 2.269.884	€2.979.000
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder IPO-bestuur is lid van het bestuur van het IPO. 2 leden van Provinciale Staten nemen deel aan de algemene vergadering van het IPO.			
Publiek doel	Belangenbehartiging provincies			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

15 Coöperatieve Vereniging Samenwerkingsverband DOVA U.A.

			2022	2023
Vestigingsplaats	Utrecht	Bijdrage Provincie NH	€221.954	
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			2020	2021
Programma	Bereikbaarheid (4.2.1)	Eigen vermogen	€ 641.640	
		Vreemd vermogen	€ 2.105.774	
		Resultaat	- € 282.341	
Bestuurlijk belang	Namens Gedeputeerde Staten is de teamsenior openbaar vervoer van de sector Mobiliteit de gevolmachtigde om deel te nemen aan de Algemene Ledenvergadering van de DOVA U.A.			
Publiek doel	Ontwikkelen van een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt openbaar vervoer voor de reiziger.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

17 Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio

			2022	2023
Vestigingsplaats	Haarlemmermeer	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			2020	2021
Programma	Ruimte en Water (3.1.2)	Eigen vermogen	€ 43.398.468	€ 40.199.132
		Vreemd vermogen	€ 324.061	€ 231.935
		Resultaat	€ -443.904	€ -391.832
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Schiphol: Voorzitter Raad van Toezicht			
Publiek doel	Verbeteren leefkwaliteit Schipholregio.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

18 Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied

			2022	2023
Vestigingsplaats	IJmuiden	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			2020	2021
Programma	Ruimte en Water (3.2.3)	Eigen vermogen	€ 305.607	€ 311.501
		Vreemd vermogen	€ 1.016.442	€ 944.602

	Resultaat	€ 24.689	€ 5.893
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Havens: Voorzitter Bestuursplatform NZKG		
Publiek doel	Versterken van de internationale concurrentiepositie van het gebied.		
Eventuele ontwikkelingen/risico's			

19 Stichting Administratiekantoor aandelen Zeehaven IJmuiden N.V.

			2022	2023
Vestigingsplaats	IJmuiden	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			2020	2021
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn Eigen vermogen (6.1.1)		€ 25.360.000	€ 26.954.000
		Vreemd vermogen	€ 36.022.000	€ 32.561.000
		Resultaat	€ 1.040.000	€ 1.742.000
Bestuurlijk belang	Lidmaatschap bestuur Stichting.			
Publiek doel	Ontwikkeling haven en economie.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

20 Stichting Voorbereiding Pallas-reactor

			2022	2023
Vestigingsplaats	Schagen	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			2020	2021
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn Eigen vermogen (6.1.1)		€ -153.068.889	€ -197.541.333
		Vreemd vermogen	€ 164.584.967	€ 213.090.110
		Resultaat	€ -47.648.739	€ -44.472.444
Bestuurlijk belang	Benoeming leden Raad van Toezicht.			
Publiek doel	Voorbereiding bouw hoge-flux reactor.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

Publiekrechtelijk rechtspersoon

21 Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland

			2022	2023
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			2020	2021
Programma	Klimaat en Milieu (2.2.2)	Eigen vermogen	€ 55.504.449	

	Vreemd vermogen	€ 32.898
	Resultaat	€ 1.721.471
Bestuurlijk belang	GS zijn beheerder van het Fonds.	
Publiek doel	Beheer fonds ten behoeve van de nazorg stortplaatsen.	
Eventuele ontwikkelingen/risico's		

3.6 Grondbeleid

Algemeen

Voor veel van de provinciale doelstellingen is het nodig om gronden aan te kopen, vervolgens (kortere of langere tijd) te beheren en te verkopen. Zo willen wij het Natuurnetwerk Nederland afronden, bestaande wegen optimaliseren en nieuwe vormen van bereikbaarheid faciliteren, zoals langeafstandsfietspaden en hoogwaardige openbaarvervoersverbindingen. Ook kan het grondinstrumentarium gebruikt worden voor bijvoorbeeld de realisatie van de energietransitie en de woningbouwopgave (Masterplan Wonen).

Grondaankoop, -bezit en -verkoop is voor de provincie een middel voor het realiseren van provinciale doelen en dus geen doel op zich. Onze grondactiviteiten vinden plaats binnen de kaders van de 5e Nota Grondbeleid. Belangrijkste uitgangspunten hierin zijn: rechtmatigheid, transparantie, marktconformiteit en duurzaamheid.

De aankoop van gronden geschiedt in beginsel op basis van onafhankelijke taxaties en de verkoop van gronden is in beginsel openbaar, om te voldoen aan het gelijkheidsbeginsel (arrest Didam) en de marktconformiteit te waarborgen. Als overheid mogen wij geen verstorende werking op de grondmarkt hebben en mogen wij geen onrechtmatige staatssteun verlenen, waardoor slechts beperkt en gemotiveerd van marktconforme prijzen afgeweken kan worden. Tevens zijn wij er als overheid aan gehouden om iedereen gelijk te behandelen en niemand een voorkeurspositie te geven. Verhuur, verpachting en verkoop van gronden vindt daarom op zodanige wijze plaats dat iedereen dezelfde positie heeft. Hiervan kan, op basis van een integrale afweging binnen GS, worden afgeweken als een provinciaal doel aan de orde is.

Aankoop van gronden voor de verschillende beleidsdoelen gebeurt zoveel als mogelijk op minnelijke (vrijwillige) basis. Indien noodzakelijk wordt een onteigeningsprocedure gestart.

Natuur

Grond vormt een essentiële schakel in de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Realisatie vindt plaats door middel van verschillende instrumenten, zoals de vestiging van kwalitatieve verplichtingen, kavelruilen of aankopen van grond binnen de NNN-begrenzing of daarbuiten om in te zetten als ruilgrond. Met name het vestigen van een kwalitatieve verplichting is een bijzondere vorm die specifiek voor de NNN-realiseringsproces is ontwikkeld: De provincie gaat een overeenkomst aan met een eigenaar die zijn agrarische grond omzet in grond met een natuurfunctie. De eigenaar wordt vervolgens gecompenseerd voor de waardevermindering van de grond. In 2020 hebben Provinciale Staten besloten om voor de NNN-realiseringsproces in en nabij Natura-2000 zo nodig het onteigeningsinstrument in te zetten. Dit instrument zal enkel worden ingezet nadat in een gebiedsproces eerst een gezamenlijke gebiedsvisie is vastgesteld en aan alle grondeigenaren de mogelijkheid is geboden om op basis van volledige schadeloosstelling de gronden minnelijk te verkopen.

Conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) worden de aankopen ten behoeve van de NNN op de balans opgenomen tegen de verwervingskosten (inclusief eventuele schadeloosstelling en aanvullende kosten). Door de aankoop van (meestal) agrarische gronden ten behoeve van de NNN treedt een (forse) waardedaling op. Dit geldt zeker

voor de extra kosten ten gevolge van de aankoop van opstallen en de schadeloosstelling. Hierdoor is de balanswaarde van de NNN-gronden (fors) hoger dan de daadwerkelijke waarde en behelst een risico voor het moment dat deze grond, als natuurgrond, weer verkocht gaat worden. Daarom is in 2020 een reserve voor de toekomstige afwaardering NNN-gronden aangelegd. Deze reserve wordt, ten laste van de reserves Groen en Oostelijke Vechtplassen, steeds bij de Tweede Begrotingswijziging aangevuld met het verschil tussen de verwervingskosten van de in het vorige jaar aangekochte NNN-gronden en de potentiële verkoopopbrengsten van NNN-gronden (deze is onderbouwd gestandaardiseerd op € 1,-/m²).

De provincie heeft in het verleden een grote grondportefeuille overgekregen van het Rijk ten behoeve van de realisatie NNN (de voormalige PASO- en BBL-gronden). Deze Strategische Gronden Groen worden in eerste instantie ingezet als ruilgrond t.b.v. de NNN-realisatie. Overtollige percelen worden verkocht, waarbij de opbrengst ten goede van de reserve Groen.

Kavelruil

De provinciale landbouwgronden worden zo effectief mogelijk ingezet voor het verbeteren van de agrarische structuur. Hiervoor wordt het instrument vrijwillige kavelruil ingezet. Op dit moment lopen er twee vrijwillige kavelruilprocessen in de Gooi en Vechtstreek. Onderzocht wordt in hoeverre er kavelruilen in andere gebieden kunnen worden opgezet.

Infrastructuur

Ook in 2023 zal, waar nodig, grondverwerving plaats vinden ten behoeve van de provinciale infrastructuur. Het betreft de laatste noodzakelijke verwervingen van het majeure project N241, omdat het grootste deel van de noodzakelijke grond reeds op minnelijke wijze is aangekocht. Andere projecten waar grondverwerving aan de orde is, zijn de aanpassingen aan de N236, N239, N246, N417, N517 en de N522, en de realisatie van enkele HOV-verbindingen. Ook spelen er diverse kleinere projecten, waarbij sprake is van verwerving ten behoeve van onderhoud, veiligheid en uitbreiding van wegen en fietspaden, en van de aanleg van rotondes en dergelijke.

Deze taakgebonden verwervingen vinden plaats ten laste van het budget dat PS beschikbaar hebben gesteld voor het desbetreffende project. Vaak lopen die budgetten via een projectkrediet en/of in het kader van het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI). De rol van de grondverwerving binnen deze projecten heeft een faciliterend karakter, waarbij tegelijkertijd de wettelijke kaders en de kaders van het door PS vastgestelde grondbeleid worden bewaakt.

Grondbanken

De werking van grondbanken is in 2018 geëvalueerd en geconstateerd is dat deze weinig tot geen meerwaarde hebben gehad. Ons grondbeleid biedt namelijk voldoende ruimte om gronden strategisch aan te kopen, (tijdelijk) in beheer te geven om ze op en later moment in te zetten voor provinciale doelen. Met het Programma Natuurontwikkeling (PNO) 2019-2023 is door provinciale staten besloten om de bestaande grondbanken af te bouwen en geen nieuwe in te stellen. De (beperkte) hoeveelheid grond in de voormalige beheergrondbanken wordt ingezet ten behoeve van provinciale doelen. Als dat niet aan de orde is, worden de gronden -conform afspraak- aangeboden aan de zittende pachters.

Strategische grondaankopen

Met het krediet 'Strategische grondaankopen' hebben PS het mogelijk gemaakt om anticiperend op mogelijke ontwikkelingen ten behoeve van provinciale doelen, gronden aan te kopen. In 2016 hebben PS besloten om het krediet de komende 10 tot 15 jaar af te bouwen van € 97 miljoen naar € 20 miljoen, door een jaarlijkse bijstelling bij de jaarrekening. Met de laatste bijstelling in de jaarrekening 2019 resteert momenteel een krediet van € 40 miljoen. Hiervan zit circa € 25 miljoen 'vast' in de (grond)eigendommen vermeld in onderstaande tabel 'materiële vaste activa (strategische grondaankopen)'. De belangrijkste strategische grondeigendommen zijn:

- zonneweide Jaagweg;
- percelen aangekocht in de kavelruilen naar aanleiding van het voormalig gebiedsontwikkelingsplan Wieringerrandmeer;
- het Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein in Anna Paulowna (RHB);
- SLP-zuid;
- percelen aangekocht in de kavelruil Zonnevanck (Bergen en Starnmeer).

Over de ontwikkelingen van deze percelen wordt jaarlijks gerapporteerd in de jaarrekening. Het krediet en de eigendommen strategische grondaankopen worden in brede zin ingezet ten behoeve van provinciale doelen. Dit kan zijn voor een agrarische structuurversterking door middel van kavelruil in bijvoorbeeld het voormalig Wieringerrandmeergebied en Noordelijke Vechtstreek, energietransitie (zonneweide Jaagweg, transformatorstation SLP-zuid) en/of (mogelijk) de woningbouwopgave (materplan wonen).

Beheer en verkoop

De provincie bezit van ca. 13.100 hectare grond. Ca. 3.100 ha van deze grond valt binnen de beheergrenzen van de provinciale (vaar)wegen en ca. 7.300 hectare grond is in beheer gegeven aan PWN en Staatsbosbeheer via beheerovereenkomsten. Van de resterende 2.700 ha grond is 2.000 ha verpacht aan in totaal ca. 225 agrariërs. Het overige deel bestaat uit water, kleine incurante percelen, bermen en overhoeken.

De provincie verhuurt ca. 800 ligplaatsen en de grond onder 26 tankstations langs provinciale wegen. Met de verhuur en verpachtingen ontving de provincie in 2021 ongeveer € 3 miljoen per jaar. Ligplaatsen en tankstations zijn in permanent beheer uitgegeven. Het overige vastgoed wordt tijdelijk beheerd in afwachting van een definitieve bestemming, verkoop, ontwikkeling of sloop.

Sinds 2017 worden percelen binnen de begrenzing van het Natuur Netwerk Nederland (NNN) en/of met een weidevogelstelling verpacht met gebruiksbeperkingen. Deze beperkingen dragen bij aan doelstellingen ten aanzien van natuur, duurzame landbouw en biodiversiteit.

Overtollig vastgoed wordt verkocht. Het gaat hier bijvoorbeeld om vastgoed dat eerder verworven is om een provinciaal doel te realiseren, bijvoorbeeld de aanleg van een weg. Zodra dit doel gerealiseerd is kan het overtollige vastgoed verkocht worden. Indien een provinciaal project verval, zoals bijvoorbeeld het voormalige Wieringerrandmeer, wordt het betreffende vastgoed

ingezet of voor het realiseren van andere provinciale doelen en/of het wordt verkocht. Uitgangspunt voor verkoop is transparantie, marktconformiteit en rechtmatigheid en/of met verkoop wordt een provinciaal doel gerealiseerd. Verkoop van vastgoed gebeurt in principe op basis van een onafhankelijke taxatie. Hiervan kan worden afgeweken als het object een zodanig lage waarde heeft dat een dergelijke taxatie qua kosten de waarde van de grond overstijgt.

Verantwoording GS aan PS

Te allen tijde wordt gestreefd naar maximale transparantie ten aanzien van grondtransacties. In de begroting wordt zo goed mogelijk geraamd welke kosten en opbrengsten in enig jaar gerealiseerd worden. Hierbij gelden wel enkele kanttekeningen:

- Aan- en verkoop van grond is vaak een grillig proces dat sterk gekoppeld is aan de actuele economische situatie en is niet altijd goed te plannen of te voorspellen. Daardoor kan de realisatie afwijken van de raming.
- Zolang er onderhandeld wordt over aan- en verkoop van gronden kan vrijgeven van informatie (bijvoorbeeld ten aanzien van taxaties) de onderhandelingspositie van de provincie of derde partijen schaden. Er zal daarom zo nodig een beroep op geheimhouding worden gedaan.
- GS leggen aan PS verantwoording af over alle aan- en verkopen van grond. Vanwege de bovengenoemde kanttekeningen zal het daarbij in de praktijk ook kunnen gaan over verantwoording achteraf (met name via de jaarrekening), waarbij GS toelichten welke van de geraamde doelstellingen wel en niet zijn gehaald en waarom.

Overzicht provinciale gronden op balans

Onderstaand treft u een overzicht van de boekwaarden per 31-12-2021 van de gronden die onderdeel zijn van de materiële vaste activa.

Perceel	Boekwaarde per 31-12-2022	Oppervlakte (m2)
1. Zonneweide Jaagweg, Koggenland	€ 7.300.000	1.122.735
2. Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein, Anna Paulowna	€ 2.011.000	165.988
3. Bergweg 30, Bloemendaal (in erfpacht gegeven)	€ 225.807	3.082
4. Perceel Hoofdweg 511, Haarlemmermeer	€ 380.000	48.000
5. Percelen Wieringen (aan- en verkopen in kader van kavelruilingen)	€ 4.717.894	1.009.723
6. NW-deel SLP-zuid, Rijssenhout	€ 4.626.281	92.183
7. perceel grond aan de Horndijk, Loosdrecht	€ 170.000	70.500
8. Grasland Parallelweg, Burgerbrug	€ 1.073.952	184.730
9. Bollengrond Kolonel Sneepweg, Bergen	€ 1.071.708	67.880
10. Percelen kavelruil Zonnevanck, Starnmeer/Bergen	€ 2.674.919	479.829
11. Percelen fietspad Wierdijk, Wieringen	€ 390.846	72.875
12. Percelen kavelruil Schoorldam, Schoorl	€ 347.590	63.768
Subtotaal	€ 24.989.998	3.381.293
10. Percelen voormalig Wieringerrandmeer	€ 4.703.504	2.182.570
11. Percelen voormalige beheergrondbank Laag-Holland	€ 1.133.722	1.096.970
12. Strategische Gronden Groen (samenvoeging BBL & PASO per 31.12.2019)	€ 24.491.932	12.929.710
13. NNN eigendom	€ 18.917.187	2.224.475
Subtotaal	€ 49.246.344	18.433.725
Totalen	€ 74.236.343	21.815.018

3.7 Provinciale heffingen

Algemeen

Uit provinciale belastingen en heffingen ontstaan inkomsten, die betaald worden door de inwoners en ondernemers in onze provincie. Met provinciale belastingen en heffingen creëren wij de mogelijkheid aanvullend op onder meer de uitkering uit het provinciefonds, collectieve voorzieningen, zoals deze in de verschillende programma's zijn opgenomen, te financieren. Bij het heffen gaan wij uit van het profijtbeginsel. Uitgangspunt is dat degene die profiteert van een voorziening, voor die voorziening betaalt. Het profijtbeginsel manifesteert zich sterker bij heffingen (bijvoorbeeld leges) dan bij belastingen (bijvoorbeeld opcenten motorrijtuigenbelasting). In de paragraaf Provinciale heffingen worden de door Provinciale Staten vastgestelde beleidslijnen en te realiseren belastingopbrengsten weergegeven. Bij het heffen wordt rekening gehouden met interne en externe kaders en wet- en regelgeving, waaronder verschillende artikelen uit de Provinciewet (art. 222 t/m 226).

Lastendruk

Provinciale belastingen en heffingen bepalen, zij het in geringe mate, de collectieve lastendruk en zijn dus mede bepalend voor de omvang van het besteedbaar inkomen. Wettelijk mag het bedrag van provinciale belastingen en heffingen niet afhankelijk worden gesteld van het inkomen, de winst of het vermogen van de belastingplichtige.

Provinciale heffingen moeten overheidsoptreden legitimeren

Wat krijgt de burger en/of het bedrijf terug voor de betaling aan de provincie? Wij streven naar evenwicht tussen het ervaren van overheidsoptreden en de hoogte van de te betalen bijdrage. De Provinciewet bepaalt dat provinciale opcenten tot een bepaalde limiet geheven mogen worden. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepaalt dat de provinciale heffingen maximaal kostendekkend mogen zijn. Bij overtreding van deze regels kan de belastingrechter bij een bezwaar- en/of beroepsprocedure de legesverordening onverbindend verklaren.

Realiseren sluitende begroting door minder uitgaven en niet door meer heffen

In het Coalitieakkoord 2019-2023 'Duurzaam doorpakken!' is aangegeven dat structurele uitgaven structureel gedekt worden en dat het tarief van de opcenten motorrijtuigenbelasting (voor het laatst verhoogd in 2009) niet wordt verhoogd. De provincie Noord-Holland blijft naar verwachting ook in 2023 de provincie met het laagste opcententarief. Een eventuele wijziging van het tarief opcenten motorrijtuigenbelastingen dient door Provinciale Staten te worden vastgesteld. De eventuele wijziging van het tarief 2023 dient vóór 1 december 2022 kenbaar te worden gemaakt bij het Ministerie van Financiën.

Kwijtscheldingsbeleid (art. 10 BBV)

Gelet op het karakter van de heffingen van de provincie Noord-Holland voert de provincie Noord-Holland het beleid om geen kwijtschelding toe te passen.

Onderbouwing per heffing

De provincie Noord-Holland kent de volgende provinciale belastingen en heffingen:

- Belastingen: betalingen voor de uitvoering van collectieve vormen van dienstverlening met een algemeen belang. De provincie kent provinciale opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. De opbrengst van deze belasting is een algemeen dekkingsmiddel;
- Heffingen: betalingen voor de uitvoering van publiekrechtelijke dienstverlening, die verband houden met collectieve voorzieningen. In de provincie Noord-Holland de grondwaterheffing;
- Leges: betalingen voor individuele dienstverlening van overheidsdiensten van publiekrechtelijke aard. De provincie Noord-Holland kent leges en overige rechten;
- Nazorgheffing: In de zogenoemde Leemtewet is op 1 april 1998 een regeling in de Wet milieubeheer opgenomen over de nazorg van operationele stortplaatsen. Dit zijn stortplaatsen waar het storten van afvalstoffen niet vóór 1 september 1996 is beëindigd.

Belastingen: opcenten motorrijtuigenbelasting

De motorrijtuigenbelasting wordt geheven over het bezit van een motorvoertuig. De heffing en inning van de motorrijtuigenbelasting, waarop de provinciale opcenten meeliften, verzorgt de belastingdienst. Bovenop de motorrijtuigenbelasting betalen houders van personenauto's en motoren 'provinciale opcenten'. De provincies stellen het opcenten tarief vast, en zijn daarbij gehouden aan het door het Rijk bepaalde wettelijk maximum. Het huidige wettelijk maximum bedraagt voor 2022 118,4 (Provinciewet artikel 222, 2 de lid). Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd met het inflatiecorrectiecijfer. Het maximum opcententarief voor 2023 wordt in augustus/september van dit jaar bekendgemaakt. Het huidige tarief (2022) in de provincie Noord-Holland bedraagt 67,9. In het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken!' is opgenomen dat het tarief opcenten motorrijtuigenbelasting niet wordt verhoogd.

De provincie Noord-Holland heft sinds 2001 het laagste opcententarief. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de tarieven opcenten per provincie. Hierbij wordt aangetekend dat de tarieven voor 2023 voorlopig zijn en gebaseerd zijn op de beschikbare informatie per ultimo mei 2022. Voor de provincie Noord-Holland is bij de berekening van de opbrengst uitgegaan van het thans geldende tarief opcenten van 67,9.

Provincie	2022	2021
Noord-Holland	67,9	67,9
Utrecht	77,5	74,9
Limburg	77,9	77,9
Noord-Brabant	79,6	78,4
Overijssel	79,9	79,9
Flevoland	82,2	81,4
Zeeland	82,3	89,1
Friesland	87,0	87,0
Gelderland	90,6	89,5
Zuid-Holland	91,8	90,4
Drenthe	92,0	92,0
Groningen	94,5	93,3
Gemiddeld	83,6	83,5

Maximum tarief	118,4	116,8
-----------------------	--------------	--------------

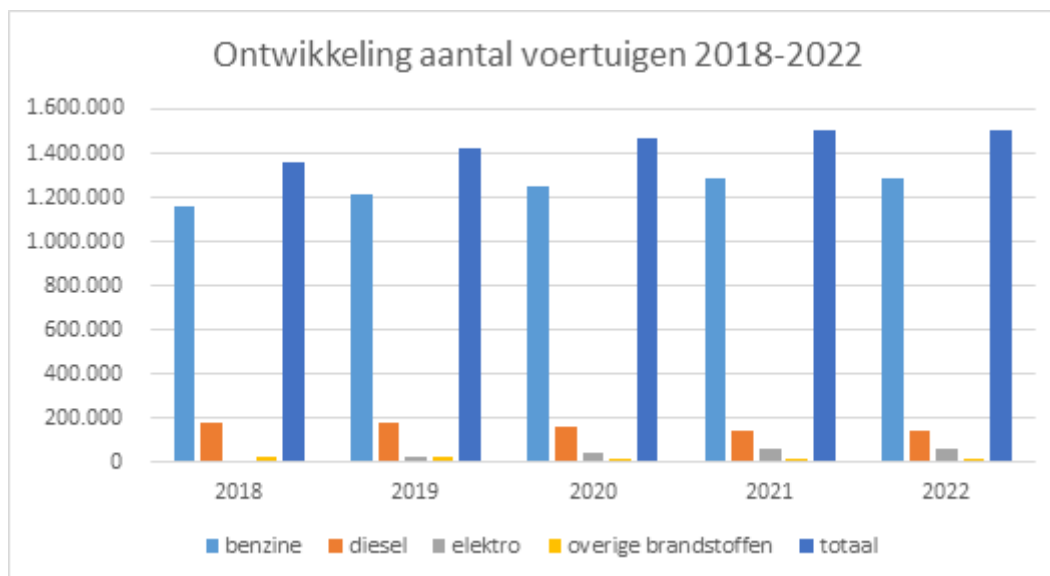
Ontwikkeling van aantal voertuigen per brandstofsoort

In de tabellen hieronder wordt voor de jaren 2018 t/m 2022 de samenstelling van de in Noord-Holland geregistreerde voertuigen gegeven. Uit de tabellen blijkt dat het totaal aantal voertuigen een jaarlijks stijgende trend toont. Daarnaast valt op dat het aandeel van zowel benzine als elektrische voertuigen blijft stijgen (zowel in absolute aantallen als in procenten). Voor diesel voertuigen zien we de laatste jaren een dalende trend.

aantal voertuigen	2018	2019	2020	2021	2022*
benzine	1.157.701	1.209.465	1.251.388	1.282.449	1.285.242
diesel	175.768	178.368	162.887	142.066	137.685
elektro	8.932	19.911	40.197	59.122	63.509
overige brandstoffen	20.000	18.866	17.818	17.327	17.314
totaal	1.362.401	1.426.610	1.472.290	1.500.964	1.503.750

% brandstofverbruik	2018	2019	2020	2021	2022*
benzine	85,0%	84,8%	85,0%	85,2%	85,5%
diesel	12,9%	12,5%	11,1%	10,5%	9,2%
elektro	0,7%	1,4%	2,7%	3,0%	4,2%
overige brandstoffen	1,5%	1,3%	1,2%	1,2%	1,2%
totaal	100%	100%	100%	100%	100%

*2022 betreft de verdeling op basis van de gewichtsuitdraai per 31-03-2022.

Overzicht gerealiseerde en geraamde opbrengsten opcenten motorrijtuigenbelasting

Op basis van de gewichtsuitdraai per 1 januari 2022 wordt door de belastingdienst de zogenoemde 'theoretische' opbrengst provinciale opcenten voor 2022 verwacht van € 229,1 miljoen (personenauto's € 227,7 miljoen en motoren € 1,4 miljoen). Het Rijk stelt (hybride) elektrische auto's in de periode 2021-2024 (gedeeltelijk) volledig vrij van motorrijtuigenbelasting. De voorgestelde stimuleringsmaatregel voor het (hybride) elektrisch vervoer leidt tot een versmalling van de belastinggrondslag van de provincies.

Voorgesteld wordt om voor 2022 tot en met 2026 rekening te houden met een structurele opbrengst, van € 229,1 miljoen, waarbij gerekend is met het huidige tarief opcenten van 67,9.

Opbrengsten opcenten MRB	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Jaarrekening	223,6	226,4					
Begroting			229,1	229,1	229,1	229,1	229,1

Onderdeel van hiervoor vermelde aantallen voertuigen zijn de leasevoertuigen. Hierna zal deze categorie nader toegelicht worden.

Aantal leasevoertuigen in Noord-Holland

Sinds 2016 werkt een verandering in de provinciale belastinggrondslag (denk bijvoorbeeld aan de verhuizing van een grootwagparkhouder/leasebedrijf naar een andere provincie) direct en egaliserend door in de verdeling van het provinciefonds. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de ontwikkeling van het aantal leasevoertuigen in Nederland en in de provincie Noord-Holland. De stijging van het aantal leasevoertuigen in 2019 is het gevolg van de verhuizing van een leasemaatschappij van de provincie Flevoland naar Noord-Holland (circa 60.000 voertuigen).

Noord-Holland	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-3-2022
GWH					
Personenauto's	90.903	166.783	154.179	161.035	161.243
Motoren	129	76	77	100	101
	91.032	166.859	154.256	161.135	161.344
Particulieren					
Personenauto's	32.814	41.082	51.026	56.012	56.737
Motoren	5	20	40	52	56
	32.819	41.102	51.066	56.064	56.793
Totaal	123.851	207.961	205.322	217.199	218.137

Onbenutte belastingcapaciteit

Het maximum aantal opcenten dat provincies mogen heffen wordt wettelijk vastgesteld. Dit wordt jaarlijks in de septembercirculaire van het provinciefonds gepubliceerd. Voor 2022 is dat vastgesteld op 118,4 opcenten. Uitgaande van de verwachte opbrengstraming voor 2022 van € 229,1 miljoen en het huidige opcententarief (67,9) is de opbrengst per opcent € 3,37 miljoen. Uitgaande van het maximumtarief opcenten 2022 zijnde 118,4 zijn 50,5 opcenten onbenut. De theoretische (meer)opbrengst vanwege onbenutte belastingcapaciteit bedraagt afgerond €170 miljoen.

Overzicht onbenutte belastingcapaciteit

Prognose opcenten 2022 (x € 1.000.000)	Opcenten tarief 2022	Opbrengst per opcent (x € 1.000.000)	Maximum opcenten tarief 2022	Maximale opbrengst 2022 (x € 1.000.000)	Onbenutte belastingcapaciteit 2022 (x € 1.000.000)
€ 229,10	€ 67,90	€ 3,37	€ 118,40	€ 399,00	€ 170,00

Grondwaterheffing

Sinds 1 januari 2010 is de Grondwaterheffing gebaseerd op de Waterwet. De heffing is uitsluitend bestemd voor de ten laste van de provincie komende kosten voor het grondwaterbeheer, waaronder het tegengaan van verdroging in bepaalde gebieden. In 2021 bedroeg de opbrengst van de Grondwaterheffing € 818.000,- (afgerond). Er is een voorziening ingesteld met tot doel onnodige fluctuaties van het heffingstarief tegen te gaan, tevens bedoeld om onvoorziene en ontoerekenbare schades te kunnen betalen. Heffingsplichtig zijn de onttrekkers van 25.000 m³ of meer grondwater per heffingsjaar. Het tarief is vastgesteld op € 0,0085 per m³ onttrokken grondwater. Voor 2023 wordt een opbrengst geraamd van € 800.000,-.

Leges

Provincies hebben een aantal taken ter zake waarvan individuele diensten worden afgenomen door bewoners of bedrijven. Door de afnemers van zo'n dienst moeten leges worden betaald ter bekostiging van de aan deze diensten gerelateerde kosten (zoals personeels-, huisvestings- en materiaalkosten). In de tarieventabel behorende bij de legesverordening zijn voor de provincie Noord-Holland tarieven opgenomen voor onder andere het afgeven van vergunningen in het kader van de fysieke leefomgeving (Wabo), Waterwet, Wet natuurbescherming en Wegenwet.

Uitgangspunt van Provinciale Staten is dat leges voor een vergunningsaanvraag kostendekkend zijn of worden. Provinciale Staten voeren als beleid dat kostendekkendheid in eerste instantie bereikt wordt door het optimaliseren van efficiency en in tweede instantie door het verhogen van de tarieven. Dit beleid vereist inzicht in de kostenstructuur, kostenbeheersing en kostentoerekening. In december 2019 heeft u besloten dat de leges voor de vergunningsaanvragen gefaseerd in drie jaar naar een kostendekkend niveau moesten worden gebracht. Voor de berekening van de kostendekkendheid wordt in zijn algemeenheid uitgegaan van een gemiddelde tijdsbesteding per vergunningsaanvraag. Het uurtarief van de omgevingsdienst/provincie wordt gehanteerd om de hoogte van de leges te berekenen. In de tweede helft van 2022 worden de legestarieven 2023 aan u ter vaststelling aangeboden.

Kostendekkendheid leges in 2022

De uitvoering van de vergunningverlening en handhaving is opgedragen aan de omgevingsdiensten (Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied en de regionale uitvoeringsdienst Noord-Holland Noord) en is opgenomen in de lumpsum bekostiging. Het onderstaande overzicht geeft enig inzicht in de kostendekkendheid van de verschillende leges. Bij de vaststelling van de legesverordening en tarieventabel 2023 geven wij u inzicht in de geactualiseerde kosten verbonden aan de vergunningverlening. De te realiseren opbrengsten voor 2023 zijn gebaseerd op de kostendekkende tarieven en het te verwachten aantal vergunningsaanvragen dat in het komende jaar wordt ingediend.

Kostprijsberekening methode

Om de kostprijs van de diverse vergunningsaanvragen te berekenen wordt gebruik gemaakt van de Activity Based Costing method (ABC- methode). Deze methode wordt ook beschreven in de handleiding kostentoerekening 2016 van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). De ABC methode is de meest transparante methode. Bij deze methode worden alle handelingen om te komen tot een vergunning onderzocht en vervolgens vermenigvuldigd met een uurtarief van een behandelend ambtenaar bij de provincie Noord-Holland en/of de uurtarieven omgevingsdiensten. Voor de uurtarieven van de provincie wordt de tarieven gehanteerd zoals opgenomen in de "Handleiding overheidstarieven".

Bij berekening van de leges wordt uitgegaan van de gemiddelde tijdsbesteding per vergunningsaanvraag. De onderbouwing van de kostendekkendheid wordt vastgelegd in de rapportage kostendekkendheid 2023.

Overzicht kostendekkendheid leges 2023

Tarientabel leges	Uitvoerende organisatie	Raming baten 2023	Raming lasten 2023	Kostendekkend 2023
WABO	OD NZKG	€ 1.300.000	€ 1.300.000	100,0%
Milieuleges	OD NZKG, ODIJ	€ 500.000	€ 4.175.000	12,0%
Wegen/waterwegen	provincie Noord-Holland	€ 465.000	€ 550.000	84,5%
Waterwet	OD NZKG	€ 400.000	€ 795.000	50,3%
Wet hygiëne zwembaden	OD NHN	€ 20.000	€ 32.000	62,5%
Ontgrondingenwet	OD NZKG	€ 50.000	€ 60.000	83,3%
Wadloop	provincie Fryslân	€ 1.000	€ 37.000	2,7%
Wet Natuurbescherming*	Bijl 12/faunafonds	€ 300.000	€ 600.000	50,0%
Wet Natuurbescherming*	OD NHN	€ 400.000	€ 1.681.000	23,8%
Wet Luchtvaart	OD NZKG	€ 10.000	€ 39.000	25,6%
Overige	provincie Noord-Holland	€ 0	€ 0	0,0%
Totaal provinciale heffingen		€ 3.446.000	€ 9.269.000	37,2%

* De leges Wet Natuurbescherming (BIJ12) en Wadloop worden ontvangen bij de Uitvoerende organisatie en worden verrekend met de bijdrage die de provincie Noord-Holland moet betalen. Daarmee lopen deze baten niet via de begroting van de provincie Noord-Holland.

Voor 2023 worden de totale legesopbrengsten geraamd op circa € 3,5 miljoen.

Ontwikkelingen met betrekking tot leges

De belangrijkste ontwikkeling die is voorzien, is de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2023. Onder de Omgevingswet wordt een verschuiving ingezet van het meer met algemene regels werken en minder met vergunningplichten voor bedrijven. Ook zal het aantal bedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is, licht afnemen (dit gezag gaat naar de gemeenten). Anderzijds neemt door de ruimere werkingssfeer van de Omgevingswet het aantal mogelijke situaties waarvoor leges kunnen worden geheven weer toe.

Een belangrijk punt is dat de vrijstelling van leges voor milieuvergunningen zal vervallen. Dit maakt het mogelijk voor de milieubelastende activiteiten leges te heffen. Verder zal bij de invoering van de Omgevingswet ook het Digitaal Stelsel Omgevingswet(DSO) worden ingevoerd, hetgeen moet leiden tot snellere afwikkeling van aanvragen en daarmee beperking van de ambtelijke inzet.

Tegelijk met de Omgevingswet treedt de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in werking. Onder de Omgevingswet wordt er een 'knip' gemaakt in de huidige omgevingsvergunning voor het bouwen: ruimtelijke regels (omgevingsplanactiviteit) en technische regels (bouwactiviteit). Een gevolg van de inwerkingtreding van de Wkb is dat meer bouwwerken vergunningsvrij voor de bouwactiviteit zullen zijn.

Dit alles vraagt om herziening van de legesverordening en de tarientabel, alsmede van de herberekening van de legestarieven. In de tweede helft van 2022 wordt de legesverordening 2023 aan Provinciale Staten ter besluitvorming voorgelegd.

Nazorgheffing gesloten stortplaatsen

In de zogenoemde Leemtewet is op 1 april 1998 een regeling in de Wet milieubeheer opgenomen over de nazorg van operationele stortplaatsen. Dit zijn stortplaatsen waar het storten van afvalstoffen niet vóór 1 september 1996 is beëindigd. In de Leemtewet is bepaald dat de provincies bestuurlijk en financieel ervoor verantwoordelijk zijn dat deze stortplaatsen na sluiting geen nadelige gevolgen voor het milieu veroorzaken. Daartoe dient eeuwigdurende nazorg plaats te vinden. Dit houdt in dat maatregelen genomen dienen te worden om bodem beschermende voorzieningen op gesloten stortplaatsen in stand te houden, te onderhouden, te herstellen en eventueel te vervangen. Voorts dienen de bodem beschermende voorzieningen regelmatig te worden geïnspecteerd en de bodem onder de stortplaats te worden onderzocht. Ter bestrijding van deze kosten is een nazorgheffing ingesteld, die wordt geheven bij de exploitanten van de operationele stortplaatsen. De jaarlijkse heffing wordt vastgelegd in een door Provinciale Staten vast te stellen tarieventabel en berekend aan de hand van het doelvermogen dat aanwezig moet zijn bij sluiting van de stortplaats en het opgebouwde kapitaal in het Nazorgfonds. De heffingen worden in het uitsluitend voor nazorg bestemde Nazorgfonds gestort. Het Nazorgfonds is een bij wet vastgestelde rechtspersoon. In het Nazorgfonds wordt een zodanig kapitaal opgebouwd, dat uit het rendement daarvan de eeuwigdurende nazorg gefinancierd kan worden. Voor het begrotingsjaar 2023 wordt vooralsnog geen opbrengst geraamd.

Opbrengsten provinciale heffingen en belastingen

Voor 2023 gaat de totale opbrengst belastingen en provinciale heffingen € 233,35 miljoen bedragen.

Belasting / Heffing	Jaarrekening	Jaarrekening	Jaarrekening	Begroting	Begroting
	2019	2020	2021	2022	2023
Opcen motorrijtuigenbelasting	218,4	223,6	226,4	229,1*	229,1
Grondwaterheffing	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8
Leges					
* WABO	2,3	1,8	2	1,2	1,3
* overige leges	0,7	0,7	1	1,8	2,15
Totaal	222,3	226,9	230,2	232,9	233,35

* t/m tweede begrotingswijziging 2022

4 Financiële begroting

4.1 Inleiding

Artikel 3 en de artikelen 17 t/m 23 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bevatten de wettelijke eisen waaraan de financiële begroting en meerjarenraming moeten voldoen.

Over het algemeen is in dit hoofdstuk de volgorde van de wetsartikelen aangehouden. Om de leesbaarheid en de verbanden tussen jaren zo goed mogelijk in beeld te brengen, hebben we er voor gekozen de tabellen en toelichtingen voor het begrotingsjaar 2023 enerzijds en de meerjarenraming 2023 - 2026 anderzijds te integreren in één hoofdstuk, waarin een compleet meerjarig beeld wordt gegeven.

4.2 Meerjarenraming

4.2.1 Meerjarenraming 2023-2026

Openbaar bestuur (x € 1.000)

	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Lasten	19.955	23.045	22.734	21.649	21.555	21.532
Baten	-145	-162	-59	-59	-59	-59
Saldo van baten en lasten	19.810	22.883	22.675	21.590	21.496	21.473
Storting reserves	0	2	1.000	0	0	0
Onttrekking reserves	-2.740	-215	-395	0	0	0
Resultaat	17.070	22.670	23.280	21.590	21.496	21.473

Klimaat en Milieu (x € 1.000)

	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Lasten	47.895	71.226	51.727	45.529	38.559	36.955
Baten	-3.736	-3.414	-4.780	-5.135	-2.475	-2.575
Saldo van baten en lasten	44.160	67.812	46.947	40.394	36.084	34.380
Storting reserves	19.526	30.930	14.069	2.599	1.674	419
Onttrekking reserves	-13.545	-47.857	-11.163	-6.836	-2.888	-1.319
Resultaat	50.141	50.885	49.853	36.157	34.870	33.480

Ruimte en Water (x € 1.000)

	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Lasten	32.172	39.924	24.328	19.078	18.578	18.606
Baten	-14.893	-17.704	-7.049	-7.115	-7.115	-7.115
Saldo van baten en lasten	17.279	22.220	17.279	11.963	11.463	11.491
Storting reserves	23.409	21.628	23.262	9.262	15.000	16.000
Onttrekking reserves	-22.237	-22.521	-16.482	-3.340	-2.360	-2.436
Resultaat	18.450	21.327	24.059	17.885	24.103	25.055

Bereikbaarheid (x € 1.000)

	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Lasten	234.535	276.606	239.055	219.352	211.829	211.520
Baten	-22.576	-16.792	-21.434	-10.148	-17.299	-17.197
Saldo van baten en lasten	211.959	259.813	217.621	209.204	194.530	194.323
Storting reserves	166.107	85.294	60.245	62.642	42.859	42.609
Onttrekking reserves	-374.236	-140.254	-76.033	-65.198	-39.431	-33.539
Resultaat	3.830	204.853	201.833	206.647	197.957	203.392

Groen (x € 1.000)

	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Lasten	96.445	210.123	148.110	115.336	81.807	73.464
Baten	-5.967	-38.108	-20.242	-9.171	-6.602	-985
Saldo van baten en lasten	90.478	172.015	127.868	106.165	75.205	72.479
Storting reserves	84.452	38.010	35.613	25.749	20.145	19.686
Onttrekking reserves	-50.924	-111.387	-78.901	-54.319	-29.682	-28.209
Resultaat	124.006	98.638	84.580	77.595	65.668	63.956

Economie, cultuur en welzijn (x € 1.000)

	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Lasten	38.862	53.121	40.079	29.768	23.860	18.931
Baten	-2.918	-86	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	35.944	53.035	40.079	29.768	23.860	18.931
Storting reserves	21.251	16.358	15.078	9.673	9.873	5.251
Onttrekking reserves	-13.460	-26.146	-16.358	-9.958	-5.348	0
Resultaat	43.735	43.247	38.799	29.483	28.385	24.182

Economisch herstel en duurzaamheid (x € 1.000)

	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Lasten	3.474	18.115	16.617	522	521	518
Baten	-257	-797	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	3.217	17.318	16.617	522	521	518
Storting reserves	100.000	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	-3.214	-17.425	-16.325	0	0	0
Resultaat	100.003	-107	292	522	521	518

Overzicht Financiën en bedrijfsvoering (x € 1.000)

	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Lasten	58.753	94.325	102.300	114.513	124.707	135.155
Baten	-467.521	-501.369	-513.294	-533.294	-534.564	-515.943
Saldo van baten en lasten	-408.768	-407.044	-410.994	-418.781	-409.857	-380.788
Storting reserves	68.560	5.653	3.620	1.420	1.420	1.420
Onttrekking reserves	-34.914	-48.845	-28.845	-2.727	-2.407	-2.447
Resultaat	-375.122	-450.235	-436.218	-420.088	-410.844	-381.815

Totaal 2023 tot en met 2026 (bedragen x € 1.000)

Programma 1 t/m 8						
	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Lasten	532.091	786.485	644.951	567.178	523.022	517.869
Baten	-518.012	-578.432	-566.858	-564.922	-568.114	-543.874
Saldo van baten en lasten	14.079	208.052	78.093	2.256	-45.092	-26.005
Storting reserves	483.304	197.875	152.887	113.116	91.589	86.051
Onttrekking reserves	-515.270	-414.650	-244.502	-142.378	-82.116	-67.950
Resultaat	-17.887	-8.723	-13.523	-27.006	-35.620	-7.904

4.2.2 Gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd

De begroting is opgesteld met inachtneming van de voorschriften van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Volgens het BBV is het gemodificeerd stelsel van lasten en baten van toepassing. In overeenstemming met de BBV-regelgeving is het autorisatieniveau bepaald op het totaal van de lasten en het totaal van de baten per programma. De begroting geeft in overeenstemming met de normen van het BBV een zodanig inzicht dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over de financiële positie en over de baten en lasten. De baten en lasten worden tenzij anders vermeld toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Basis voor de ramingen in de begroting

De begroting 2023 bestaat uit de oorspronkelijke ramingen van ongewijzigd beleid met daarbij de effecten van de door uw Staten vastgestelde kaderbrief 2023. Daarnaast zijn in de begroting 2023 een aantal autonome ontwikkelingen verwerkt en een aantal onvermijdelijke ontwikkelingen meegenomen. Op deze plaats vermelden wij de meer algemene opmerkingen waarop de ramingen zijn gebaseerd.

Verantwoording subsidies

Subsidies worden geraamd in het jaar, dat deze worden toegekend. Voor meerjarige lopende projectsubsidies zijn binnen IPO-verband afspraken gemaakt met BBV en de accountants. Deze afspraken houden in dat wanneer de subsidies niet voor het eind van het jaar zijn afgerond, het restant bedrag in een reserve "Subsidieverplichtingen" beschikbaar blijft voor de restant uitbetalingen de komende jaren. Omdat wij werken met 1 operationeel doel per reserve, zullen daarvoor zo nodig meerdere reserves worden ingesteld in de loop van 2022 en gedurende het jaar 2023. Op die manier blijven per operationeel doel de lopende subsidieverplichtingen inzichtelijk.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa met economisch nut worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, vermeerderd met bijkomende kosten en verminderd met bijdragen van derden en cumulatieve afschrijvingen. De activa worden lineair afgeschreven. Als basis voor de berekening van de afschrijving wordt de netto aanschafwaarde gehanteerd. Na afstoting van materiële vaste activa worden boekwinsten of verliezen ten gunste of ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze activa worden lineair afgeschreven met inachtneming van de volgende afschrijvingstermijnen

Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	40
Bedrijfsgebouwen	40
Renovatie bedrijfsgebouwen	25
Machines, apparaten en installaties	15
Overige materiële vaste activa	3/10

Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut betreffen voornamelijk infrastructuurle werken in de openbare ruimte, zoals aanleg en reconstructie van wegen, vaarwegen, bruggen, viaducten, groen en kunstwerken. Deze worden vermeerderd met

bijkomende kosten en onder aftrek van bijdragen van derden geactiveerd. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd. Deze activa worden lineair afgeschreven in maximaal:

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	50
Vaarwegen	40/80
Wegen	50
Technische installaties	5/8/15

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen worden –tenzij anders word vermeld – opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig word een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

De onder de financiële vaste activa opgenomen deelnemingen worden tegen nominale en/of aanschafwaarde opgenomen tenzij blijkt dat de marktwaarde lager is dan de nominale c.q. verkrijgingsprijs ofwel nihil is.

Reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Uitzondering hierop is de Voorziening pensioenen (oud-) leden Gedeputeerde Staten die tegen contante waarde van de pensioenaanspraken word gewaardeerd.

Rente

De provincie rekent geen interne rente toe aan investeringen of andere activiteiten aangezien er bij ons geen sprake is van een financieringstekort.

Dividenduitkering

De provincie ontvangt dividend vanuit de deelnemingen waarin zij een aandeel heeft. De hoogte van de dividenduitkering wordt gebaseerd op berichtgeving vanuit de deelnemingen.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baten genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar is gesteld.

Salariskosten en toerekening van organisatiekosten

De geraamde kosten voor capaciteit zijn gebaseerd op ramingen van de personele capaciteit die nodig is om de opgaven uit te voeren. De personele capaciteit bestaat uit zowel het eigen personeel als ingehuurde capaciteit. De kosten worden verantwoord in de jaarrekening op de operationele doelen en taakvelden en investeringen op basis van de bij de begroting (inclusief begrotingswijzigingen) vermelde verdeelsleutel.

Algemene uitkering en decentralisatie-uitkeringen van het provinciefonds

De raming van de inkomsten uit het provinciefonds zijn gebaseerd op de meicirculaire 2022.

4.2.3 Verklaring van aanmerkelijke verschillen

Overzicht aanmerkelijke verschillen lasten (x 1.000 euro)

Nr	Lasten per programma	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Vershil t.o.v. jaarrekening 2021	Vershil t.o.v. Begroting 2022
1	Openbaar bestuur	19.955	23.045	22.734	2.779	-311
2	Klimaat en Milieu	47.895	71.226	51.727	3.832	-19.499
3	Ruimte en Water	32.172	39.924	24.328	-7.844	-15.596
4	Bereikbaarheid	234.535	276.606	239.055	4.520	-37.550
5	Groen	96.445	210.123	148.110	51.665	-62.013
6	Economie, cultuur en welzijn	38.862	53.121	40.079	1.217	-13.042
7	Economisch herstel en duurzaamheid	3.474	18.115	16.617	13.143	-1.498
8	Overzicht Financiën en bedrijfsvoering	58.753	94.325	102.300	43.548	7.975
Totaal van de lasten		532.091	786.485	644.951	112.860	-141.534

Overzicht aanmerkelijke verschillen baten (x 1.000 euro)

Nr	Baten per programma	Rekening 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Vershil t.o.v. jaarrekening 2021	Vershil t.o.v. begroting 2022
1	Openbaar bestuur	-145	-162	-59	86	103
2	Klimaat en Milieu	-3.736	-3.414	-4.780	-1.044	-1.366
3	Ruimte en Water	-14.893	-17.704	-7.049	7.844	10.655
4	Bereikbaarheid	-22.576	-16.792	-21.434	1.142	-4.642
5	Groen	-5.967	-38.108	-20.242	-14.275	17.866
6	Economie, cultuur en welzijn	-2.918	-86		2.918	86
7	Economisch herstel en duurzaamheid	-257	-797		257	797
8	Overzicht Financiën en bedrijfsvoering	-467.521	-501.369	-513.294	-45.773	-11.925
Totaal van de baten		-518.012	-578.432	-566.858	-48.846	11.574

Algemene oorzaken van verschillen

Over het algemeen zijn de verschillen tussen de jaarschijven van de vorige begroting en de huidige te verklaren aan de hand van een beperkt aantal oorzaken. Aan de lastenkant zijn de belangrijkste hiervan de variaties in uitvoering van incidentele projecten en subsidies. Deze zijn ongelijkmatig over de jaren verdeeld. Het ene jaar gebeurt slechts voorbereiding, terwijl in het volgende jaar de uitvoering van start gaat en volop wordt uitgegeven. Veel van deze projecten

dekken wij uit onze reserves. Het overzicht van stortingen en onttrekkingen dat u vindt bij de financiële tabellen geeft u hierin inzicht.

Verdere algemene oorzaken van de verschillen zijn:

- Mutaties in de kasraming van reserves als gevolg van (bijvoorbeeld) het later afrekenen van subsidies/aanvragen van voorschotten door subsidieontvangers, en vertraging in projecten;
- Mutaties in de raming van begrotingsposten gerelateerd aan de voortgang in projecten/declaratiegedrag van leveranciers;
- Voorstellen voor nieuw beleid;
- (mutaties in) specifieke uitkeringen van het Rijk;
- Verschuivingen van budgetten uit administratief technische overwegingen.

Specifieke oorzaken

De belangrijkste verklaring van verschillen tussen 2022 en 2023 is te vinden in de verwerking van de kaderbrief 2023. Daarnaast hebben zich echter ook nog ontwikkelingen voorgedaan, die in deze begroting zijn verwerkt. In de toelichting op de opbouw van de exploitatie zijn deze ontwikkeling nader gespecificeerd/toegelicht.

4.2.4 Presentatie van het structureel begrotingssaldo

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Saldo van baten en lasten	78.093	825	-46.698	-27.193
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-91.615	-31.033	8.855	17.435
Begrotingssaldo na bestemming	-13.523	-30.209	-37.844	-9.759
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	5.710	19.522	20.619	18.358
Structureel begrotingssaldo	-19.233	-49.730	-58.462	-28.116

4.2.5 Structureel en reël evenwicht

Bedragen x € 1.000

2023	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie		126.073	-47.980	78.093
Baten		-39.010	-527.848	-566.858
	1 Openbaar bestuur	0	-59	-59
	2 Klimaat en Milieu	-2.575	-2.205	-4.780
	3 Ruimte en Water	-3.039	-4.010	-7.049
	4 Bereikbaarheid	-14.039	-7.395	-21.434
	5 Groen	-19.357	-885	-20.242
	6 Economie, cultuur en welzijn	0	0	0
	7 Economisch herstel en duurzaamheid	0	0	0
	8 Overzicht Financiën en bedrijfsvoering	0	-513.294	-513.294
Lasten		165.083	479.868	644.951
	1 Openbaar bestuur	395	22.339	22.734
	2 Klimaat en Milieu	13.219	38.508	51.727
	3 Ruimte en Water	6.313	18.015	24.328
	4 Bereikbaarheid	23.379	215.677	239.055
	5 Groen	81.305	66.805	148.110
	6 Economie, cultuur en welzijn	21.548	18.531	40.079
	7 Economisch herstel en duurzaamheid	15.413	1.204	16.617
	8 Overzicht Financiën en bedrijfsvoering	3.511	98.789	102.300
Totaal Reserves		-120.362	28.747	-91.615
Baten		-243.048	-1.454	-244.502
	1 Openbaar bestuur	-395	0	-395
	2 Klimaat en Milieu	-11.163	0	-11.163
	3 Ruimte en Water	-16.482	0	-16.482
	4 Bereikbaarheid	-75.431	-602	-76.033
	5 Groen	-78.831	-70	-78.901
	6 Economie, cultuur en welzijn	-16.358	0	-16.358
	7 Economisch herstel en duurzaamheid	-16.325	0	-16.325
	8 Overzicht Financiën en bedrijfsvoering	-28.063	-782	-28.845
Lasten		122.686	30.201	152.887
	1 Openbaar bestuur	1.000	0	1.000
	2 Klimaat en Milieu	14.069	0	14.069

3	Ruimte en Water	23.262	0	23.262
4	Bereikbaarheid	60.245	0	60.245
5	Groen	11.883	23.730	35.613
6	Economie, cultuur en welzijn	10.027	5.051	15.078
7	Economisch herstel en duurzaamheid	0	0	0
8	Overzicht Financiën en bedrijfsvoering	2.200	1.420	3.620
Eindtotaal		5.710	-19.233	-13.523

Bedragen x € 1.000

2024	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie		68.407	-67.582	825
Baten		-18.559	-546.363	-564.922
1	Openbaar bestuur	0	-59	-59
2	Klimaat en Milieu	-2.825	-2.310	-5.135
3	Ruimte en Water	-3.000	-4.115	-7.115
4	Bereikbaarheid	-4.448	-5.700	-10.148
5	Groen	-8.286	-885	-9.171
6	Economie, cultuur en welzijn	0	0	0
7	Economisch herstel en duurzaamheid	0	0	0
8	Overzicht Financiën en bedrijfsvoering	0	-533.294	-533.294
Lasten		86.966	478.781	565.747
1	Openbaar bestuur	11	21.638	21.649
2	Klimaat en Milieu	9.023	36.506	45.529
3	Ruimte en Water	3.022	16.056	19.078
4	Bereikbaarheid	11.099	208.253	219.352
5	Groen	50.315	65.021	115.336
6	Economie, cultuur en welzijn	10.078	19.690	29.768
7	Economisch herstel en duurzaamheid	16	506	522
8	Overzicht Financiën en bedrijfsvoering	3.402	111.111	114.513
Totaal Reserves		-48.885	17.852	-31.033
Baten		-138.529	-3.849	-142.378
1	Openbaar bestuur	0	0	0
2	Klimaat en Milieu	-6.836	0	-6.836
3	Ruimte en Water	-3.340	0	-3.340
4	Bereikbaarheid	-62.249	-2.949	-65.198
5	Groen	-54.201	-118	-54.319

	6 Economie, cultuur en welzijn	-9.958	0	-9.958
	7 Economisch herstel en duurzaamheid	0	0	0
	8 Overzicht Financiën en bedrijfsvoering	-1.945	-782	-2.727
Lasten		89.644	21.701	111.345
	1 Openbaar bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en Milieu	2.599	0	2.599
	3 Ruimte en Water	9.262	0	9.262
	4 Bereikbaarheid	62.642	0	62.642
	5 Groen	9.019	16.730	25.749
	6 Economie, cultuur en welzijn	6.122	3.551	9.673
	7 Economisch herstel en duurzaamheid	0	0	0
	8 Overzicht Financiën en bedrijfsvoering	0	1.420	1.420
Eindtotaal		19.522	-49.730	-30.209

Bedragen x € 1.000

2025	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie		27.504	-74.202	-46.698
Baten		-22.523	-545.591	-568.114
	1 Openbaar bestuur	0	-59	-59
	2 Klimaat en Milieu	0	-2.475	-2.475
	3 Ruimte en Water	-3.000	-4.115	-7.115
	4 Bereikbaarheid	-13.906	-3.393	-17.299
	5 Groen	-5.617	-985	-6.602
	6 Economie, cultuur en welzijn	0	0	0
	7 Economisch herstel en duurzaamheid	0	0	0
	8 Overzicht Financiën en bedrijfsvoering	0	-534.564	-534.564
Lasten		50.027	471.389	521.416
	1 Openbaar bestuur	11	21.544	21.555
	2 Klimaat en Milieu	2.201	36.358	38.559
	3 Ruimte en Water	3.053	15.525	18.578
	4 Bereikbaarheid	18.946	192.883	211.829
	5 Groen	16.716	65.091	81.807
	6 Economie, cultuur en welzijn	5.688	18.172	23.860
	7 Economisch herstel en duurzaamheid	16	505	521
	8 Overzicht Financiën en bedrijfsvoering	3.396	121.311	124.707
Totaal Reserves		-6.885	15.740	8.855

Baten		-77.905	-4.211	-82.116
	1 Openbaar bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en Milieu	-2.888	0	-2.888
	3 Ruimte en Water	-2.360	0	-2.360
	4 Bereikbaarheid	-36.120	-3.311	-39.431
	5 Groen	-29.564	-118	-29.682
	6 Economie, cultuur en welzijn	-5.348	0	-5.348
	7 Economisch herstel en duurzaamheid	0	0	0
	8 Overzicht Financiën en bedrijfsvoering	-1.625	-782	-2.407
Lasten		71.020	19.951	90.971
	1 Openbaar bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en Milieu	1.674	0	1.674
	3 Ruimte en Water	15.000	0	15.000
	4 Bereikbaarheid	42.859	0	42.859
	5 Groen	5.165	14.980	20.145
	6 Economie, cultuur en welzijn	6.322	3.551	9.873
	7 Economisch herstel en duurzaamheid	0	0	0
	8 Overzicht Financiën en bedrijfsvoering	0	1.420	1.420
Eindtotaal		20.619	-58.462	-37.844

Bedragen x € 1.000

2026	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie		16.993	-44.186	-27.193
Baten		-16.504	-527.370	-543.874
	1 Openbaar bestuur	0	-59	-59
	2 Klimaat en Milieu	0	-2.575	-2.575
	3 Ruimte en Water	-3.000	-4.115	-7.115
	4 Bereikbaarheid	-13.504	-3.693	-17.197
	5 Groen	0	-985	-985
	6 Economie, cultuur en welzijn	0	0	0
	7 Economisch herstel en duurzaamheid	0	0	0
	8 Overzicht Financiën en bedrijfsvoering	0	-515.943	-515.943
Lasten		33.497	483.184	516.681
	1 Openbaar bestuur	11	21.521	21.532
	2 Klimaat en Milieu	631	36.324	36.955
	3 Ruimte en Water	3.142	15.464	18.606

4	Bereikbaarheid	15.969	195.551	211.520
5	Groen	9.574	63.890	73.464
6	Economie, cultuur en welzijn	771	18.160	18.931
7	Economisch herstel en duurzaamheid	16	502	518
8	Overzicht Financiën en bedrijfsvoering	3.383	131.772	135.155
Totaal Reserves		1.365	16.070	17.435
Baten		-63.569	-4.381	-67.950
1	Openbaar bestuur	0	0	0
2	Klimaat en Milieu	-1.319	0	-1.319
3	Ruimte en Water	-2.436	0	-2.436
4	Bereikbaarheid	-30.058	-3.481	-33.539
5	Groen	-28.091	-118	-28.209
6	Economie, cultuur en welzijn	0	0	0
7	Economisch herstel en duurzaamheid	0	0	0
8	Overzicht Financiën en bedrijfsvoering	-1.665	-782	-2.447
Lasten		64.934	20.451	85.385
1	Openbaar bestuur	0	0	0
2	Klimaat en Milieu	419	0	419
3	Ruimte en Water	16.000	0	16.000
4	Bereikbaarheid	42.609	0	42.609
5	Groen	4.206	15.480	19.686
6	Economie, cultuur en welzijn	1.700	3.551	5.251
7	Economisch herstel en duurzaamheid	0	0	0
8	Overzicht Financiën en bedrijfsvoering	0	1.420	1.420
Eindtotaal		18.358	-28.116	-9.759

Structurele stortingen in reserves

Structurele stortingen in reserves (bedragen x € 1.000)

OD	Onderwerp	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
	5.1.1 Resv. Groen	23.730	16.730	14.980	15.480
	6.4.1 Resv. Monumenten	5.051	3.551	3.551	3.551
	8.1.8 Resv. Bedrijfsvoerin	1.420	1.420	1.420	1.420
	Eindtotaal	30.201	21.701	19.951	20.451

Structurele onttrekkingen aan de reserves

Structurele onttrekkingen aan de reserves (bedragen x € 1.000)

OD	Onderwerp	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
	4.4.4 Resv. Kapitaallasten OV	-58	-1.652	-1.952	-1.952
	4.4.4 Resv. Kapitaallasten Wegen	-141	-609	-671	-841
	4.4.7 Resv. Kapitaallasten innovatieprojecten	-403	-688	-688	-688
	5.1.1 Resv. Kapitaallasten Groen	-70	-118	-118	-118
	8.1.8 Resv. Huisvesting	-782	-782	-782	-782
	Eindtotaal	-1.454	-3.849	-4.211	-4.381

4.2.6 EMU saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden (dus geen afschrijvingen, waardemutaties, etc.) van de provincie Noord-Holland. In het BBV is voorgeschreven dat de provincies het EMU saldo opnemen in de begroting en de jaarstukken. Het EMU-saldo geeft een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden).

	Omschrijving	Begroting 2022*	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
		x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
(0)	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-208.052	-78.093	1.267	48.346	28.891
(1)	Mutatie (im)materiële vaste activa	68.275	95.893	128.693	45.109	-18.877
(2)	Mutatie voorzieningen	330	333	308	283	258
(3)	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-	-	-	-	-
(4)	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	-	-	-	-	-
(0-1+2-3-4) EMU saldo		-275.997	-173.653	-127.118	3.520	48.026

* t/m Tweede begrotingswijziging 2022

4.3 Uiteenzetting financiële positie

4.3.1 Opbouw van het begrotingssaldo

4.3.1.1 Opbouw exploitatie

De wijzigingen in deze begroting ten opzichte van de ontwerpbegroting zijn voornamelijk het gevolg van de verwerking van de financiële kaders en de voorstellen zoals geschetst in de kaderbrief 2023. Deze begroting bevat echter ook een aantal nieuwe ontwikkelingen. Het betreffen met name exogene en onvermijdelijke bijstellingen. De mutaties die nieuw zijn in deze begroting zijn hieronder nader gespecificeerd en deze worden onder de tabel toegelicht.

Totaaloverzicht nieuwe mutaties begroting 2022 – 2025 (bedragen x € 1.000)

Operationeel doel en toelichting begrotingsmutatie (Bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
<u>1.1.1 Functioneren van Provinciale Staten faciliteren</u>	80	80	80	80
Door het tekort aan personeel bij ons oude cateraar waren wij genoodzaakt om van cateraar te wijzigen. Daarbij zijn het aantal bijeenkomsten gestegen en de prijs per verzorgde dag is gestegen.				
<u>1.2.3 Rijstaken commissaris van de koning uitvoeren</u>	80	80	80	80
Als provincie vinden we het wenselijk om het historisch besef en de bewustwording rondom thema's als vrijheid, veiligheid en discriminatie in de provincie te stimuleren. Daarom is in 2022 een subsidieregeling vastgesteld waarmee de provincie activiteiten ondersteunt die zijn gericht op herdenken, koesteren en vieren van markerende gebeurtenissen en/of personen uit de geschiedenis van Noord-Holland. Er is in 2022 groot beroep gedaan op deze regeling en hebben geconcludeerd dat de huidige subsidieplafond niet toereikend is en verhogen op basis hiervan het subsidieplafond.				
<u>2.2.1 VTH taken uitvoeren en coördineren</u>				339
Bij de kaderbrief zijn 2025 middelen aangevraagd voor het uitvoeren van de VTH-taken, transitie naar groen staal en gezondheidsonderzoeken. Echter de inzet voor het uitvoeringsprogramma Tata 2020-2022 Roadmap Plus/ ZZS/ kwartiermakers groenstaal omgevingsdienst zal ook na 2025 nodig zijn.				
<u>3.2.5 Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen</u>	-33	35	126	126
Actualisatie verkopen strategische grond groen en beheer onroerend goed.				
<u>4.1.1 Mobiliteitsbeleid opstellen</u>	-37	-	-	-
Bijstelling IPO bijdrage				
<u>4.1.2 Mobiliteitsbeleid uitvoeren</u>	-84	-	-	-
Terugbetaling van het verleende voorschot aan MRA-E.				

<u>4.3.1 Netwerkmanagement en verkeerskundige beheer</u>	32	32	32	32
<u>uitvoeren</u>				
Er wordt in de begroting structureel € 32.000 bijgenaamd voor i.v.m. hogere brandstofkosten.				
<u>6.1.1 Ruimtelijke vestigingsklimaat bevorderen</u>	48	48	48	112
Op 8 juli 2021 heeft de AVA het principebesluit genomen de RON NV te ontbinden, leningen zijn ondertussen ingelost bij de BNG daarmee komt de borgtochtprovisie Bedrijventerrein Westzaan Noord CV te vervallen.				
<u>6.1.3 Een veerkrachtige en duurzame arbeidsmarkt bevorderen</u>	565	-	-	-
De subsidieregeling omtrent campusvorming (een centraal sturingsinstrument vastgesteld in de Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt en Onderwijs 2021-2023, door GS op 30 november 2021) is verschoven naar 2023. Ook in 2023 zijn hier gelden voor gereserveerd. Er is gekozen om hiervoor 1 regeling op te stellen en de regeling in zijn geheel in 2023 te laten lopen.				
<u>Uitkering provinciefonds</u>	-15.069	-22.127	-13.363	-707
De opbrengsten uit het provinciefonds zijn bijgesteld op basis van de meicirculaire 2022, hogere accressen zorgen voor een hogere uitkering.				
<u>8.1.3 Dividend</u>	630	630	630	630
Het verwachte dividend van PWN wordt verlaagd.				
<u>8.1.4 Financieringsfunctie</u>	-12	-11	-11	-11
De rentebaten zijn geactualiseerd. Het betreft diverse kleinere wijzigingen.				
<u>8.1.7 Vennootschapsbelasting</u>	1.077	-	-	-
Op basis van de geactualiseerde winstverwachting van Polanenpark is de te betalen vennootschapsbelasting bijgesteld.				
<u>8.1.8 Overhead</u>	72	-	-	-
In de meicirculaire van het provinciefonds is € 72.000 extra opbrengst toegekend voor 2023 in het kader van de Wet Open Overheid.				
<u>8.2.1 Stelposten</u>	9.032	9.068	9.099	9.131
Bij de Kaderbrief 2023 is de stelpost opgehoogd voor prijsstijgingen als gevolg van de inflatie. Op basis van recentere gegevens blijkt dat de inflatie hoger uitvalt dan eerder werd verwacht.				
<u>8.2.2 Bedrijfsvoering realiseren</u>	-15	-15	-15	-15
De kosten in verband met de nazorg van de vliegkamp nemen af.				
<u>Diverse operationele doelen</u>	-1.611	-279	1.150	2.401
De kapitaallasten zijn opnieuw berekend en geactualiseerd op basis van de verwachte opleverdata van projecten. De bijstelling in deze begroting wordt veroorzaakt door een verschuiving van de opleverdatum van een aantal projecten naar latere jaren. Omdat de provincie, conform de financiële verordening, start met afschrijven in het jaar na oplevering van een project leidt dit tot verschuivingen in de begrote				

kapitaallasten per jaar.

<u>Diverse operationele doelen</u>	370	260	145	95
------------------------------------	-----	-----	-----	----

De verwachte opbrengsten uit leges zijn geactualiseerd. Deze inkomsten zijn verspreid over meerdere operationeel doelen.

De volgende oorzaken leiden tot een verlaging van de begrote leges opbrengsten;

- De legesopbrengsten WABO worden naar beneden gesteld. De begroting is gebaseerd op het aantal verwachte aanvragen zoals die door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied is opgegeven.
- De begrote leges worden omhoog bijgesteld als gevolg van de meer kostendekkende tarieven voor met name de leges wegen- en vaarwegen.

Totaal mutatie begroting 2023	-4.875	-12.199	-1.999	12.293
--------------------------------------	---------------	----------------	---------------	---------------

Verloop begrotingssaldo

Begrotingssaldo conform kaderbrief 2023	-8.648	-18.010	-35.845	-22.052
--	---------------	----------------	----------------	----------------

<i>Mutaties begroting 2023</i>	<i>-4.875</i>	<i>-12.199</i>	<i>-1.999</i>	<i>12.293</i>
--------------------------------	---------------	----------------	---------------	---------------

Begrotingssaldo 2023	-13.523	-30.209	-37.844	-9.759
-----------------------------	----------------	----------------	----------------	---------------

4.3.1.2 Geprognostiseerde balans

Geprognosticeerde balans (bedragen x € 1.000)

31-12-2022 31-12-2023 31-12-2024 31-12-2025 31-12-2026

Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investerings)	981.397	1.077.236	1.205.929	1.251.038	1.232.161
<i>Economisch nut</i>	149.186	153.582	154.297	164.095	177.374
<i>Openbare ruimte met maatschappelijk nut</i>	832.211	923.654	1.051.632	1.086.943	1.054.787
Financiële vaste activa	265.210	280.210	295.210	309.210	314.210
<i>Kapitaalverstrekkingen</i>	165.905	180.905	195.905	209.905	214.905
<i>Verstrekte langlopende leningen</i>	99.305	99.305	99.305	99.305	99.305
Vlottende activa					
<i>Voorraden</i>	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
<i>Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar</i>	142.000	53.000	25.000	25.000	25.000
<i>Liquide middelen</i>	900	500	300	300	300

<i>Overlopende activa</i>	30.000	29.000	28.000	28.000	28.000
Activa	1.424.507	1.444.946	1.559.439	1.618.548	1.604.671
Passiva					
Algemene reserves	163.106	139.151	139.151	139.151	139.151
Bestemmingsreserves	683.468	615.808	584.775	593.628	611.065
Voorzieningen	22.202	22.535	22.843	23.127	23.384
Vaste Schuld	0	34.000	113.000	180.000	180.000
Netto-vlottende schulden	20.000	18.000	16.000	16.000	16.000
Overlopende passiva	535.731	615.452	683.670	666.642	635.071
Passiva	1.424.507	1.444.946	1.559.439	1.618.548	1.604.671

4.3.2 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Onderstaand overzicht geeft de verplichtingen die de provincie heeft ten aanzien van arbeidskosten die jaarlijks een beslag leggen op de begroting weer. Het gaat hier om verplichtingen die in een jaar ontstaan en in latere jaren tot uitbetaling komen, maar niet op de balans zijn opgenomen.

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen (Bedragen x €1.000)	2023	2024	2025	2026
Vakantiedagen	-	-	-	-
Wachtgelden en aanvullende uitkeringen invaliditeit	-	-	-	-
Werkloosheidsuitkeringen				
* overige werkloosheidsuitkeringen	€ 132	€ 22	€ 2	€ 2
Totaal	€ 132	€ 22	€ 2	€ 2

Toelichting

Vakantiegelden

Door de invoering van het individueel keuzebudget (voortkomend uit de cao) worden vakantiegelden in het lopende jaar volledig uitbetaald.

Wachtgelden en aanvullende uitkeringen invaliditeit

De Statenleden zijn buiten beschouwing gelaten conform artikel 44, lid 3 van het BBV.

Werkloosheidsuitkeringen

Het betreft hier de voormalige medewerkers die op dit moment maandelijks een uitkering ontvangen van het UWV en/of Loyalis.

4.3.3 Investerings

In de tabel 4.3.3 zijn de netto investeringen van de materiële vaste activa en de financiële vaste activa apart weergegeven. Omdat de provincie geen immateriële vaste activa heeft staan deze niet in dit overzicht. De opgenomen bedragen zijn het saldo van de bruto investeringen, de desinvesteringen en bijdragen van derden.

Bedragen x € 1.000	Overzicht van netto investeringen per programma	2023	2024	2025	2026
Programma	Lopende investeringen:				
	Materiële vaste activa				
	Investeringen met een economisch nut				
5	Gronden NNN	7.000	7.500	14.500	16.000
3	Beheergrondbank Laag-Holland	-	-	-	-
4	Steunpunten voor dagelijks beheer (vaar)wegen	679	5.598	6	-
	Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut				
4	Investeringen provinciale infrastructuur	52.250	73.928	15.167	-
4	Groenprojecten	1.966	-	-	-
4	Innovatieve duurzame infra	1.244	-	-	-
4	Investeringen Openbaar Vervoer	20.617	14.599	-	-
4	DVM (intelligente verkeerslichten)		4.515		
4	Vervangingsinvesteringen wegen PMO	27.247	34.396	10.076	-
4	Vervangingsinvesteringen vaarwegen PMO	-	14.746	204	2.277
4	PMO kunstwerken	3.366		37.741	
	Totaal Materiële vaste activa	114.369	155.282	77.694	18.277
	Financiële vaste activa				
6	ROM Regio BV	5.000	5.000	5.000	5.000
3	Participatiefonds deelnemingen Duurzame Energie	10.000	10.000	9.000	-
	Totaal financiële vaste activa	15.000	15.000	14.000	5.000
	Totaal netto investeringen	129.369	170.282	91.694	23.277

4.3.4 Activa

4.3.4.1 Staat van geactiveerde immateriële en materiële investeringen (art. 34, 35 een 52)

Omschrijving van de investeringen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 01-01-2023	Netto investeringen 2023	Desinvesteringen 2023	Afwaarderingen 2023	Afschrijving 2023	Boekwaarde per 31-12-2023
1. Immateriële activa						
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-	-
Totaal immateriële activa	-	-	-	-	-	-
2. materiële vaste activa						
A. Investerings met een economisch nut	149.186	7.679	-	-	3.283-	153.582
- Gronden en terreinen	91.874	7.000	-	-	-	98.874
- Bedrijfsgebouwen	57.312	679	-	-	3.283-	54.708
B. Investerings in openbare ruimte met een maatschappelijk nut	832.211	106.690	-	-	15.247-	923.654
- Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	832.211	106.690	-	-	15.247-	923.654
Totaal materiële vaste activa	981.397	114.369	-	-	18.530-	1.077.236
Totaal geactiveerde investeringen	981.397	114.369	-	-	18.530-	1.077.236

4.3.4.2 Staat van geactiveerde kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen van bijdragen aan activa in eigendom van derden (art. 36)

Omschrijving van de investeringen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 01-01- 2023	Investeringen in 2023	Desinvesteringen in 2023	Herwaardering in 2023	Afschrijvingen in 2023	Boekwaarde per 31-12- 2023
A. Kapitaalverstrekkingen aan:						
- deelnemingen	165.912	15.000	-	-	-	180.912
B. Leningen aan:						
- openbare lichamen	33.200	-	-	-	-	33.200
- deelnemingen	56.214					56.214
C. Overige langlopende leningen	9.891	-		-	-	9.891
Totaal financiële vaste activa	265.217	15.000	-	-	-	280.217

4.3.5 Kapitaallasten

De kapitaallasten bestaan uit capaciteitskosten en directe kosten. Tabel 4.3.5 geeft de totale kapitaallasten per onderdeel weer zoals ze voor de jaren 2023 tot en met 2026 in de begroting staan geraamd.

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
A. Capaciteitskosten				
Grond Houtplein	-	-	-	-
Renovatie Houtplein	1.643	1.643	1.643	1.643
Nieuwbouw Dreef	557	557	557	557
Totaal A	2.200	2.200	2.200	2.200
B. Directe kosten				
Parkeergarage Dreef	407	407	407	407
Aanleg van provinciale wegen	8.238	9.959	11.824	11.958
Projecten gedekt uit de reserve kapitaallasten wegen	141	609	671	840
Vervangingsinvesteringen wegen PMO	2.937	3.836	4.868	5.100
Vervangingsinvesteringen Kunstwerken	269	1.993	2.146	4.662
DVM (intelligente verkeerslichten)	67	67	368	368
Duurzame infrastructuur	403	688	688	688
Steunpunten B&U	397	489	821	835
Stelposten Bereikbaarheid	720	1.768	3.276	4.774
Vervangingsinvesteringen vaarwegen PMO	1.785	1.785	2.174	2.179
Investeringen OV	321	502	556	556
Vast onderhoud wegen	50	50	50	50
Onderhoud tunnels/aquaducten	188	188	188	188
Projecten gedekt uit de reserve kapitaallasten OV	58	1.652	1.952	1.952
Investeringen Groen (reserve kapitaallasten)	70	118	118	118
Archeologie opdrachten	279	279	279	279

4.3.6 Financiering

4.3.6.1 Overzicht van het renteresultaat

In tabel 4.3.6.1 is het renteresultaat opgenomen. Het renteresultaat bestaat uit het saldo van de ontvangen rente van de verstrekte langlopende leningen en de verwachte te betalen rente op het vreemd vermogen. Hiervan is naar verwachting sprake vanaf 2023. In tabel 4.4.1 van deze begroting is een overzicht opgenomen van de verstrekte langlopende leningen in 2023.

Renteresultaat (x € 1.000)		2023	2024	2025	2026
De externe rentelasten over de korte en lange					
A.	Financiering	286	1.070	1.800	1.800
B.	De externe rentebaten	1.844	1.976	1.976	1.976
Totaal door te rekenen externe rente		-1.558	-906	-176	-176
De rente die aan de grondexploitatie moet worden					
C.	Doorberekend	-	-	-	-
De rente van projectfinanciering die aan het					
betreffende taakveld moeten worden toegerekend		-	-	-	-
Saldo door te rekenen externe rente		-1.558	-906	-176	-176
D1.	Rente over eigen vermogen	-	-	-	-
D2.	Rente over voorzieningen	-	-	-	-
De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht		-1.558	-906	-176	-176
Overhead) toegerekende rente (renteomslag)					
E.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief				
overhead) toegerekende rente (renteomslag)		-	-	-	-
F.	Renteresultaat op het taakveld treasury	-1.558	-906	-176	-176

4.3.6.2 Staat van investeringen en financiering

Bedragen x € 1.000	Begin 2023	Vermeerderingen 2023	Verminderingen 2023	Afschrijvingen 2023	End 2023
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)					
<i>Economisch nut</i>	149.186	7.679		3.283	153.582
<i>Openbare ruimte met maatschappelijk nut</i>	832.211	106.690	-	15.247	923.654
Financiële vaste activa					
<i>Deelnemingen</i>	165.905	15.000	-	-	180.905
<i>Bijdrage aan activa in eigendom van derden</i>					-
Verstrekte langlopende leningen	99.305	-	-	-	99.305
Activa	1.246.607	129.369	-	18.530	1.357.446
Passiva					
Algemene reserves	163.106	2.200	26.155	-	139.151
Bestemmingsreserves	683.468	150.687	218.347	-	615.808
Voorzieningen	22.202	783	450	-	22.535
Vreemd vermogen	-	34.000	-	-	34.000
Passiva	868.776	187.670	244.952	-	811.494

Bedragen x € 1.000	Begin 2024	Vermeerderingen 2024	Verminderingen 2024	Afschrijvingen 2024	End 2024
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)					
<i>Economisch nut</i>	153.582	13.098		12.384	154.296
<i>Openbare ruimte met maatschappelijk nut</i>	923.654	142.184		14.206	1.051.632
Financiële vaste activa					

	<i>Deelnemingen</i>	180.905	15.000	-	-	195.905
	<i>Bijdrage aan activa in eigendom van derden</i>	-	-	-	-	-
	Verstrekte langlopende leningen	99.305	-	-	-	99.305
	Activa	1.357.446	170.282	-	26.590	1.501.138
Passiva						
	Algemene reserves	139.151	-	-	-	139.151
	Bestemmingsreserves	615.808	111.345	142.378	-	584.775
	Voorzieningen	22.535	783	475	-	22.843
	Vreemd vermogen	34.000	79.000	-	-	113.000
	Passiva	811.494	191.128	142.853	-	859.769
	Tekort aan financieringsmiddelen	-545.952				-641.369

Bedragen x € 1.000	Begin 2025	Vermeerderingen 2025	Verminderingen 2025	Afschrijvingen 2025	Eind 2025
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)					
<i>Economisch nut</i>	154.296	14.507	-	4.708	164.095
<i>Openbare ruimte met maatschappelijk nut</i>	1.051.632	63.189	-	27.878	1.086.943
Financiële vaste activa					
<i>Deelnemingen</i>	195.905	14.000	-	-	209.905
<i>Bijdrage aan activa in eigendom van derden</i>	-	-	-	-	-
Verstrekte langlopende leningen	99.305	-	-	-	99.305
Activa	1.501.138	91.696	-	32.586	1.560.248
Passiva					
Algemene reserves	139.151				139.151
Bestemmingsreserves	584.775	90.971	82.116		593.630

Voorzieningen	22.843	783	500	23.126
Vreemd vermogen	113.000	67.000		180.000
Passiva	859.769	158.754	82.616	- 935.907
Tekort aan financieringsmiddelen	-641.369	67.058	82.616	-32.586 -624.341

Bedragen x € 1.000	Begin 2026	Vermeerderingen 2026	Verminderings 2026	Afschrijvingen 2026	Eind 2026
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investerings)					
<i>Economisch nut</i>	164.095	16.000		2.721	177.374
<i>Openbare ruimte met maatschappelijk nut</i>	1.086.943	2.277		34.433	1.054.787
Financiële vaste activa					
<i>Deelnemingen</i>	209.905	5.000	-	-	214.905
<i>Bijdrage aan activa in eigendom van derden</i>	-	-	-	-	-
Verstrekte langlopende leningen	99.305	-	-	-	99.305
Activa	1.560.248	23.277	-	37.154	1.546.371
Passiva					
Algemene reserves	139.151	-	-	-	139.151
Bestemmingsreserves	593.630	85.385	67.950	-	611.065
Voorzieningen	23.126	783	525	-	23.384
Vreemd Vermogen	180.000	-	-	-	180.000
Passiva	935.907	86.168	68.475	-	953.600
Tekort aan financieringsmiddelen	-624.341				-592.771

4.3.7 Stand en mutaties van reserves

4.3.7.1 Staat van het verloop van de reserves (art. 54)

2023

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaatbestemming 2022	Storting	Over-heveling vanuit andere reserve	Bestedingen	Over-heveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves								
8.2.5	Algemene reserve	163.106	-	2.200	-	-26.155	-	-	139.151
	Totaal algemene reserves	163.106	-	2.200	-	-26.155	-	-	139.151
	Programma 1 Openbaar bestuur								
1.4.2	Cofinanciering Europese projecten	1.665	-	1.000	-	-199	-	-196	2.270
	Programma 2 Klimaat en Milieu								
2.2.3	Reserve Bodemsanering	18.871	-	319	-	-3.060	-	-	16.130
2.1.3	Rerserve Energietransitie	15.901	-	3.967	-	-1.616	-	-	18.252
2.1.4	Reserve Circulaire economie	775	-	350	-	-890	-	-	235
2.2.2	Reserve Verduurzaming Bestaande Woningvoorraad	-	-		-		-	-	-
2.2.2	Reserve Gezonde Leefomgeving	5.704	-	3.300	-	-3.467	-	-	5.537
2.1.1	Reserve duurzame electriciteit	4.597	-	2.867	-	-1.380	-	-	6.084
2.1.2	Reserve Warmte transitie	841	-	3.267	-	-750	-	-	3.358

Programma 3 Ruimte en Water									-
3.4.2	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen en Kustontwikkeling	23.607	-	-	-	-425	-	-155	23.027
3.5.3	Reserve Waterrecreatie	2.858	-	1.562	-	-1.393	-	-	3.027
3.2.1	Reserve OV Knooppunten	11.109	-	5.000	-	-680	-8.000	-	7.429
3.2.3	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen	2.767	-	-	-	-1.000	-	-	1.767
3.2.4	Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling	341	-	-	-	-	-	-	341
3.3.1	Reserve Woonbeleid	2.950	-	-	-	-750	-	-	2.200
3.3.2	Reserve Woningbouw	4.019		1.200	-	-1.145	-	-	4.074
3.4.3	Reserve Klimaatadaptatie	861	-	1.500	-	-1.503	-	-131	727
3.2.3	Reserve Investeringsimpuls Duurzame Zeehavens	-	-	-	-	-	-	-	-
3.2.5	Reserve Waardevermindering grond Groen	16.693	-	-	6.000	-	-	-	22.693
3.2.4	Reserve subsidie Bloemendalerpolder	1.112	-	-	-	-840	-	-	272
3.2.1	Reserve subsidie OV-fonds	10.500	-	-	8.000	-175	-	-	18.325
3.3.2	Reserve Woningbouw subsidies	2.546	-	-	-	-285	-	-	2.261
									-
Programma 4 Bereikbaarheid									-
4.1.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	1.759	-	-	205	-1.410	-	-	554
4.1.2	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	64.321	-	8.935	-	-17.640	-205	-25	55.386
4.4.2	Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	120.714	-	20.074	-	-1.866	-	-	138.922
4.4.5	Reserve Groot onderhoud wegen	20.928	-	20.186	2.600	-30.016		-1.400	12.298
4.4.4	Reserve Investerings Wegen	1	-	-	-	-	-	-	1
4.4.6	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	3.922	-	8.178	-	-5.588	-2.600	-1.710	2.202
4.4.7	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	10.174	-	-	-	-4.146	-	-	6.028

4.2.1	Reserve Openbaar Vervoer Projecten	14.040	-	67	-	-8.825	-	-	5.282
4.1.2	Reserve Verleende subsidies OD 4.1.2	3.329	-	-	-	-	-	-	3.329
Programma 5 Groen									
5.1.1	Reserve Groen	83.632	-	23.730	-	-42.512	-10.000	-	54.850
5.1.2	Reserve Groene Uitweg	8.839	-	107	-	-4.311	-205	-	4.430
5.1.3	Reserve Oostelijke Vechtplassen	13.017		58	4.000	-10.255	-	-	6.820
5.1.4	Reserve Laag Holland	3.561	-	-	-	-2.454	-	-	1.107
5.3.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	3.094	-	2.000	-	-5.094	-	-	-
5.3.2	Reserve Landschap	-	-	4.000	-	-2.850	-1.150	-	-
5.1.1	Reserve subsidies > € 1,5 miljoen Groen, OD 5.1.1	-	-	-	-	-	-	0	-
Programma 6 Economie, Cultuur en Welzijn									
6.1.1	Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen	1.424	-	2.500	-	-2.549	-	-	1.375
6.1.2	Reserve MKB Innovatie-instrumenten	8.775	-	5.672	-	-5.593	-	-	8.854
6.1.4	Reserve Duurzame Landbouw	-	-		-		-	-	-
6.1.5	Reserve Europese Landbouwprojecten	3.765	-	500	-	-719	-	-	3.546
6.4.1	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	2.603	-	5.051	-	-5.897	-	-	1.757
6.4.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	6.557	-	-	1.355	-1.600	-	-	6.312
Programma 7 Economisch herstel en Duurzaamheid									
7.1.1	Reserve Economisch herstel en Duurzaamheid	79.361	-	-	-	-16.325	-	0	63.036

	Programma 8 Overzicht Financiën en Bedrijfsvoering								-
8.1.8	Reserve Bedrijfsvoering	12.548	-	1.420	-	-1.908	-	-	12.060
8.2.3	Reserve GO-gelden	-	-	-	-	-	-	-	-
8.1.8	Reserve Huisvesting	12.177	-	-	-	-782	-	0	11.395
Reserves ter dekking van kapitaallasten									
3.2.3	Reserve Dekking kap.lasten invest.Haven (Progr. 3)	-	-	-	-	-	-	-	-
4.4.4	Reserve Kapitaallasten Wegen (Progr. 4)	14.376	-	-	-	-141	-	-	14.235
4.4.4	Reserve Kapitaallasten OV (Progr. 4)	50.785	-	-	-	-58	-	-	50.727
4.4.7	Reserve Kapitaallasten Innovatieve projecten	7.921	-	-	-	-403	-	-	7.518
5.1.1	Reserve Kapitaallasten Groen (Progr. 5)	4.127	-	1.718	-	-70	-	-	5.775
	Totaal Bestemmingsreserves	683.467	-	128.528	22.160	-192.570	-22.160	-3.617	615.808
	Totaal Reserves	846.573	-	130.728	22.160	-218.725	-22.160	-3.617	754.959

2024

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaatbestemming 2023	Storting	Over- heveling vanuit andere reserve	Bestedingen	Over- heveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves								
8.2.5	Algemene reserve	139.151	-	-	-	-	-	-	139.151
	Totaal algemene reserves	139.151	-	-	-	-	-	-	139.151

Programma 1 Openbaar bestuur								
1.4.2	Cofinanciering Europese projecten	2.270	-	-	-	-	-	2.270
Programma 2 Klimaat en Milieu								
2.2.3	Reserve Bodemsanering	16.130	-	319	-	-1.039	-	15.410
2.1.3	Reserve Energietransitie	18.252	-	33	-	-3.800	-	14.485
2.1.4	Reserve Circulaire economie	235	-	1.180	-	-1.180	-	235
2.2.2	Reserve Verduurzaming Bestaande Woningvoorraad	-	-	-	-	-	-	-
2.2.2	Reserve Gezonde Leefomgeving	5.537	-	1.000	-	-67	-	6.470
2.1.1	Reserve Duurzame electriciteit	6.084	-	33	-	-	-	6.117
2.1.2	Reserve Warmte transitie	3.358	-	33	-	-750	-	2.641
Programma 3 Ruimte en Water								
3.4.2	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen en Kustontwikkeling	23.027	-	-	-	-	-	23.027
3.5.3	Reserve Waterrecreatie	3.027	-	1.562	-	-1.393	-	3.196
3.2.1	Reserve OV Knooppunten	7.429	-	-	-	-	-	7.429
3.2.3	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen	1.767	-	-	-	-	-	1.767
3.2.4	Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling	341	-	-	-	-	-	341
3.3.1	Reserve Woonbeleid	2.200	-	-	-	-750	-	1.450
3.3.2	Reserve Woningbouw	4.074	-	1.200	-	-	-	5.274
3.4.3	Reserve Klimaatadaptatie	727	-	-	-	-43	-	684
3.2.3	Reserve Investeringsimpuls Duurzame Zeehavens	-	-	-	-	-	-	-

3.2.5	Reserve Waardevermindering grond Groen	22.693	-	-	6.500	-	-	-	29.193
3.2.4	Reserve Bloemendalerpolder	272	-	-	-	-272	-	-	-
3.2.1	Reserve subsidie OV-fonds	18.325	-	-	-	-312	-	-	18.013
3.3.2	Reserve Woningbouw subsidies	2.261	-	-	-	-570	-	-	1.691
Programma 4 Bereikbaarheid									
4.4.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	554	-	-	205	-469	-	-	290
4.1.2	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	55.387	-	10.511	-	-9.418	-205	-25	56.250
4.4.2	Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	138.922	-	19.574	-	-1.450	-	-	157.046
4.4.5	Reserve Groot onderhoud wegen	12.298	-	15.525	5.100	-31.471		-1.400	52
4.4.4	Reserve Investerings Wegen	1	-	-	-	-	-	-	1
4.4.6	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	2.202	-	11.660	-	-5.597	-5.100	-1.843	1.322
4.4.7	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	6.028	-	-	-	-3.582	-	-	2.446
4.2.1	Reserve Openbaar Vervoer Projecten	5.282	-	67	-	-1.689	-	-	3.660
4.1.2	Reserve verleende subsidies OD 4.1.2	3.329	-	-	-	-	-	-	3.329
Programma 5 Groen									
5.1.1	Reserve Groen	54.850	-	16.730	-	-33.560	-10.500	-	27.520
5.1.2	Reserve Groene Uitweg	4.430	-	107	-	-2.046	-	-	2.491
5.1.3	Reserve Oostelijke Vechtplassen	6.820	-	58	4.000	-7.241	-	-	3.637
5.1.4	Reserve Laag Holland	1.107	-	-	-	-	-	-	1.107
5.2.1	Reserve Uittreding Goois natuurreserveaat	-	-	-	-	-	-	-	-
5.3.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	-	-	854	-	-854	-	-	-
5.3.2	Reserve Landschap	-	-	4.000	-	-	-	-	4.000

Programma 6 Economie, Cultuur en Welzijn								
6.1.1	Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen	1.375	-	-	-	-	-	1.375
6.1.2	Reserve MKB Innovatie-instrumenten	8.854	-	4.922	-	-5.237	-	8.539
6.1.4	Reserve Duurzame Landbouw	-	-	-	-	-	-	-
6.1.5	Reserve Europese Landbouwprojecten	3.546	-	1.200	-	-602	-	4.144
6.4.1	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	1.757	-	3.551	-	-4.119	-	1.189
6.4.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	6.312	-	-	-	-	-	6.312
Programma 7 Economisch Herstel en Duurzaamheid								
7.1.1	Reserve Economisch herstel en Duurzaamheid	63.036	-	-	-	-	-	63.036
Programma 8 Overzicht Financien en Bedrijfsvoering								
8.1.8	Reserve Bedrijfsvoering	12.060	-	1.420	-	-1.945	-	11.535
8.2.3	Reserve GO-gelden	-	-	-	-	-	-	-
8.1.8	Reserve Huisvesting	11.395	-	-	-	-782	-	10.613
Reserves ter dekking van kapitaallasten								
3.2.3	Reserve Dekking kap.lasten invest.Haven (Progr. 3)	-	-	-	-	-	-	-
4.4.4	Reserve Kapitaallasten Wegen (Progr. 4)	14.235	-	-	-	-609	-	13.626
4.4.4	Reserve Kapitaallasten OV (Progr. 4)	50.727	-	-	-	-1.652	-	49.075
4.4.4	Reserve Kapitaallasten investeringen kunstwerken (Progr. 4)	-	-	-	-	-	-	-
4.4.6	Reserve Kapitaallasten Vaarwegen (Progr. 4)	-	-	-	-	-	-	-

4.4.7	Reserve kapitaallasten innovatieve projecten	7.518	-	-	-	-688	-	-	6.830
5.1.1	Reserve Kapitaallasten Groen (Progr. 5)	5.775	-	-	-	-118	-	-	5.657
Totaal Bestemmingsreserves		615.809	-	95.539	15.805	-123.305	-15.805	-3.268	584.775
Totaal Reserves		754.960	-	95.539	15.805	-123.305	-15.805	-3.268	723.926

2025

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaatbestemming 2024	Storting	Over- heveling vanuit andere reserve	Bestedingen	Over- heveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
Algemene reserves									
8.2.5	Algemene reserve	139.151	-	-	-	-	-	-	139.151
Totaal algemene reserves		139.151	-	-	-	-	-	-	139.151
Programma 1 Openbaar bestuur									
1.4.2	Cofinanciering Europese projecten	2.270	-	-	-	-	-	-	2.270
Programma 2 Klimaat en Milieu									
2.2.3	Reserve Bodemsanering	15.410	-	319	-	-1.214	-	-	14.515
2.1.3	Reserve Energietransitie	14.485	-	33	-	-352	-	-	14.166
2.1.4	Reserve Circulaire economie	235	-	1.255	-	-1.255	-	-	235
2.2.2	Reserve Verduurzaming Bestaande Woningvoorraad	-	-	-	-	-	-	-	0

2.2.2	Reserve Gezonde Leefomgeving	6.470	-	-	-67	-	-	6.403
2.1.1	Reserve Duurzame electriciteit	6.117	-	33	-	-	-	6.150
2.1.2	Reserve Wamte transitie	2.641	-	33	-	-	-	2.674
Programma 3 Ruimte en Water								
3.4.2	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen en Kustontwikkeling	23.027	-	-	-	-	-	23.027
3.5.3	Reserve Waterrecreatie	3.196	-	2.000	-	-653	-	4.543
3.2.1	Reserve OV Knooppunten	7.429	-	-	-	-	-	7.429
3.2.3	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen	1.767	-	-	-	-	-	1.767
3.2.4	Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling	341	-	-	-	-	-	341
3.3.1	Reserve Woonbeleid	1.450	-	-	-	-405	-	1.045
3.3.2	Reserve Woningbouw	5.274	-	-	-	-	-	5.274
3.4.3	Reserve Klimaatadaptatie	684	-	-	-	-43	-	641
3.2.3	Reserve Investeringsimpuls Duurzame Zeehavens	-	-	-	-	-	-	0
3.2.5	Reserve Waardevermindering grond Groen	29.193	-	-	13.000	-	-	42.193
3.2.4	Reserve subsidie Bloemendalerpolder	-	-	-	-	-	-	0
3.2.1	Reserve subsidie OV-fonds	18.013	-	-	-	-688	-	17.325
3.3.2	Reserve Woningbouw subsidies	1.691	-	-	-	-571	-	1.120
Programma 4 Bereikbaarheid								
4.1.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	290	-	-	205	-224	-	271
4.1.2	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	56.250	-	9.386	-	-9.849	-205	55.582
4.4.2	Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	157.045	-	7.464	-	-1.450	-	163.059

4.4.5	Reserve Groot onderhoud wegen	52	-	19.377	700	-13.760	-	-1.400	4.969
4.4.4	Reserve Investerings Wegen	1	-	-	-	-	-	-	1
4.4.5	Reserve Investerings Kunstwerken	-	-	-	-	-	-	-	0
4.4.6	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	1.322	-	5.660	-	-3.952	-700	-1.820	510
4.4.7	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	2.446	-	-	-	-2.224	-	-	222
4.2.1	Reserve Openbaar Vervoer Projecten	3.660	-	67	-	-536	-	-	3.191
4.1.2	Reserve verleende subsidies OD 4.1.2	3.329	-	-	-	-	-	-	3.329
Programma 5 Groen									
5.1.1	Reserve Groen	27.520	-	14.980	-	-6.437	-17.000	-	19.063
5.1.2	Reserve Groene Uitweg	2.491	-	107	-	-354	-	-	2.244
5.1.3	Reserve Oostelijke Vechtplassen	3.637	-	58	4.000	-4.773	-	-	2.922
5.1.4	Reserve Laag Holland	1.107	-	-	-	-	-	-	1.107
5.2.1	Reserve Uittreding Goois natuurreserveaat	-	-	-	-	-	-	-	0
5.3.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	-	-	1.000	-	-1.000	-	-	0
5.3.2	Reserve Landschap	4.000	-	-	-	-	-	-	4.000
Programma 6 Economie, Cultuur en Welzijn									
6.1.1	Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen	1.375	-	-	-	-	-	0	1.375
6.1.2	Reserve MKB Innovatie-instrumenten	8.539	-	4.922	-	-4.922	-	-	8.539
6.1.4	Reserve Duurzame Landbouw	-	-	-	-	-	-	-	0
6.1.5	Reserve Europese Landbouwprojecten	4.144	-	1.400	-	-426	-	-	5.118
6.4.1	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	1.189	-	3.551	-	-	-	-	4.740
6.4.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	6.312	-	-	-	-	-	-	6.312

Programma 7 Economisch herstel en Duurzaamheid								
7.1.1	Reserve Economisch herstel en Duurzaamheid	63.036	-	-	-	-	-	63.036
Programma 8 Overzicht Financien en Bedrijfsvoering								
8.1.8	Reserve Bedrijfsvoering	11.535	-	1.420	-	-1.625	-	11.330
8.2.3	Reserve GO-gelden	-	-	-	-	-	-	0
8.1.8	Reserve Huisvesting	10.613	-	-	-	-782	-	9.831
Reserves ter dekking van kapitaallasten								
3.2.3	Reserve Dekking kap.lasten invest.Haven (Progr. 3)		-	-	-	-	0	0
4.4.4	Reserve Kapitaallasten Wegen (Progr. 4)	13.626	-	-	-	-671	-	12.955
4.4.4	Reserve Kapitaallasten OV (Progr. 4)	49.075	-	-	-	-1.952	-	47.123
4.4.4	Reserve Kapitaallasten investeringen kunstwerken (Progr. 4)	-	-	-	-	-	-	0
4.4.6	Reserve Kapitaallasten Vaarwegen (Progr. 4)	-	-	-	-	-	-	0
4.4.7	Reserve Kapitaallasten Innovatieve projecten	6.830	-	-	-	-688	-	6.142
5.1.1	Reserve Kapitaallasten Groen (Progr. 5)	5.657	-	-	-	-118	-	5.539
Totaal Bestemmingsreserves		584.774		73.065	17.905	-60.991	-17.905	593.628
Totaal Reserves		723.925		73.065	17.905	-60.991	-17.905	732.779

2026

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaatbestemming 2025	Storting	Overheveling vanuit andere reserve	Bestedingen	Overheveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
Algemene reserves									
8.2.5	Algemene reserve	139.151	-	-	-	-	-	-	139.151
	Totaal algemene reserves	139.151	-	-	-	-	-	-	139.151
Programma 1 Openbaar bestuur									
1.4.2	Cofinanciering Europese projecten	2.270	-	-	-	-	-	-	2.270
Programma 2 Klimaat en Milieu									
2.2.3	Reserve Bodemsanering	14.515	-	319	-	-944	-	-	13.890
2.1.3	Reserve Energietransitie	14.167	-	33	-	-308	-	-	13.892
2.1.4	Reserve Circulaire economie	235	-	-	-	-	-	-	235
2.2.2	Reserve Verduurzaming Bestaande Woningvoorraad	-	-	-	-	-	-	-	0
2.2.2	Reserve Gezonde Leefomgeving	6.403	-	-	-	-67	-	-	6.336
2.1.1	Reserve Duurzame electriciteit	6.151	-	33	-	-	-	-	6.184
2.1.2	Reserve Warmte transitie	2.675	-	33	-	-	-	-	2.708
Programma 3 Ruimte en Water									
3.4.2	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen en Kustontwikkeling	23.027	-	-	-	-	-	-	23.027
3.5.3	Reserve Waterrecreatie	4.543	-	2.000	-	-640	-	-	5.903
3.2.1	Reserve OV Knooppunten	7.429	-	-	-	-	-	-	7.429

3.2.3	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen	1.767	-	-	-	-	-	-	1.767
3.2.4	Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling	341	-	-	-	-	-	-	341
3.3.1	Reserve Woonbeleid	1.045	-	-	-	-	-	-	1.045
3.3.2	Reserve Woningbouw	5.274	-	-	-	-	-	-	5.274
3.4.3	Reserve Klimaatadaptatie	641	-	-	-	-43	-	-	598
3.2.3	Reserve Investeringsimpuls Duurzame Zeehavens	-	-	-	-	-	-	-	0
3.2.5	Reserve Waardevermindering grond Groen	42.193	-	-	14.000	-	-	-	56.193
3.2.4	Reserve subsidie Bloemendalerpolder	-	-	-	-	-	-	-	0
3.2.1	Reserve subsidie OV-fonds	17.325	-	-	-	-1.325	-	-	16.000
3.3.2	Reserve Woningbouw subsidies	1.120	-	-	-	-428	-	-	692
Programma 4 Bereikbaarheid									
4.1.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	271	-	-	205	-205	-	-	271
4.1.2	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	55.582	-	9.361	-	-9.224	-205	-	55.514
4.4.2	Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	163.059	-	7.464	-	-950	-	-	169.573
4.4.5	Reserve Groot onderhoud wegen	4.969	-	19.702	500	-12.915	-150	-	12.106
	Reserve Investerings wegen	1	-	-	-	-	-	-	1
4.4.4	Reserve Investerings Kunstwerken	-	-	-	-	-	-	-	0
4.4.6	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	510	-	5.160	150	-3.452	-500	-1.819	49
4.4.7	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	222	-	-	-	-187	-	-	35
4.2.1	Reserve Openbaar Vervoer Projecten	3.191	-	67	-	-451	-	-	2.807
4.1.2	Reserve verleende subsidies OD 4.1.2	3.329	-	-	-	-	-	-	3.329
Programma 5 Groen									
5.1.1	Reserve Groen	19.063	-	15.480	-	-5.150	-17.041	-	12.352

5.1.2	Reserve Groene Uitweg	2.244	-	107	-	-127	-	-	2.224
5.1.3	Reserve Oostelijke Vechtplassen	2.922	-	58	3.041	-4.773	-	-	1.248
5.1.4	Reserve Laag Holland	1.107	-	-	-	-	-	-	1.107
5.2.1	Reserve Uittreding Goois natuurreservaat	-	-	-	-	-	-	-	0
5.3.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	-	-	1.000	-	-1.000	-	-	0
5.3.2	Reserve Landschap	4.000	-	-	-	-	-	-	4.000
5.1.1	Reserve subsidies > € 1,5 miljoen Groen, OD 5.1.1	-	-	-	-	-	-	-	0
Programma 6 Economie, Cultuur en Welzijn									
6.1.1	Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen	1.375	-	-	-	-	-	-	1.375
6.1.2	Reserve MKB Innovatie-instrumenten	8.539	-	-	-	-	-	-	8.539
6.1.4	Reserve Duurzame Landbouw	-	-	-	-	-	-	-	0
6.1.5	Reserve Europese Landbouwprojecten	5.118	-	1.700	-	-	-	-	6.818
6.4.1	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	4.740	-	3.551	-	-	-	-	8.291
6.4.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	6.312	-	-	-	-	-	-	6.312
Programma 7 Economisch herstel en Duurzaamheid									
7.1.1	Reserve Economisch herstel en Duurzaamheid	63.036	-	-	-	-	-	-	63.036
Programma 8 Overzicht Financien en Bedrijfsvoering									
8.1.8	Reserve Bedrijfsvoering	11.330	-	1.420	-	-1.665	-	-	11.085
8.2.3	Reserve GO-gelden	-	-	-	-	-	-	-	0
8.1.8	Reserve Huisvesting	9.831	-	-	-	-782	-	-	9.049
Reserves ter dekking van kapitaallasten									

3.2.3	Reserve Dekking kap.lasten invest.Haven (Progr. 3)	-	-	-	-	-	-	0	
4.4.4	Reserve Kapitaallasten Wegen (Progr. 4)	12.955	-	-	-	-841	-	12.114	
4.4.4	Reserve Kapitaallasten OV (Progr. 4)	47.123	-	-	-	-1.952	-	45.171	
4.4.4	Reserve Kapitaallasten investeringen kunstwerken (Progr. 4)	-	-	-	-	-	-	0	
4.4.6	Reserve Kapitaallasten Vaarwegen (Progr. 4)	-	-	-	-	-	-	0	
4.4.7	Reserve Kapitaallasten innovatieve projecten	6.142	-	-	-	-688	-	5.454	
5.1.1	Reserve Kapitaallasten Groen (Progr. 5)	5.539	-	-	-	-118	-	5.421	
Totaal Bestemmingsreserves		593.631	-	67.488	17.896	-48.235	-17.896	-1.819	611.065
Totaal Reserves		732.782		67.488	17.896	-48.235	-17.896	-1.819	750.216

4.3.7.2 Toelichting op de reserves

Reserve Investerings Kunstwerken	
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Realiseren van investeringen in kunstwerken.
Instellingsbesluit	Derde begrotingswijziging 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald
Reserve Landschap	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Investeren in groene ruimte voor rust en ontspanning in onze dichtbevolkte provincie.
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	5 Groen
Looptijd	Onbepaald
Reserve Gezonde leefomgeving	
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Om de ambities op het gebied van de leefbaarheid waar te kunnen maken, wordt een programma 'Gezonde Leefomgeving' opgezet. Hierbij wordt onder andere ingezet op meer structureel onderzoek naar gezondheid en het monitoren van de omgevingskwaliteit (o.a. lucht, geluid, geur). Ook onderwerpen als de sanering van asbestdaken en het terugdringen van geluidsoverlast door provinciale wegen vallen hieronder. Dit zal worden aangevuld met extra activiteiten op het vlak van toezicht en handhaving bij de majeure risicobedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is.
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	2 Klimaat en Milieu
Looptijd	t/m 2024
Reserve Klimaatadaptatie	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	-Vormgeven eigen klimaatadaptatiebeleid en eigen klimaatadaptatieprojecten, opstellen integraal waterplan, cofinancieren aanvullend klimaatonderzoek, verbinden met andere provinciale opgaven (bv.: biodiversiteit, KRW,OV-knooppunten, etc.), - Cofinanciering Deltaprogramma's. Conform afspraken die zijn vastgelegd in het landelijke bestuursakkoord Klimaatadaptatie (projecten wateroverlast, droogte, hittestress, overstromingen en meekoppelkansen), - Cofinanciering klimaatadaptatieprojecten van derden (o.a. waterschappen, gemeenten, belangenorganisaties, bedrijven). - Cofinanciering van digitaal beter beschikbaar maken klimaatgegevens voor inwoners en bedrijven (o.a. overstromings-wateroverlast gegevens).
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	t/m 2024

Reserve Kapitaallasten Investerings Havencomplexen	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Deze reserve heeft als doel kapitaallasten van investeringen in havencomplexen binnen programma Ruimte te dekken. Per 1 januari 2017 is de wet- en regelgeving BBV gewijzigd, waardoor investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut niet meer in één keer ten laste van een reserve worden gebracht, maar geactiveerd moeten worden. Daartoe zijn diverse reserves ter dekking van de kapitaallasten ingesteld. In de notitie Materiële vaste activa (december 2017) van de commissie BBV is hierover opgenomen dat het saldo van de bestemmingsreserve kapitaallasten gelijk moet zijn aan de boekwaarde van de desbetreffende activa. Vanuit deze reserve worden jaarlijks de kapitaallasten van de investering gedekt.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2018
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	De reserve wordt ingesteld bij de laatste begrotingswijziging 2018. De looptijd is gelet op het BBV gekoppeld aan de duur van de afschrijving.
Reserve Oostelijke Vechtplassen	
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel de toekomstige uitgaven voortvloeiend uit het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen te kunnen dekken. In december 2017 wordt het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen getekend. Hierin participeren naast Provincie Noord-Holland ook andere overheden, ondernemers, watersportverbond, bewonersverenigingen, recreantenverenigingen en natuur- en milieuorganisaties. Het gebiedsakkoord geeft invulling aan verschillende beleidsopgaven: Natuur (Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Natura 2000), Waterkwaliteitsverbetering (Kaderrichtlijn Water (KRW)), Visie Waterrecreatie en Recreatieve verbindingen.
Instellingsbesluit	Begroting 2018
Programma	5 Groen
Looptijd	De afronding van de, in het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen, genoemde opgaven is vooralsnog voorzien in 2027.
Reserve Bodemsanering	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige bodemsaneringskosten te dekken op basis van afspraken opgenomen in het landelijke bodemconvenant 2016-2020. Dit convenant beschrijft de bodemdoelen die de provincie Noord-Holland zal realiseren en de Decentralisatie Uitkering Bodem (DUB) die het Rijk hiervoor beschikbaar stelt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	2 Klimaat en Milieu
Looptijd	Onbepaald
Reserve Groen	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve

Doel	De reserve heeft als doel het realiseren van het in het hoofdstuk 'Beschermen' vastgelegde beleid van de Agenda Groen (vastgesteld door Provinciale Staten d.d. 11 maart 2013) met betrekking tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN), Natura2000 en Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), verbindend groen, natuurcompensatie en recreatieve verbindingen. De uitvoering wordt geprogrammeerd in het jaarlijks door PS vast te stellen geactualiseerde Provinciaal Meerjarenprogramma Groen (PMG). De Reserve Groen is niet bedoeld voor het financieren van het beheer van groengebieden.
Instellingsbesluit	Zomernota 2013, vastgesteld door PS op 23 september 2013, punt 10 bij voordracht 44.
Programma	5 Groen
Looptijd	Vanaf: 23 september 2013 Eindigt op: 31 december 2025

Reserve Openbaar Vervoer Projecten

Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Reserveren van provinciale middelen voor de uitvoering van Visie Openbaar Vervoer 2020 (Visie Openbaar Vervoer 2020, vastgesteld door PS op 6 februari 2012, punt 9 bij voordracht 03). Egalisatie van nog niet bestede middelen voor infrastructuur, aanleg en constructie.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2004 d.d. 14 juni 2004, nummer 48.Kaderbrief 2012, vastgesteld door PS op 27 juni 2011, punt 8 bij voordracht 50.
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Vanaf: 14 juni 2004 Eindigt op: Geen einddatum

Reserve Huisvesting

Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve is bestemd voor het dekken van de kapitaallasten die volgen uit de recente investeringen in de huisvesting van de provincie.
Instellingsbesluit	Lentenota 2009, vastgesteld door PS op 22 juni 2009, punt 10
Programma	7 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	Vanaf: 22 juni 2009 Eindigt op: 2038

Reserve Groene Uitweg

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het uitvoeren van het programma De Groene Uitweg. Dit programma heeft tot doel om de landschappelijke kwaliteiten van de Vechtstreek te behouden en waar mogelijk te verbeteren. Het programma maakt onderdeel uit van het pakket van Groen Blauwe investeringen die zijn gekoppeld aan de uitvoering van het Stroomlijnalternatief Schiphol Amsterdam Almere (SAA). Diverse projecten vallen onder de zes thema's, zoals beschreven in de Noordvleugelbrief uit 2006. De thema's zijn: Natuurboulevard / Waterberging Horstermeer / Recreatieve vaarverbindingen / Fietspaden en -bruggen / Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie / Behoud weidelandschap.
Instellingsbesluit	Zomernota 2013, vastgesteld door PS op 23 september 2013, punt 10 bij voordracht 44.
Programma	5 Groen
Looptijd	Vanaf: 23 september 2013 Eindigt op: 2022

Reserve Cofinanciering Waddenzee	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Provinciale cofinanciering realiseren van projecten in het kader van het Investeringskader Waddengebied 2016-2026 en Waddenfonds.
Instellingsbesluit	Zomernota 2011, vastgesteld door PS op 26 september 2011, punt 10 bij voordracht 70.
Programma	5 Groen
Looptijd	Vanaf: 26 september 2011 Eindigt op: 31 december 2030
Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen	
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Bij de Laatste begrotingswijziging 2010 is besloten om de bestemmingsreserve 'Herstructurering Bedrijventerreinen' opnieuw in te stellen. Dit in verband met het convenant bedrijventerreinen 2010-2020 en de decentralisatie hiervoor van de zogenaamde TOPPER-middelen. Het Rijk heeft de middelen beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van het Provinciaal Herstructureringsprogramma.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2010
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	t/m 2023
Reserve Cofinanciering Europese projecten	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Ambitie: De provincie Noord-Holland benut 'met verstand' optimaal de Europese subsidiemogelijkheden voor het realiseren van haar eigen doelstellingen.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2004 d.d. 14 juni 2004, nummer 48.
Programma	1 Openbaar Bestuur
Looptijd	Vanaf: 14 juni 2004 Eindigt op: 31 december 2027
Reserve Europese landbouwprojecten	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Cofinanciering en uitvoeringskosten Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO-POP3) en Europees Fonds Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV). De programma's POP3 en EFMZV zijn gereed. Naast dat de middelen uit de reserve worden ingezet voor realiseren van provinciaal beleid voor met name landbouw en visserij, zijn ze ook bestemd voor de uitvoeringskosten van RVO die de functie vervult van beheersautoriteit en betaalorgaan om de Europese bijdrage aan de subsidie EU-conform uit te voeren.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	t/m 2026

Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	a. verstrekken van onderhouds- en restauratiesubsidies ten behoeve van provinciale monumenten; b. verstrekken van een onderhoudssubsidie voor molens in Noord-Holland.
Instellingsbesluit	Instellingsbesluit van het fonds stamt van voor 1989.
Programma	7 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	Onbepaald
Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor de uitvoering van Mobiliteitsbeleid waarmee de Provincie andere wegbeheerders (gemeenten en waterschappen) en organisaties (bv. op gebied verkeersveiligheid) in staat stelt om een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de verkeersveiligheid en bereikbaarheid. Onder dit doel valt de subsidieregeling kleine infrastructuur en gedragsbeïnvloeding, evenals de subsidieregeling voor fietsvoorzieningen en doorstroming openbaar vervoer. Verder valt hieronder de jaarlijkse storting die we ten behoeve van de verbetering van het openbaar vervoer in de ov terminal in de Zuidas en de stortingen die we voor de OLV Greenport doen.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald
Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor het uitvoeren van studies voor het aanleggen en verbeteren infrastructuur en ter dekking van uitgaven met betrekking tot het jaarlijks door PS vastgestelde 4 jarig programma Mobiliteit of separate krediet besluiten.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald
Reserve Mobiliteitsbeleid	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor de voorbereiding van het opstellen en uitvoeren van beleid. In het jaarlijkse door PS vast te stellen programma Mobiliteit maken we dit inzichtelijk. Het gaat hierbij om activiteiten voor onder andere fiets, het goederenvervoer, duurzame respectievelijk slimme mobiliteit, waaronder ook verkeersmanagementbeleid, het openbaar vervoer, verkeersveiligheid, en mobility-as-a-service en de samenwerkingsverbanden met Regio en Rijk.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

Reserve Kapitaallasten Vervangingsinvesteringen Kunstwerken (VIK)	
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	Deze reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in kunstwerken binnen programma Bereikbaar te dekken. In 2016 is het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om investeringen in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen voor kunstwerken ten laste van de reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan betreffende reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Vaarwegen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Conform het BBV worden kunstwerken echter als onderdeel beschouwd van het kapitaalgoed wegen en niet tot het kapitaalgoed vaarwegen.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald
Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Deze reserve heeft als doel uitgaven te dekken voor innovatieve projecten op het gebied van Mobiliteit, zoals Smart Mobility, Beter Benutten, Intelligente kruispunten, I-Centrales en SolaRoad.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald
Reserve Energietransitie	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten die bijdragen aan de opgave om de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990. Deze activiteiten geven invulling aan de rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Klimaat en Milieu
Looptijd	t/m 2030
Reserve Circulaire Economie	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve

Doel	De reserve heeft als doel uitvoering te geven aan de Uitvoeringsagenda Circulaire Economie, zoals vastgesteld in 2017, voor het uitvoeringsjaar 2019. De Uitvoeringsagenda geeft concrete invulling aan de Ontwikkelagenda circulaire economie "We maken het rond" uit 2017
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Klimaat en Milieu
Looptijd	2019 t/m 2026
Reserve Verduurzaming bestaande Woningvoorraad	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten die bijdragen aan het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad. Deze activiteiten geven invulling aan de faciliterende rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (juli 2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Klimaat en Milieu
Looptijd	t/m 2025
Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van cofinanciering van projecten die een bijdrage leveren aan de verbetering van de OV bereikbaarheid, het optimaliseren van de ketenreis (deur-tot-deur reis), efficiënt ruimtegebruik door het clusteren van functies rondom OV-knooppunten en/of het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving in het (bus- of trein)stationsgebied. In het Bestedingsplan OV-fonds (PS-besluit 14 september 2020, nr. 1413429/1413431) zijn hiervoor uitgangspunten en randvoorwaarden bepaald. Het betreft veelal langjarige integrale projecten met meerdere (co)financiers. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de aanvraag.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	Onbepaald
Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor het uitvoeren van studies voor en bijdragen aan diverse ruimtelijke ontwikkelingen, zoals Bloemendalerpolder en De Kop Werkt.
Instellingsbesluit	Begroting 2019

Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	t/m 2025
Reserve Kapitaallasten Vaarwegen	
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in vaarwegen binnen programma Bereikbaarheid te dekken. In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van de reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan betreffende reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Vaarwegen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) worden teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.
Reserve Kapitaallasten Groen	
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in Groen binnen programma Groen te dekken. In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van betreffende reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan de reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Groen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) worden teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	5 Groen
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.
Reserve Kapitaallasten OV	
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten

Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in Openbaar Vervoer (OV) binnen programma Bereikbaarheid te dekken. In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van de reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan betreffende reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten OV. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) worden teruggeboekt.
------	--

Instellingsbesluit	Begroting 2018
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

Reserve Groot Onderhoud Wegen

Functie	Egalisatiereserve
Doel	Reservering van middelen voor beheer en onderhoud van de provinciale wegen, waarvan de activiteiten zijn opgenomen in een door GS goedgekeurd (voortschrijdend) groot onderhoudsplan (PMO).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen

Functie	Egalisatiereserve
Doel	Reservering van middelen voor beheer en onderhoud van de provinciale vaarwegen, waarvan de activiteiten zijn opgenomen in een door GS goedgekeurd (voortschrijdend) groot onderhoudsplan (PMO).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

Reserve Waterrecreatie

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van een visie op waterrecreatie en via cofinanciering middelen ter beschikking te stellen voor initiatieven die bijdragen aan de bevordering van waterrecreatie, rekening houdend met ruimtelijk beleid.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	t/m 2030

Reserve Bedrijfsvoering

Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve is bestemd voor het egaliseren van de bedrijfsvoeringskosten en strategische ICT-investeringen (Impulsbudget).
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	7 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	Onbepaald

Reserve Ontwikkeling Havencomplexen

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Reserve voor versterken van de rol van havencomplexen in de Noord-Hollandse economie
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	t/m 2024

Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Bijdragen aan meekoppelkansen gekoppeld aan dijkversterkingsprojecten. Dijkversterkingen worden uitgevoerd door de waterbeheerders. Het zijn omvangrijke projecten waarbij voor de provincie en andere regionale partijen en ondernemers de mogelijkheid bestaat om recreatieve- en watersportvoorzieningen, extra natuur, landschapsvoorzieningen, etc. mee te koppelen met de dijkversterking of een aan de dijkversterking gerelateerd ruimtelijk kwaliteitsprogramma op te stellen. Dijkversterkingen en kustontwikkelingen worden uitgevoerd door de waterbeheerders en/of regionale overheden/partners. Het zijn omvangrijke projecten waarbij voor de provincie, regionale partners en ondernemers de mogelijkheid bestaat om recreatieve- en watersportvoorzieningen, extra natuur, landschapsvoorzieningen, etc. mee te koppelen met de dijkversterking of kustontwikkeling eventueel met een hieraan gerelateerd op te stellen ruimtelijk kwaliteitsprogramma.
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	De reserve loopt t/m 31 december 2025. Dijkversterkingen zijn zowel qua voorbereiding als uitvoering langlopende projecten. Meekoppelkansen kunnen vaak pas worden uitgevoerd als de waterkering is versterkt. De looptijd van de reserve is om die reden tot eind 2025.

Reserve Kapitaallasten Wegen

Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
---------	--

Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in weginfrastructuur (landwegen en fietspaden) binnen programma Bereikbaarheid te dekken. Nadere toelichting In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van de reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan de betreffende reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Wegen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Begroting 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.
Reserve Go-gelden	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve is bedoeld om uitvoering te geven aan de inzet van decentrale arbeidsvoorwaarden-gelden door het Georganiseerd Overleg.
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	7 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	De looptijd van de reserve is afhankelijk van de, nog te besluiten, specifieke aanwending. Vooralsnog wordt de einddatum bepaald op 31-12-2021.
Reserve MKB innovatie-instrumenten	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel financiële dekking te bieden aan de MKB innovatie-instrumenten
Instellingsbesluit	
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	t/m 2025
Reserve Duurzame Landbouw	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Modernisering en verduurzaming glastuinbouw NH. Besteding vindt plaats in de glasconcentratiegebieden, zoals duurzame fysieke investeringen in onder andere Greenport Aalsmeer. Een deel van deze reserve is bestemd voor de cofinanciering POP3 aangaande verplaatsingsregeling glastuinbouw.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	t/m 2025

Reserve Woonbeleid	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om door middel van afstemming en regionale programmering bij te dragen aan voldoende woningen en passende kwaliteit en aan een aantrekkelijk woonmilieu.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	t/m 2025
Reserve Woningbouw	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel door versnelling van de woningbouw en binnenstedelijk bouwen bij te dragen aan voldoende woningen en passende kwaliteit en aan een aantrekkelijk woonmilieu.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	t/m 2025
Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel het behoud van de Outstanding Universal Value (OUV) van het UNESCO werelderfgoed Stelling van Amsterdam, het uitdragen en breed bekend maken van deze waarde en de restauratie in combinatie met herontwikkeling van forten en andere geschikte gebouwen langs de Stelling.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	6 Economie, Cultuur en Welzijn
Looptijd	t/m 2025
Reserve Uittreding Goois Natuurreservaat	
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Reserveren van middelen voor de uittreding uit het Goois natuurreservaat.
Instellingsbesluit	Jaarstukken 2019
Programma	5 Groen
Looptijd	Onbepaald
Reserve Laag Holland	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het dekken van de kosten voor de provinciale doelen binnen het integrale gebiedsprogramma Laag Holland waarin onder provinciale regie en in samenwerking met alle relevante partners wordt gewerkt aan de integrale opgaven voor natuur, landbouw, water, bodemdaling, klimaat, recreatie en landschap en aan de daarbij behorende projecten.

Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2020
Programma	5 Groen
Looptijd	Het integrale gebiedsprogramma Laag Holland heeft een looptijd van 2020 t/m 2030.
Reserve Kapitaallasten Innovatieprojecten	
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	Deze reserve heeft als doel kapitaallasten van investeringen in de verduurzaming van de infrastructuur binnen het programma Bereikbaarheid te dekken.
Instellingsbesluit	Tweede Begrotingswijziging 2020
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald
Reserve Waardevermindering Grondaankopen Groen	
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het reserveren van middelen voor de verwachte toekomstige afwaardering van aangekochte gronden voor het beleidsdoel Groen, die ontstaat doordat de gronden een hogere economische waarde hebben wanneer de provincie deze aankoopt dan wanneer de provincie deze verkoopt tegen de natuurwaarde. Door de instelling van deze reserve wordt dit soort verliezen gedekt, zodat de provincie geen onverwachte financiële tegenvallers krijgt in de toekomst.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2021
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	Onbepaald
Reserve Economisch Herstel en Duurzaamheid	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Via motie 42-2020 hebben PS de opdracht gegeven een Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds op te richten, waarmee de economische en maatschappelijke effecten in Noord-Holland van de uitbraak van het Coronavirus worden verzacht. Deze reserve is een invulling aan dit fonds en wordt ingezet voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving, de versterking van de culturele en maatschappelijke sector en de arbeidsmarkt.
Instellingsbesluit	Eerste Begrotingswijziging 2021
Programma	7 Economisch herstel en duurzaamheid
Looptijd	t/m 2023
Reserve Duurzame Elektriciteit	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten op het gebied van het stimuleren van het gebruik van duurzame elektriciteit die bijdragen aan de opgave om de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990. Deze activiteiten geven invulling aan de rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2022
Programma	2 Klimaat en Milieu
Looptijd	2030

Reserve Warmte Transitie	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten op het gebied van het stimuleren van de warmtetransitie die bijdragen aan de opgave om de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990. Deze activiteiten geven invulling aan de rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2022
Programma	2 Klimaat en Milieu
Looptijd	2030

4.3.8 Stand en mutaties van de voorzieningen

4.3.8.1 Staat van het verloop van de voorzieningen

2023

2023	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	2.861	0	0	0	2.861
2. Kosten reorganisatie	0	0	0	0	0
3. Pensioenen leden GS	11.052	586	-450	0	11.188
4. Grondwaterheffing	2.959	197	0	0	3.156
5. Bodembeheertaken	2120	0	0	0	2120
6. Sanering Parnassia	1.960	0	0	0	1.960
7. Voorziening Agriport	1.250	0	0	0	1.250
Totaal voorzieningen	22.202	783	-450	0	22.535

2024

2024	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	2.675	-	-	-	2.675
2. Kosten reorganisatie	-	-	-	-	-
3. Pensioenen leden GS	11.188	586	475-	-	11.299
4. Grondwaterheffing	3.156	197	-	-	3.353
5. Bodembeheertaken	2.120	-	0	-	2.120
6. Sanering Parnassia	1.960	-	0	-	1.960
7. Voorziening Agriport	1.250	-	0	-	1.250
Totaal voorzieningen	22.535	783	-475	0	22.843

2025

2025	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	2.861	-	-	-	2861
2. Kosten reorganisatie	-	-	-	-	0
3. Pensioenen leden GS	11.299	586	500-	-	11385
4. Grondwaterheffing	3.353	197	-	-	3550
5. Bodembeheertaken	2.120	-	0	-	2120
6. Sanering Parnassia	1.960	-	0	-	1960
7. Voorziening Agriport	1.250	-	0	-	1250
Totaal voorzieningen	22.843	783	-500	0	23.126

2026

2026	Beginsaldo	Storting	Ottrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	2.861	-	-	-	2861
2. Kosten reorganisatie	-	-	-	-	0
3. Pensioenen leden GS	11.385	586	-525	-	11446
4. Grondwaterheffing	3.550	197	0	-	3747
5. Bodembeheertaken	2.120	-	0	-	2120
6. Sanering Parnassia	1.960	-	-	-	1960
7. Voorziening Agriport	1.250	-	-	-	1250
Totaal voorzieningen	23.126	783	-525	0	23.384

4.3.8.2 Toelichting op de voorzieningen

Voorziening Bodembeheertaken	
Doel	Uitvoering van bodembeheertaken. Hiermee geeft de provincie uitvoering aan de afspraken uit het landelijk bodemconvenant 2010-2015 tussen Rijk, gemeente, provincies en waterschappen.
Instellingsbesluit	Bodemsaneringstrategie en uitvoeringsprogramma bodemsanering 2010-2014 (GS dd. 26 januari 2010)
Programma	2 Klimaat en Milieu
Looptijd	Ingesteld op: 26 januari 2010 Eindigt op: Geen einddatum
Voorziening Financiële Risico's	
Doel	De voorziening dient als buffer voor de opvang van concrete financiële risico's, waarvan de kans groot is dat deze binnen afzienbare tijd daadwerkelijk tot verplichting zullen leiden.
Instellingsbesluit	Najaarsbericht 2005
Programma	7 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	Ingesteld op: November 2005 Eindigt op: Geen einddatum
Voorziening Grondwaterheffing	
Doel	Het voorkomen van continue aanpassing van de grondwaterheffing. Bij hogere c.q. lagere ontvangsten dan geraamd, kan dit verschil verrekend worden met de gevormde voorziening.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2004 op grond van invoering BBV per 1 januari 2004.
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	Ingesteld op: Juni 2005 Eindigt op: Geen einddatum

Voorziening Kosten Reorganisatie	
Doel	De voorziening is ingesteld om daarmee de kosten te dekken die gepaard gaan met de reorganisatie van het ambtelijk apparaat.
Instellingsbesluit	De voorziening is ingesteld bij de Nota reserves en voorzieningen 2004 (voordracht 48), besluit PS van 11 juni 2004.
Programma	7 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	Ingesteld op: 11 juni 2004 Eindigt op: 31 december 2021 Door de geleidelijke verschuiving van de AOW-gerechtigde leeftijd van 65 naar 67 jaar is de einddatum van de voorziening opgeschoven van 31 december 2019 naar 31 december 2021.
Voorziening Pensioenen Leden GS	
Doel	Het zeker stellen van de opgebouwde pensioenrechten van (ex)gedeputeerden.
Instellingsbesluit	Volgens het BBV (artikel 44) dient een voorziening te worden ingesteld voor verplichtingen waarvan de omvang redelijkerwijs is vast te stellen. Daarom is besloten een voorziening in te stellen voor de pensioenen van (oud) leden van GS.
Programma	1 Openbaar Bestuur
Looptijd	Ingesteld op: 1 juni 2005 Eindigt op: Geen einddatum
Voorziening Bodemsanering Parnassia	
Doel	Uitvoering van bodemsanering van de verontreinigde grond behorend bij het voormalig provinciaal Ziekenhuis (De provincie is verantwoordelijk voor het saneren van deze grond).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2019
Programma	2 Klimaat en Milieu
Looptijd	Eindigt op: wanneer bodemsanering Parnassia gereed is.

4.4 Overige financiële overzichten

4.4.1 Langlopende leningen

Bedragen x € 1.000	Oorspronkelijk bedrag geldlening	Rente	Restantbedrag per 01-01-2023	Te verstrekken leningen in 2023	Totaal van de rente in 2023	Aflossing in 2023	Restantschuld per 31-12-2023	Laatste jaar van aflossing
<i>Leningen aan openbare lichamen</i>								
Gemeente Hilversum (1)	18.681	variabel	16.081	-	-	-	16.081	2029
Gemeente Laren (1)	10.011	variabel	8.617	-	-	-	8.617	2029
Gemeente Gooische Meren (1)	9.877	variabel	8.502	-	-	-	8.502	2029
Leningen aan openbare lichamen	38.569	-	33.200	-	-	-	33.200	
<i>Leningen aan deelnemingen</i>								
Zeehaven IJmuiden N.V. (2)	635	1,80%	635	-	11	0	635	2026
Schiphol Area Development Company (3)	3.375	4,46%	625	-	58	-	625	07-2025/2027
Alliander	55.000	1,98%	54.954	-	1140	-	54.954	
Leningen aan deelnemingen	59.010		56.214	-	1.209	-	56.214	
<i>Overige langlopende leningen</i>								
Nationaal Restauratiefonds (4)	9.100		9.100	-	-	-	5.100	2060
CPO (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap)	1.380		668				668	
Vila Nieuwland (5)	123	2,60%	123	-	3	-	123	2025
Stichting Voorbereiding Pallas reactor (7)	40.000	1,50%	42.062	-	631	-	42.063	
Voorziening Stichting Voorbereiding Pallas reactor (7)	-40.000		-42.062	-	-	-	-42.063	
Overige langlopende leningen	10.603		9.891	-	634	-	5.891	
Totaal	108.182		99.305	-	1.843	-	95.305	

Organisatie/instelling	Datum & nummer besluit PS of GS
Gemeente Hilversum (1)	976112/1013313
Gemeente Laren (1)	976112/1013313
Gemeente Gooische Meren (1)	976112/1013313
Zeehaven IJmuiden N.V. (2)	GS 21-06-2011;33454
Schiphol Area Development (3)	13 februari 2018 GS 1035658/1044807
Nationaal Restauratiefonds (4)	21-06-2011;27350
Vila Nieuwland (5)	226465/561131
Collectief Agrarisch Natuurbeheer (6)	GS 2015; 184
Stichting Voorbereiding Pallas reactor (7)	GS 309599/340912

(1) Betreft de verkoop in 2017 van het terrein Crailo aan de gemeenten Hilversum, Gooische Meren en Laren voor een bedrag van €33,2 miljoen ex.BTW (incl.BTW 38,57 mln.). Hierbij heeft de provincie NH een uitgestelde betaling verleent aan de gemeenten voor een bedrag van € 33,2 miljoen tot uiterlijk 31-12-2029, waarbij de gemeenten vrij zijn om (delen) eerder te betalen. Aan de gemeenten wordt een rentevergoeding in rekening gebracht van 0% over de eerste 6 jaar (2018-2023) en 0,4% per jaar over de tweede 6 jaar (2024-2029).

(2) Aan Zeehaven IJmuiden is in 2011 een rentedragende lening verstrekt, welke dient tot aflossing van een schuld van IJmuider Delta BV aan een dochter van Regionale Ontwikkelingsmij. voor het Noordzeekanaalgebied NV.(RON). De leningsovereenkomst heeft een looptijd tot en met 2026.

(3) Dit betreft een kredietfaciliteit ad € 3.375.000 welke in maart 2018 beschikbaar is gesteld aan SADC (Schiphol Area Development Company N.V.). De andere drie aandeelhouders hebben een identieke kredietfaciliteit voor SADC gecreëerd, waardoor SADC per saldo een faciliteit heeft van in totaal € 13,5 miljoen. In 2020 is deze faciliteit voor het eerst benut, voor een bedrag ad € 1.250.000.

(4) De renteloze lening aan het Nationaal Restauratiefonds (NRF) vloeit voort uit de Samenwerkingsovereenkomst dd.15 november 2017 met de Stichting Nationaal Restauratiefonds ter verbreding van het Noord-Hollands Fonds voor monumenten ten bate van herbestemming, restauratie en verduurzaming van beschermde monumenten en karakteristiek vastgoed in Noord-Holland. De hoogte van het Fonds bedraagt € 9,1 mln. waarvan reeds € 5,1 mln. is gestort. Zodra de rekening-courant van het Fonds minder dan € 1 mln. bedraagt zal een 2e tranche van € 2 mln. worden gestort. Het NRF gaat uit het fonds hypothecaire leningen verstrekken voor de restauratie van provinciale monumenten en stolpboerderijen. De looptijd van de overeenkomst loopt tot 2060.

(5) Betreft een lening t.b.v. een uitgestelde betaling door geldnemer naar aanleiding van de verkoop van de Wierschuur in het kader van het herontwikkelingsplan Wieringerrandmeer.

(7) Aan de stichting Voorbereiding Pallas-reactor is een subsidie in de vorm van een rentedragende geldlening van € 40 miljoen verleend voor de activiteiten in de voorbereidingsfase

van de Pallas-reactor. Voor de verstrekte lening is een verliesvoorzieninggetroffen tot hetzelfde bedrag van de uitstaande lening.

4.4.2 Investeringskredieten

Voor een overzicht van de nieuw aangevraagde kredieten verwijzen we naar de Voordracht van het integraal meerjarenprogramma infrastructuur (iMPI). Voor nadere informatie over alle lopende en voorziene projecten wordt verwezen naar het iMPI zelf.

4.4.3 Staat van gewaarborgde leningen

Door wie de geldlening is aangegaan	Doel van de geldlening	Oorspronkelijk bedrag (x € 1.000,-)	% of deel gewaarborgd provincie	Verwachte boekwaarde 1-1-2023	Verwachte boekwaarde 31-12-2023
Viva! Zorggroep	Bouw verpleeghuis Heemswijk	3.374	100	-	0
idem	idem	3.403	100	113	113
Totaal		6.777		113	113

#	Naam rechtspersoon	Inhoud garantieverplichting	Garantiebedrag per 31-12-2023 (x € 1.000)
(1)	Het Nationaal Groenfonds	Uitvoering van het natuurbeleid (convenantleningen)	1.606
(2)	BNG Bank	financiering van het project Hoogtij van de RON NV	21.000
(3)	BNG Bank	(her-) financiering van PolanenPark CV	10.000
(4)	Glasvezelnetwerk Hollands Kroon B.V.	Garantstelling voor het leggen van glasvezelnetwerk	12.200
(5)	Breedband Beemster/Kabeltex	Garantstelling voor het leggen van glasvezelnetwerk	4.800
(6)	Landschap Noord-Holland	Uitvoering project 'Natuurvriendelijke oevers IJperveld'.	600
	Totaal		50.206

1) Rente en aflossing komen t.l.v. van de van het rijk te ontvangen zgn. convenantsgelden.

2) De oorspronkelijk afgegeven garantie aan de BNG van oorspronkelijk 70 mln. is in 2019 verlaagd naar 42 mln. PNH staat garant voor 50%. Op deze garantie loopt een afgegeven contragarantie door het Havenbedrijf Amsterdam NV van 33,3 %.

3) Op deze garantie loopt een afgegeven contragarantie van 20% van de Gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude, 20% van de Schiphol Air Development Company (SADC) en 20% van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Noordzeekanaalgebied (RON NV).

4) De garantstelling is in december 2018 verleend voor het aanleggen van het "Glasvezelnet Hollandse kroon". Voor deze kosten worden twee leningen afgesloten bij de Bank Nederlandse

Gemeenten. De omvang van de lening en garantstelling bedraagt € 10,3 miljoen voor het witte netwerk en € 1,9 miljoen voor het grijze netwerk.

5) De garantstelling is in december 2018 verleend voor het project "Coöperatie Breedband Beemster U.A.". Voor de kosten van deze activiteiten worden twee leningen afgesloten bij de Bank Nederlandse Gemeenten. De omvang van de lening en garantstelling bedraagt € 4,3 miljoen voor het witte netwerk en € 0,5 miljoen voor het grijze netwerk.

6) De garantstelling is in 2017 verleend voor het project "natuurvriendelijke oevers IJperveld" aan Landschap Noord-Holland. De provincie staat zelf garant en neemt respectievelijk de cofinanciering voor haar rekening (beide categorieën € 600.000 in totaal € 1.200.000). De dekking is afkomstig uit de reserve Groen.

4.5 Overzicht van lasten en baten per taakveld

Taakvelden (x € 1.000)		Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0	Algemene dekkingsmiddelen	255.178	-757.786	-502.608	225.849	-675.662	-449.813	215.669	-616.670	-401.001	220.531	-583.883	-363.352
0	Uitkering provinciefonds	0	-269.836	-269.836	0	-290.057	-290.057	0	-291.326	-291.326	0	-272.704	-272.704
0	Opbrengst Provinciale belastingen	0	-229.100	-229.100	0	-229.100	-229.100	0	-229.100	-229.100	0	-229.100	-229.100
0	Geldleningen en uitzettingen	286	-1.844	-1.558	1.070	-1.976	-906	1.800	-1.976	-176	1.800	-1.976	-176
0	Deelnemingen	0	-8.920	-8.920	0	-8.920	-8.920	0	-8.920	-8.920	0	-8.920	-8.920
0	Algemene dekkingsmiddelen, overige b	20.379	-3.584	16.795	35.016	-3.231	31.785	45.386	-3.232	42.154	55.995	-3.233	52.762
0	Overhead	80.410	0	80.410	78.433	0	78.433	77.527	0	77.527	77.366	0	77.366
0	Vennootschapsbelasting	1.216	0	1.216	-15	0	-15	-15	0	-15	-15	0	-15
0	Mutaties reserves	152.887	-244.502	-91.615	111.345	-142.378	-31.033	90.971	-82.116	8.855	85.385	-67.950	17.435
1	Bestuur	22.965	-69	22.896	22.061	-69	21.992	21.966	-69	21.897	21.940	-69	21.871
1	Provinciale Staten	4.821	0	4.821	4.775	0	4.775	4.680	0	4.680	4.711	0	4.711
1	Gedeputeerde Staten	3.288	0	3.288	3.213	0	3.213	3.213	0	3.213	3.213	0	3.213
1	Kabinetszaken	2.706	-43	2.663	2.610	-43	2.567	2.604	-43	2.561	2.590	-43	2.547
1	Bestuurlijke organisatie	7.867	0	7.867	7.440	0	7.440	7.427	0	7.427	7.400	0	7.400
1	Interbestuurlijk toezicht op de regi	32	0	32	32	0	32	32	0	32	32	0	32
1	Openbare orde en veiligheid	1.189	-16	1.173	1.001	-16	985	998	-16	982	992	-16	976
1	Bestuur, overige baten en lasten	3.062	-10	3.052	2.990	-10	2.980	3.012	-10	3.002	3.002	-10	2.992
2	Verkeer en vervoer	240.421	-21.434	218.987	220.667	-10.148	210.519	213.141	-17.299	195.842	212.827	-17.197	195.630
2	Landwegen	158.124	-20.171	137.953	142.808	-8.885	133.923	136.567	-16.036	120.531	135.720	-15.934	119.786

2	Waterwegen	19.192	-1.263	17.929	19.772	-1.263	18.509	18.387	-1.263	17.124	18.110	-1.263	16.847
2	Openbaar vervoer	61.585	0	61.585	56.187	0	56.187	55.387	0	55.387	55.297	0	55.297
2	Verkeer en vervoer, overige baten en	1.520	0	1.520	1.900	0	1.900	2.800	0	2.800	3.700	0	3.700
3	Water	10.561	-1.524	9.037	7.150	-1.585	5.565	7.144	-1.585	5.559	7.129	-1.585	5.544
3	Waterkeringen	3.851	0	3.851	1.893	0	1.893	1.890	0	1.890	1.883	0	1.883
3	Kwantiteit oppervlaktewater	887	-39	848	824	0	824	823	0	823	821	0	821
3	Kwantiteit grondwater	2.144	-1.200	944	2.121	-1.300	821	2.120	-1.300	820	2.118	-1.300	818
3	Kwaliteit oppervlaktewater	2.599	0	2.599	1.264	0	1.264	1.264	0	1.264	1.264	0	1.264
3	Kwaliteit grondwater	1.080	-285	795	1.048	-285	763	1.047	-285	762	1.043	-285	758
3	Water, overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Milieu	58.265	-13.986	44.279	36.298	-6.760	29.538	27.630	-2.399	25.231	25.823	-2.290	23.533
4	Bodembescherming	4.978	-2.575	2.403	3.207	-2.825	382	557	0	557	287	0	287
4	Luchtverontreiniging	33	0	33	33	0	33	33	0	33	33	0	33
4	Geluidhinder	388	0	388	387	0	387	331	0	331	331	0	331
4	Vergunningverlening en handhaving	21.078	-1.870	19.208	19.378	-1.970	17.408	19.302	-2.070	17.232	19.302	-2.170	17.132
4	Ontgrondingen	0	-50	-50	0	-55	-55	0	-120	-120	0	-120	-120
4	Duurzaamheid	27.172	-9.491	17.681	11.866	-1.910	9.956	6.032	-209	5.823	4.503	0	4.503
4	Milieu, overige baten en lasten	4.616	0	4.616	1.427	0	1.427	1.375	0	1.375	1.367	0	1.367
5	Natuur	134.298	-10.751	123.547	110.200	-7.261	102.939	78.372	-6.393	71.979	70.491	-985	69.506
5	Natuurontwikkeling	83.341	-9.866	73.475	63.070	-6.376	56.694	31.155	-5.408	25.747	24.183	0	24.183
5	Beheer natuurgebieden	32.588	-485	32.103	32.432	-485	31.947	32.521	-485	32.036	32.516	-485	32.031
5	Beheer flora en fauna	15.511	-400	15.111	14.690	-400	14.290	14.688	-500	14.188	13.784	-500	13.284
5	Natuur, overige baten en lasten	2.858	0	2.858	8	0	8	8	0	8	8	0	8

6	Regionale economie	36.956	-10	36.946	29.011	-15	28.996	27.221	-15	27.206	22.016	-15	22.001
6	Agrarische aangelegenheden	3.299	0	3.299	2.360	0	2.360	1.384	0	1.384	957	0	957
6	Logistiek	8.346	-10	8.336	4.723	-15	4.708	4.967	-15	4.952	4.959	-15	4.944
6	Kennis en innovatie	10.231	0	10.231	7.815	0	7.815	7.497	0	7.497	2.992	0	2.992
6	Recreatie en toerisme	12.280	0	12.280	12.063	0	12.063	11.323	0	11.323	11.058	0	11.058
6	Regionale economie, overige baten en	2.800	0	2.800	2.050	0	2.050	2.050	0	2.050	2.050	0	2.050
7	Cultuur en maatschappij	24.598	0	24.598	13.416	0	13.416	8.556	0	8.556	8.565	0	8.565
7	Cultuur	14.486	0	14.486	9.940	0	9.940	5.080	0	5.080	5.089	0	5.089
7	Maatschappij	10.112	0	10.112	3.476	0	3.476	3.476	0	3.476	3.476	0	3.476
8	Ruimte	14.596	-5.800	8.796	12.440	-5.800	6.640	12.688	-5.800	6.888	12.744	-5.800	6.944
8	Ruimtelijke ordening	10.411	-5.800	4.611	9.708	-5.800	3.908	9.926	-5.800	4.126	9.899	-5.800	4.099
8	Volkshuisvesting	3.147	0	3.147	2.240	0	2.240	1.894	0	1.894	1.341	0	1.341
8	Stedelijke vernieuwing	1.038	0	1.038	492	0	492	868	0	868	1.504	0	1.504
	Totaal taakvelden	797.837	-811.360	-13.523	677.091	-707.300	-30.209	612.386	-650.230	-37.844	602.065	-611.824	-9.759

5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling

Programma 1 Openbaar bestuur

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2023
1.1.3	Amsterdam Smart City Toelichting: Subsidie om als grote partner deel te kunnen nemen aan het kennisnetwerk Amsterdam Smart City	€ 100.000
1.3.3	Gemeente Huizen: bestuurlijk Interventieteam Toelichting: In het bestuurlijk interventieteam bundelen gemeenten de krachten door gezamenlijk overlast en complexe handhavingsskwesties aan te pakken. Het bestuurlijk interventieteam sluit aan bij de doelstellingen van de Agenda Weerbaar Noord-Holland; namelijk een bijdrage leveren aan de versterking van lokale weerbaarheid. In het bestuurlijk interventieteam werken meerdere gemeenten samen. Hierdoor wordt de lokale uitvoeringskracht vergroot, de informatiepositie versterkt en wordt lokaal steviger opgetreden tegen de ondermijnende criminaliteit. Deze werkwijze past daarmee geheel binnen de opgave om ondermijnende criminaliteit tegen te gaan vanuit een maatschappelijke opgave waarbij samen en vooral integraal werken effectief is.	€ 60.000

Programma 2 Klimaat en Milieu

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2022
2.1.2	Gemeente Hilversum, warmteregisseur Deze subsidie wordt ingezet voor het inhuren van een warmteregisseur die gemeenten die gezamenlijk gebruik gaan maken van een duurzame warmtebron en/of gezamenlijk een warmtenet gaan ontwikkelen, hierbij te faciliteren.	€ 70.000
2.1.2	Gemeente Aalsmeer, warmteregisseur Deze subsidie wordt ingezet voor het inhuren van een warmteregisseur die gemeenten die gezamenlijk gebruik gaan maken van een duurzame warmtebron en/of gezamenlijk een warmtenet gaan ontwikkelen,	€70.000

hierbij te faciliteren.

2.1.2	OD IJmond, warmteregisseur	€ 70.000
	Deze subsidie wordt ingezet voor het inhuren van een warmteregisseur die gemeenten die gezamenlijk gebruik gaan maken van een duurzame warmtebron en/of gezamenlijk een warmtenet gaan ontwikkelen, hierbij te faciliteren.	
2.1.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, Ecologische effecten van thermische energie uit oppervlaktewater (TEO) installaties	€ 150.000
2.1.4	C-creators, uitvoeren activiteiten om circulair bouwen te stimuleren	€ 80.000
	Het doel van stichting C-creators is het versnellen van de transitie naar een circulaire bouw in de MRA. Ze bundelen kennis, maken deze collectief en passen deze proactief toe. Dit stelt partijen in staat om voor elk project de circulaire ambitie hoger te leggen.	

Programma 3 Ruimte en Water

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2022
3.2.1	Alkmaar Noord, knooppuntontwikkeling fase 1	€ 1.150.000
3.2.1	Gemeente Haarlem	€ 8.000.000
	Knooppuntontwikkeling Haarlem Nieuw-Zuid betreft een nieuw OV-knooppunt buiten het centrum van Haarlem, een plek waar wonen en mobiliteit op elkaar zijn afgestemd. De ontwikkeling van een mobiliteitshub is een van de 4 projecten van de knooppuntontwikkeling (naast 3 woonprojecten). Hier komen belangrijke (H)OV-lijnen samen, plus een aanbod van deelmobiliteit en fietsparkeerplaatsen. Op 23 november 2021 heeft GS een reservering van € 8 miljoen uit het OV-fonds toegekend aan dit OV-knooppunt. Na verder dooronderzoek en het sluitend maken van de businesscase zal de gemeente Haarlem naar verwachting eind 2022 de definitieve subsidieaanvraag indienen bij de provincie.	
3.2.3	NV Port of Den Helder, vervanging kadewand Het Nieuwe Werk	€ 1.000.000
	Vooruitlopende op de ontwikkelingen vanuit het Maritiem Cluster wordt een nieuwe kadewand van -9m wordt geplaatst i.p.v. de reguliere vervanging van de huidige -7m variant.	

Programma 4 Bereikbaarheid

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2022
4.2.1	Regionaal Overlegorgaan Consumentenbelangen Openbaar Vervoer <u>Toelichting:</u> Bijdrage 2023; inhuur	€ 50.000
4.1.2	Gemeente Alkmaar: Doorstroming OV en veiligheid Bergerweg <u>Toelichting</u>	€ 550.000
4.1.2	Gemeente Alkmaar: Haven Boekelermeer <u>Toelichting:</u> De haven draagt bij aan de mobiliteitstransitie door het verminderen van vrachtverkeer over de weg en verminderd brugopeningen van de Leeghwaterbrug, waarmee de doorstroming op de N242 verbeterd.	€ 7.500.000
4.1.2	Gemeente Gooise meren: OV SAAI: Regionale fietsroutes <u>Toelichting:</u> Subsidie voor de realisatie van regionale doorfietsroutes in de Gooi en Vechtstreek	€ 375.000
4.1.2	Gemeente Gooise Meren: Stationsweg aanpassen <u>Toelichting:</u> Subsidie voor de herinrichting van de Stationsweg nabij station Naarden-Bussum	€ 500.000
4.1.2	Gemeente Hilversum: Fietsenstalling station Hilversum <u>Toelichting:</u> Subsidie voor de realisatie van een ondergrondse fietsenstalling bij station Hilversum	€ 2.000.000
4.1.2	Gemeente Hilversum: Kleine spoorbomen <u>Toelichting:</u> Subsidie voor het verbeteren van de verkeersveiligheid/doorstroming van de gelijkvloerse spoorwegovergang ten westen van station Hilversum.	€ 1.000.000
4.1.2	Gemeente Gooise Meren: Transformatielocatie fietsenstalling	€ 2.000.000

<u>Toelichting:</u>		
Subsidie voor de herinrichting van de oostzijde van station Naarden-Bussum		
4.1.2	Gemeente Haarlemmermeer: Fietsfile vrij realisatie F200 Amsterdam-Haarlem	€ 336.643
<u>Toelichting:</u>		
Subsidie voor de verbetering van de F200, de doorfietsroute tussen Haarlem en Amsterdam. Het gaat in 2023 om het resterende deel van de subsidie; het grootste deel wordt aangevraagd in 2022.		
4.1.2	Gemeente Haarlem: Fietsfile vrij realisatie F200 Amsterdam-Haarlem	€ 159.441
<u>Toelichting:</u>		
Subsidie voor evaluatie, monitoring en/of fietsstimulering van de F200, de doorfietsroute tussen Haarlem en Amsterdam. Subsidie wordt in 2023 aangevraagd, nadat het routedeel in Haarlemmermeer is verbeterd.		
4.1.2	Gemeente Landsmeer: Pontje IJpendam	€ 320.000
<u>Toelichting:</u>		
Subsidie voor bijdrage aan de exploitatie van het pontveer voor de jaren 2023-2026. In 2023 willen wij voor de resterende jaren (2023, 2024, 2025 en 2026) in één keer beschikken, maar in jaarlijkse voorschoten van €80.000 uitbetalen.		
4.1.2	Gemeente Haarlem: Doorfietsroute Kennemerland	€ 452.250
<u>Toelichting:</u>		
Subsidie verbetering fietsverbinding langs de N208 (Lodewijk van Deyssellaan		
4.1.2	Gemeente Velsen: Doorfietsroute Kennemerland	€ 209.634
<u>Toelichting:</u>		
Subsidie verbetering fietsverbinding Hagelingerweg (deel 2) in Santpoort-Noord		
4.1.2	Gemeente Velsen: Velertraverse fietsonderdoorgang	€ 1.300.000
<u>Toelichting:</u>		
Subsidie voor het gemeentelijke deel van aanleg van de fietsverbinding onder de Velertraverse, tussen Station Beverwijk en Velsen Noord		
4.1.2	Gemeente Zaanstad: Verbindingsweg Dorpsstraat-Communicatieweg	€ 1.300.000

Toelichting:

Aanleg van een verbindingsweg tussen de Communicatieweg en de Dorpsstraat in Assendelft aan te leggen. Deze verbindingsweg moet het verkeer op de Communicatieweg en de overlast die er mee gemoeid is verminderen, en de doorstroming te verbeteren.

4.1.2	Gemeente Den Helder: Project KVSS Renovatie Boerenverdrietbrug	
4.1.2	Gemeente Den Helder: Project KVSS Verplaatsen jachthaven/museumhaven Willemsoord	€ 500.000
4.1.2	Gemeente Zaanstad: Zaanbrug Meerkosten	€ 2.664.172

Toelichting:

Meerkosten conform besluit iMPI2022-2029

4.1.2	Gemeente Zaanstad: Zaanbrug duurzaamheidsmaatregelen	€ 240.000
-------	--	-----------

Toelichting

Programma 5 Groen

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2023
5.1.1	Gemeente Schagen, Boskerpark realisatie NNN inrichting (NHN16)	€ 247.000
5.1.1	Stichting Bovenlanden Aalsmeer; Groene As fase 3 en 4, inrichtingskosten Toelichting: doorgeschoven van 2021 naar 2022	€ 1.491.700
5.1.1	Stichting Bovenlanden Aalsmeer; Groene As fase 5, inrichtingskosten Toelichting: doorgeschoven van 2021 naar 2022	€ 520.000
5.1.1	Landschap Noord-Holland, NNN inrichting Zandpolder (NHN17)	€ 350.000
5.1.1	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Uitgeester- en Heemskerkerbroek	€ 700.000
5.1.1	WUR/Deltares, Living lab Koopmanspolder Toelichting: Beschermen en ontwikkelen NNN en N2000	€ 120.000
5.1.1	Natuur en milieufederatie, Kennisnetwerk natuurinclusief Toelichting: Aanpak groen kapitaal uitvoeren	€ 150.000
5.1.1	Urgenda, MeerBomenNu Toelichting: Aanpak groen kapitaal uitvoeren	€ 50.000
5.1.2	Gemeente Gooise Meren, Aanlegplaatsen trekvaart Muiden	€ 420.000
5.1.2	Gemeente Gooise Meren , Biodiversiteit kernen	€ 70.000

5.1.2	LTO-projecten, Boer actief in de Groene Uitweg	€ 80.000
5.1.2	Gemeente Gooise Meren, Entree Muiden	€ 1.511.500
5.1.2	Natuurmonumenten, Horstermeer landschapsbeleving	€ 63.910
5.1.2	Staatsbosbeheer, klimaatbos Diemerscheg fase 2 Toelichting: Toelichting: Fase 1 (50K) is in 2021 niet gelukt en wordt nu samengevoegd met fase 2.	€ 500.000
5.1.2	Natuurmonumenten, Linielandschap fort Nigtevecht	€ 48.895
5.1.2	Gemeente Gooise Meren, Muiden Noord-West	€ 1.850.000
5.1.2	Rijksmuseum Muiderslot, Buitenruimte Muiderslot fase 2	€ 457.000
5.1.2	Regio Gooi en Vechtstreek, Natuurboulevard 2.0	€ 1.050.000
5.1.2	Stichting Monumentenbezit, Recreatieve kwaliteit 's-Graveland Toelichting: subsidieontvanger was Gemeente Wijdmeren.	€ 1.800.000
5.1.2	Gemeente Amsterdam, Rondje Diemerscheg	€ 70.000
5.1.2	Gemeente Diemen, Ecologische verbindingen Diemerscheg Toelichting: Een goede ecologische verbinding langs de westoever van het Amsterdam Rijnkanaal in Diemen en Gooise Meren, waarbij drie knelpunten zijn aangepakt: twee onderdoorgangen van snelwegen en de onderdoorgang van de spoorbrug Weesp.	€ 70.000
5.1.2	Regio Gooi en Vechtstreek, Vaarnetwerk	€ 142.500
5.1.2	Gemeente Gooise Meren, Waterpoort Vecht	€ 265.000
5.1.2	Rijksmuseum Muiderslot, Buitenruimte Muiderslot fase 2	€ 707.000
5.1.4	Recreatie Noord-Holland; Vitaal Platteland Alkmaarder- en Uitgeestermeer	€ 1.020.000
5.1.4	Agrarische natuurvereniging Water, Land en Dijken, Boeren tegen bodemdaling regio Assendelft Toelichting: werving van deelnemers en het doen van voorbereidende onderzoeken	€ 69.000
5.1.4	Agrarische natuurvereniging Water, Land en Dijken Toelichting: Oprichten studieclub en nemen van maatregelen bodemdaling	€ 300.000
5.1.4	Agrarische natuurvereniging Water, Land en Dijken Vitaal Platteland Landelijk Noord Maatregelen bodemdaling op landbouwbedrijven	€ 448.000
5.1.4	SBB Vitaal Platteland Waterland-Oost Maatregelen natuur, water en bodemdaling in Waterland-Oost	€ 2.900.000
5.2.1	Gebiedscoöperatie Noord-Holland Zuid, professionalisering	€ 25.000

werkprocessen

5.2.1	Stichting Natuurcollectief Noord-Holland, Begeleiding kleine natuurbeheerders	€ 35.000
5.2.1	ANV Water Land en Dijken, Biodiversiteit in agrarisch gebied Toelichting: uitvoering voor de doelen van het masterplan biodiversiteit.	€ 100.000
5.2.3	Faunabeheereenheid, faunabeleid van de provincie Noord-Holland	€ 1.270.000
5.3.1	Landschap Noord-Holland, Uitvoering Programma 'Betrekken bij Groen'	€ 708.000
5.3.2	Nationaal Park Zuid-Kennemerland, uitvoeren van de jaarlijkse activiteitenplan	€ 160.789
5.3.2	Nationaal Park Duinen van Texel, uitvoeren van de jaarlijkse activiteitenplan.	€ 166.530
5.3.2	Recreatie Noord-Holland, Beleving Oer-IJ, E-bikeroute	€ 70.000
5.3.2	Gemeente Castricum, Buitenpoort Castricum Toelichting: Buitenpoorten zijn (spoorweg) stations vlakbij natuur en daardoor een startpunt om van het landschap te genieten. Een goed bereikbaar landschap dankzij het openbaar vervoer draagt bij aan de leefkwaliteit in de regio's.	€ 200.000
5.3.3	Green Shipping Beunship Toelichting: In 10 jaar naar een 'schone' en CO ₂ -neutrale scheepvaart op de Waddenzee; pilot beunship	€ 441.073
5.3.3	Green Shipping Baggerschip Toelichting: In 10 jaar naar een 'schone' en CO ₂ -neutrale scheepvaart op de Waddenzee; pilot neutrale scheepvaart op de Waddenzee; pilot baggerschip	€ 405.529
5.3.3	Waddengastronomie Toelichting: Duurzame, streekeigen 'waddenproducten' als groenten en vis beter vermarkten, zodat op den duur een culinaire traditie ontstaat dmv foodroutes en online marktplaatsen.	€ 91.054
5.3.3	Waddenbaai, Rondje Toelichting: De realisatie van een aantrekkelijke fietsverbinding tussen Den Helder en Den Oever	€ 700.000

Programma 6 Economie, Cultuur en Welzijn

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2023
6.1.1	Glasvezelnetwerk Hollands Kroon B.V. Toelichting: Garantstelling voor de lening die nodig is voor de aanleg van het glasvezelnetwerk in Hollands Kroon.	€ 12.200.000
6.1.1.	Gemeente Zaanstad, regionale detailhandelsvisie Zaanstreek- Waterland Toelichting: Bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie Zaanstreek-Waterland.	€10.000
6.1.1	Gemeente Hoorn, regionale detailhandelsvisie West-Friesland Toelichting: Bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie West-Friesland.	€10.000
6.1.1	Gemeente Uithoorn, regionale detailhandelsvisie Amstelland- Meerlanden Toelichting: Bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie Amstelland-Meerlanden	€10.000
6.1.4	Greenport Noord-Holland Noord/ Campus Agrarisch Waterbeheer Toelichting: <i>Watertransitie voor een klimaatbestendige en weerbare landbouw</i>	€50.000
6.1.4	Greenport Aalsmeer/programmabureau Toelichting: Samenwerkingsverband glastuinbouw regio Aalsmeer.	€150.000
6.1.4	Greenport Aalsmeer/uitvoeringsprogramma Toelichting: Projecten op gebied van ruimtelijke clustering, versterking en verduurzaming glastuinbouw.	€100.000
6.1.4	Greenport Noord-Holland Noord /programmabureau Toelichting: Samenwerkingsverband agrosector regio Noord- Holland Noord.	€ 165.000
6.1.4	Greenport Noord-Holland-Noord/uitvoeringsprogramma Toelichting: Projecten op gebied van versterking en verduurzaming agrosector.	€ 100.000
6.1.4	Greenports Nederland/programma Toelichting: Landelijk samenwerkingsverband agrosector.	€ 150.000
6.1.4	Stichting Sichtung Fieldlab Bol Toelichting: Project-innovatie en verduurzaming bollenteelt.	€ 50.000
6.1.4	Stichting Voedsel Verbindt/programmabureau	€ 125.000

	Toelichting: Het faciliteren van het regionaal organiserend vermogen op voedselvraagstukken.	
6.1.4	Stichting Voedsel Verbindt/uitvoeringsagenda 2020-2023 Toelichting: Het stimuleren van regionale korte keten projecten.	€150.000
6.1.4	Stichting Foodvalley/programmabureau TPC Toelichting: Het stimuleren van de eiwittransitie van dierlijk naar plantaardig.	€ 20.000
6.1.4	Aeres Hogeschool/lectoraat bodem Toelichting: Het brengen en verbinden van bodemkennis naar de boerenpraktijk.	€ 50.000
6.2.1	St Plein C Toelichting: Schade als gevolg van corona.	€ 15.000
6.2.1	St NMF/Steunpunt Monumenten & Archeologie Toelichting: Schade als gevolg van corona.	€8.376
6.2.1	Plein C Toelichting: Uitvoering programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024	€750.000
6.2.1	Probiblio Toelichting: Uitvoering van de provinciale wettelijke taken in het bibliotheekstelsel.	€3.607.478
6.3.1	Mooi Noord-Holland/Steunpunt M&A Toelichting: Uitvoering wettelijke taken en provinciaal beleid m.b.t. monumenten en archeologie.	€ 180.864
6.3.1	Mooi Noord-Holland/Steunpunt M&A Toelichting: Uitvoering wettelijke taken en provinciaal beleid m.b.t. monumenten en archeologie.	€ 279.136
6.3.2	Molenfederatie Toelichting: Projectsubsidie voor het organiseren van o.a. de Molencontactdag.	€ 15.000
6.3.2	Noord-Hollands Archief / verhalenplatform Oneindig Noord-Holland. Toelichting: Voor een breed publiek ontsluiten van cultuurhistorische verhalen uit Noord-Holland via verhalenplatform Oneindig Noord-Holland.	€ 124.000
6.3.3	Museum Kaap Skil Toelichting: Ten behoeve van de presentatie van de Palmhoutwrak-collectie.	€ 1.000.000

6.3.3	Nationale Monumentenorganisatie (NMO)	€ 2.100.000
	Toelichting: Overdracht kasteelterrein Nuwendoorn	
6.4.1	ROP Midden West	€ 17.000
	Toelichting: Begeleiding leer-werktrajecten restauratiemarkt	
6.4.2	Gemeente Gooise Meren/ Vestingsplein Muiden	€ 800.000
	De gemeente Gooise Meren is bezig met het programma 'Verder met de Vesting Muiden' met als doelstelling: het vergroten van de aantrekkelijkheid van Muiden voor inwoners en bezoekers. Het opknappen van het Vestingsplein maakt hier onderdeel van uit. Het plein vormt de entree van Muiden en wordt nu als 'verloren' stenige plek ervaren vol auto's en weinig uitstraling. € 800.000 256 Bedoeling is om het Vestingsplein om te vormen tot een representatieve entree van de stad met een prettig verblijfsklimaat.	
6.4.2	Regio Gooi- en Vechtstreek, Nieuwe werken nieuwe Hollandse waterlinie	€ 490.000
	Doelstelling is het bevorderen van de bekendheid en leesbaarheid van de late periode van de Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie en dit te verbinden aan recreatieve, cultuurhistorisch en ecologische doelstellingen.	
6.4.2	Gemeente Weesp, Schanzen	€ 400.000
	Doelstelling is het beter leesbaar maken en de recreatieve kwaliteit vergroten van belangrijke historische onderdelen van de Vestingstad Weesp. Het gaat hierbij om het bastion Nieuw Agtkant en het realiseren van een coupure bij de Utrechtseweg als markering van de historische entree van Weesp.	
6.4.2	Recreatie Noord-Holland, Fort benoorden Spaarndam	€ 1.000.000
	Voor restauratie en herontwikkeling Fort.	
6.4.2	Gemeente Gooise Meren – Verder met de vesting Muiden extra bijdrage	€ 805.000
6.5.1	Vereniging Dorpswerk Noord-Holland	€ 60.000
	Toelichting: De provincie stimuleert de vitaliteit van gemeenschappen. Via Dorpswerk worden initiatieven ondersteund op het gebied van leefbaarheid en sociale samenhang.	
	NOC*NSF / challenges sport	€150.000
6.5.1	Toelichting: De provincie wil sportverenigingen stimuleren om de acceptatie van LHBTIQ bespreekbaar te maken binnen hun vereniging. Namens de provincie voert NOC*NSF een servicebudget uit om verenigingen tools te bieden om dit	

bespreekbaar te maken.

Programma 7 Economisch Herstel en Duurzaamheid

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2022
7.1.1	RPA-NHN, Servicepunt techniek Noord-Holland-Noord	€ 100.000
7.1.1	Vakschool technische installaties (VTI), Servicepunt techniek Groot Amsterdam	€ 100.000
7.1.1	Servicepunt techniek Utrecht/Amersfoort, Servicepunt techniek Gooi en Vecht	€ 100.000
7.1.1	DudokXP-Infrabindt-Horizon College/Leerwijkcentrum Energie	€ 30.000
7.1.1	Huis van het werk, RPA-NHN, match Noord-Holland-Noord	€ 100.000
7.1.1	Stichting SmartsMakersAcademy and Network, Haarlem: MKB skillsroute	€ 250.000
7.1.1	Bouwmensen, gemeenschappelijke restauratie opleiding van en met ROC's. Het ontwikkelen van een specialistische kopstudie restauratie op MBO niveau.	€ 250.000
7.1.1	Hogeschool/ Universiteit van Amsterdam, Pilot MKB-Digitale Circulaire werkplaats	€ 450.000
7.1.1	RPA-NHN ism Greenport-NHN, Inclusieve leer- werklocaties en trajecten	€ 450.000
7.1.1	Duurzaam Gefinancierd, Project Duurzaamheidsfonds Noord-Holland Het niet kunnen financieren van duurzaamheidsmaatregelen is één van de belemmeringen waarom woningeigenaren geen duurzaamheidsmaatregelen treffen. Het is voor woningeigenaren wel mogelijk om een lening aan te vragen bij het warmtefonds, maar dit is complex en duurt al gauw 2 tot 10 weken. Deze lange wachttijd verstoort de klantreis en leidt tot onzekerheid bij bouw- en installatiebedrijven omdat materialen tussentijds duurder kunnen worden. Daarom wijzen bouw- en installatiebedrijven doorgaans niet op de mogelijkheden van het warmtefonds. Bij dit project loopt het aanvragen van een lening via het bouw- of installatiebedrijf en binnen 1 dag is bekend of men voor een lening in aanmerking komt.	€ 2.600.000
7.1.1	TNO, Contingenten aanpak Met dit project worden relevante data van alle	€ 2.000.000

(grondgebonden) woningen nauwkeurig in een database
ondergebracht

6 Bijlagen

6.1 Bestuur en directie

Provinciale Staten

Zetelverdeling Provinciale Staten	Aantal zetels
GroenLinks	9
VVD	7
D66	6
PvdA	6
JA21	6
CDA	4
Forum voor Democratie	3
Partij voor de Dieren	3
PVV	3
SP	3
ChristenUnie	1
50Plus/Partij voor de Ouderen	1
DENK	1
Fractie Baljeu	1
Liberaal Noord-Holland	1

Provinciale Staten leden

Voor informatie over de leden van Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland kunt u zich wenden tot de provinciale website: [klik hier](#).

Gedeputeerde Staten

Voor informatie over de leden van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland kunt u zich wenden tot de provinciale website: [klik hier](#).

De directie

Renée Bergkamp	Algemeen directeur/ Provinciesecretaris
Hans van der Stelt	Directeur Concernzaken
Herman Schartman	Directeur Beleid
Lindy Molenkamp	Directeur Beheer en Uitvoering

6.2 Noord-Holland in feiten en cijfers

Voor informatie over Noord-Holland in feiten en cijfers kunt u zich wenden tot de provinciale website: [klik hier](#). Hier kunt u zelf tabellen, grafieken en kaarten samenstellen.

6.3 Waar zijn wij te bereiken

Bezoekadres

Provinciaal Bestuur van Noord-Holland

Dreef 3, 2012 HR Haarlem

Ambtelijke organisatie van Noord-Holland

Houtplein 33, 2012 DE Haarlem

Postadres

Postbus 3007, 2001 DA Haarlem

Algemene telefoonnummer

023-5143143

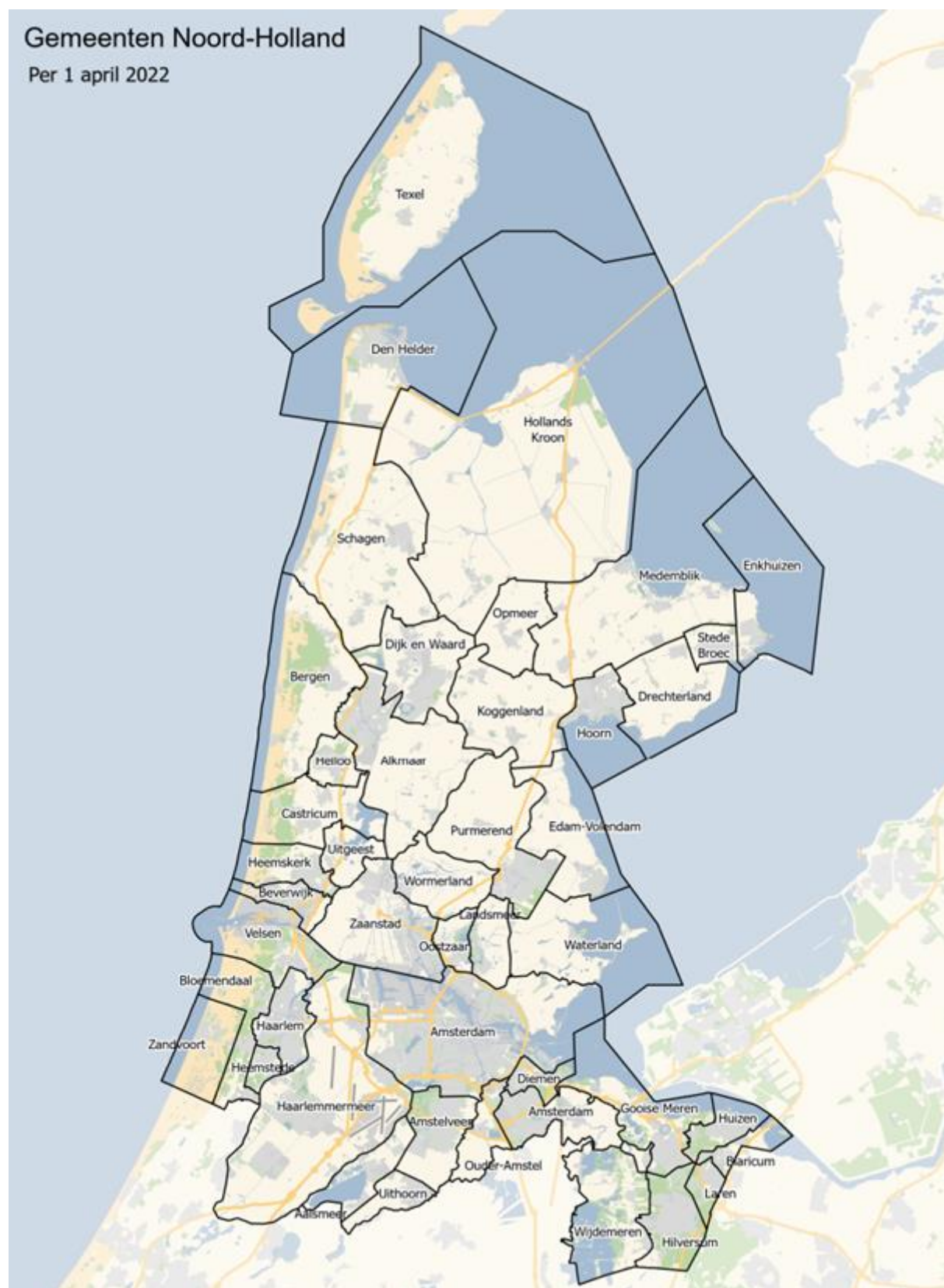
Website

www.noord-holland.nl

Algemene email

post@noord-holland.nl

6.4 Lijst met gemeenten

A

K

Aalsmeer

Koggenland

Alkmaar	L
Amstelveen	Landsmeer
Amsterdam	Laren
B	M
Bergen (NH.)	Medemblik
Beverwijk	O
Blaricum	Oostzaan
Bloemendaal	Opmeer
C	Ouder-Amstel
Castricum	P
D	Purmerend
Den Helder	S
Diemen	Schagen
Dijk en Waard	Stede Broec
Drechterland	T
E	Texel
Edam-Volendam	U
Enkhuizen	Uitgeest
G	Uithoorn
Gooise Meren	V
H	Velsen
Haarlem	W
Haarlemmermeer	Waterland
Heemskerk	Wijdmeren
Heemstede	Wormerland
Heiloo	Z
Hilversum	Zaanstad
Hollands Kroon	Zandvoort
Hoorn	
Huizen	
